

ახალციხის სახელმწიფო სასწავლო
უნივერსიტეტი

ცისკარა ჯარანდია
პარლო ხუციშვილი

აღრიცხვა საზინანსო-
საკრედიტო დაწესებულებებში

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2011

საფინანსო-საკრედიტო დაწესებულების მართვა წარმოუდგენელია ფინანსური და მმართველობითი ინფორმაციების გარეშე, ამ ინფორმაციებით უზრუნველყოფას ახორციელებს ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემა.

სწორედ ამ მიზანს ემსახურება წინამდებარე სახელმძღვანელო – საფინანსო-საკრედიტო დაწესებულებებში ბუღალტრული აღრიცხვა, რომელიც ეფუძნება აღრიცხვის საერთო ფუძემდებლურ წესებსა და პრინციპებს.

სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბიზნესის ადმინისტრირების / საბუღალტრო აღრიცხვის / ფინანსების / მენეჯმენტის / მარკეტინგის სპეციალობების სტუდენტებისათვის და საკითხით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისთვის.

სამეცნიერო

რედაქტორები: ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
სრული პროფესორი
ლავრენტი ჩიბურდანიძე
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
სრული პროფესორი
თინა გელაშვილი

რეცენზენტები: ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი
გიორგი ბარბაქაძე
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი
კობა სანდრიშვილი

© ც. ზარანდია, ე. ხუციშვილი, 2011

გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2011

თბილისი, 0179, ი. შავადაშვილის ბაზა. 19. ☎: 22 36 09, 8(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

ISBN 978-9941-17-220-5

შესავალი

„გახსოვდეთ!.. იმისათვის, რომ გახდეთ დიდი ფინანსისტი, დიდი ბანკირი და საერთოდ დიდი ეკონომისტი, საჭიროა სისტემატიურად ისწავლოთ, სისტემატიურად იშრომოთ, სისტემატიურად იღვაწოთ პირადად თქვენი, თქვენი ოჯახის და მათთან ერთად, პირველ რიგში თქვენი და ყველა ჩვენგანის საყვარელი და საოცნებო საქართველოს უკეთესი და ბედნიერი მომავლისათვის“.

6. ქოიავა

საქართველოს საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ცხოვრების გეგმიური განვითარების მოდელიდან საბაზრო მოდელზე გადასვლამ და ევროპულ და საერთაშორისო სტრუქტურებში მისი ინტეგრირების პროცესმა განაპირობა ქვეყნის ეკონომიკის, მისი ბუღალტრული აღრიცხვისა და სხვა ეკონომიკური დისციპლინების ერთიანი სისტემის ძირეული გარდაქმნა.

ცნობილია, რომ საბანკო სისტემა საბაზრო ეკონომიკის ერთ-ერთ ურთულეს და აუცილებელ სფეროს წარმოადგენს, რომლის გარეშე შეუძლებელია ქვეყნის განვითარება.

თანამედროვე ბანკების მართვა ადამიანის საქმიანობის ერთ-ერთი ყველაზე რთული ინტელექტუალური სფეროა. იგი ეყრდნობა რესურსების ფორმირებებისა და მათი განთავსების, მიღწეული შედეგების, სესხების გაცემაზე და სხვა საბანკო ოპერაციებზე შესაძლო დანაკარგების რეზერვების არსებობის შესახებ სრულ და სარწმუნო ინფორმაციას. სწორედ ამ ინფორმაციით ბანკების უზრუნველმყოფი სისტემა ბუღალტრული აღრიცხვა.

ბუღალტრული აღრიცხვა ბანკებში ეფუძნება აღრიცხვის საერთო ფუძემდებლურ წესებს, ყველა ოპერაციის ასახვას აქტიურ და პასიურ ანგარიშებში, ორმაგი ჩაწერის მეთოდით, აღრიცხვის უნიფიკაციას, ე.ი. ეკონომიკურად ერთგვაროვანი ოპერაციების განხორციელებისთვის ერთი და იმავე ანგარიშების გამოყენებას ყველა ბანკის მიერ.

ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზების მეთოდოლოგიური ცენტრია ქვეყნის მთავარი ბანკი – საქართველოს ეროვნული ბანკი.

სახელმძღვანელოს თითოეულ თემაში მოცემულია სათანადო ბუღალტრული გატარებები და მაგალითები. სახელმძღვანელოს ერთვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა, საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ საქართვე-

ლოს ორგანული კანონი, კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონი და ლექსიკონი, რომლებიც საგნის შესწავლაში დაეხმარება სტუდენტებს და ამ საგნით დაინტერესებულ სპეციალისტებს.

აღსანიშნავია, რომ სახელმძღვანელო და ლექსიკონი შედგენილია საქართველოს პარლამენტის, საქართველოს ეროვნული ბანკის და საქართველოს პარლამენტთან არსებული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების კომისიის მიერ საქართველოში გამოქვეყნებული ნორმატიული დოკუმენტების მიხედვით.

ეფიქრობთ, ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის სახელმძღვანელო დაეხმარება სტუდენტებს, ეროვნული ბანკისა და კომერციული ბანკების თანამშრომლებსა და ამ საქმით დაინტერესებულ მკითხველს.

მკითხველის ყველა ობიექტურ შენიშვნას ავტორები მადლიერების გრძნობით მიიღებენ და გაითვალისწინებენ შემდგომ მუშაობაში.

ავტორები

თემა 1. ბანკებში საბუღალტრო აღრიცხვის საფუძვლები

- 1.1 ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის არსი და მნიშვნელობა.
- 1.2 ანალიზური და სინთეზური აღრიცხვა
- 1.3 საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა და მისი აგების პრინციპები
- 1.4 ბანკის ბალანსის დახასიათება და მისი აგების პრინციპები.

1.1 ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის არსი და მნიშვნელობა

თანამედროვე ბანკები, თავიანთი ფუნქციონირებისა და ოპერაციათა ხასიათის მიხედვით იყოფიან: ცენტრალურ საემისიო ბანკებად, კომერციულ ბანკებად, საინვესტიციო ბანკებად, საშემანახველო ბანკებად და სპეციალური დანიშნულების (საიპოთეკო, სასოფლო-სამეურნეო, საგარეო-სავაჭრო და ა.შ.) ბანკებად.

ამჟამად საქართველოში არსებობს ორიარუსიანი საბანკო სისტემა, რომლის სათავეშიც დგას ეროვნული ბანკი (პირველი იარუსი). მეორე იარუსს კი ქმნის კომერციული ბანკების ფართო ქსელი. ისინი აწარმოებენ ფულადი სახსრების მობილიზაციას და მათ განთავსებას შესაბამისი მიზნებისა და დანიშნულებისამებრ. მათი საქმიანობის ძირითადი ნაწილი მოდის საკრედიტო ოპერაციებზე.

ამრიგად, საქართველოს საბანკო სისტემაში შედის: საქართველოს ეროვნული ბანკი, კომერციული ბანკები, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებები და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები.

საქართველოს ეროვნული ბანკი არის საქართველოს ცენტრალური ბანკი, ბანკთა ბანკი, საქართველოს მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი. იგი თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საქართველოს კანონმდებლობით და ეყრდნობა საერთაშორისო საბანკო სისტემაში მიღებულ წესებს და ჩვევებს.

კომერციული ბანკი არის საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს მიერ ლიცენზირებული ოურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას.

არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება არის იურიდიული პირი, რომელიც არ არის კომერციული ბანკი და უფლებამოსილია მიიღოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოოს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საბანკო საქმიანობის ნაწილი.

აღნიშნულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვა მჭიდროდ უკავშირდება ეკონომიკის სხვა დარგებში მოქმედ აღრიცხვას.

ბანკების ბუღალტრულ აღრიცხვას, როგორც ფინანსური აღრიცხვის ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწილს, ისევე როგორც სხვა მეცნიერებას აქვს შესწავლის საგანი. ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის შესწავლის საგანს წარმოადგენს ეკონომიკური რესურსები, ამ რესურსების ფორმირების წყაროები და სამეურნეო ფაქტები.

ამრიგად, ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოადგენს მისი მატერიალური ქონების, ფულადი სახსრების, კრედიტის, კაპიტალის, ფასიანი ქაღალდების, შექმნილი რეზერვების მდგომარეობის, აგრეთვე შემოსავლებისა და ხარჯების, ფინანსური შედეგების შესახებ ფულადი გამოსახულებით არსებული ინფორმაციის შეგროვების, რეგისტრაციისა და განზოგადების მკაცრად ორგანიზებულ, მოწესრიგებულ პროცესს. ასეთ ბუღალტრულ აღრიცხვას ქმნის და სრულყოფს თვითონ ბანკი კანონმდებლობის ნორმებისა და მარეგულირებელი ორგანოების მოთხოვნების საფუძველზე და მისი დანიშნულებაა სისტემატიზებული სახის მქონე მონაცემების სრული და სარწმუნო ინფორმაციის ფორმირება.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში აღრიცხვის სისტემა ხასიათდება ერთიანობით, აღრიცხვის სისტემის ერთიანობა გარანტიას იძლევა ბანკის დაწესებულებებს შორის ნორმალური ოპერატიული კავშირის დამყარებისათვის რათა დაცული იქნეს, საკრედიტო, საანგარიშსწორებო, საკასო საემისიო და სხვა ოპერაციების სრულყოფის ერთიანი წესი. ბუღალტრული აღრიცხვა არის ბაზა თითოეული ფილიალის და საერთოდ საბანკო სისტემის ერთიანი ანგარიშების შედგენისათვის.

საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით 1999 წლის 5 თებერვალს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშსწორებების შესახებ“ რომლის თანახმად საქართველოს საბანკო სისტემაში

ბუღალტრული აღრიცხვა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად განხორციელდა 2001 წლის 1 იანვრიდან.

აღნიშნული კანონით შექმნილი ბუღალტრული აღრიცხვისა და სტანდარტების კომისია ამტკიცებს ქართულ ენაზე თარგმნილი სტანდარტების სამოქმედოდ შემოღებით, ბუღალტრული აღრიცხვის დროებით სტანდარტებს, ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის სტრუქტურას ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

1.2 ანალიზური და სინთეზური აღრიცხვა

როგორც ცნობილია, ბუღალტრული აღრიცხვა ბანკებში, ისევე როგორც სხვა სამეურნეო საწარმოებში, ორი მძარტულეობით ხორციელდება: ანალიზური და სინთეზური.

ანალიზური აღრიცხვა არის დაწვრილებითი აღრიცხვა, რომელიც საბანკო ოპერაციას ყველა დეტალით აღრიცხავს. ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს სააღრიცხვო რეგისტრებში – დავთრებში, ბარათებზე და სხვა.

ბუღალტრულ დავთრებში (ქალაქის ფორმით წარმოებისას) ჩაწერის დაწყებამდე ინომრება ყველა გვერდი (ფურცელი). ყოველ დავთარს დაეწერება ორგანიზაციის (ბანკის) დასახელება და წელი, რომლისთვისაც გახსნილია დავთარი.

ბარათები თხელი მუყაოსაგან დამზადებული ბლანკებია, რომელზედაც ცხრილებია გაკეთებული. ბარათები თავსდება ყუთებში, რომელსაც კარტოთეკას უწოდებენ.

ბარათების რეგისტრაცია ხდება ბარათების რეესტრში, რომელშიც იწერება გახსნილი ბარათის რიგითი ნომერი, ანალიზური ანგარიშების დასახელება, ბარათის გახსნის თარიღი. ყოველი თვის დამთავრებისას ანალიზური აღრიცხვის ბარათებზე ჯამდება თანხები და გამოიყვანება ნაშთები ანგარიშების მიხედვით.

საბუღალტრო აღრიცხვის რეგისტრებში ჩანაწერების შეტანის საფუძველია პირველადი აღრიცხვის დოკუმენტები, რომლებიც ასახავენ სამეურნეო მოვლენის მოხდენის ფაქტს.

პირველად დოკუმენტებში აღინიშნება შემდეგი რეკვიზიტები: დოკუმენტის (ფორმის) დასახელება, მისი შედგენის თარიღი, სამეურნეო მოვლენის შინაარსი, ზომის ერთეული, რაოდენობა, ფასი, თანხა, სამეურნეო ოპერაციაში მონაწილე მხარეების დასახელება, პასუხისმგებელ პირთა ხელმოწერები, აგრეთვე, სხვა მონაცემები, რომლებიც გამომდინარეობს მოვ-

ლენის შინაარსიდან და მონაცემების დამუშავების ტექნოლოგიის თავისებურებებიდან.

აღრიცხული სახსრებისა და ფასეულობების მიხედვით ანალიზური აღრიცხვის პირადი ანგარიშები ეხსნებათ სინთეზური აღრიცხვის ყველა საბალანსო და ბალანსგარეშე ანგარიშს. გაცემულ სესხებს ითვალისწინებენ იმ პირად ანგარიშებში, რომლებიც გახსნილია საკრედიტო ხელშეკრულების შესაბამისად მათი მიზნობრივი დანიშნულების მიხედვით, აგრეთვე მსესხებლების მიხედვით.

ბანკში პირადი ანგარიშის გახსნის დროს მათი რეგისტრაცია ხდება სპეციალურ წიგნში, რომელშიც მეორე რიგის თითოეული საბალანსო ანგარიშისათვის გამოყოფილია ცალკე ფურცელები. მასში შეიტანება საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების მიმდინარე ანგარიშები და სუბანგარიშები. რეგისტრაციის დროს პირად ანგარიშებს ანიჭებენ ნომრებს, რომლებსაც შეიძლება ჰქონდეს 13-დან 15-მდე ნიშანი.

ანგარიშის აღნიშვნაში მითითებული უნდა იყოს: მისი დასახელება, პირადი ანგარიშის ციფრული ნომერი, სასესხო ანგარიშებით - კრედიტის გაცემის მიზანი; საკრედიტო ხელშეკრულების ნომერი; საპროცენტო განაკვეთის სიდიდე და სხვა მონაცემები.

ყველა ფორმის პირადი ანგარიშისათვის საერთოა შემდეგი რეკვიზიტები: იმ დოკუმენტის ნომერი, რომლის საფუძველზედაც მოხდა ჩანაწერის გაკეთება, მოკორესპონდენტო ანგარიშის ნომერი, ოპერაციების სახის პირობითი ციფრული აღნიშვნა; დებეტისა და კრედიტის მიხედვით ბრუნვათა და ნაშთის თანხები; პირადი ანგარიშის დასახელებაში მიუთითებენ მის ნომერს და საცნობარო მონაცემებს, ხოლო ინდივიდუალურ მსესხებელთა პირადი ანგარიშების დასახელებაში გარდა ამისა, ანგარიშების სიმბოლოს და კრედიტის დროულად დაბრუნების კონტროლისათვის საჭირო დამატებით მონაცემებს.

პირადი ანგარიშების ჩანაწერები და მათგან ამონაწერები კეთდება დღის განმავლობაში ბრუნვიდან და დღის დასაწყისში ნაშთიდან გამომდინარე მოცემული ყველა დოკუმენტისათვის ერთდროულად და მომდევნო დღისათვის ერთი ნაშთის გამოყვანით. პირად ანგარიშში თარიღი იბეჭდება ერთხელ პირველი ოპერაციის ასახვის დროს.

პირადი ანგარიშიდან ამონაწერს ბანკი კლიენტს გადასცემს ბეჭედდასმული და პასუხისმგებელი პირის ხელმოწერით.

სინთეზური აღრიცხვა არის განზოგადებული. იგი ანალიზური აღრიცხვის მონაცემებს განაზოგადებს. სინთეზური აღრიცხვის არსის გასაგებად საჭიროა განისაზღვროს მისი ამოცანები. სინთეზური აღრიცხვის ამოცანებია:

1) ანალიზური აღრიცხვის მონაცემების დაჯგუფება გარკვეული ნიშნებით (საბალანსო ანგარიშების მიხედვით):

2) ანალიზური აღრიცხვის მიმდინარეობის სისწორის შემოწმება.

სინთეზური აღრიცხვის დაჯგუფებულ მონაცემებს იყენებენ საბანკო საქმიანობის ანალიზისა და მართვისათვის.

სინთეზურ რეგისტრში შესრულებული ოპერაციები იწერება დაჯგუფებულად, მხოლოდ ფულად საზომში. ელექტრონულ-გამომთვლელი მანქანების (კომპიუტერების) აღრიცხვაში გამოყენების პირობებში სინთეზური აღრიცხვის ძირითადი რეგისტრებია: ყოველდღიური ბალანსები და შემოწმების უწყისები.

ბანკში სინთეზური აღრიცხვის ორგანიზაციისათვის იყენებენ სალაროს ჟურნალებს. შესამოწმებელ უწყისებს, ყოველდღიურ, ყოველთვიურ და წლიურ ბალანსებს.

სალაროს ჟურნალი შეიცავს სალაროში თანხების შემოსვლისა და გასავლის დოკუმენტების ჩანაწერებს, მასში მითითებულია კლიენტების პირადი ანგარიშების ნომერი, სალაროს გეგმის სიმბოლოები და თანხები. ოპერაციული დროის დამთავრებისას სალაროს ჟურნალის მიხედვით დაიანგარიშება შედეგები, რომელიც შემდეგ უდარდება ბანკის საბრუნავი სალაროს შემოსავლისა და გასავლის მონაცემებს.

შემოწმების უწყისებში იბეჭდება ბრუნვათა შედეგები დღის განმავლობაში მოქმედი ყოველი პირადი ანგარიშის მიხედვით და ნაშთები უმოქმედო პირადი ანგარიშების მიხედვით. აგრეთვე ბრუნვებისა და ნაშთების შედეგები საბალანსო ანგარიშების მიხედვით და უწყისების საერთო შედეგები. ამ უწყისებს იყენებენ პირად ანგარიშებში გამოყვანილი ნაშთების სისწორის გასაკონტროლებლად, გარდა ამისა, მათი მონაცემების მიხედვით აღგენენ ბალანსს თვის პირველი რიცხვისათვის მეორე რიგის ანგარიშებიდან, რომელიც პირველი რიგის ანგარიშების მიხედვით შედგენილ ბრუნვის უწყისთან ერთად წარმოადგენს ბანკის ბუღალტრულ ანგარიშგებას.

სინთეზური აღრიცხვის ერთ-ერთი მთავარი დოკუმენტი ბანკის ყოველდღიური, ყოველთვიური და ყოველწლიური ბალანსები, რომელიც განხილულია შემდეგ საკითხებში.

1.3 საქართველოს საბანკო დაფინანსებულობისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა და მისი აზმების პრინციპები

ანგარიშთა გეგმა არის ანგარიშების სისტემატიზებული
სია, ჩამონათვალი, სადაც ყოველ ანგარიშს თავისი შიფრი
ანუ ნომერი აქვს მინიჭებული.

ანგარიშთა გეგმის გარეშე ბანკებში ბუღალტრული აღ-
რიცხვის წარმოება, პრაქტიკულად შეუძლებელია. ამიტომ
ბუღალტრული აღრიცხვის ხარისხი მჭიდროდ არის დაკავში-
რებული მეცნიერულად შედგენილ ანგარიშთა გეგმაზე, რომე-
ლიც ზუსტად უნდა ასახავდეს ეკონომიკურ მოვლენებს და
პროცესებს.

ამჟამად საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში მოქ-
მედი ანგარიშთა გეგმა საქართველოს პარლამენტთან არსე-
ბულმა ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების კომისიამ
დაამტკიცა 2000 წლის 26 ოქტომბერს. აღნიშნული ანგა-
რიშთა გეგმით ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშების
წარმოება საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის სა-
ვალდებულო გახდა 2001 წლის 1 იანვრიდან.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუ-
ღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა და მისი გამოყენე-
ბის ინსტრუქცია საერთაშორისო სტანდარტებისა და საერთა-
შორისო აღრიცხვის ძირითადი პრინციპების მოთხოვნათა
გათვალისწინებით საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა მოამზა-
და სააუდიტორო ფირმა „დელოიტე-ტუშთან“ ერთად.

ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა საშუალე-
ბას იძლევა განხორციელდეს საბანკო ოპერაციების დეტალუ-
რი, სრული აღრიცხვა და მომხმარებელმა დროულად მიიღოს
რეალური ინფორმაცია.

ანგარიშთა გეგმაში ანგარიშების აღსანიშნავად გამოყე-
ნებულია ოთხნიშნა ციფრული კოდი და აქვს იერარქიული
სტრუქტურა.

პირველი ორი თანრიგი განსაზღვრავს კლასს, მესამე
თანრიგით განისაზღვრება ჯგუფი, ხოლო მეოთხე ჯგუფის
შიგნით ცალკეული ანგარიშები.

ამასთან კლასის ორნიშნა თანრიგის პირველი ციფრით
აღინიშნება: 1-2 აქტივები, 3-4 ვალდებულებები, 5 კაპიტალი,
6-7 შემოსავლები, 8-9 ხარჯები და 0 ბალანსგარეშე ანგა-
რიშები.

მაგალითად, კლასი 10 - სალარო, კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში, კლასი 20 - ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმოებში, აქტივების ანგარიშებია, ხოლო კლასი 30 - საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მიმოქცევაში გამოშვებული ნაღდი ფული, კლასი 40 - რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის-ვალდებულებების ანგარიშებია.

ანგარიშთა გეგმაში გამიჯნულია ეროვნული და უცხოური ვალუტით წარმოებული ოპერაციების აღრიცხვის ანგარიშები, რომლებიც ერთმანეთისგან განსხვავდება მესამე თანრიგის ციფრით.

მაგალითად, ფულადი სახსრები ბანკომატებში ეროვნული ვალუტით აღირიცხება 1004 ანგარიშზე, ხოლო უცხოური ვალუტით — 1014 ანგარიშზე.

ანგარიშთა გეგმა აგებულია ანგარიშების ლიკვიდურობის პრინციპით, ჯერ მაღალ ლიკვიდური, ხოლო შემდეგ დაბალლიკვიდური საშუალებებია აღრიცხული.

ანგარიშთა გეგმის ერთ-ერთი მთავარი თვისებაა ის, რომ მასში მთლიანად არის გამიჯნული აქტიური ანგარიშები პასიური ანგარიშებისაგან და პირიქით. ამით გამორიცხულია აქტიურ-პასიური ანგარიშების არსებობა და ანგარიშთა გეგმა შესაბამისობაში მოვიდა ბალანსთან მოგება-ზარალის ფორმასთან და სხვა ფორმებთან.

ანგარიშთა გეგმაში აქტივები და პასივები დაყოფილია ვადიანობის მიხედვით, კერძოდ სესხები — მოკლევადიანი, გრძელვადიანი, ხოლო დეპოზიტები — მოთხოვნამდე და ვადიანი.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული და კერძო კლიენტებისთვის მიცემული სესხები (აქტივებში) და ბანკში გახსნილ მიმდინარე ანგარიშებზე რიცხული ფულადი სახსრები (ვალდებულებებში) დაჯგუფებულია საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების ჭრილში და წარმოდგენილია რვა დასახელების სფეროთი.

ეს სფეროები შემდეგია:

1. ფიზიკური პირები;
2. ვაჭრობა და მომსახურება;
3. ენერგეტიკა;
4. სოფლის მეურნეობა და მეტყეობა;
5. მშენებლობა;

6. სამთო მომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობა;
7. ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა;
8. დანარჩენი

ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმაში ზოგიერთი ანგარიშის გასწვრივ მითითებულია: „სებ“-ი, რაც ნიშნავს, რომ აღნიშნული ანგარიში გაიხსნება მხოლოდ საქართველოს ეროვნულ ბანკში.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა ეფუძნება საერთაშორისო ბუღალტრული აღრიცხვის შემდეგ ძირითად პრინციპებს.

1. დარიცხვის;
2. წინდახედულობის;
3. აღრიცხვაში ოპერაციების ასახვის;
4. გამოსაყენებელი მეთოდების მუდმივობის;
5. აქტივების და პასივების ცალ-ცალკე განხილვის;
6. ფორმასთან შედარებით პრიორიტეტების;
7. ბალანსის სიმყარის;

აღნიშნული პრინციპების არსი განხილულია შემდგომ თემებში.

ბანკების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის ძირითადი თავისებურებანი შემდეგია:

1. შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშებზე დარიცხვის მეთოდის გამოყენება, რაც ნიშნავს, რომ შემოსავლები და ხარჯები აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთნებიან, შემოსავლების ფაქტობრივად მიღებისა და ხარჯების გაწევის მომენტის მიუხედავად;

2. ბალანსისგან განსხვავებით, რომელიც იწარმოება სხვადასხვა საშუაო ვალუტით და კრებისით ბალანსში ფასდება მიმდინარე ოფიციალური კურსით, ყველა გატრება შემოსავლების და ხარჯების ანგარიშებზე, იმის მიუხედავად, თუ რომელი ვალუტით განხორციელდა გადახდა, აისახება მხოლოდ ეროვნული ვალუტით, სავალუტო პოზიციის ანგარიშების საშუალებით;

3. ანალიზური აღრიცხვის სისტემას შეიმუშავენ ბანკი, იმის გათვალისწინებით, რომ უზრუნველყოფილი იქნეს ნებისმიერ დროს სრული ინფორმაციის მიღება, ანალიზის კონტროლისა და ფინანსური ანგარიშგების დეტალიზაციის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, ასეთი ინფორმაცია აუცილებელია აგრეთვე მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად და-

ბევკრის ბაზის გამომგარიშებისათვის ე.ი. უნდა გამოიყოს ცალკეული ანგარიშები, იმ ზარჯების თითოეული ჯგუფის მიხედვით, რომლებიც გამოირიცხება დადგენილი წესების შესაბამისად დაბევკრის ბაზის გამომგარიშებიდან.

4. ბალანსგარეშე ანგარიშების მიხედვით საბანკო ოპერაციების წარმოებაში, კერძოდ აღრიცხვის სისწორის შემოწმების უზრუნველსაყოფად ბალანსგარეშე ანგარიშზე გამოიყენება ორმაგი ჩაწერის მეთოდი, რისთვისაც შემოღებულია 0999 „ტექნიკური ანგარიში“.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა შედგება 6 განყოფილებისგან: აქტივები, ვალდებულებები, კაპიტალი, შემოსავლები, ზარჯები და ბალანსგარეშე ანგარიშები. ანგარიშთა გეგმა მოიცავს 75 კლასის ანგარიშებს, რომლებიც აერთიანებს 197 ჯგუფში 738-ზე მეტ ანგარიშს. (იხილე ანგარიშთა გეგმა სახელმძღვანელოს დანართში)

1.4 ბანკის ბალანსის დახასიათება და მისი აზმების პრინციპები

ბანკის ბალანსი არის ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი საბუთი, რომლის მეშვეობით აისახება ანალიზური აღრიცხვის ყველა პირად ანგარიშზე ნაშთების თანხები.

ბანკის ბუღალტრული ბალანსის დანიშნულებაა ბანკის ფინანსური მდგომარეობის ასახვა დროის გარკვეული მომენტისათვის.

ბანკების ბალანსი აგებულია უნიფიცირებული სქემით, ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის შესაბამისად. ბანკის ბალანსის ფორმას ცენტრალური ბანკი (ეროვნული ბანკი) ამტკიცებს. ბანკების ბალანსები ეკუთვნის კომერციული ინფორმაციის საშუალებებს და პასუხობს ოპერატიულობის, კონკრეტულობისა და სოლიდურობის (სარწმუნოების) მოთხოვნებს.

ბანკის ბალანსის ოპერატიულობა ვლინდება მის ყოველდღიურად შედგენაში, რომელიც მნიშვნელოვნად უზრუნველყოფს ბანკებში წარმოებული ბუღალტრული აღრიცხვის სისწორეს და სარწმუნოებას.

ბანკების ყოველდღიური ბალანსი დგება ბრუნვითი უწყისის ფორმით, რომელიც გვიჩვენებს თითოეული ანგარიშის

მიხედვით სინთეზურ ნაშთებს საანგარიშო პერიოდის დასაწყისისთვის, ბრუნვებს საანგარიშო პერიოდში და ნაშთებს საანგარიშო პერიოდის ბოლოს.

ბანკის ყოველდღიური ბალანსი დგება კომპიუტერული პროგრამის მიხედვით, რომელსაც აქვს შემდეგი სახე:

ბანკის დასახელება:

თარიღი: 26 მარტი 2010 წ

ანგარიშის ჯგუფი	საბალანსო ანგარიშები	ნაშთი		ბრუნვა		ნაშთი	
		დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი
1	2	3	4	5	6	7	8
ბალანსი							

შენიშვნა: ყოველდღიურ ბალანსში კომპიუტერით არ ამოიბეჭდება მესამე და მეოთხე სვეტების მონაცემები.

პირველ სვეტში - „ანგარიშის ჯგუფი“ აისახება ანგარიშთა გეგმის მიხედვით სამ ციფრიანი ანგარიშები, მაგალითად, 100 - ნაღდი ფული მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტით.

მეორე სვეტში - „საბალანსო ანგარიშები“ იწერება ჯგუფშიგა ოთხციფრიანი ანგარიშები, მაგალითად, 1003 - კომერციული ბანკის სალარო ეროვნული ვალუტით. ამავე სვეტში გამოიყვანება ჯამები ყველა ჯგუფის ანგარიშის მიხედვით.

მე-3 - 8 სვეტებში იწერება საბალანსო ანგარიშების დებეტი და კრედიტის ნაშთები შესაბამის პერიოდში, სვეტების მიხედვით გამოიყვანება ჯამები, თითოეულ პერიოდში დებეტის ნაშთი ტოლი უნდა იყოს კრედიტის ნაშთის. ამ შემთხვევაში ბანკის ბალანსი სწორი იქნება.

საბალანსო ანგარიშები დაჯგუფებულია შემდეგი შინაარსის მიხედვით: აქტივები, ვალდებულებები, კაპიტალი, შემოსავლები, ხარჯები. თავის მხრივ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ჯგუფი დაყოფილია ე.წ. კლასებად.

ბანკის წლიური ბალანსი საბოლოო (დასკვნითი) ბრუნვების გათვალისწინებით დგება. ეს არის ახალ წელში ჩატარებული ოპერაციები, რომლებიც აღირიცხება გასული წლის ბრუნვაში.

ბანკის ბალანსი რიგ მარეგულირებელ კონტრაქტიურ და კონტრაქსიურ ანგარიშებს მოიცავს. და ამიტომ იგი ბრუტო-ბალანსს წარმოადგენს, იგი ბანკის განკარგულებაში არსებულ მთლიან თანხას არ ასახავს. ამასთან დაკავშირებით, მანამ სანამ ბრუტო-ბალანსს ანალიზის ინფორმაციული ბაზის სახით გამოვიყენებდეთ, იგი ნეტო ბალანსში უნდა გარდაიქმნას, რისთვისაც შემდეგი მუხლების კორექტირება არის საჭირო:

1. „ძირითადი საშუალებების და არამატერიალური აქტივების“ მუხლიდან მათი ცვეთა უნდა გამოიქვითოს;

2. მუხლი „მოგება“ გამოყენებულ მოგებაზე უნდა შემცირდეს;

3. ბანკების ფონდები დამფუძნებლების მიერ სავალუტო შენატანების გადაფასებისას გაწეული ხარჯების სიდიდეზე უნდა შემცირდეს;

4. ბიუჯეტის შემოსავლებიდან უნდა გამოიქვითოს ბიუჯეტის ხარჯები;

5. წლიურ ბალანსში დაიხურება შემოსავლების 60 – 76 და ხარჯების 80 – 96 კლასების საბალანსო ანგარიშები საანგარიშო წლის მოგება (ზარალის) 5501 ანგარიშით.

ზემოთხსენებული პოზიციების შესაბამისად საჭირო გარდაქმნების ჩატარების შემდეგ ბანკის ბალანსი „ნეტო“ ბალანსის სახეს მიიღებს, რომლის საფუძველზეც მისი ანალიზის ჩატარება განდება შესაძლებელი.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის

1. საქართველოს საბანკო სისტემაში ბუღალტრული აღრიცხვა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად განხორციელდა:

- ა) 1999 წლის 5 თებერვლიდან
- ბ) 2000 წლის 1 იანვრიდან
- გ) 2001 წლის 1 იანვრიდან
- დ) 2000 წლის 26 ოქტომბრიდან

2. ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმაში გამოყენებულია:

- ა) ორნიშნა ციფრული კოდი
- ბ) სამნიშნა ციფრული კოდი
- გ) ოთხნიშნა ციფრული კოდი
- დ) ხუთნიშნა ციფრული კოდი

3. ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმაში ეროვნული და უცხოური ვალუტით წარმოებული ოპერაციების ანგარიშები ერთმანეთისგან განსხვავდება.

ა) პირველი თანრიგის ციფრით

ბ) მესამე თანრიგის ციფრით

გ) მეოთხე თანრიგის ციფრით

დ) მეორე თანრიგის ციფრით

4. ბანკის ანგარიშთა გეგმა აგებულია ანგარიშების ლიკვიდურობის პრინციპით:

ა) ჯერ მაღალი ლიკვიდური საშუალებებია აღრიცხული შემდეგ დაბალი.

ბ) ჯერ დაბალი ლიკვიდური საშუალებებია შემდეგ მაღალი.

გ) ანგარიშთა გეგმაში მაღალი ლიკვიდური და დაბალი ლიკვიდური საშუალებების აღრიცხვა ერთნაირად იწარმოება.

5. ანალიზური აღრიცხვის რეგისტრებია:

ა) ყოველდღიური ბალანსები და შემოწმების უწყისები;

ბ) ყოველკვარტალური ბალანსები და მოგება-ზარალის უწყისები;

გ) დავთრები და ბარათები;

6. ბანკის წლიურ ბალანში ძირითადი საშუალებები ეჩვენება:

ა) თავდაპირველი (ისტორიული) ღირებულებით;

ბ) საბაზრო ღირებულებით;

გ) თავდაპირველი ღირებულებიდან ცვეთის გამორიცხვით

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესამოწმებელი კითხვები:

1. თავიანთი ფუნქციონირებისა და ოპერაციათა ხასიითის მიხედვით რა სახის ბანკებია მსოფლიოში? საქართველოში?

2. რა არის ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის შესწავლის საგანი?

3. საქართველოს საბანკო სისტემებში აღრიცხვისა და სისტემის ერთიანობა რის გარანტიას იძლევა?

4. რა არის ანგარიშთა გეგმა? დაახასიათეთ იგი

5. რას გვიჩვენებს ბანკის ანგარიშთა გეგმის თითოეული ანგარიშის პირველი ციფრი?

6. ჩამოთვალეთ საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის ეკონომიური სახეობების ის სფეროები, რომლის მიხედვითაც ხდება ბანკის მიერ გაცემული კრედიტისა და ბანკში საწარმოების ფულადი სახსრების აღრიცხვა?

7. ბუღალტრული აღრიცხვის რომელ საერთაშორისო პრინციპებს ეფუძნება ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა?

8. რას ნიშნავს დარიცხვის მეთოდის არსი?

9. რას ახასიათებს კომერციული ბანკის ბალანსი?

10. რას ნიშნავს ბანკის ბალანსის ოპერატიულობა?

11. დაახასიათეთ ბანკის ყოველდღიური ბალანსის აგებულება?

12. რა ოპერაციებია შესასრულებელი, რომ ყოველდღიური ბალანსიდან შედგეს წლიური ბალანსი?

თემა 2. ბანკებში ნაღდი ფულის აღრიცხვა

2.1 სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა საქართველოს ეროვნულ ბანკში

2.2 სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა კომერციულ ბანკებში და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში

2.3 ნაღდი ფულის აღრიცხვა ბანკომატებში

2.4 ნაღდი ფულის აღრიცხვა კომერციული ბანკის კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროებში და გზაში

2.5 მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტებისა და მონეტების აღრიცხვა

2.1 სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა საქართველოს ეროვნულ ბანკში

საქართველოს ეროვნულ ბანკში სალაროს ოპერაციების აღრიცხვის წესის შესწავლის მიზნით საჭიროა საბრუნავი სალაროს და სარეზერვო სალაროს არსის განხილვა.

საბრუნავი სალარო მოიცავს ეროვნული ბანკის სალაროში ფულადი სახსრების ნაშთებს, კერძოდ ეროვნული და უცხოური ვალუტის ბანკნოტებს და მონეტებს ეროვნული ბანკის მოლარის, ან საბრუნავი სალაროს სეიფებში.

სარეზერვო სალარო მოიცავს ეროვნული ბანკის სარეზერვო ფონდებს, იგი შედგება ბანკნოტებისა და მონეტებისაგან, რომელიც მიმოქცევაში არ არის გაშვებული.

სარეზერვო ფონდებთან დაკავშირებულია სარეზერვო ფულის ცნება.

სარეზერვო ფული არის საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ემიტირებული ნაღდი ფული (ეროვნული ბანკის სალაროში სახსრების ნაშთების გარეშე) საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების არსებულ ანგარიშებზე განთავსებული სახსრები.

სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობის განკარგულებაშია და მიმოქცევაში ფულის ნიშნების გაშვება მხოლოდ მისი ნებართვის საფუძველზე ხდება.

სარეზერვო ფონდებისა და საბრუნავი სალაროსათვის დაწესებულია მათი ლიმიტები, რომელსაც ამტკიცებს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი ან კურატორი ვიცე-პრეზიდენტი საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის სამმართველოს წარდგინებით.

ეროვნულ ბანკში სარეზერვო მარაგის შესავსებად საკასო ცენტრში ფულის ნიშნების მიღება, აგრეთვე საზღვარგარეთიდან უცხოური ვალუტის მიღება ან საზღვარგარეთ გაგზავნა ხდება ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობისა, საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის სამმართველოს უფროსის ხელმოწერილი დავალებით.

ეროვნული ბანკის საკასო ცენტრის სარეზერვო ფონდებიდან თანხების საბრუნავ სალაროში გადატანა ზორციელდება მხოლოდ ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობისა და საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის სამმართველოს უფროსის მიერ ხელმოწერილი საემისიო ნებართვის საფუძველზე, სადაც მიეთითება საერთო თანხა ბანკნოტებისა და მონეტების ჩვენების გარეშე.

სარეზერვო ფონდებიდან საბრუნავ სალაროში თანხების გადატანის საემისიო ნებართვაში აღნიშნული თანხის გამოყენება შეიძლება მხოლოდ საემისიო ნებართვაში მითითებული სამუშაო დღის განმავლობაში.

სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ცენტრალურ საცავში აღრიცხება ბალანსგარეშე ანგარიშთა ჯგუფზე 010-სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ცენტრალურ საცავში, რომელიც ცალკე გამოყოფს საცავში ბანკნოტებს და მონეტებს, კერძოდ: 0101-ბანკნოტები საცავში და 0102-მონეტები საცავში.

სარეზერვო ფონდებიდან საბრუნავი სალაროს გამაგრებისას გასაველის ორდერით თანხა ჩამოიწერება: 0101 და 0102 ბალანსგარეშე ანგარიშიდან, ერთდროულად ხდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დებეტი-1002-საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო
კრედიტი-3001-მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები
კრედიტი-3002-მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები

ანგარიში 1002-“საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო” გამოიყენება ეროვნული ვალუტის ბანკნოტებისა და მონეტების აღსარიცხავად ეროვნული ბანკის მოლარის ოთახში ან საბრუნავი სალაროს სეიფში, მის დებეტში აისახება ეროვნული ბანკის სალაროში ნაღდი ფულის მიღება, ზოლო კრედიტში სალაროდან ნაღდი ფულის გაცემა.

სალაროში ნაღდი ფულის მიღებისას გატარდება:

დებუტი 1002 საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო კრედიტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშების გარდა

საქართველოს ეროვნული ბანკის სალაროდან ნაღდი ფულის გაცემა გატარდება:

დებუტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშების გარდა.

კრედიტი 1002 საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო

ამრიგად, ანგარიში 1002-საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო, აქტიური ანგარიშია და გამოიყენება მხოლოდ ეროვნულ ბანკში. მასზე ჩანაწერები გაკეთდება ეროვნულ ბანკში ფულის მიმოქცევაში გაშვების, ან ამოღების დროს, ემისიის ანგარიშთან კორესპონდენციაში, აგრეთვე ნაღდი ფულის შემოსავალისა და გასავლის ოპერაციების შესრულებისას, რაც შესაბამისად იწვევს, სალაროში ნაღდი ფულის მოცულობის გადიდებას ან შემცირებას. მისი გამოყენება ძირითადად ხდება კლიენტთა ანგარიშებზე სახსრების მოძრაობასთან დაკავშირებით, ან მუშა-მოსამსახურების ხელფასის, პრემიების გაცემისა და სხვა ნაღდ ფულთან დაკავშირებული სამეურნეო ოპერაციების დროს.

ხოლო რაც შეეხება 30-ე კლასის ანგარიშებს: მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები (3001) და მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები (3002) პასივის ანგარიშებია, მოსარგებლეა ეროვნული ბანკი. საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ ორგანული კანონის მიხედვით „მიმოქცევაში გაშვებული ფულის ნიშნების საერთო თანხა ეროვნული ბანკის ანგარიშზე აღირიცხება ბანკის ვალდებულებების სახით“. ეს ანგარიშები ემისიის ანგარიშებია, მათი კრედიტის ნაშთები გვიჩვენებს მიმოქცევაში გაშვებული ნაღდი ფულის ოდენობას..

თუ ეროვნული ბანკის შესაბამისი ორგანოების საბრუნავ სალაროში საოპერაციო დღის ბოლოს თანხა აღემატება ნაშთის დაწესებულ ლიმიტს, ლიმიტის ზევით არსებული თანხები იმავე დღეს მთლიანად გადაიტანება სარეზერვო ფონდში.

საბრუნავი სალაროდან ჭარბი ფულის სარეზერვო ფონდში გადატანისას თანხა აღირიცხება 0101 და 0102 ბალან-

სგარეშე ანგარიშების შემოსავალში, ხოლო ბალანსზე გატარდება:

დებეტი 3001 მიმოქცევაში გაშვებული ბანკოტები

დებეტი 3002 მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები

კრედიტი 1002 საქართველოს ეროვნული ბანკის საღარო ეროვნული ბანკის სისტემაში საემისიო ოპერაციებს უშუალოდ მართავს საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის სამმართველო, იგი თავის საქმიანობას წარმართავს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დამტკიცებული საკასო-საემისიო ოპერაციების წარმოების წესების სრული დაცვით, იყენებს აღნიშნულ წესში მოცემულ ფორმებს და დავთრებს. სარეზერვო ფონდების დავთარს აწარმოებს ეროვნული ბანკის საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის სამმართველო. სარეზერვო ფონდების დავთარში აისახება ეროვნული ბანკის სარეზერვო საღაროში არსებული ლარი და თეთრი (ხურდა), ვარგისიანობისა და მოძველებულის გამოყოფით.

2.2 საღაროს ოპერაციების აღრიცხვა კომერციულ ბანკებში და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში

ცნობილია, რომ კომერციული ბანკი არის საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას.

კომერციული ბანკებისა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებისათვის ნებადართული საბანკო საქმიანობის ერთ-ერთი სახეა საკასო-საინკაციო მომსახურების განხორციელება.

კომერციულ ბანკებს სარეზერვო საღარო არ აქვთ. ისინი თავიანთ საქმიანობას ახდენენ საბრუნავი საღაროს საშუალებით. კომერციულ ბანკებში შექმნილია საკასო (საღარო) ქვედანაყოფი, რომელიც შედგება: შემოსავლის, გასავლის, შემოსავალ-გასავლის, საღამოს საღაროს, გადათვლისა და სხვა საღაროებისაგან.

კომერციული ბანკის ხელმძღვანელობის მიერ განისაზღვრება ამა თუ იმ საღაროს შექმნის მიზანშეწონილობა, მა-

თი რაოდენობა და მუშაკთა რიცხვი, აგრეთვე ბანკომატის დაყენების აუცილებლობა.

საკასო ქვედანაყოფს ხელმძღვანელებს კომერციული ბანკის ხელმძღვანელის ბრძანებით დანიშნული პირი (სალაროს გამგე), რომელთანაც იდება ხელშეკრულება სრული მატერიალური პასუხისმგებლობის შესახებ.

კომერციული ბანკის ხელმძღვანელი, მთავარი ბუღალტერი და სალაროს გამგე ახორციელებენ კომერციული ბანკის სალაროში შესული ფულის შემოსავალში დროული აღების კონტროლს და ორგანიზებას უწყვენ თავიანთი კლიენტების სწორ საკასო (სალარო) მომსახურებას.

საკასო ოპერაციებს ნაღდ ფულზე უშუალოდ ახორციელებენ ბანკის სალაროსა და ინკასაციის მუშაკები, რომელთანაც იდება ხელშეკრულება სრული მატერიალური პასუხისმგებლობის შესახებ.

კომერციული ბანკის სალაროში ორგანიზაციების მიერ ნაღდი ფულის შეტანა ხდება ფორმა 0402001 განცხადებით, რომელიც წარმოადგენს განაცხადის, ორდერის და ქვითრის შემადგენელ დოკუმენტთა კომპლექსს.

საოპერაციო მუშაკი ამოწმებს ნაღდი ფულის შეტანაზე განცხადების სისწორეს, აფორმებს მას, ფულად თანხას ასახავს შემოსავლის ჟურნალში და განცხადებას ნაღდი ფულის შეტანაზე გადასცემს სალაროს.

შემოსავლის სალაროს მუშაკი მიიღებს თუ არა განცხადებას ნაღდი ფულის შეტანაზე, სათანადო შემოწმების შემდეგ მიითვლის ბანკნოტებს ფურცლობით, მონეტებს კი - ცალკობით. ფულის მიღების შემდეგ სალაროს მუშაკი ხელს აწერს ქვითარს და თანხლებ ორდერს, ქვითარზე სვავს ბეჭედს და აძლევს ფულის შემომტანს. განცხადებას ნაღდი ფულის შეტანაზე სალაროს მუშაკი იტოვებს თავისთან, ხოლო განცხადების თანმხლებ ორდერს გადასცემს შესაბამის საოპერაციო მუშაკს.

საოპერაციო დღის დასასრულს, შემოსავლის დოკუმენტების საფუძველზე, სალაროს მუშაკი ადგენს ცნობას მიღებული თანხისა და სალაროში შემოსული ფულადი საბუთების რაოდენობის შესახებ და ადარებს ცნობაში აღნიშნულ თანხას მის მიერ ფაქტიურად მიღებულ თანხასთან. ცნობას ხელს აწერს სალაროს მუშაკი და მასში ნაჩვენები საკასო ბრუნვები უდარდება საოპერაციო მუშაკების ჩანაწერებთან სალაროს ჟურნალში. შედარება ფორმდება სალაროს მუშაკის ხელმოწერით სალაროს ჟურნალში და საოპერაციო მუ-

შაკების ხელმოწერით სალაროს მუშაკის მიერ შედგენილ ცნობაზე.

საოპერაციო დღის განმავლობაში მიღებული ნაღდი ფული, შემოსავლის დოკუმენტებსა და შედგენილ ცნობასთან ერთად ბარდება სალაროს გამგეს, მიღებული და გაცემული ფულის აღრიცხვის წიგნში ხელმოწერით

კომერციულ ბანკებში ნაღდი ფული მიმოქცევაში აღი-რიცხება ანგარიშზე 1003-“კომერციული ბანკის სალარო”. იგი აქტივის ანგარიშშია, დებეტი აისახება სალაროში ნაღ-დი ფულის მიღება, კრედიტში კი გასვლა.

კომერციულ ბანკში ნაღდი ფულის მიღება გატარდება:

დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო

კრედიტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშების გარდა

კომერციულ ბანკებიდან ორგანიზაციებზე ნაღდი ფუ-ლის გაცემა ხდება საფულე ჩეკებით.

სალაროს გასავლის ოპერაციების შესასრულებლად სა-ლაროს გამგე გასავლის სალაროს მუშაკებს ანგარიშით აძ-ლევს ფულს. მიღებული და გაცემული ფულის (ფასეულო-ბების) აღრიცხვის წიგნში ხელმოწერით. მიღებულ თანხას სალაროს მუშაკი ატარებს ამავე ფორმის აღრიცხვის ჟურ-ნალში

კლიენტი ფულის ჩეკს უდგენს საოპერაციო მუშაკს, რომელიც ჩეკის თანხას წერს სალაროს გასავლის ჟურნალ-ში და ფულის მიღება პირს აძლევს ფულის ჩეკის საკონ-ტროლო მარკას. მიიღებს რა ფულის ჩეკს, სალაროს მუშა-კი სათანადო შემოწმების შემდეგ ამზადებს გასაცემ თანხას, ადარებს საკონტროლო მარკასა და ჩეკის ნომრებს, ჩეკზე აწებებს საკონტროლო მარკას, ხელს აწერს ჩეკს და მიმ-ღებს აძლევს ფულს.

ჩეკების შევსებისა და გამოყენების წესი:

1. ჩეკში რეკვიზიტების შეფასება და ხელმოწერები სრულდება მთლიანი ან ბურთულიანი კალმით;

2. რეკვიზიტში „თანხა ციფრებით“ ჩაწერილი ციფრე-ბის წინ და შემდეგ არსებული თავისუფალი ადგილები იხა-ზება ორი ხაზით;

3. სიტყვის „გადაუხადეთ“ შემდეგ იწერება ფულის მიღებისათვის უფლებამოსილი პირის სახელი და გვარი;

4. თანხა სიტყვებით იწერება სტრიქონის დასაწყისში, ხოლო სიტყვებით მითითებული თანხის შემდეგ თავისუფალი ადგილის დაუტოვებლად მითითება ფულის ერთეულის აღმნიშვნელი სიტყვა;

5. ჩეკის გამკეში ჩეკს ხელს აწერს ყველა მისი რეკვიზიტის შევსების შემდეგ;

6. ჩეკის არასწორად შევსების ან ჩეკის ტექსტში რაიმე ცვლილების შეტანის შემთხვევაში ჩეკი ითვლება ძალადაკარგულად;

7. საკრედიტო დაწესებულება ბეჭდის ანაბეჭდით დამოწმების გარეშე ჩეკს მიიღებს იმ შემთხვევაში, თუ ანგარიშის მფლობელის მიერ საკრედიტო დაწესებულებებისათვის წარდგენილ ხელმოწერათა ნიმუშებიან ბარათში არის აღნიშვნა ბეჭდის არარსებობის შესახებ;

8. ჩეკში აღნიშნული თანხის მიღება დასტურდება ჩეკის უკანა მხარეს ხელმოწერით;

9. ჩეკის ძირითად ნაწილთან ერთად ივსება ჩეკის ყუის ყველა რეკვიზიტი;

10. ანგარიშის მფლობელის მიერ ფულის მიღებისათვის უფლებამოსილი პირისთვის ჩეკის მიცემა დასტურდება ყუაზე ხელმოწერით;

11. გადახდილი და ძალდაკარგული ჩეკის ყუები, აგრეთვე ძალდაკარგული ჩეკი ინახება არანაკლებ 3 წლის განმავლობაში დადგენილი წესების შესაბამისად;

12. ანგარიშის მფლობელი ვალდებულია ანგარიშის დახურვისას ბანკს განცხადებით დაუბრუნოს ჩეკის წიგნაკები დარჩენილი გამოყენებული ყუებითა და ჩეკებით, ნომრების აღნიშვნით;

13. ჩეკის წიგნაკი ინახება ანგარიშის განმკარგულებელთან ან მთავარ (უფროს) ბუღალტერთან.

დღის ბოლოს სალაროს მუშაკი ამოწმებს სალაროს შემოსავლის და გასავლის დოკუმენტებს, რის შემდეგაც ადგენს ცნობას მიღებული ფულის თანხასა და სალაროში შემოსული ფულის დოკუმენტებზე. ცნობაში მოცემული საკასო ბრუნვები უდარდება საოპერაციო მუშაკების სალაროს ჟურნალებს, რაზედაც ხდება შესაბამისი ხელმოწერები.

კომერციული ბანკიდან ნაღდი ფულის გაცემა გატარდება:

დებეტი-ნებისმიერი კლასის ანგარიში, რეზერვების ანგარიშების გარდა.

კრედიტი-1003-კომერციული ბანკის სალარო.

კომერციულ ბანკს შეუძლია ზოგიერთი სახის მომსახურების გასაწევად დააყენოს ბანკომატები ან სხვა საგადამხდელო-საანგარიშსწორებო ტერმინალები, ბანკომატების დადგმის შესახებ კომერციული ბანკი ეროვნულ ბანკს მიმართავს განცხადებით, სადაც უნდა აისახოს ბანკომატის ტიპი, რაოდენობა, მათი განლაგების ადგილი, ბანკომატის ფუნქციების ჩამონათვალი განცხადებას თან უნდა ერთვოდეს ბანკომატის ტექნიკური პასპორტი. სალაროს ოპერაციების საწარმოებლად ბანკომატის პასპორტს გასცემს ეროვნული ბანკი ან ადგილმდებარეობის მიხედვით ეროვნული ბანკის შესაბამისი ფილიალი.

ბანკომატის მუშაობის უზრუნველსაყოფად კომერციული ბანკის ხელმძღვანელის წერილობით განკარგულებით ინიშნებიან კომერციული ბანკის პასუხისმგებელი მუშაკები (სალაროს ან ინკასაციის მუშაკი), რომელსაც ბარდება ბანკომატის გასაღები. ბანკომატების ნაღდი ფულით უზრუნველყოფა ხდება ბანკომატების მუშაკების წერილობითი განცხადების საფუძველზე. ბანკომატებისათვის განკუთვნილი გადასაცემი თანხა ითვლება ცალობით, შეიძლება აგრეთვე წინასწარ გამზადებული ნაღდი ფულიანი კასეტების გაცემა, კასეტაზე მაგრდება იარლიყი, რომელზედაც აღნიშნულია: ბანკომატის ნომერი, ჩატვირთული თანხა, თარიღი, სალაროს გამგის, ან სპეციალურად გამოყოფილი მუშაკის ხელმოწერა და სახელობითი შტამბი. ბანკომატის ჩასატვირთად ფულის მიღებისას ინკასატორები ამოწმებენ კასეტების სიმთელეს და იარლიყზე არსებულ რეკვიზიტებს, სალაროს ან ინკასაციის მუშაკი ბანკომატიდან იღებს ამონაბეჭდს, ბარათების საფუძველზე გაცემული და გახსნისას არსებული ნაღდი ფულის ოდენობის შესახებ, აგრეთვე კასეტებს ბანკომატიდან, ტვირთავს მასში მომზადებულ კასეტებს და ბანკომატიდან იღებს ფულის ჩაღების დამადასტურებელ ამონაბეჭდს. იმ შემთხვევაში თუ ბანკომატის მიერ შესრულებული ოპერაციები აღირიცხება კომპიუტერის მეშვეობით, სალაროს ან ინკასაციის მუშაკი ბანკომატში ნაღდი ფულის ჩატვირთვისას ბანკომატიდან იღებს ამონაბეჭდს ჩატვირთული, გაცემული და გახსნისას არსებული ნაშთების შესახებ.

ამონაბეჭდის საფუძველზე კომერციული ბანკის საოპერაციო მუშაკები გამოწერენ სალაროს შიდასაბანკო შემოსავ-

ლის ორდერს სალაროში ჩასაბარებელ ნაღდ ფულზე და სალაროს გასავლის ორდერს კლიენტთა ბარათების აღსა-
ნუსხავად.

სალაროს გამგე იღებს სალაროს ან ინკასაციის მუშა-
კისგან ბანკომატიდან ამოღებულ ნაღდ ფულს, ადარებს კა-
სეტებიდან ამოღებულ ნარჩენ ფულს ამონაბეჭდის მონაცე-
მებთან და ხელს აწერს სალაროს შემოსავლის ორდერზე.

ბანკომატში არსებული ნაღდი ფულის აღრიცხვისათ-
ვის იხსნება ანგარიში: 1004-ფულადი სახსრები ბანკომატებ-
ში [ეროვნული ვალუტით], ხოლო უცხოური ვალუტის აღ-
რიცხვისათვის იხსნება ანგარიში 1014-ფულადი სახსრები
ბანკომატებში (უცხოური ვალუტით). აღნიშნული ანგარიშე-
ბი არის აქტივის ანგარიშები, გამოიყენება მხოლოდ კომერ-
ციულ ბანკებში.

ნაღდი ფულის განთავსება ბანკომატებში გატარდება:

დებეტი 1004 ფულადი სახსრები ბანკომატებში
კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო

ბანკომატიდან კლიენტებისათვის მიცემული თანხების
ჩამოწერა და დარჩენილი ნაღდი ფულის სალაროში დაბრუ-
ნება გატარდება:

დებეტი კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო
კრედიტი 1004 ფულადი სახსრები ბანკომატებში

აღსანიშნავია, რომ 1004 ანგარიშზე ჩანაწერი გაკეთ-
დება ბანკის მიერ ნაღდი ფულის ბანკომატებზე გადაცემის
ან ბანკომატებიდან ნაღდი ფულის გაცემის ან ამოღების ამ-
სახველი დოკუმენტების მიღების შემდეგ.

2.4 ნაღდი ფულის აღრიცხვა კომერციული ბანკის კვანძბარათა სავაჭრო სალაროში და გზაში

კლიენტთა საკასო მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით
კომერციულ ბანკს შეუძლია ანაბრის მიღება-გაცემისათვის
(ეროვნული და უცხოური ვალუტით), აგრეთვე ფასიანი ქა-
ღაღდეების, ეროვნული და უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდ-
ვის, კომუნალური და სხვა დანიშნულების სახსრების მიღება

გაცემისათვის გახსნას საოპერაციო სალაროები კვანძგარეთ, როგორც საწარმო-ორგანიზაციებში, ისე დამოუკიდებლად.

საკასო კვანძისა და კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროს გახსნის შესახებ კომერციული ბანკი ეროვნულ ბანკს უგზავნის სათანადო შეტყობინებას კომერციული ბანკის ადგილმდებარეობისა და საოპერაციო სალაროს გახსნის ადგილის თაობაზე.

კვანძგარეთა სალაროები, ისევე როგორც კომერციული ბანკები და მათი ფილიალები ნაღდ ფულსა და ფასეულობასთან დაკავშირებულ ოპერაციებს ახორციელებენ ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული საკასო კვანძის (კვანძგარეთა სალაროს) მზადყოფნის შესახებ პასპორტის შესაბამისად. პასპორტი წარმოადგენს კვანძგარეთა სალაროს ფუნქციონირების იურიდიულ საფუძველს.

კვანძგარეთა სალაროს ნაღდი ფულის ნაშთის ლიმიტს განსაზღვრავს კომერციული ბანკის ხელმძღვანელობა, მეორე სამუშაო დღის დილით ოპერაციების შეუფერხებლად განხორციელებისათვის აუცილებელი თანხის ოდენობის გათვალისწინებით. ბანკი ვალდებულია კვანძგარეთა სალაროს მუშაობის დამთავრების შემდეგ უზრუნველყოს ლიმიტის ზევით არსებული თანხის ინკასირება. ლიმიტის არ არსებობის შემთხვევაში კვანძგარეთა სალაროში არსებული ნაღდი ფული ბანკის მიერ ყოველდღიურად ინკასირდება სამუშაო საათების დამთავრებისთანავე.

კომერციული ბანკის კვანძგარეთა სალაროს გამაგრება ნაღდი ფულით ხორციელდება ამ სალაროს მუშაკის წერილობითი განაცხადის საფუძველზე.

კომერციული ბანკის კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროს ნაღდი ფული ლარებში აღირიცხება-1005 ანგარიშზე – ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროში, ხოლო უცხოურ ვალუტაში 1015 ანგარიშზე “ნაღდი ფული უცხოურ ვალუტაში კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროში“. აღნიშნული ანგარიშები აქტიურია, მათი მოსარგებლეა კომერციული ბანკები.

ნაღდი ფულის გაგზავნა კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროსათვის გატარდება:

დებეტი 1006 ბანკნოტები და მონეტები გზაში
კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო

კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროდან ნაღდი ფულის მი-
ღების დასტურის შემთხვევაში გამგზავნთან გატარდება:
დებეტი 1005 კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო
კრედიტი 1006 ბანკნოტები და მონეტები გზაში

ბანკში ნაღდი ფულის დაბრუნება კვანძგარეთა საოპერა-
ციო სალაროდან გატარდება:

დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო
კრედიტი 1005 კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო

ანგარიში 1006 „ბანკნოტები და მონეტები გზაში“ აქტი-
ური ანგარიშია, იგი გამოიყენება ბანკის, ბანკის ფილიალის,
ან კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროზე გაგზავნილი ეროვნუ-
ლი ვალუტის ბანკნოტებისა და მონეტების აღსარიცხავად.

გამგზავნი ბანკი გაგზავნილ ბანკნოტებს და მონეტებს
ასახავს 1006-ანგარიშზე. მიმღებიდან (ბანკიდან, ფილიალი-
დან, კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროდან) ნაღდი ფულის
რეალურად მისულის დამადასტურებელი საბუთის მიღებამდე.

1006-ანგარიშის დებეტში გატარდება ნაღდი ფულის
გაგზავნა ბანკებში, ბანკის ფილიალებისა, ან კვანძგარეთა სა-
ლაროებში, რომელიც კრედიტით ეკორესპონდენტება 1002 და
1003 ანგარიშებს (გატარდება გამგზავნთან).

ფულის მიმღებთან ფულადი სახსრების მიღება გატარ-
დება:

დებეტი 1002 საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო
დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო
კრედიტი 1005 კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო

2.5 მიმოყვანიდან ამოსაღები განკონოტებისა და მონეტების აღრიცხვა

ეროვნული ვალუტის ლარის ბანკნოტების (შემდგომში
ბანკნოტების) და მონეტების გადასახდელად ვარგისიანობა გა-
ნისაზღვრება შემდეგი ნიშნებით:

ა. ბანკნოტები, რომლებიც ეჭვს არ იწვევს მათ ნამდვი-
ლობაში, უმნიშვნელო დეფექტებით: გაჭუჭყიანებულია, აქვთ
უმნიშვნელო ნახევები და ცვეთა, მცირე ლაქები და წარწერე-

ბი, რომელნიც არ ცვლიან აღნიშნულ ბანკნოტებისათვის აუცილებელ ყველა რეკვიზიტს და ღირებულებას;

ბ. რომელთაც შენარჩუნებული აქვთ თავიანთი გეომეტრიული ზომები, არ აქვთ განზრახ დაზიანების (გაფერადების, გადასწორების, დაწვის და ა.შ) კვალი, აგრეთვე ბანკნოტები, რომლებიც შეწებებულია და რომელთაც მთლიანად აქვთ აღდგენილი პირვანდელი სახე;

გ. ბანკნოტის ნაწილი, რომელსაც წინა მხარეს შენარჩუნებული აქვს პორტრეტის (სხეულის ნაწილის ჩათვლით) სრული სახე, ღირებულების აღმნიშვნელი დიდი ციფრი და ნომერი;

დ. მონეტები, რომლებიც არ იწვევენ ეჭვს მათ ნამდვილობაში, დაზიანების მიუხედავად შენარჩუნებული აქვთ თავიანთი გეომეტრიული ზომები, მონეტის პირის მხარეს ღირებულების დასახელება და მხატვრული გამოსახულება.

კომერციული ბანკები ვალდებული არიან ადგილზე გამოცვალონ ყველა ის დაზიანებული ბანკნოტი და მონეტა, რომელთაც აქვთ ზემოთ დასახელებული დაზიანებები, ხოლო ის ბანკნოტები და მონეტები, რომლებიც ადგილზე გამოცვლას არ ექვემდებარება, ექსპერტიზისათვის ეგზავნება საქართველოს ეროვნული ბანკის შესაბამის სამსახურს.

ეროვნულ ბანკში გასაგზავნი დაზიანებული ბანკნოტებისა და მონეტების საბანკო დაწესებულებებში ჩაბარებისას, ფიზიკური ან იურიდიული პირი ვალდებულია შეავსოს სპეციალური განცხადების ფორმა. დაზიანებული ბანკნოტის ან მონეტის შესახებ განცხადების მიღებისთანავე, ფულის მიმღები მოლარე, ბუღალტერის მეშვეობით მოქალაქეზე ან იურიდიულ პირზე გასცემს 0402004 ქვითარს.

კომერციული ბანკი ვალდებულია დაზიანებული ბანკნოტის და მონეტის მიღებისთანავე შეავსოს ნუსხის ფორმა 3 ცალად, რომლის 2 ეგზემპლარი, განცხადება და დაზიანებული ბანკნოტი, კონვერტში დალუქული ეგზავნება ეროვნულ ბანკს ექსპერტიზისთვის.

ეროვნული ბანკის შესაბამისი სამსახური 10 დღის განმავლობაში ატარებს მიღებული დაზიანებული მონეტების ექსპერტს და წყვეტს მათი გაცვლის საკითხს, რის შესახებაც აცნობებს კომერციულ ბანკს.

გადასახდელად ვარგისად მიჩნეულ ბანკნოტებს ესმება შტამპი „გამოიცვალოს“ (ხოლო მონეტები შტამპის გარეშე)

და შეიცვლება ახლით, ასეთი ფულის ნიშნები ჩაირიცხება მოძველებულ ფულში.

გადასახდელად უვარგისად მიჩნეულ ბანკნოტებს ესმება სპეციალური შტამპი: „გაცვლაზე უარი ეთქვას“ აღარ უბრუნდებათ გამოძგზავნ ბანკს და ეცნობება მას.

საქართველოს ეროვნულ ბანკში გახსნილია ანგარიში 1007 „მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები“, იგი აქტიური ანგარიშია, მის დებეტში აღირიცხება ნაღდი ფულის გადატანა მიმოქცევიდან ამოსაღების კატეგორიაში, რომელიც ეკორესპონდენტება ანგ. 1002-ს ე.ი. მოხდება გატარება:

დებეტი 1007 მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები

კრედიტი 1002 საქართველოს ეროვნული ბანკის საღარო

ნაღდი ფულის განადგურება გატარდება:

დებეტი 3001–30026 მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები და მონეტები

კრედიტი 1007 მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები

ნაღდი უცხოური ვალუტა და სხვა საგადასახადო დოკუმენტები აღირიცხება 101 ანგარიშთა ჯგუფში, იგი აერთიანებს შემდეგ ანგარიშებს:

ანგარიში 1012 საქართველოს ეროვნული ბანკის საღარო

ანგარიში 1013 კომერციული ბანკის საღარო

ანგარიში 1014 ფულადი სახსრები ბანკომატებში

ანგარიში 1015 კვანძმართა საოპერაციო საღარო

ანგარიში 1016 ბანკნოტები და მონეტები გზაში

1012–1016–ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშების დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, გატარებათა ნუსხის განმარტება და კომენტარები ანალოგიურია 1002–1006 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის

1. ეროვნული ბანკის სარეზერვო ფონდებიდან თანხების საბრუნავ სალაროში გადატანა ზორციელდება მხოლოდ

ა. საქართველოს პრეზიდენტის ნებართვით (ვინაიდან იგი მთავრობის მეთაურია)

ბ. საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ნებართვით

გ. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტისა და ვიცე პრეზიდენტის ნებართვით.

2. სარეზერვო ფონდებიდან საბრუნავ სალაროში თანხების გადატანის საემისიო ნებართვაში აღნიშნული თანხების გამოყენება შეიძლება მხოლოდ:

ა. საემისიო ნებართვაში მითითებული მეორე სამუშაო დღის განმავლობაში

ბ. საემისიო ნებართვაში მითითებულ 10 სამუშაო დღის განმავლობაში

გ. საემისიო ნებართვაში მითითებული სამუშაო დღის განმავლობაში

3. სარეზერვო სალაროდან (ფონდებიდან) საბრუნავი სალაროს გამაგრებისათვის გამოტანილი თანხა გატარდება:

ა. დებეტი 1002 კრედიტი 010

ბ. დებეტი 1002 კრედიტი 3001

გ. დებეტი 3001 კრედიტი 1002

4. კომერციული ბანკის სალაროში შესული ფულის შემოსავალში დროული აღების კონტროლს აწესებენ

ა. ბანკის ხელმძღვანელი, მთავარი ბუღალტერი და სამმართველოს უფროსი (განყოფილების)

ბ. ბანკის ხელმძღვანელი და მთავარი ბუღალტერი

გ. ბანკის ხელმძღვანელი, მთავარი ბუღალტერი და სალაროს გამგე

5. კომერციულ ბანკში ნაღდი ფულის მიღება გატარდება:

ა. დ. 1002 კ. ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშების გარდა

ბ. დ. 1003 კ. ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშების

გ. დ. 1003 კ. 1002

6. კომერციული ბანკიდან საწარმოებზე და ორგანიზაციებზე ნაღდი ფულის გაცემა ხდება:

ა. ქვითრებით

- ბ. საფულე ჩეკებით
- გ. სალაროს გასაღლის ორდერით
- 7. ბანკომატებში ნაღდი ფულის განთავსება გატარდება
- ა.დ. 1004 კ. 1002
- ბ.დ. 1004 კ. 1003
- გ. დ. 1003 კ. 1004
- 8. კვანძგარეთა სალაროდან კომერციულ ბანკში ნაღდი ფულის მიღება გატარდება:
- ა. დ. 1002 კ. 1005
- ბ. დ. 1003 კ. 1005
- გ. დ. 1005 კ. 1003

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესამოწმებელი კითხვები

1. რა არის საბრუნავი სალარო?
2. რას მოიცავს სარეზერვო სალარო?
3. ვინ ამტკიცებს სარეზერვო ფონდებისა და საბრუნავი სალაროს ლიმიტებს სებ-ში?
4. რომელ ანგარიშზე აისახება სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ცენტრალურ საცავში?
5. სარეზერვო ფონდებიდან საბრუნავი სალაროს გამაგრების გასული თანხა, რომელ ბუღალტრულ ანგარიშზე აისახება?
6. როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება სებ-თან ნაღდი ფულის გაცემას? მიღებას?
7. რას გვიჩვენებს ემისიის ანგარიშის კრედიტში ასახული თანხა?
8. დაახასიათეთ კომერციული ბანკის სალაროში საწარმოებისა და ორგანიზაციების მიერ შეტანილი ფულის და ბანკიდან გამოტანილი ფულის ოპერაციები და საჭირო ფორმები
9. დაახასიათეთ კომერციული ბანკის სალაროში ფიზიკური პირებისაგან მიღებული და ბანკიდან ფიზიკურ პირებზე გაცემული ფულის ოპერაციები და საჭირო ფორმები
10. როგორი გატარება ექნება კომერციული ბანკიდან ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციას?
11. დაახასიათეთ ბანკომატში ნაღდი ფულის ჩატვირთვის ოპერაციები

12. როგორ გატარდება ბანკომატში ნაღდი ფულის ჩატვირთვა? ბანკნოტიდან გამოყენებული ფულის დაბრუნება?

13. რა ოპერაციებს ასრულებენ კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროები?

14. როგორ აისახება ანგარიშზე კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროებში ნაღდი ფულის გაგზავნა?

15. კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროდან ნაღდი ფულის მიღების დასტურის შემთხვევაში როგორ გატარდება გამგზავნთან?

16. როგორი გატარება აქვს კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროდან ნაღდი ფულის დაბრუნების შემთხვევას?

17. ჩამოთვალეთ ეროვნული ვალუტის „ლარის“ ბანკნოტების და მონეტების გადასახდელად ვარგისიანობის ნიშნები.

18. როგორ იცვლება დაზიანებული ფული ბანკებში?

19. დაახასიათეთ ანგარიში 1007 ”მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები.

20. როგორ გატარდება მიმოქცევიდან ამოსაღები ნაღდი ფულის ამოღების დროს? ნაღდი ფულის განადგურების პროცესი?

თემა 3. შიდა საბანკო, ბანკთაშორისი ანგარიშსწორებისა და სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა

3.1 საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების ანგარიშების არსი და მათზე თანხების აღრიცხვა

3.2 ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების ორგანიზაცია და აღრიცხვა

3.3 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

3.4 სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა

3.1 საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების ანგარიშების არსი და მათზე თანხების აღრიცხვა

ფულად საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელებისას საქართველოს ეროვნული ბანკი კომერციული ბანკებისათვის აწესებს მინიმალურ სარეზერვო მოთხოვნებს, რომელთა დაცვა სავალდებულოა საქართველოში ლიცენზირებული ყველა კომერციული ბანკისა და უცხოური ბანკის ფილიალისათვის.

მინიმალური რეზერვების შენახვა ხორციელდება ეროვნულ ბანკში შესაბამისად ეროვნული ვალუტითა და აშშ დოლარით.

მინიმალური რეზერვები არის ბანკების მიერ ეროვნული და უცხოური ვალუტით საშუალო მოზიდული სახსრებიდან მინიმალური სარეზერვო ნორმის შესაბამისი თანხა, რომელიც გათანგარიშება საშუალო მოზიდული სახსრების გამრავლებით მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმაზე და ექვემდებარება ეროვნულ ბანკში სავალდებულო შენახვას.

მინიმალური სარეზერვო ნორმას აწესებს ეროვნული ბანკი, ეროვნული და უცხოური ვალუტით მოზიდული სახსრებისათვის ეროვნული ბანკის მიერ ამჟამად დაწესებულია 13%.

მოზიდულ სახსრებში შეიტანება:

1. სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები და დეპოზიტები;

2. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა ფულადი სახსრები და დეპოზიტები;

3. ბანკის ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით;

4. კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები, დეპოზიტები და სხვა.

საშუალო მოზიდული სახსრები გამოითვლება ცალ-ცალკე ეროვნული და უცხოური ვალუტის მიხედვით და წარმოადგენს გაანგარიშების პერიოდში ბანკის მიერ მოზიდული სახსრების საბალანსო ანგარიშებზე ყოველი კალენდრული დღის ბოლოს რიცხული ნაშთების საშუალო არითმეტიკულს. გაანგარიშების შუალედს წარმოადგენს ორკვირიანი პერიოდი.

ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკის სავალდებულო რეზერვები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება ანგარიშზე 1051 — კომერციული ბანკის სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში. ანგარიშ 1051-ზე რიცხული თანხები განხილული უნდა იქნეს როგორც ეროვნულ ბანკში განთავსებული აქტივი და არ დასაღლოვდება.

1051 ანგარიშზე სადებეტო და საკრედიტო გატარებები აისახება იმ თარიღით, როცა განხორციელდა სავალუტო რეზერვების თანხის კორექტირება იმის დამოუკიდებლად, ფულადი სახსრები როდის იქნა მიღებული ან გაგზავნილი.

კომერციული ბანკის კუთვნილი სავალდებულო რეზერვის გადიდება აისახება შემდეგი ბუღალტრული გატარებით:

დ-ტი 1051 კომერციული ბანკის სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში

კ-ტი 1003 კომერციული ბანკის საღარი

რეზერვების შევსება შეიძლება მოხდეს კომერციული ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშიდან, რომელიც გახსნილია საქართველოს ეროვნულ ბანკში. ამ შემთხვევაში მოხდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დ-ტი 1051 კომერციული ბანკის სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში

კ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიში ს.ე.ბ.-ში

კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვების შემცირება გატარდება:

დ-ტი 1003 კომერციული ბანკის საღარი

ან დ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიში საქართველოს ეროვნულ ბანკში

კ-ტი 1051 კომერციული ბანკის სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში

ანგარიში 1051 დადებულა ან დაკრედიტდება ბანკების სავალდებულო რეზერვის თანხის პერიოდული კორექტირების შესაბამისად, რომელიც განხორციელდება ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი ანგარიშსწორებისა და კორექტირების წესების მიხედვით.

კომერციული ბანკი 1051 ანგარიშის ნაშთის სიდიდეს თავის ბალანსში რეგულარულად უდარებს საქართველოს ეროვნული ბანკიდან მიღებულ ამონაწერებს, შედარებულ თანხებს დეტალურად გაანალიზებს, სხვაობის შემთხვევაში მიიღებს სათანადო ზომებს ანგარიშსწორების მოსაწესრიგებლად. საანგარიშო პერიოდის ბოლოს შეუდარებელი თანხები გადაიტანება გაურკვეველი თანხების 2502 ან 4502 ანგარიშზე.

უცხოური ვალუტით კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები აღირიცხება:

ანგარიშზე 1061 კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში.

1061 ანგარიშის დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებუტითა და კრედიტით გატარების ნუსხა, გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 1051 ანგარიშისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

1051 ანგარიშის შესაბამისი სარკისებური ანგარიში 3201 იხსნება ეროვნულ ბანკში, რომელსაც იგივე დასახელება აქვს. ანგარიში 3201 — კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში — პასიური ანგარიშია და მისი მოსარგებლეა ეროვნული ბანკი.

ისევე როგორც 1051 ანგარიში, 3201 ანგარიში გამოიყენება ეროვნულ ბანკში განთავსებული ფულადი სახსრების აღსარიცხავად, საქართველოს ეროვნული ბანკის ორგანული კანონის იმ მოთხოვნების შესაბამისად, რომელიც საქართველოში მოქმედ კომერციულ ბანკებს ავალბებს ეროვნულ ბანკში სავალდებულო რეზერვების მუდმივი მინიმალური დონის შენარჩუნებას.

ანგარიში 3201 — კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვი საქართველოს ეროვნულ ბანკში — ეკორესპონდენტება მხოლოდ ანგ. 3202—კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები ს.ე.ბ-ში, აქედან გამომდინარე რეზერვების ფორმირება, ან გაზრდა ეროვნულ ბანკში გატარდება:

დ-ტი 3202 კომერციულ ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები ს.ე.ბ-ში

კ-ტი 3201 კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვი

კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვების შემცირება აისახება შემდეგი გატარებით:

დ-ტი 3201 კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვი

კ-ტი 3202 კომერციულ ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები ს.ე.ბ-ში

3.2 ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების ორგანიზაცია

საანგარიშსწორებო ოპერაციების საწარმოებლად საქართველოს ტერიტორიაზე განთავსებული ყველა კომერციული ბანკი საბანკო ლიცენზიის მიღების შემდეგ სავალდებულო წესით ხსნის ერთ საკორესპონდენტო ანგარიშს ეროვნულ ბანკში (ან მის ფილიალში ადგილმდებარეობის მიხედვით). მრავალი ფილიალის მქონე კომერციული ბანკი, მისი ფილიალის საკორესპონდენტო ანგარიშს ხსნის მხოლოდ სათაო ბანკში. ბანკის ფილიალის მიერ საკორესპონდენტო ანგარიშის გახსნა ეროვნულ ბანკში (მის ფილიალში) დაუშვებელია.

საქართველოს ტერიტორიაზე მოქმედი უცხო ქვეყნის ბანკის ფილიალი საკორესპონდენტო ანგარიშს ხსნის საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და საქართველოს ტერიტორიაზე მოქმედ სხვა კომერციულ ბანკებში.

ეროვნულ ბანკს საანგარიშსწორებო საბუთები წარედგინება მხოლოდ ელექტრონული სახით, კავშირების არსების მეშვეობით (ტექნიკური ხარვეზების შემთხვევაში დასაშვებია მაგნიტური ან გამოწკლის შემთხვევაში ქაღალდის მატარებლებით).

ბანკი საანგარიშსწორებო საბუთების მიღებას ახდენს ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე საბუთების მიღების მომენტში არსებული სახსრების ოდენობის მიუხედავად, შემხვედრი ჩარიცხვების გათვალისწინებით.

ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე წარმოებული ოპერაციების (ჩამოწერა, ჩამორიცხვა) დასაბუთება ხდება „ამონა-

წერით საკორესპონდენტო ანგარიშიდან“ და თანდართული სა-
ანგარიშსწორებო საბუთებით, რომლებიც ბანკს გადაეცემა
ასევე ელექტრონული სახით, ხელშეკრულებით დადგენილი
წესით და ვადებში, ინფორმაციის დაცვის საშუალებების გა-
მოყენებით.

ეროვნული ბანკის მიერ წარმოებული ოპერაცია ითვლე-
ბა:

ა. გამოუთხოვად — ეროვნულ ბანკში გადამხდელი
ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშიდან ფულადი სახსრების
ჩამოწერის მომენტიდან.

ბ. დასრულებულად — ეროვნულ ბანკში მიმღები ბანკის
საკორესპონდენტო ანგარიშზე ფულადი სახსრების ჩარიცხვის
მომენტიდან.

ბანკებს უფლება აქვთ ბანკთაშორისი ანგარიშსწორება
აწარმოონ ერთმანეთთან გახსნილი საკორესპონდენტო ანგარი-
შებით. (აღნიშნული საკითხი განხილულია „ნოსტრო“ და
„ლორი“ ანგარიშების შესწავლის დროს).

ანგარიში 1052 არის კომერციული ბანკების საკორეს-
პონდენტო ანგარიში საქართველოს ეროვნულ ბანკში ეროვნუ-
ლი ვალუტით, ეს ანგარიში აქტიურია, მისი მოსარგებლეა
კომერციული ბანკი.

ამ ანგარიშზე განთავსებული თანხები წარმოადგენს დე-
პოზიტს მოთხოვნამდე, მისი მოთხოვნა შეიძლება ნებისმიერ
დროს და შესრულება სავალდებულოა მოთხოვნის წარდგენი-
დან ერთი სამუშაო დღის განმავლობაში.

ანგარიში 1052-ზე მისაღები პროცენტები, თუ ამას კა-
ნონი ითვალისწინებს, აღირიცხება იმ პერიოდში, რომელსაც
ისინი მიეკუთვნება, მოცემულ ანგარიშებზე ნაშთები განხილუ-
ლი უნდა იქნეს, როგორც ეროვნულ ბანკში განთავსებული და
არ დასაღწევად არავითარ სხვა ანგარიშთან, რომლებიც
წარმოადგენს ვალდებულებებს ეროვნული ბანკის წინაშე.

1052 ანგარიშიდან ფულადი სახსრების გადარიცხვა გა-
ტარდება:

დ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში, რეზერვების ანგა-
რიშების გარდა

კ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო
ანგარიში საქართველოს ეროვნულ ბანკში

ხოლო ფულადი სახსრების მიღება გატარდება:

დ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიში საქართველოს ეროვნულ ბანკში

კ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში, რეზერვების ანგარიშების გარდა

ე.ი. 1052 ანგარიშზე თანხების ჩარიცხვისას შედგება გატარება: დებეტი 1052 ანგარიში და კრედიტი კლიენტის ანგარიშები, შემოსავლების ანგარიშები და სხვა. ოპერაციის შინაარსის მიხედვით, თანხების ჩამოწერისას დებეტდება—კლიენტების, ხარჯების ანგარიშები და სხვა ანგარიშები, კრედიტდება—1052 ანგარიში.

ბანკმა მოცემული ანგარიშის ნაშთის სიდიდე ბალანსში რეგულარულად უნდა შეუდაროს საქართველოს ეროვნული ბანკიდან მიღებულ ამონაწერებს, შეუდარებელი თანხები განალიზდება და მიიღება შესაბამისი ზომები ანგარიშსწორების მოსაწესრიგებლად. საანგარიშო პერიოდის ბოლოს შეუდარებული თანხა გადაიტანება გაურკვეველი თანხების 2502 ან 4502 ანგარიშებზე.

გარდა ეროვნული ვალუტის ანგარიშისა საქართველოს ეროვნულ ბანკში გახსნილია კომერციული ბანკების ანგარიშები უცხოური ვალუტით— ანგარიში 1062—კომერციული ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში უცხოური ვალუტით. აღნიშნული ანგარიშის დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 1052 ანგარიშისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

1052 ანგარიშის შესაბამისი სარკისებური ანგარიში იხსნება საქართველოს ეროვნულ ბანკში, ანგარიში 3202—კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში ეროვნული ვალუტით, ხოლო 1062—ის შესაბამისი ანგარიში უცხოური ვალუტით იჭნება ანგარიში 3212— კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები ეროვნულ ბანკში.

3202 და 3212 ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, მოსარგებლე არის ეროვნული ბანკი, იგი წარმოადგენს კომერციული ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშს ეროვნული ვალუტით საქართველოს ეროვნულ ბანკში და გამოიყენება, ძირითადად ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების განსახორციელებ-

ლად. მოცემულ ანგარიშებზე (3202 და 3212) განთავსებული თანხები წარმოადგენს დეპოზიტს მოთხოვნამდე და კომერციული ბანკისათვის ხელმისაწვდომია ნებისმიერ დროს, დასაშვებია მოთხოვნის შესრულების მინიმალური დაყოვნება შეტყობინების შემდეგ 24 საათით.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების განხორციელებისას სახსრები ჩაირიცხება სახსრების მიმღები ბანკის ანგარიშზე და იმავდროულად ჩამოიწერება გადამხდელი ბანკის ანგარიშიდან.

3.3 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაქვანებულმაგზს შორის

ბანკებს უფლება აქვთ გახსნან ფილიალები, წარმომადგენლობა და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფი, რომლებიც იქმნება სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით.

ბანკის ფილიალი არის ქვედანაყოფი, სადაც უშუალოდ ხორციელდება საბანკო საქმიანობა, ან მისი ნაწილი.

საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკები საბანკო საქმიანობის უდიდეს ნაწილს ფილიალების მეშვეობით ასრულებენ, საკმარისია აღინიშნოს, რომ 2008 წლის ბოლოსთვის საქართველოში ფუნქციონირებდა 20 კომერციული ბანკი, მათი ფილიალი კი 124 ერთეული იყო.

კომერციული ბანკის სათაო ბანკი ყოველდღიურ საქმიანობაში ფინანსურ ურთიერთობებს ამყარებს ფილიალებთან, აგრეთვე ფილიალებს წარმოექმნებათ ფინანსური ურთიერთობები ერთიმეორესთან. გარდა ამისა, ფილიალებთან ფუნქციონირებენ წარმომადგენლობები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები.

ფილიალთაშორისი ანგარიშსწორება აღირიცხება აქტიურ ანგარიშზე 2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის, ხოლო ვალდებულებების ნაწილში მოცემულია იგივე დასახელების პასიური ანგარიში 4831. აღნიშნულ ანგარიშებზე აისახება ყველა სახის აქტივებთან და პასივებთან დაკავშირებული ოპერაციები, ეს ანგარიშები გამოიყენება, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკების მიერ.

მოცემულ ანგარიშებზე აღირიცხვის წესის გასაცნობად განვიხილოთ ბუღალტრული გატარებები:

1. აქტივების გადაცემა ერთი ფილიალიდან მეორეზე გატარდება:

დ-ტი 2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

კ-ტი აქტივთა ანგარიშები (კლასი 10, 12... 29 კლასი)

2. გადაცემული აქტივების მიღება გატარდება:

დ-ტი აქტივთა ანგარიშები (კლასი 10, 12... 29 კლასი)

კ-ტი 4831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

3. პასივების გადაცემა გატარდება:

დ-ტი პასივის ანგარიში (33, 34, 35, 36, და სხვა კლასი)

კ-ტი 4831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

4. გადაცემული პასივების მიღება გატარდება:

დ-ტი 2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

კ-ტი პასივის ანგარიშები

ანუ, გადაცემული აქტივების მიხედვით ფილიალთაშორისი დავალიანების აღრიცხვის წესი შემდეგია: აქტივების გადაცემისას გამგზავნი ფილიალი განკარგულების საფუძველზე დაადებეტებს 2831 ანგარიშს და დააკრედიტებს აქტივების შესაბამის ანგარიშს. ხოლო მიმღები ფილიალი გადაცემული აქტივების მიღებისას დაადებეტებს აქტივთა ანგარიშს და დააკრედიტებს 4831 ანგარიშს,

ხოლო გადაცემული პასივების მიხედვით ფილიალთაშორისი დავალიანების აღრიცხვის წესი შემდეგში მდგომარეობს: გადამცემი ფილიალი პასივების გადაცემის შესახებ განკარგულების საფუძველზე დაადებეტებს პასივების ანგარიშებს და დააკრედიტებს 4831 ანგარიშს, ხოლო პასივების მიმღები ფილიალი დაადებეტებს 2831 ანგარიშს და დააკრედიტებს პასივების ანგარიშს.

ბანკები ახდენენ ფილიალთაშორისი ანგარიშსწორების სისტემატიურ შემოწმებას, კრებსით ბალანსში საანგარიშსწორებო თარიღისათვის (საბალანსო ანგარიშების დონეზე) ფილიალთაშორისი ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებული ნაშთები უნდა დასაღლოვდეს.

2841 და 4841 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის უცხოური ვალუტით – ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებეტიტა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 2831 და 4831 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

ზემოაღნიშნული ანგარიშების გამოყენებით ხორციელდება სათაო ბანკსა და ფილიალებს შორის ურთიერთანგარიშსწორება.

იმ შემთხვევაში, თუ ფილიალთაშორისი ვალდებულებანი ითვალისწინებს პროცენტების გადახდას, ანგარიშსწორება მისაღები და მიღებული პროცენტების მიხედვით გულმოდგინეთ უნდა შემოწმდეს. კრებით ანგარიშებში საანგარიშგებო თარიღისათვის მისაღები შემოსავლებისა და ხარჯების, აგრეთვე მიღებული და გადახდილი პროცენტები უნდა დასაღლოვდეს.

3.4. სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა

საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობათა რეალიზაციის პროცესში სახელმწიფოებს, იურიდიულ და ფიზიკურ პირებს შორის ხორციელდება ანგარიშსწორება. საერთაშორისო ანგარიშსწორების საფუძველია საერთაშორისო სავალუტო სისტემა, რომელიც ფუნქციონირებს ეროვნული ვალუტის ბაზაზე და სახელმწიფოთაშორისი შეთანხმებითაა განმტკიცებული.

საერთაშორისო სავალუტო სისტემის აუცილებელი ელემენტებია: საერთაშორისო საგადასახადო საშუალებები, სავალუტო კურსების დადგენისა და შენარჩუნების მექანიზმი, საერთაშორისო გადასახადების და ბალანსების წესი, ვალუტათა კონვერტირებადობის პირობები, სავალუტო და ოქროს ბაზრების მუშაობის რეჟიმები, სავალუტო ურთიერთობათა მარეგულირებელი სახელმწიფოთაშორისი ინსტიტუტების უფლებამოსილებანი. სავალუტო სისტემის ელემენტები ისტორიულ ევოლუციას განიცდიან.

ყოველი ქვეყნის ეროვნული ვალუტა (მაგალითად ლარი) შეიძლება გაიცვალოს უცხოურ ვალუტაზე (მაგალითად ამერიკულ ან კანადურ დოლარზე) ეროვნული ვალუტის ფულადი ერთეულის განსაზღვრულ რაოდენობაში გამოხატული უცხოური ვალუტის ფულადი ერთეულის ფასს, ვალუტის ანუ გასაცვლელი კურსი ეწოდება.

ამრიგად, ვალუტის კურსი არის სხვადასხვა ქვეყნის ფულადი ერთეულების თანაფარდობა: ანუ ერთი ვალუტის მეორეზე გაცვლის პროპორცია: ანუ განაკვეთი რომლითაც ბანკები ყიდულობენ და ყიდიან ვალუტას მეორის სანაცვლოდ.

უცხოური ვალუტის ეროვნულ ან სხვა კონვერტირებად ვალუტაზე ყიდვა-გაყიდვას ვალუტით ვაჭრობა ეწოდება.

ვალუტით ვაჭრობა, გარდა საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობებისა, ხორციელდება ქვეყნის შიდა ბაზარზე, როგორც იურიდიულ, ისე ფიზიკურ პირებს შორის.

ვალუტით ვაჭრობასთან დაკავშირებულია ეროვნული ბანკის მიერ განხორციელებული „სვოპ ოპერაციები“.

სვოპ ოპერაცია¹ წარმოადგენს ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის ინსტრუმენტს, რომლის მეშვეობითაც ეროვნული ბანკი წინასწარ განსაზღვრული ვადით, აუქციონის წესით ყიდულობს უცხოურ ვალუტას სპოტ კურსით², მისი ფორვარდული³ კურსით უკან გაყიდვის პირობით.

სვოპ ოპერაციის ვადიანობა შეიძლება განისაზღვროს 6 თვიდან 1 წლამდე.

სვოპ ოპერაციის დროს ეროვნული ბანკი, დადგენილი წესით, აუქციონში მონაწილე კომერციული ბანკების უცხოური ვალუტის ანგარიშებიდან ახდენს ვალუტის ჩამოწერას და ეროვნული ვალუტის საკორესპონდენტო ანგარიშზე შესაბამისი თანხის ჩარიცხვას, ფორვარდ ანგარიშსწორების დღეს, გარიგების პირობების შესაბამისად, ეროვნული ბანკი, კომერციული ბანკის ეროვნული ვალუტის საკორესპონდენტო ანგარიშიდან ახდენს თანხის ჩამოწერას და უცხოური ვალუტის საკორესპონდენტო ანგარიშზე შესაბამისი თანხის ჩარიცხვას.

საბანკო დაწესებულებებში სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები.

№26 კლასი - სავალუტო პოზიცია აერთიანებს 2 ჯგუფშია ანგარიშს:

1) 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრაფასი.

2) 2611 სავალუტო პოზიცია.

ეს ანგარიშები აქტივ-პასივის ანგარიშებია და გამოიყენება, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკების მიერ.

ანგარიში 2601 წარმოადგენს ტექნიკურ ანგარიშს, რომელიც გამოიყენება ბალანსში ეროვნული ვალუტით-სავალუტო ოპერაციების მიხედვით წარმოქმნილი სავალუტო პოზიციის ნაშთების აღრიცხვისათვის. ამ ანგარიშით წარმოებული ოპერაციები წარმოადგენს უცხოური ვალუტით 2611 ანგარიშით განხორციელებული ოპერაციების სარკისებრ ასახვას, ანუ, თუ 2611 ანგარიში ვალუტით ოპერაციის შესრულებისას დადებულა, მაშინ ანგარიში 2601 დაკრედიტდება უცხოური ვალუტის შესაბამისი ეკვივალენტით. ამ ანგარიშზე ასახული თანხები წარმოადგენს:

- 2611 ანგარიშის თანხების კონტრფასს, რომელიც გამოანგარიშებულია გაცვლის ოფიციალური კურსის შესაბამისად;

სავალუტო პოზიციის გადაფასების შედეგებს კურსის შეცვლის შესაბამისად;

- ოპერაციები უცხოური ვალუტით გატარდება, უცხოური ვალუტით დენომინირებული ბალანსის ანგარიშებით (ბალანსი უცხოური ვალუტით). ყველა ანგარიში გაიხსნება ანგარიშთა გეგმის თანახმად, როგორც ლარით, ისე ყველა სახის ვალუტით, რომლითაც ბანკი მუშაობს. უცხოური ვალუტის ოპერაციებთან დაკავშირებული შემოსავლები და ხარჯები აღირიცხება მათი ეკვივალენტური ლარით. ანალოგიურია ბალანსგარეშე ანგარიშების წარმოება უცხოურ ვალუტასთან მიმართებაშიც.

2601 ბალანსში გახსნილია ლარით. იგი დადებულა ან დაკრედიტდება წარმოებული ოპერაციის შინაარსის მიხედვით.

მაგალითად, ბანკი როდესაც დოლარს შეიძენს ლარით დადებულა 2601 ანგარიში და დაკრედიტდება ფულადი სახსრების ანგარიში ლარებით, იმავედროულად დაკრედიტდება 2611 ანგარიში დოლარებით ფულადი სახსრების ანგარიშთან კორესპონდენციაში. ორი ერთდროული გატარება დააბალანსებს ლარისა და დოლარის ბალანსს.

1) უცხოური ვალუტის ყიდვა ლარით (უცხოური ვალუტისათვის მიცემული თანხის გატარება ბალანსში):

დ-ტი 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრფასი

კ-ტი ფულადი სახსრები

2) უცხოური ვალუტის ყიდვა ლარით (ბალანსში შესაბამისი უცხოური ვალუტის გატარება ნაყიდი უცხოური ვალუტის თანხა)

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ-ტი 2611 სავალუტო პოზიცია

ანალიზურ აღრიცხვაში 2611 საბალანსო ანგარიშზე გაიხსნება ცალკე პირადი ანგარიში თითოეული სახის უცხოური ვალუტისათვის, რომლითაც ბანკი მუშაობს და რომლის მიხედვითაც ბუნებრივია აწარმოებს ბალანსს. იგი უნდა დადებულდეს ან დაკრედიტდეს იმ შემთხვევაში, თუ უცხოური ვალუტით ბალანსის ზოგიერთი ანგარიშისათვის არ არის მოკორესპონდენტო ანგარიში ამავე ბალანსში, რომლითაც შეიძლება განხორციელდეს კონტრჩანაწერი.

სავალუტო ოპერაციების შესრულების დროს ბანკი ღებულობს მოგებას ან ზარალს.

ვალუტის ყიდვა-გაყიდვიდან მიღებული მოგება აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრფასი

კრედიტი 6604 შემოსავლები უცხოური

ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით.

ვალუტის ყიდვა-გაყიდვიდან მიღებული ზარალის შემთხვევაში ბანკი ზარალის თანხას ასახავს შემდეგი გატარებით:

დებეტი 8604 ზარალი უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით.

კრედიტი 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრფასი .

ბანკი ყოველდღიურად გადააფასებს სავალუტო პოზიციის ანგარიშებს მოცემული თარიღისათვის დაფიქსირებული გაცვლის ოფიციალური კურსის მიხედვით. გადააფასების შედეგად მიღებული მოგება აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრფასი.

კრედიტი 6621 შემოსავლები სავალუტო სახსრების გადააფასებიდან.

ზოლო გადააფასების შედეგად მიღებული ზარალი გატარდება:

დებეტი 8621 ზარალი სავალუტო სახსრების გადააფასებიდან.

კრედიტი 2601 სავალუტო პოზიციის კონტრფასი.

ამრიგად, ეს შესაძლებლობას იძლევა თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს გამოანგარიშებული იქნეს მოგება ან ზარალი სავალუტო პოზიციების მიხედვით. არარეალიზებული საკურსო სხვაობის (მიმდინარე გადაფასების შედეგი) და რეალიზებული საკურსო სხვაობის, რომელიც წარმოადგენს უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის სხვადასხვა გარიგებათა ფინანსურ შედეგს, გამოიჯენისათვის გამოიყენება 2601 ანგარიშის პირადი ანგარიშები.

უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებული ნაღდი ოპერაციების დროს (გაცვლის ოპერაციები, სესხები და ა.შ.) კონტრაქტის დადების თარიღსა და ბანკის მიერ შესაბამისი თანხების მიღების თარიღს შორის პერიოდში უცხოური ვალუტის ან ლარის აღრიცხვისათვის გამოიყენება ბალანსგარეშე ანგარიში № 0305-ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები, ხოლო ფორვარდული სავალუტო კონტრაქტებით (ფიუჩერებით) კონტრაქტის დადების თარიღსა და ანგარიშსწორების თარიღს შორის პერიოდში ე.ი. კონტრაქტით დათქმული სახსრების გაცვლის, ან კონტრაქტით განპირობებული მოგების თარიღს შორის უცხოური ვალუტის ან ლარის აღრიცხვისათვის გამოიყენება ბალანსგარეშე ანგარიში №0306-ფორვარდული სავალუტო ოპერაციები.

მოცემული ბალანსგარეშე ანგარიშები (3005 და 0306) აქტიურ-პასიურია და გამოიყენება, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკების მიერ. ამ ანგარიშებზე აღრიცხვის წესის გასაცნობად განვიხილოთ ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარების ოპერაციები:

ფორვარდული გარიგება უცხოური ვალუტის შეძენისათვის გატარდება:

დებეტი 0305 ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები (მომავალი ვალუტა ლარის ეკვივალენტში)

კრედიტი 0306 ფორვარდული სავალუტო ოპერაციები (მომავალი ვალდებულება ფული – ლარი)

კონტრაქტის შესრულების დროს მოხდება შემდეგი გატარება:

დებეტი 0306 ფორვარდული სავალუტო ოპერაციები (მომავალი ვალდებულება ფული – ლარი)

კრედიტი 0305 ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები (მომავალი ვალუტა ლარის ეკვივალენტში)

აქედან გამომდინარე საბალანსო ანგარიშებზე თანხები უნდა აღრიცხოს კონტრაქტის შესრულების (თანხის გადახდის) შემდეგ.

გადაფასების დროს სავალუტო კურსის გაზრდის შემთხვევაში გატარდება:

დებეტი 0305 ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები (მომავალი ვალუტა ლარის ეკვივალენტში

კრედიტი 0402 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია

ან დებეტი 0402 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია

კრედიტი 0401 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიციის პარალელური დარიცხვები

გადაფასების დროს სავალუტო კურსის შემცირების შემთხვევაში გატარდება:

დებეტი 0402 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია

კრედიტი 0305 ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები (მომავალი ვალუტა ლარის ეკვივალენტში)

ან დებეტი 0401 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიციის პარალელური დარიცხვები

კრედიტი 0402 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია

ბანკის კრებსითი ბალანსის მომზადებისას ცალკეული სავალუტო ანგარიშების ყველა ნაშთი გადაიყვანება ლარებში მიმდინარე ოფიციალური კურსის გამოყენებით, ამით განხორციელდება მათი კონსოლიდაცია, ამასთან სავალუტო პოზიციებისა და სავალუტო პოზიციის კონტრფასის ყველა ანგარიში დასაღწევად ეერთმანეთს შორის. თუ სავალუტო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვის პროცედურები სწორად ხორციელდება აღნიშნულ ანგარიშთა განაშთვის შედეგი ნულს უდრის. მხედველობაშია მისაღები, რომ განაშთვის პროცედურა ხორციელდება მხოლოდ ბანკის კრებსითი ბალანსის დონეზე.

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესაძლებელი კითხვები

1.რა არის მინიმალური რეზერვები და ვინ აწესებს მას?

2.რა თანხები შეიტანება მოზიდულ სახსრებში და მის მიხედვით რამდენი პროცენტი აიღება მინიმალურ რეზერვებში?

3. ეროვნულ ბანკებში კომერციული ბანკების მინიმალური სავალდებულო რეზერვების თანხები რომელ ანგარიშებზე აისახება კომერციული ბანკებში? ეროვნულ ბანკში?

4. როგორი ბუღალტრული გატარებით აისახება კომერციულ ბანკებში მინიმალური სავალდებულო რეზერვების გადიდება? შემცირება?

5. ბანკებს აქვს თუ არა უფლება ბანკთაშორისო ანგარიშსწორება აწარმოონ ერთმანეთთან გახსნილი საკორესპონდენტო ანგარიშებით? რა არის საკორესპონდენტო ანგარიში, სად იხსნება იგი?

6. როგორ გატარდება აქტივების მიღება მის მიმღებ ფილიალში? პასივების მიღება?

7. როგორ გატარდება სათაო ბანკში მის ფილიალზე აქტივების გადაცემა?, პასივების გადაცემა?

8. როგორ გატარდება ფილიალში სათაო ბანკისათვის აქტივების გადაცემა?, პასივების გადაცემა?

9. რა არის ვალუტის კურსი?

10. რა არის სვოპ ოპერაცია?

11. როგორი გატარებით აისახება ანგარიშებზე უცხოური ვალუტის ყიდვა ლარით?

თემა 4. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა

„ბანკი-არის ადგილი, სადაც თქვენ გაძლევენ
ქოლგას მზიან აბინდში, შემდეგ კი გთხოვენ
მის დაბრუნებას, როცა წვიმა იწყება“.

რ. ფროსტი

4.1. საკრედიტო პოლიტიკის არსი. კრედიტის კლასიფიკაცია

4.2. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების აღრიცხვა

4.3. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების აღრიცხვა

4.4. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა

4.5. ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშზე

4.1 საკრედიტო პოლიტიკის არსი. კრედიტის კლასიფიკაცია

„პოლიტიკა“ ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს: სახელმწიფო ხელისუფლების, პარტიის, ან საზოგადოებრივი ჯგუფის მოღვაწეობას შინასახელმწიფოებრივი მართვისა და საერთაშორისო ურთიერთობის დარგში; განისაზღვრება ამ ხელისუფლების, პარტიის, ჯგუფის, საერთო ინტერესებით; სასაუბრო ენაში პოლიტიკა არის მოქმედება მიზნის მისაღწევად; სხვა ადამიანებთან ურთიერთობა, დამოკიდებულება.

ბანკის საკრედიტო პოლიტიკა არის მისი საკრედიტო საქმიანობის, ამოცანებისა და პრიორიტეტების¹, ძირითადი მიმართულებების, მათი რეალიზაციის საშუალებებისა და მეთოდების განმსაზღვრელ მოქმედებათა ერთობლიობა.

¹ პრიორიტეტი-(გერმანული, გამომდინარეობს ლათინურიდან და ნიშნავს – პირველი)

¹ პირველობა მეცნიერულ აღმოჩენაში, გამოგონებაში. 2. უპირველესი მნიშვნელობის უპირატესობა.

საკრედიტო პოლიტიკა არეგულირებს საკრედიტო ურთიერთობებს ბანკსა და მსესხებელს შორის, მათი ინტერესების დასაკმაყოფილებლად.

საკრედიტო პოლიტიკა შემდეგ საკვანძო მომენტებს გამოხატავს:

1. საკრედიტო საქმიანობის ორგანიზაციას;
2. საკრედიტო პორტფელის მართვას;
3. დაკრედიტებაზე კონტროლს;
4. უფლებამოსილების განაწილების პრინციპებს;
5. კრედიტის შესაძლო დანაკარგების შემთხვევაში რეზერვირებას.

საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელებას განაპირობებს ბანკში არსებული რესურსების მოცულობა და მათი სტრუქტურა.

საქართველოში ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება ზორციელდება ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის მიერ, რომელიც იქმნება ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებით, მისი წევრებია: ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ვიცე-პრეზიდენტი, ეროვნული ბანკის შესაბამისი სტრუქტურული ქვედანაყოფების უფროსები, ეროვნული ბანკის სხვა თანამშრომლები და მოწვეული პირები.

მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი უფლებამოსილია:

შეიმუშაოს ქვეყნის ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკა;

ა) განისაზღვროს ღია ბაზრის და სხვა ფულად-საკრედიტო და სავალუტო ოპერაციების, საკუთარი ფასიანი ქაღალდების ემისიისა და მიმოქცევის მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების გაანგარიშებისა და დაცვის წესები;

ბ) დაადგინოს საპროცენტო განაკვეთები ეროვნული ბანკის სასესხო, სადეპოზიტო და სხვა ფულად-საკრედიტო ოპერაციებზე, გარდა ბოლო ინსტანციის სესხისა;

გ) განისაზღვროს მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმები;

დ) განახორციელოს მონეტარული და სავალუტო პოლიტიკასთან დაკავშირებული სხვა ფუნქციები.

ვინაიდან სესხის გაცემა, სამომხმარებლო, საიპოთეკო არაუზრუნველყოფილი და სხვა კრედიტის ჩათვლით არის საბანკო საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი სახე, ამიტომ ბუ-

ლალტრულ აღრიცხვაში დიდი ადგილი უკავია ბანკის მიერ გაცემული სესხის აღრიცხვას. სესხების აღრიცხვის საკითხის შესწავლის მიზნით საჭიროა კრედიტის (სესხის) კლასიფიკაციის განხილვა

როგორც ცნობილია, კრედიტი ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს სესხს, ვალს, რაც გამომდინარეობს სიტყვიდან „ნღობა“.

კრედიტი არის დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების ან საქონლის გაცემა ვალად განსაზღვრული ვადით ფიქსირებული პროცენტის საფასურად.

საკანონმდებლო ნორმატიულ აქტებში მოცემული განსაზღვრის მიხედვით, კრედიტი არის დაბრუნებადობის, ფასიანობის, უზრუნველყოფისა და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი თანხების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება.

კრედიტის ფორმებია: საბანკო, კომერციული, სახელმწიფო და საერთაშორისო.

საბანკო დაკრედიტების ძირითადი პრინციპებია: ვადიანობა, დაბრუნებადობა, უზრუნველყოფადობა და ფასიანობა.

კრედიტი, დაკრედიტება ტევადი დატვირთვის ცნებაა და მისი მრავალგანზომილებიანი შინაარსი სახეებისა და ფორმების მრავალფეროვან ერთობლიობას გულისხმობს, რომელთაგან აღსანიშნავია:

დაკრედიტების სუბიექტებთან დამოკიდებულებაში კრედიტს განასხვავებენ: სახელმწიფო და არასახელმწიფო საწარმოებზე და ორგანიზაციებზე, ინდივიდუალურ მეწარმეებზე, სხვა ბანკებზე, ხელისუფლების ორგანოების ჩათვლით დანარჩენ მეურნეობაზე, ერთობლივ საწარმოებზე, საერთაშორისო გაერთიანებებზე და ორგანიზაციებზე.

დანიშნულების მიხედვით კრედიტს განასხვავებენ: სამომხმარებლო, სამრეწველო, სავაჭრო, სასოფლო-სამეურნეო, საინვესტიციო, საბიუჯეტო.

გამოყენების სფეროს მიხედვით კრედიტი იყოფა: წარმოების სფეროში და მიმოქცევის სფეროში.

გამოყენების ვადის მიხედვით კრედიტი შეიძლება დაიყოს მოთხოვნამდე და ვადიანებად, რომლებიც იყოფა მოკლევადიანებად, საშუალოვადიანებად და გრძელვადიანებად.

მოცულობის მიხედვით კრედიტს ყოფენ: მსხვილი, საშუალო და მცირე მოცულობის სახით.

ფასიანობის მიხედვით საბანკო კრედიტი იყოფა: საბაზრო, მაღალი და შეღავათიანი საპროცენტო განაკვეთებიან კრედიტებად (იაფფასიანი კრედიტი).

გარდა აღნიშნულისა, არსებობს კრედიტის შემდეგი სახეები: საბლანკო, ლომბარდული, თამასუქური, კრედიტი ოვერდრაფტი და სხვა.

საბლანკო კრედიტი არის კრედიტი, რომელიც გაიცემა უზრუნველყოფის გარეშე.

ლომბარდული კრედიტი არის ფასიანი ქაღალდების გირაოს ქვეშ სესხის გაცემა, ხოლო თამასუქური კრედიტი არის თამასუქების უზრუნველყოფის ქვეშ გაცემული სესხები, რომლებიც ორ სახედ იყოფა: თამასუქების აღრიცხვისა და სესხები მათი გირაოს ქვეშ.

კრედიტი ოვერდრაფტი ბანკის ბუღალტრულ აღრიცხვაში ფართოდ გავრცელებული სახეა.

„ოვერდრაფტი“ (ინგლისური სიტყვაა overdraft-ნიშნავს გეგმის ზევით) არის ბანკის მიერ მოკლევადიანი სესხის განსაკუთრებული ფორმა იმ შემთხვევაში, როცა კლიენტის ანგარიშზე სახსრების ნაშთს აჭარბებს გადასახდელის სიდიდე, ამ შემთხვევაში ბანკი მთელი მოცულობით ჩამოწერს სახსრებს კლიენტის ანგარიშიდან. ოვერდრაფტის გამოყენებით ბანკს წარმოექმნება სადებეტო ნაშთი. ოვერდრაფტის გამოყენების უფლება ეძღვათ ბანკის მეტად საიმედო კლიენტებს ხელშეკრულებით, რომლითაც დადგენილია ოვერდრაფტის მაქსიმალური თანხა, ოვერდრაფტის მიხედვით სესხის მიცემის პირობები და მისი დაფარვის წესი. იგი ჩვეულებრივი სესხისგან იმით განსხვავდება, რომ დავალიანების დასაფარავად გამოიყენება კლიენტის მიმდინარე ანგარიშზე შემოსული მთელი თანხა.

ამრიგად, „ოვერდრაფტი“ არის მოკლევადიანი დაკრედიტების ფორმა, რომლითაც ბანკი კლიენტს აძლევს უფლებას მის ანგარიშსწორების ანგარიშზე რიცხული ნაშთების გადამეტებით განახორციელოს გადახდები, ანუ ბანკი უშვებს კლიენტის ანგარიშსწორების ანგარიშზე სადებეტო (უარყოფითი) ნაშთის არსებობას, ოვერდრაფტის შესახებ ბანკსა და კლიენტს შორის დადებული ხელშეკრულების პირობების გათვალისწინებით.

კრედიტის სახეები და ფორმები მეტად მრავალფეროვანია. ბუღალტრულ აღრიცხვაში კრედიტი დაყოფილია შემდეგ კლასებად:

1. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხი;
2. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხი;
3. კლიენტებისათვის მიცემული სესხი;
4. სხვა ბანკებისათვის მიცემული სესხი;
5. ვადაგადაცილებული სესხი.

თითოეულ კლასში სესხები დაყოფილია მოკლევადიან და გრძელვადიანებად, სადაც ცალ-ცალკე აღირიცხება ეროვნული ვალუტით და უცხოური ვალუტით გაცემული სესხები, აგრეთვე ცალკეა გამოყოფილი ოვერდრაფტი.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული და კერძო კლიენტებისათვის მიცემული სესხები დაჯგუფებულია საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის სახეების ჭრილში და აღირიცხება რვა დასახელების სფეროთი.

ვადაგადაცილებული სესხების აღრიცხვა ხორციელდება ზემოთ დასახელებული თითოეული კლასის მიხედვით, სადაც ვადაგადაცილებული სესხები დაჯგუფებულია ეროვნული ვალუტით და უცხოური ვალუტით გაცემულ სესხებად.

4.2. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების აღრიცხვა

სახელმწიფო ინსტიტუტები არის სახელმწიფოს მმართველობის ერთეულები. მათი ძირითადი საქმიანობაა სახელმწიფოს ფუნქციების განხორციელება კომპეტენციის ფარგლებში. სახელმწიფოს ინსტიტუტები, თავის მხრივ, ეკონომიკურ სტრუქტურას წარმოადგენენ, რომელსაც შეუძლიათ საკუთარი სახელით ფლობდნენ აქტივებს, აიღონ ვალდებულებები და ერთეულებთან ჩაებნენ ეკონომიკურ საქმიანობასა და ოპერაციებში.

სახელმწიფო ინსტიტუტები მოიცავს ყველა დონის წარმომადგენლობით ორგანოს, აღმასრულებელ ხელისუფლებას, მუნიციპალიტეტებს და სხვა ორგანოებს. როგორც წესი, სახელმწიფო ინსტიტუტების დაფინანსების ძირითადი წყარო არის სახელმწიფო ბიუჯეტი, აგრეთვე მნიშვნელოვანი ნაწილი მათი ხარჯებისა იფარება ეკონომიკური საქმიანობის

შედგად. სახელმწიფო ინსტიტუტები თავიანთი საქმიანობის დროს იყენებენ ბანკებიდან მიღებულ სესხებს.

სახელმწიფო ინსტიტუტებზე ბანკის მიერ მიცემული სესხი აღირიცხება მოკლევადიან და გრძელვადიანი სესხის ჯგუფებად, რომლებიც თავის მხრივ განცალკევებულად მოიცავს ეროვნული ვალუტით და უცხოური ვალუტით მიცემული სესხების ჯგუფებს.

სახელმწიფო ინსტიტუტებზე ბანკის მიერ მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

1201 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1202 დანარჩენი სამინისტროსათვის და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1203 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, ისინი გამოიყენება როგორც ეროვნული ბანკის, ისე კომერციული ბანკების მიერ. ამ ანგარიშებზე აღირიცხება არაუმეტეს ერთ წლამდე ვადით სესხების თანხები. იმ შემთხვევაში, თუ ეს ნებადართულია მოქმედი წესებით აღნიშნული ანგარიშები არ გამოიყენება სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე აქტიური ნაშთების (ოვერდრაფტების) ბალანსში ასახვისათვის.

მოცემულ ანგარიშებზე ბუღალტრული გატარებები განხორციელდება საკრედიტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სესხის გაცემის და დაფარვის ვადების შესაბამისად. თუ ხელშეკრულებით გათვალისწინებულია სესხების გაცემა ხელშეკრულების ხელისმოწერიდან რამდენიმე დღეში ან საკრედიტო ხაზის გახსნის შემთხვევაში, სესხის თანხა ფულადი სახსრების რეალურ გაცემამდე გატარდება ბალანსგარეშე აღრიცხვაში ხელშეკრულების ხელმოწერის-თანავე, ფულადი სახსრების ფაქტობრივად გადარიცხვის ან გაცემის პარალელურად ბალანსგარეშე ანგარიშები დაიხურება და ბუღალტრული ჩანაწერები გაკეთდება შესაბამის საბალანო ანგარიშზე.

სესხის გაცემის დროს მოხდება შემდეგი გატარება:

დ-ტი 1201, 1202, 1203 სახელმწიფო ინსტიტუტისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხი

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

სესხის დაფარვა გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

კ-ტი 1201, 1202, 1203 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხი

ბანკის ფინანსური ანგარიშების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების საჭიროებიდან გამომდინარე, ბანკის ბუღალტრულ ანგარიშთა ანალიზურმა სისტემამ უნდა უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

ა) სპეციალური ხელშეკრულებებით მოთხოვნამდე ვადით გაფორმებული სესხები;

ბ) სესხები დაფარვის ფიქსირებული ვადებით;

გ) კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით (რეზიდენტი, არარეზიდენტი) და სხვა;

დ) უზრუნველყოფილი და არაუზრუნველყოფილი სესხები.

ასეთი ინფორმაციები გამოიყენება ბანკის ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის გასატარებლად და ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული ნორმატივების შესრულების კონტროლისათვის.

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები გარდა ეროვნული ვალუტისა, გაიცემა უცხოური ვალუტით, რომლის აღრიცხვისათვის გამოიყენება შემდეგი ანგარიშები:

1) №1211 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

2) №1212 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

3) №1213 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით.

აღნიშნული ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის პრინციპები, გატარებები, გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 1201, 1202, 1203 ანგარიშებისა ვალუტის სხვაობის გარდა.

4.3. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების აღრიცხვა

როგორც ცნობილია, კრედიტი ვადიანობის მიხედვით იყოფა: მოკლევადიანი (ერთ წლამდე), საშუალო ვადიანი (ერთიდან-ხუთ წლამდე) და გრძელვადიანი (ხუთი და მეტ წლამდე). ბუღალრულ აღრიცხვაში კი მოცემულია სესხების დაჯგუფება მოკლევადიან (ერთ წლამდე) და გრძელვადიან (ერთ წელზე მეტი ხნით), რომლებიც აღირიცხება ცალკე.

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები განცალკევებულად აღირიცხება ეროვნული ვალუტის და უცხოური ვალუტის მიხედვით.

ეროვნულ ბანკში და კომერციულ ბანკებში სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების აღრიცხვა ხდება შემდეგ ანგარიშებზე:

1251 ფინანსთა სამინისტროსთვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები;

1252 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები;

ა1253 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები.

აღნიშნული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია. მათზე ოპერაციების ასახვის პრინციპები მოკლევადიანი სესხების ანგარიშების ანალოგიურია.

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის გრძელვადიანი სესხების გაცემა გატარდება:

დ-ტი 1251, 1252, 1253 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.

სახელმწიფო ინსტიტუტების გრძელვადიანი სესხების დაფარვა გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

კ-ტი 1251, 1252, 1253 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა ანალიზურმა სისტემამ უნდა უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

ა) სესხები დაფარვის ვადების მიხედვით;

ბ) უზრუნველყოფილი და არაუზრუნველყოფილი სესხები;

გ) კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით (მაგ. რეზიდენტი, არარეზიდენტი) და სხვა.

ანგარიშთა ჯგუფ №126-ში აღირიცხება სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით, რომელიც შედგება შემდეგი ანგარიშებისაგან:

1) 1261 „ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები“

2) 1262 „დანარჩენი სამინისტროებისათვის და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები“.

3) 1263 „ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები“.

1261-1263 ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებუტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 1251-1253 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

4.4. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხის აღრიცხვა

სახელმწიფო საწარმო და ორგანიზაცია შექმნილია სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით, სახელმწიფო საწარმო და ორგანიზაცია შეიძლება იყოს სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმო და ორგანიზაცია, რომლის მიზანია ეკონომიკური ან სხვა სახის საქმიანობის განხორციელება. ასეთი სახელმწიფო ორგანიზაცია შეიძლება შექმნილი იყოს მხოლოდ ისეთი საჯარო მიზნებისა და ფუნქციების შესასრულებლად, რომელთა განხორციელება უშუალოდ არ შედის სახელმწიფო მმართველობის ორგანოების კომპეტენციაში.

ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობაში თავისი წვლილი უნდა შეიტანონ როგორც კერძო სამართლებრივი საფუძვლებით შექმნილმა საწარმოებმა, ისე სახელმწიფო საწარმოებმა და სხვა სახის საწარმოებმა.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხი, როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ,

აღირიცხება მოკლევადიანი და გრძელვადიანი სესხის სახით განცალკევებულად, სადაც თითოეულ ჯგუფში გამოყოფილია ეროვნული ვალუტით და უცხოური ვალუტით გაცემული სესხი.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა ხდება საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების ჭრილში და აღირიცხება შემდეგი სფეროების მიხედვით:

1. ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოები;
2. ენერგეტიკის სფეროს საწარმოები;
3. სოფლის მეურნეობისა და მეტყვეობის სფეროს საწარმოები;
4. მშენებლობის სფეროს საწარმოები;
5. სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოები;
6. ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოები;
7. დანარჩენ სფეროთა საწარმოები.

აღნიშნული სფეროების მიხედვით აღირიცხება სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოები-სათვის მიცემული მოკლევადიანი და გრძელვადიანი სესხები.

მოკლევადიანი სესხები აღირიცხება 130 ჯგუფის ანგარიშებით, ჯგუფის შიგნითა ანგარიშები დანომრილია ზემოაღნიშნული საწარმოების მიხედვით, ანგ. 1302-დან 1308-მდე, მაგ. ანგარიში №1302-ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხი ეროვნული ვალუტით და ა.შ.

აღნიშნული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეს, როგორც ეროვნული ისე კომერციული ბანკები, მოცემული ანგარიშები გამოიყენება სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი (არა უმეტეს ერთ წლამდე ვადით) სესხების აღრიცხვისათვის.

მოცემულ ანგარიშებზე გატარებები განხორციელდება საკრედიტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სესხის გაცემისა და დაფარვის ვადების შესაბამისად. იმ შემთხვევაში, როდესაც ხელშეკრულება ითვალისწინებს სახსრების გაცემას ხელშეკრულების ხელმოწერიდან რამდენიმე დღის შემდეგ, ან საკრედიტო ხაზის გახსნის შემთხვევაში, ფულადი სახსრების რეალურ გაცემამდე თანხა გატარდება ბალანსგა-

რეშე ანგარიშზე საკრედიტო ხელშეკრულების ხელმოწერის-
თანავე ფულადი სახსრების გადარიცხვის ან გაცემის პარა-
ლერულად შესაბამისი ბალანსგარეშე ანგარიში დაიხურება
და გაკეთდება ჩანაწერი საბალანსო ანგარიშის მიხედვით.

მაგალათად: სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარე-
ბულმა საწარმომ სესხის აღებაზე ბანკთან ხელშეკრულება 1
სექტემბერს გააფორმა – 50000 ლარზე, მაგრამ სესხი არ
გაუტანია, სესხის გაცემის ფორმალური ვალდებულება გა-
ტარდება:

დ-ტი 0999 ტექნიკური ანგარიში 50.000

კ-ტი 0301 აღებული ფორმალური (ფინანსური) ვალდე-
ბულება 50.000

თუ სესხი გაიცა 10 სექტემბერს, დაიხურება ბალანსგა-
რეშე ანგარიში, შემდეგი გატარებით:

დ-ტი 0301 აღებული ფორმალური (ფინანსური) ვალ-
დებულება 50.000

კ-ტი 0999 ტექნიკური ანგარიში 50.000

ამასთან ერთად, სესხის (მოკლევადიანი) გაცემის ფაქ-
ტი აისახება შემდეგი გატარებით:

დ-ტი 1302–1308 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდე-
ბარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სეს-
ხი ეროვნული ვალუტით 50.000

კ-ტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 50.000

ან კ-ტი კლიენტების მიმდინარე ანგარიშები 50.000

სესხის დაფარვის შემთხვევაში მოხდება გატარება:

დ-ტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო (ან სხვა ფუ-
ლადი სახსრები);

კ-ტი 1302–1308 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდე-
ბარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლე-ვადიანი სეს-
ხი ეროვნული ვალუტით;

პრაქტიკაში სესხის დაფარვა ხორციელდება კლიენ-
ტის მიმდინარე ანგარიშებიდან, რის შედეგადაც კეთდება შემ-
დეგი გატარება:

დ-ტი კლიენტის მიმდინარე ანგარიშები;

კ-ტი 1302–1308 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდე-
ბარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სე-
ხები ეროვნული ვალუტით.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოე-
ბისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუ-

ტით აღირიცხება ანგ. 1312-1318, იგივე სფეროების მიხედვით, როგორც მოკლევადიანი სესხების შემთხვევაში.

1312-1318 ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები. ანგარიშის დებუტით და კრედიტით გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 1302-1308 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებზე გაცემული გრძელვადიანი სესხები, როგორც ეროვნული ისე, უცხოური ვალუტით აღირიცხება იგივე სფეროების მიხედვით, როგორც მოკლევადიანი სესხები, განსხვავება მხოლოდ ის არის რომ ეროვნული ვალუტით გაცემული გრძელვადიანი სესხები აღირიცხება ანგარიშებზე – 1352 – 1358, ხოლო უცხოური ვალუტით გაცემული გრძელვადიანი სესხები აღირიცხება ანგარიშებზე 1362-1368.

აღნიშნული ანგარიშების (1352-1358 და 1362-1368) დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშების დებუტით და კრედიტით გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 1302-1308 ანგარიშებისა.

4.5. ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე

სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების ანგარიშთა კლასებში მოცემულია ოვერდრაფტების შემდეგი ანგარიშები:

ა) 1209- ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე.

ბ) 1309- ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე.

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეა როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკები.

ეს ანგარიშები განკუთვნილია ბალანსში დებუტის ნაშთების (ოვერდრაფტების) ასახვისათვის, როგორც სახელმწიფო ინსტიტუტების, ისე სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით, რომლებიც შეიძლება განხილული იქნეს, როგორც კრედიტის

გაცემა კონტრაქტის შეუდგენლად, დაფარვის ფიქსირებული ვადის აღნიშვნით.

ბუღალტრული აღრიცხვის პრინციპებიდან მოცემულ ანგარიშზე ვრცელდება დარიცხვის პრინციპები და წინდახედულობის პრინციპი.

დარიცხვის პრინციპის დროს პროცენტული შემოსავალი სახელმწიფო ინსტიტუტების და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით აღრიცხვაში აისახება იმავე პერიოდში, რომელსაც ისინი განეკუთვნება, გადახდის ვადის მიუხედავად. გაუნაღლებელი მისაღები პროცენტების აღრიცხვისათვის გამოიყენება აქტიური ანგარიში №2401- „მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით“ და 2402-მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა სესხების მიხედვით.

წინდახედულობის პრინციპის დროს არსებული წესების მოთხოვნათა დაცვით შეიქმნება სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი.

მიმდინარე ანგარიშის სადებეტო ნაშთის გადატანა ოვერდრაფტის ანგარიშზე საანგარიშო პერიოდის ბოლო სამუშაო დღეს. მოხდება შემდეგი გატარება:

ა) სახელმწიფო ინსტიტუტების ანგარიშების მიხედვით
დ-ტი 1209 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე;

კ-ტი 3301-3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები

ხოლო შემდგომი საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღეს მოხდება შემდეგი სახის კონტრგატარება:

დ-ტი 3301-3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები;

კ-ტი 1209 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდ. ანგარიშებზე.

ბ) სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა ანგარიშების მიხედვით:

დ-ტი 1309 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდ. ანგარიშებზე;

კ-ტი 3402-3408 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები.

შემდგომი საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღეს მოხდება შემდეგი სახის კონტრაგატარება:

დ-ტი 3402-3408 - „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

კ-ტი 1309 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე.

სახელმწიფო ინსტრუქციების მიმდინარე ანგარიშებისა (3301-3306) და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშების (3402- 3408) არსი, მნიშვნელობა და მათი გამოყენება განხილულია შემდგომ თემებში.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნის დაკმაყოფილების მიზნით ბანკმა ბუღალტრულ ანგარიშთა ანალიზური სისტემა იმდაგვარად უნდა მოაწყოს, რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

ა) ოვერდრაფტები დაფარვის ვადების მიხედვით;

ბ) კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით, მაგალითად (რეზიდენტი-არარეზიდენტი) და სხვა.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის:

1. კრედიტის ფორმები:

ა) საბანკო, კომერციული, სახელმწიფო და საერთაშორისო;

ბ) საბანკო, სამომხმარებლო, საყოფაცხოვრებო და იპოთეკური;

გ) საბანკო, სასაქონლო, სამომხმარებლო, საყოფაცხოვრებო და იპოთეკური;

2. საბანკო დაკრედიტების ძირითადი პრინციპებია:

ა) ვადიანობა, პროცენტულობა, უზრუნველყოფადობა, ფასიანობა;

ბ) ვადიანობა, დაბრუნებადობა, უზრუნველყოფადობა და ფასიანობა;

გ) დაბრუნებადობა, პროცენტულობა, უზრუნველყოფადობა და ფასიანობა;

3. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის ეროვნული ვალუტით მიცემული მოკლევადიანი სესხები ბუღალტრულად გატარდება:

ა) დ. 1211, 1212, 1213;

კ. 1003, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.

- ბ) დ. 1003, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;
კ. 1301, 1302, 1303.
- გ) დ. 1201, 1202, 1203;
კ. 1003, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.
4. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით გატარდება:
ა) დ. 1351, 1352, 1353;
კ. 1003, ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.
- ბ) დ. 1003, ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;
კ. 1351, 1352, 1353.
- გ) დ. 1251, 1252, 1253;
კ. 1003, ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.
5. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულმა საწარმომ, რომელიც ეწევა ვაჭრობას, სესხის აღების ხელშეკრულება გააფორმა 15 აგვისტოს, თანხა არ გაუტანია, სესხის გაცემის ფორმალური ვალდებულება ბანკში აისახება:
ა) დ. 1302; კ. 1003.
ბ) დ. 0301; კ. 0999.
გ) დ. 0999; კ. 0301.
6. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულმა სამრეწველო საწარმოს კომერციულ ბანკმა გასცა სესხი, ბუღალტრულად გატარდება:
ა) დ. 1304, კ. 1003.
ბ) დ. 1307, კ. 1003.
გ) დ. 1306, კ. 1003.
7. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულმა სოფლის მეურნეობის საწარმომ ბანკში გახსნილი მიმდინარე ანგარიშიდან დაფარა სესხი, ბანკი ამ ოპერაციას გაატარებს:
ა) დ. 1003, კ. 1304.
ბ) დ. კლიენტის მიმდინარე ანგარიში, კ. 1003.
გ) დ. კლიენტის მიმდინარე ანგარიში, კ. 1304.
8. სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე რიცხული თანხების ზემოთ განაღდება (სადებეტო ნაშთი) ანუ ოვერდრაფტები გატარდება:
ა) დ. 1209,
კ. 3301-3306.

ბ) ლ. 3301-3306,
კ. 1209.

გ) ლ. 1309,
კ. 3301-3306.

9. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარ-
მოს მიხედვით ოვერდრაფტი გატარდება:

ა) ლ. 1209,
კ. 3402-3408.

ბ) ლ. 1309,
კ. 3402-3408.

გ) ლ. 3402-3408,
კ. 1309.

10. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სა-
წარმოს ანგარიშიდან დაიფარა ოვერდრაფტის თანხა:

ა) ლ. 3402-3408,
კ. 1309.

ბ) ლ. 1003,
კ. 1309.

გ) ლ. 1309,
კ. 3402-3408.

თემა 5. ბანკების მიმართ მოთხოვნების, კლიენტებისათვის მიცემულ სესხებისა და ვალაბადაცილებული სესხების აღრიცხვა

5.1. მოთხოვნები ბანკების მიმართ, მისი არსი და აღრიცხვა

5.2. კლიენტებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა

5.3. ვალაბადაცილებული სესხების აღრიცხვა

5.1. მოთხოვნები ბანკების მიმართ, მისი არსი და აღრიცხვა

ერთი ბანკის ფულადი სახსრები, როგორც ეროვნული, ისე უცხოური ვალუტით, მეორე ბანკში შეიძლება განთავსდეს შემდეგი ფორმებით:

1. „ნოსტრო“ და „ლორო“ ანგარიშებზე,

2. ვადიანი დეპოზიტების ანგარიშებზე,

3. ბანკებისათვის მიცემული სესხების ამსახველ ანგარიშებზე.

მოთხოვნები ბანკების მიმართ წარმოადგენს დასახელებული ფორმებით განთავსებულ სახსრებს.

განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

ბანკთაშორისი საკორესპონდენტო ურთიერთობები მოიცავს ორ ბანკს შორის თანამშრომლობის ყველა შესაძლო ფორმათა ერთობლიობას, რომლებიც კორექტულ, პატიოსან, შეთანხმებულ ურთიერთობებს ეფუძნება.

საკორესპონდენტო ურთიერთობების აუცილებლობა იმ შემთხვევაში წარმოიქმნება, როცა ბანკს თავისი კლიენტებისათვის, რაიმე მომსახურების გაწევა არ შეუძლია, ან როცა მეორე ბანკი ამას უფრო სწრაფად, იაფად და უკეთ გააკეთებს.

საქართველოს ეროვნული ბანკის საშუალებით ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების წესი განხილული იყო წინა თემებში. პრაქტიკაში წარმოიქმნება საჭიროება და აუცილებლობა საქართველოს კომერციულმა ბანკებმა საკორესპონდენტო ანგარიშსწორება ერთმანეთთან და საზღვარგარეთის სხვა ბანკებთან (არარეზიდენტი) უშუალოდ აწარმოონ.

ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების მთლიანი სისტემა საკორესპონდენტო ანგარიშების ორ ტიპზე - „ლორო“ ანგარიშებზე და „ნოსტრო“ ანგარიშებზე არის დაფუძნებული.

„ნოსტრო“ ანგარიშები (იტალიურად ნოსტრო-ცონტოჩენი ანგარიში) არის ბანკის კორესპონდენტული ანგარიშები, ანუ მოცემული ბანკის ანგარიშები ბანკკორესპონდენტებ-

თან, რომელთა მიხედვითაც სრულდება ყველა ოპერაცია ბანკის დავალებათა შესასრულებლად კორესპონდენტის (რომელიმე საწარმოს) მიერ.

ბანკისათვის რომელსაც აქვს ნოსტრო ანგარიში, ის აქტიურია, რადგან ის ასახავს საშუალებების განლაგებას საბანკო დეპოზიტების ფორმით, სხვა ბანკისათვის მოცემული ანგარიში პასიური ანგარიშია, რადგან ასახავს მოზიდულ რესურსებს და ატარებს „ლორო“ ანგარიშის სახელს. „ნოსტრო“ ანგარიშის შემოღების პირობა გათვალისწინებულია ხელშეკრულებებში კორესპონდენტული ურთიერ-ობების დადგენისას ორ საკრედიტო ორგანიზაციას შორის.

„ნოსტრო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებზე:

1) 1701 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში;

2) 1702 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში;

3) 1703 „ნოსტრო“ ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში.

ეს ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მოსარგებლეა, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკები. მოცემული სამი ანგარიში განკუთვნილია „ნოსტრო“ ანგარიშებზე სახსრების აღრიცხვისათვის, საქართველოს ეროვნული ბანკის გარდა. ამ ანგარიშებზე განთავსებული თანხები წარმოადგენს დეპოზიტებს მოთხოვნამდე, რომლებიც ბანკებისათვის ხელმისაწვდომია ნებისმიერ დროს წინასწარი მოთხოვნის გარეშე ან მოთხოვნიდან ერთი საშუაო დღის განმავლობაში.

1701 ანგარიშის „ნოსტრო“ ანგარიშებს არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში გამოიყენებს მხოლოდ საქართველოს ეროვნული ბანკი.

მოცემული ანგარიშების წარმოების წესებს, კერძოდ, კრედიტის ნაშთის (ოვერდრაფტის) დაშვების შესაძლებლობას განსაზღვრავენ მხარეები ხელშეკრულების საფუძველზე.

ეს ანგარიშები არ გამოიყენება ბალანსში „ლორო“ ანგარიშებზე დებეტის ნაშთების (ოვერდრაფტების) ასახვისათვის.

„ნოსტრო“ ანგარიშებზე ეროვნული ვალუტით (ანგ. 1701-1703) სახსრების შემოსვლა გატარდება:

დ-ტი 1701-1703 „ნოსტრო“ ანგარიშები

კ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშთა გარდა

ნოსტრო ანგარიშებიდან სახსრების გადარიცხვა, გაცემა გატარდება:

დ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშთა გარდა

კ-ტი 1701-1703 „ნოსტრო“ ანგარიშები

აქედან გამომდინარე, მოცემულ ანგარიშებზე თანხების ჩარიცხვა აისახება ბუღალტრული გატარებით დებეტი 1701-1703 ანგარიშები კრედიტი კლიენტთა ანგარიშები, შემოსავლების ანგარიშები და სხვა. ხოლო თანხების ჩამოწერა გაფორმდება გატარებით: დებეტი კლიენტთა ანგარიშები, ფულადი სახსრების ანგარიშები და სხვა კრედიტი 1701-1703 ანგარიშები.

პრაქტიკაში ბანკი სისტემატურად შეუდარებს მოცემული ანგარიშების მიხედვით ნაშთის სიდიდეს კორესპონდენტი ბანკებისაგან მიღებულ ამონაწერებს. შეუდარებელი თანხები გაანალიზდება და გატარდება სათანადო ღონისძიებები ანგარიშსწორებების მოსაწესრიგებლად. საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს შეუდარებული თანხები გადაიტანება გაურკვეველი თანხების 2502 ან 4502 ანგარიშზე.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნათა უზრუნველყოფის მიზნით ბანკმა ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა ანალიზური სისტემა იმდაგვარად უნდა აწარმოოს, რომ შესაძლებელი იქნეს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, მაგალითად, კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით: სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული ბანკები ან დანარჩენი ბანკები და სხვა.

ანგარიშთა ჯგუფი 171 „ნოსტრო“ ანგარიშები უცხოური ვალუტით მსგავსად ანგარიში 170-ისა იყოფა:

1) 1711 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში

2) 1712 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში

3) 1713 „ნოსტრო“ ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში.

1711-1713 ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის პრინციპები, ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 1701-1703 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

ანგარიშთა ჯგუფი 172 ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით აერთიანებს შემდეგ ანგარიშებს:

1) 1721 ვადიანი დეპოზიტები² არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში;

2) 1722 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში;

3) 1723 ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში.

მოცემული ანგარიშები (1721-1723) გამოიყენება ბანკებისათვის კორესპონდენტ ბანკებში განთავსებულ დეპოზიტების აღსარიცხავად.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებზე ვრცელდება ბუღალტრული აღრიცხვის შემდეგი პრინციპები:

1. დარიცხვის პრინციპი: პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნება გადახდის ვადის მიუხედავად გადაუხდელი მისაღები პროცენტების აღსარიცხავად გამოიყენება აქტიური ანგარიში 2403-მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სახსრების (სესხების გარდა) მიხედვით;

2. წინდახედულობის პრინციპები: შესაძლო დანაკარგების რეზერვი შეიქმნება არსებული წესების დაცვით;

3. ოპერაციების ასახვის პრინციპი: მოცემულ ანგარიშებზე გატარებები ზორციელდება ზელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადების შესაბამისად.

ბუღალტრული გატარება იქნება:

ა) დეპოზიტების განთავსება:

დ-ტი 1721-1723 ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები.

დეპოზიტების დაბრუნება აისახება შებრუნებული გატარებით. ე.ი. თანხების ჩამოწერა გაფორმდება გატარებით:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები და სხვა.

კ-ტი 1721-1723 ვადიანი დეპოზიტების ანგარიშები.

ანგარიშთა ჯგუფი 173 „ბანკში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები უცხოური ვალუტით, მსგავსად ანგ. 172-ისა იყოფა შემდეგ ჯგუფშიგა ანგარიშებად:

2 დეპოზიტები – კომერციულ ბანკში, ან არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებაში პირის მიერ შეტანილი ანაბარი ან გადახდის სხვა საშუალება.

1) 1731-გადიანი ღებოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში;

2) 1732-გადიანი ღებოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში;

3) 1733-გადიანი ღებოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში.

1731-1733 ანგარიშების დანიშნულება, ბულალტრული აღრიცხვის პრინციპები, გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 1721-1723 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

კლიენტების დაკრედიტების გარდა კომერციული ბანკები, ბანკთაშორისი სესხების გაცემით ან მიღებით, ერთმანეთს აკრედიტებენ. აქედან გამომდინარე მოცემულ ბანკს წარმოეშევა მოთხოვნა სხვა ბანკის მიმართ.

ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით აისახება შემდეგ ანგარიშებზე:

1) 1751 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები

2) 1752 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

3) 1753 რეზიდენტი³ კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები.

მოცემულ ანგარიშებზე გატარებები განხორციელდება საკრედიტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული კრედიტის გაცემისა და დაფარვის ვადების შესაბამისად.

ბანკებზე სესხების გაცემა გატარდება:

ღ-ტი 1751-1753 ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიში.

ხოლო სესხების დაბრუნების დროს მოხდება შებრუნებული გატარება.

ღ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიში

კ-ტი 1751-1753 ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით

ბანკებისათვის მიცემული სესხები უცხოური ვალუტით აღირიცხება №176 ჯგუფის ანგარიშებზე:

3 რეზიდენტი – რეზიდენტი ფიზიკური პირი ან რეზიდენტი იურიდიული პირი (საქართველოს საწარმო ან საქართველოს ორგანიზაცია).

1761 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1762 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1763 რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

აღნიშნული ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებები ანალოგიურია 1751-1753 ანგარიშებისა ვალუტის სხვაობის გარდა.

5.2. კლიენტებისათვის მიცემული სესხის აღრიცხვა

საბანკო აქტივების მუხლების სტრუქტურაში უმეტესი წილი საკრედიტო ოპერაციებს უკავია.

ბანკის მიერ კლიენტებისათვის სესხის მიცემა მოიცავს დაკრედიტების რამოდენიმე ეტაპისა და მარეგლამენტირებელი პარამეტრებისა და პროცედურების გავლას. კერძოდ, სესხის გაცემა მოიცავს 3 ეტაპს:

1. წინასწარი მუშაობა სესხის გაცემასთან დაკავშირებით,

2. სესხის გაფორმება,

3. სესხის მართვა.

პირველ ეტაპზე ბანკები ატარებენ მნიშვნელოვან სამუშაოებს: განსაზღვრავენ მომავალი მსესხებლების შემადგენლობას, დაკრედიტების სახეობას, შეისწავლიან მსესხებლის კრედიტუნარიანობას, სესხის დაბრუნებადობის უზრუნველყოფას და სხვა;

მეორე ეტაპზე ბანკები აფორმებენ სესხებს მსესხებლის მიერ სათანადო საბუთების ფორმების წარმოდგენისა და კრედიტის გაფორმების ტექნოლოგიური პროცესების შესაბამისად; როგორც ცნობილია, სესხი ბანკის მიერ მსესხებელს მიეცემა ხელშეკრულების (ცხრილი №2) საფუძველზე საკუთრებაში (სათანადო უზრუნველყოფით, ან მის გარეშე), რომელზეც მსესხებელი კისრულობს ვალდებულებას დააბრუნოს ეს ქონება, ხელშეკრულებით განსაზღვრული პირობებით.

საკრედიტო ხელშეკრულება

საქართველო, ახალციხე 2008 წლის 1 მაისი
 მუხლი 1. ხელშეკრულების მხარეები

1.1 ბანკი საფირმო სახელწოდება:	
იურიდიული მისამართი:	
რეგისტრაციის თარიღი № მარეგისტრ. ორგანო:	
წარმომადგენელი:	
წარმომადგენლობის საფუძველი:	
1.2. სახელი, გვარი:	
დაბადებული:	
მცხოვრები:	
პასპ/ პირადი.მოწმობის №	
პირადი ნომერი:	
გამქეში ორგანო:	
გაცემის თარიღი:	

მუხლი 2. ხელშეკრულების საგანი

2.1 ამ ხელშეკრულებით ბანკი გასცემს კრედიტს, ხოლო მსესხებელი კისრულობს ვალდებულებას კრედიტი დაფაროს წინამდებარე ხელშეკრულებაზე თანდართული გრაფიკის (დანართი №1) მიხედვით, რაც ამ ხელშეკრულების გაწყვეტის ნაწილია და მოქმედებს მასთან ერთად.

2.1.1. კრედიტის თანხა:	4000 (ოთხიათასი) ლარი.
2.1.2. კრედიტის მოქმედების ვადა:	დღე (01.05.2008-დან 28.04 2010-მდე)
2.1.3 წლიური საპროცენტო სარგებელი:	24%
2.1.4 საკომისიო:	80 ლარი
2.1.5 პირგასამტეხლო:	ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე ჩამორჩენილი თანხის 0.5%
2.1.6 პირგასამტეხლო ვადად დაფარვაზე:	კრედიტის ვადად დაფარვის შემთხვევაში მსესხებელი სრულად იხდის დანართი №1-ით კრედიტის დაფარვის თარიღამდე გათვალისწინებულ სარგებელს.
2.1.7 მიზნობრივობა:	სამომხმარებლო სესხი
2.1.8 მიმდინარე ანგარიშის №	8530455030
2.1.9 კრედიტის უზრუნველყოფა	კრედიტი უზრუნველყოფილია: 2.1.9.1 მსესხებლის ხელფასით,

	რომლის მონაცემებია: კუთვნილი ხელფასის ოდენობა 712 (შვიდასთორმეტი) ლარი სახელფასო ბარათის ანგარიშის № 85300455040 დამსაქმებელი ორგანიზაციის დასა- ხელება: ახალციხის საგადასახადო ინსპექცია შრომითი ხელშეკრულების მოქმედე- ბის ვადა მდე -თუ მსესხებელი გათავისუფლდა სამსახურიდან, იგი ვალდებულია მთლიანად ან სესხის დაფარვის გრაფიკის შესაბამისად დაფაროს ბანკის წინაშე არსებული სასესხო დავალიანება, რაზეც იგი პასუხის- მგებელია პირადი უძრავ/მოძრავი ქონებით -ბანკი იტოვებს უფლებას მსესხებ- ლის ნებისმიერი საბანკო ანგარიშებ- ზე არსებული თანხები ნებისმიერ დროს მიმართოს სასესხო დავალია- ნების დასაფარავად, მასთან წინას- წარი თანხმობის გარეშე 2.1.9.2 ხელშეკრულებით სოლიდა- რული თავდებობის შესახებ №029 71/1.
--	--

2.2 საპროცენტო სარგებლის დარიცხვის და კრედიტის დაფარვის წესი

2.2.1 საპროცენტო სარგებელი იანგარიშება კრედიტით სარგებლობის ფაქტიური დღეების შესაბამისად, წელიწადში 365 დღეზე გაანგარიშებით. თუ ბანკი ვადაზე ცალმხრივად შეწყვეტს ამ ხელშეკრულებას, ბანკის შეხედულებით პროცენტის დარიცხვა გრძელდება და გადახდას ექვემდებარება იმულებითი, ან მსესხებლის ნებაყოფლობითი აღსრულების მომენტიანათვის გაანგარიშებული თანხით, არსებული დავალიანების დაფარვის მიზნით.

2.2.2. კრედიტის დაფარვის თანმიმდევრობა შემდეგია: პირველ რიგში იფარება პირგასამტეხლო, შემდეგ დარიცხუ-
ლი პროცენტი და ბოლოს კრედიტის ძირითადი თანხა. აღ-

ნიშნული თანმიმდევრობა შეიძლება შეიცვალოს ბანკის შეხედულებით.

2.2.3. მსესხებელი აცხადებს წინასწარ თანხმობას ბანკის სრულ უფლებამოსილებაზე, ანგარიშებიდან უაქცეპტოდ ჩამოწეროს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ყველა გადასახდელი: პირგასამტეხლო არსებობისას, საკომისიო, პროცენტი და ძირითადი ვალი გადახდის გრაფიკით დათქმულ ვადაზე. თუ გადასახდელი და ანგარიშებზე რიცხული თანხა სხვადასხვა ვალუტაშია, ბანკი თავად განაზოროციელებს კონვერტაციას გადახდის თარიღისათვის დადგენილი ბანკში მოქმედი კურსით, რომლის მომსახურების

ბანკი (ხელმოწერა)

მსესხებელი (ხელმოწერა)

ღირებულებაც ასევე უაქცეპტოდ ჩამოეწერება მსესხებელს ანგარიშიდან, ხოლო კონვერტირებული თანხა მიიმართება გადახდის გრაფიკით დადგენილი კონკრეტული გადასახდელის დასაფარავად. ამ პუნქტში მითითებული საბანკო ოპერაციების ჩატარების შესახებ ბანკი მოთხოვნამდე აძლევს მსესხებელს ამონაწერს ანგარიშიდან. ნებისმიერი გადახდილი თანხა ჩაითვლება ზუსტად შესრულებულ ვალდებულებად, თუ გრაფიკით შეთანხმებული გადასახდელი თანხები გადახდილია გრაფიკში მითითებულ თარიღზე. თუ ეს დღე ემთხვევა დასვენების დღეს, მაშინ გადახდა უნდა განზოროციელდეს არაუგვიანეს მომდევნო პირველი სამუშაო დღისა.

2.3 საკომისიოს გადახდის წესი

საკომისიო გადაიხდება კრედიტის თანხიდან ავტომატურად კრედიტის გაცემისას

მუხლი 3. მსესხებლის გარანტიები

3.1. მსესხებელი აცხადებს და გარანტიას იძლევა, რომ:

3.1.1. გააჩნია წინამდებარე ხელშეკრულების და/ან ნებისმიერი სხვა ხელშეკრულების და განაცხადის ხელმოწერის, დადებისა და შესრულებისათვის საჭირო უფლებამოსიანობა და ამ მიზნით მის მიერ მოპოვებულია ყველა აუცილებელი თანხმობა და ნებართვა.

3.1.2. არ მონაწილეობს არც ერთ სასამართლო პროცესში, მათ შორის, ადმინისტრაციულ, სისხლის, სამოქალაქო სამართალწარმოებაში (მოსარჩელის, მოპასუხის, მესამე პირის ან სხვა სახით), რითაც საფრთხე ექმნება მის ქონებას და/ან მის მიერ წინამდებარე ხელშეკრულებისა ან სხვა ხელშეკრულებების პირობების შესრულებას.

3.1.3. მის მიერ ბანკში წარდგენილი ინფორმაცია წინამდებარე ხელშეკრულების დადების დღისათვის არსებული ვალდებულებების შესახებ არის უტყუარი და ზუსტი. წინამდებარე ხელშეკრულების დადება და მისი შესრულება არ გამოიწვევს მის მიერ ადრე დადებული ხელშეკრულების პირობების დარღვევას. წინამდებარე ხელშეკრულება დადებულია მის მიერ ნებაყოფლობით, ბანკის ან სხვა მესამე მხარეთა მხრიდან ძალადობის, მუქარის, მოტყუების, შეცდომის და/ან რაიმე სხვა გარემოების გამოყენების გარეშე. მისთვის ცნობილია, რომ ბანკისათვის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ყალბი ცნობების მიწოდება კრედიტის მიღების, ან მისი ოდენობის გაზრდის, და/ან შეღავათიანი კრედიტის მიღების მიზნით, აგრეთვე კრედიტის არამიზნობრივი გამოყენება წარმოადგენს საკმარის საფუძველს წინამდებარე ხელშეკრულების ან მისი ნებისმიერი ნაწილის შესაწყვეტად, შესაჩერებლად და/ან გასაუქმებლად, და აგრეთვე იწვევს საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის შესაბამისად დასჯად ქმედებას.

3.2. თუ ბანკი სხვაგვარ თანხმობას არ გასცემს, მსესხებელი ვალდებულია არ დაეკისროს რაიმე დამატებითი ვალეები და/ან იკისროს იმგვარი ვალდებულებები, რითაც საფრთხე შეექმნება მის ქონებას და/ან მის მიერ წინამდებარე ხელშეკრულებისა და/ან მასთან დაკავშირებული სხვა ხელშეკრულებების პირობების შესრულებას.

3.3 მხარეები აცნობიერებენ და თანხმდებიან რომ ბანკი წინამდებარე ხელშეკრულებას დებს ზემოთ მოცემულ განცხადებებზე, გარანტიებსა და ვალდებულებებზე დაყრდნობით და თვლის მათ ხელშეკრულების პირობებად. შესაბამისად, ამ ხელშეკრულების დადების შემდეგ წინამდებარე მე-3 მუხლით გათვალისწინებული მომსახურების გაწევაზე ცალმხრივი უარის სათქმელად. ასეთ შემთხვევაში, მსესხებელი ვალდებულია დაუყოვნებლივ დააბრუნოს ხელშეკრულების ფარგლებში მიღებული კრედიტი – მასზე დარიცხული საპროცენტო სარგებლის და ბანკის მიერ დაკისრების შემთხვევაში, პირგასამტეხლოს თანხების ჩათვლით.

მუხლი 4. ხელშეკრულების დარღვევა

ხელშეკრულება ჩაითვლება მსესხებლის მხრიდან დარღვეულად, თუ მსესხებელი:

5.1. არ გადაიხდის კრედიტის დაფარვის გრაფიკით დადგენილ თანხას სარგებელთან ერთად ან მის ნაწილს გრაფიკით გათვალისწინებული თარიღიდან 10 კალენდარული დღის განმავლობაში და ასეთი გადაუხდელობა განმეორდება ზედიზედ ორჯერ;

5.2. ვერ შეასრულებს ან ვერ დაიცავს ამ ხელშეკრულებით დადგენილ ნებისმიერ ვალდებულებას ან მსესხებელსა და ბანკს შორის არსებული ნებისმიერი სხვა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სხვა ვალდებულებას, თუ ასეთი შეუსრულებლობა გაგრძელდება 30 საბანკო დღეს;

5.3. ზემოთ აღწერილი ნებისმიერი დარღვევის შემთხვევაში ბანკი უფლებამოსილია ყოველგვარი შეზღუდვის გარეშე:

ა) ცალმხრივად შეწყვიტოს ხელშეკრულება მსესხებლისათვის წერილობითი შეტყობინების მიწოდების მეშვეობით და მოსთხოვოს მას კრედიტის ან მისი ნებისმიერი ნაწილის დაუყოვნებლივ გადახდა, რაც არ ნიშნავს ბანკისათვის ამ ხელშეკრულებით მინიჭებული ან მისი დარღვევით წარმოშობილი უფლებების გაუქმებას და/ან შელახვას;

ბ) უაქცეპტოდ (თანხმობის გარეშე) გადაიყვანოს მსესხებელი გამკაცრებული მონიტორინგის რეჟიმში, რაც გულისხმობს ბანკის სრულ უფლებამოსილებას, მიავლინოს მისი წარმომადგენელი მსესხებელთან და რეალური შენოსავლების მონიტორინგის საფუძველზე უშუალოდ მისგან მიიღოს ბანკის კუთვნილი თანხები ერთიანად ან ნაწილ-ნაწილ. ასეთ შემთხვევაში, მსესხებელი ვალდებულია დაუყოვნებლივ უზრუნველყოს ბანკის წარმომადგენლის დაშვება უზრუნველყოფის ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ქონების შესამოწმებლად და/ან მსესხებლის ფინანსური მდგომარეობის შესასწავლად.

მუხლი 5. სხვა პირობები

6.1. მხარეები ადასტურებენ, რომ ნებისმიერი შეტყობინება, რომელიც გაიგზავნება ფოსტის ან ფაქსის, მეშვეობით არ ჩაბარდება ხელზე პირველ მუხლში მითითებულ რეკვიზიტებზე, მიიჩნევა მიღებულად მისი ფაქტობრივად მიღების დღიდან.

6.2. მხარეები ვალდებული არიან ამ ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში დაიცვან წინამდებარე და მასთან დაკავშირებული სხვა ხელშეკრულებების პირობების კონფიდენციალობა. აღნიშნული შეზღუდვა არ შეეხება: (ა) იმ ინფორმაციას, რომელიც არის ან გაზდება საჯაროდ ხელმისაწვდომი მხარეთაგან დამოუკიდებლად; (ბ) ინფორმაციას, რომლის მოპოვებაც შესაძლებელია სხვა წყაროებიდან; (გ) ინფორმაციას რომლის გამჟღავნება მოხდება რომელიმე მხარის მიერ კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად. მიუხედავად ამ მუხლით გათვალისწინებული შეზღუდვებისა, ამ ხელშეკრულების საფუძველზე მსესხებელი ბანკს ანიჭებს უპირობო უფლებას მის შესახებ ინფორმაცია დამატებითი შეთანხმების გარეშე გადასცეს ს.ს. „კრედიტინფო საქართველოს“ (რეგისტრირებული მთაწმინდა-კრწანისის რაიონული სასამართლოს მიერ 2005 წ. 14 თებერვალს, რეესტრის ნომერი №06/5-51), რაც იწვევს კლიენტის აღრიცხვას „კრედიტინფო საქართველოს“ მონაცემთა ბაზაში. გადასაცემი ინფორმაცია, ყოველგვარი შეზღუდვის გარეშე, მოიცავს: მსესხებლის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს, მიმდინარე სესხის მოცულობას, მიზნობრიობას, დარიცხულ ოროცენტს, მოქმედების ვადას, სესხთან დაკავშირებული გადახდების დროულობას, დავალიანების ნაშთს, უზრუნველყოფის საგნის და მისი მესაკუთრის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს, ხოლო სასამართლოს დავის არსებობის შემთხვევაში სასამართლო სამართალწარმოების და სააღსრულებო წარმოების შედეგებს.

6.3. მხარეთა შორის წარმოქმნილი ნებისმიერი დავა გადაწყდება ურთიერთშეთანხმებით ან სასამართლოს მესვეობით ხელშეკრულების შესრულების ადგილის მიხედვით (1.1. პუნქტში მითითებული მისამართი).

6.4. ხელშეკრულება ძალაში შედის მხარეების მიერ მისი ხელმოწერის თარიღიდან და ძალაშია ნაკისრი ვალდებულებების სრულ შესრულებამდე.

6.5. მოცემული ხელშეკრულება თავისივე ვალდებულებებითა და სარგოებით ვრცელდება მხარეთა შესაბამის მემკვიდრეებსა და უფლებამონაცვლეებზე.

6.6. მსესხებელს ბანკის წინასწარი წერილობითი თანხმობის გარეშე უფლება არ აქვს მასზე ხელშეკრულებით დაკისრებული ნებისმიერი ვალდებულება ან მინიჭებული უფლება გადასცეს ან გადაბაროს მესამე პირს.

6.7. ნებისმიერი ცვლილება ან დამატება მოცემულ ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით ძალაშია მხოლოდ მათი

წერილობითი ფორმით შედგენისა ემხარეთა მიერ მისი ხელმოწერის შემდეგ.

6.8. ხელშეკრულება შედგენილია 2 თანაბარი ოურიდიული ძალის მქონე ეგზემპლარად, რომელთაგან თითო პირი გადაეცა თითოეულ მხარეს.

ბანკი: (ხელმოწერა)

მსესხებელი: (ხელმოწერა)

მესამე ეტაპზე ბანკები ახდენენ საკრედიტო პორთფელის მართვას, საკრედიტო ხელშეკრულების შესრულებაზე კონტროლის დაწესების გზით.

თანამედროვე პერიოდში ბანკების საქმიანობაში განსაკუთრებული როლი ენიჭება მომსახურებისა და თანამშრომლობის განვითარებას საშუალო და მცირე ბიზნესის სუბიექტებთან და საწარმოებთან, ამიტომ ბანკების მიერ გაცემული კრედიტი კლიენტებზე (ფიზიკური პირი და სახალხო მეურნეობის დარგების საწარმოები) ერთ-ერთი დიდი აქტიური ოპერაციებია.

ბანკების ბუღალტრულ აღრიცხვაში კერძო კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი (ეროვნული და უცხოური ვალუტით) და გრძელვადიანი (ეროვნული და უცხოური ვალუტით) სესხები დაჯგუფებულია საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის ჭრილში და წარმოდგენილია შემდეგი სფეროებით:

- 1) ფიზიკური პირები;
- 2) ვაჭრობის და მოსახურების სფეროს კლიენტები;
- 3) ენერგეტიკის სფეროს კლიენტები;
- 4) სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტები;
- 5) მშენებლობის სფეროს კლიენტები;
- 6) სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტები;
- 7) ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტები;
- 8) დანარჩენ სფეროთა კლიენტები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება 1801-1808 ანგარიშებზე, მოკლევადიანი სესხები უც-

ზოური ვალუტით — 1811-1818 ანგარიშებზე; გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით — 1851-1858 ანგარიშებზე და გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით — 1861-1868 ანგარიშებზე. მაგალითად მშენებლობის სფეროს საწარმოზე გაცემული სესხი ეროვნული ვალუტით აისახება ანგარიშზე №1805 და ა.შ.

ზემოაღნიშნული ანგარიშები აქტიური ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები. ეს ანგარიშები გამოიყენება ფიზიკური პირებისა და საწარმოებისათვის (გარდა სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისა) მიცემული მოკლევადიანი, არაუმეტეს ერთ წლამდე (ეროვნული და უცხოური ვალუტით) და გრძელვადიანი, ერთ წელზე მეტი ვადით (ეროვნული და უცხოური ვალუტით).

აღნიშნული ანგარიშები არ გამოიყენება ბალანსში კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე დებეტის ნაშთების (ოვერდრაფტების) აღსარიცხავად.

სესხის გაცემა ბუღალტრულად გატარდება:

დ-ტი 1801-1808 კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნულ ვალუტაში

დ-ტი 1811-1818 კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოურ ვალუტაში

დ-ტი 1851-1858 კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნულ ვალუტაში

დ-ტი 1861-1868 კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოურ ვალუტაში

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

სესხების დაფარვა ბუღალტრულად მოხდება შებრუნებული ოპერაციების გატარებით.

კლიენტებისათვის მიცემული სესხების კლასში (18-ე) მოცემულია ანგარიშები №1809 და 1819-ოვერდრაფტები

კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე. როგორც ცნობილია მოცემული ანგარიშები გაიხსნება ბალანსში კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე დებეტის ნაშთების (ოვერდრაფტების) ასახვისათვის, რომელიც განიხილება, როგორც კრედიტის გაცემა კონტრაქტის გარეშე და დაფარვის ფიქსირებული ვადის აღნიშვნით. დებეტის ნაშთის გადატანა ოვერდრაფტის ანგარიშზე საანგარიშგებო პერიოდის ბოლო სამუშაო დღეს გატარდება:

დებუტი 1809-1819 ოვერდრაფტები კლიენტის მიმდინარე ანგარიშებზე

კრედიტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

კრედიტი 3611-3618 კლიენტის მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

კონტრაგატარებები შემდგომ საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღეს:

დ-ტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

დ-ტი 3611-3618 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

კ-ტი 1809-1819 ოვერდრაფტები კლიენტის მიმდინარე ანგარიშებზე

ბანკის ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით ბანკმა ბუღალტრულ ანგარიშთა ანალიზური სისტემა უნდა მოაწვდოს ისე, რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება. მაგალითად:

ა) ოვერდრაფტები დაფარვის ვადების მიხედვით,

ბ) კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით (რეზიდენტები, არარეზიდენტი).

5.3. ვადაგადაცილებული სესხების ბუღალტრული აღრიცხვა

ვადაგადაცილებული სესხი არის სესხი, რომლის ძირითადი თანხის (მისი ნაწილის) ან პროცენტის განვადებით გათვალისწინებული თანხის გადახდა არ მომხდარა შეთანხმებული თარიღის შემდეგ, რომელიც მოცემულია სესხთან დაკავშირებულ შესაბამის დოკუმენტებში.

ვადაგადაცილებული სესხები აღირიცხება მე-19 კლასის შემდეგ ანგარიშთა ჯგუფებში:

1) 190 ვადაგადაცილებული სესხები ეროვნული ვალუტით;

2) 191 ვადაგადაცილებული სესხები უცხოური ვალუტით.

ვადაგადაცილებული სესხები ეროვნული ვალუტით (ანგ. 190) დაჯგუფებულია შემდეგ ანგარიშებზე:

1901 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1902 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1903 ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1905 კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

აღნიშნული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები.

მოცემული ანგარიშები განკუთვნილია ვადაგადაცილებული სესხების აღსარიცხავად კლიენტთა კლასიფიკაციის შესაბამისად. სესხები ვადაგადაცილებულია იმ შემთხვევაში, როდესაც დავალიანება დაფარული არ არის საკრედიტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადებში.

ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები ვადაგადაცილებულ სესხთან მიმართებაში შემდეგია:

ა) ბუღალტრული აღრიცხვის მეთოდების მუდმივობის პრინციპი: დადგენილი წესი რომლის მიხედვითაც სესხი კვალიფიცირდება, როგორც ვადაგადაცილებული, გამოიყენება მუდმივად ერთი პერიოდიდან მეორემდე.

ბ) დარიცხვის პრინციპი: პროცენტული შემოსავლები ვადაგადაცილებული სესხის მიხედვით აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი ეკუთვნის გადახდის ვადების მიუხედავად.

გ) წინდახედულობის პრინციპი: არსებული წესების მოთხოვნათა დაცვით შეიქმნება სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი.

ტესტები შეძენილი ცოდნის თვითშემოწმებისათვის

1. „ნოსტრო“ ანგარიშები არის:

ა) ბანკში გახსნილი სხვა ბანკის ანგარიშები;

ბ) ბანკის ანგარიშები სხვა ბანკებში;

გ) ბანკის საკორესპოდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში.

2. რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში „ნოსტრო“ ანგარიშებზე ეროვნული ვალუტის შემოსვლა გატარდება:

- ა) დებეტი 1701, კრედიტი-ნებისმიერი კლასის ანგარიშები რეზერვების ანგარიშების გარდა;
- ბ) დებეტი 1702, კრედიტი-ნებისმიერი კლასის ანგარიშები რეზერვების ანგარიშების გარდა;
- გ) დებეტი 1703, კრედიტი-ნებისმიერი კლასის ანგარიშები რეზერვების ანგარიშების გარდა;

3. რეზიდენტ კომერციული ბანკებიდან დეპოზიტების დაბრუნება (ეროვნული ვალუტით) გატარდება?

- ა) დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კრედიტი 1721;
- ბ) დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კრედიტი 1722;
- გ) დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კრედიტი 1723;

4. რეზიდენტ კომერციულ ბანკს მიეცა სესხი ეროვნული ვალუტით გატარება იქნება:

- ა) დებეტი 1751, კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;
- ბ) დებეტი 1752, კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;
- გ) დებეტი 1753, კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;

5. სესხის გაცემა მოიცავს:

- ა) ორ ეტაპს,
- ბ) სამ ეტაპს,
- გ) ოთხ ეტაპს.

6. სოფლის მეურნეობის სფეროს კლიენტს მიეცა ეროვნული ვალუტით სესხი, ბუღალტრულად გატარდება:

- ა) დ. 1804, კ. ფულადი სახსრების ანგარიშები;
- ბ) დ. 1805, კ. ფულადი სახსრების ანგარიშები;
- გ) დ. 1801, კ. ფულადი სახსრების ანგარიშები.

7. კლიენტებისათვის მიცემული სესხის იდენტიფიკაცია გადაგადაცილებულად გატარდება:

- ა) დ. 1904, კ. სასესხო ანგარიშები,

- ბ) დ. 1905, კ. სასესხო ანგარიშები,
- გ) დ. 1901, კ. სასესხო ანგარიშები.

8. ბანკისათვის მიცემული ვადაგადაცილებული სესხის (ეროვნული ვალუტით) რეკლასიფიკაცია გატარდება:

- ა) დ. სასესხო ანგარიშები, კ. 1901,
- ბ) დ. სასესხო ანგარიშები, კ. 1902,
- გ) დ. სასესხო ანგარიშები, კ. 1903.

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესამოწმებელი კითხვები:

1. რა არის „ნოსტრო“ ანგარიშები?
2. რა ფორმით შეიძლება განთავსდეს ერთი ბანკის ფულადი სახსრები მეორე ბანკში?
3. როგორი ბუღალტრული გატარება აქვს კომერციულ ბანკის „ნოსტრო“ ანგარიშებზე ფულადი სახსრების შემოსვლას?
4. როგორ გატარდება ვადიანი დეპოზიტების განთავსება ეროვნული ვალუტით ბანკში?
5. ჩამოთვალეთ სესხის გაცემის ეტაპები?
6. ჩამოთვალეთ კლიენტებისათვის მიცემული სესხის აღრიცხვის სფეროების თანმიმდევრობა საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის ჭრილში?
7. როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებზე ეროვნული ვალუტით მოკლევადიანი სესხის გაცემას?
8. რა არის ვადაგადაცილებული სესხი?
9. როგორ აისახება კლიენტებისათვის ეროვნული ვალუტით მიცემული სესხის ვადაგადაცილება ბუღალტრულად?
10. როგორ აისახება კლიენტებისათვის ეროვნული ვალუტით მიცემული ვადაგადაცილებული სესხის დაფარვა?

თემა 6. ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში

6.1. ძირითადი საშუალებების კლასიფიკაცია, არამატერიალური აქტივების არსი

6.2. ძირითადი საშუალებების შეძენის აღრიცხვა

6.3. ძირითადი საშუალებების გასვლის აღრიცხვა

6.4. არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში

6.5. ძირითადი საშუალებების ცვეთის და არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის აღრიცხვა

6.1. ძირითადი საშუალებების კლასიფიკაცია. არამატერიალური აქტივების არსი

ბანკები, ისე როგორც სხვა სამეურნეო საწარმოები, თავისი საქმიანობის განხორციელების დროს იყენებენ, როგორც გრძელვადიან, ისე მოკლევადიან აქტივებს. გრძელვადიანი აქტივები შედგება მატერიალური და არამატერიალური გრძელვადიანი აქტივებისაგან.

მატერიალური გრძელვადიანი აქტივები, ანუ იგივე ძირითადი საშუალებები ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში ასახვის მიზნით ბასს-ში შემდეგნაირად არის განმარტებული:

ძირითადი საშუალებები არის მატერიალური აქტივები, რომლებიც:

ა) იმყოფება საწარმოს განკარგულებაში და გამოიყენება საქონლის წარმოებისა და მომსახურების გასაწევად, იჯარით გასაცემად ან აღმინისტრაციული მიზნებისათვის;

ბ) გათვალისწინებულია ერთ საანგარიშგებო პერიოდზე მეტი ხნით გამოსაყენებლად;

გ) საწარმო მისგან ელის მომავალში ეკონომიკურ სარგებელს.

ძირითადი საშუალებები აღრიცხვის მიზნით დაჯგუფებულია მათი ბუნებისა და ეკონომიკური დანიშნულების მიხედვით:

ა) მიწა (ანგარიში №2901);

ბ) შენობა-ნაგებობები (2902);

ვ) კომპიუტერული ტექნიკა და საკომუნიკაციო მოწყობილობები (2903);

დ) სატრანსპორტო საშუალებები (2904);

ე) ავეჯი და მოწყობილობა (2905);

ფ) დანარჩენი ძირითადი საშუალებები (2906);

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება ბანკის (როგორც ეროვნული ბანკის, ისე კომერციული ბანკების) მიერ შეძენილი, აშენებული ან უსასყიდლოდ მიღებული მატერიალური აქტივების (ძირითად საშუალებათა) აღრიცხვისთვის.

ძირითადი საშუალებები ფინანსურ ანგარიშგებაში აისახება დავთრული (საბალანსო) ღირებულებით, რომელიც დამოკიდებულია მათი შეფასების მეთოდებისა და შეძენის, ან წარმოების ხერხზე.

ამგვარად, ძირითადი საშუალებები არის მატერიალური აქტივები, რომლებიც იმყოფება ბანკის განკარგულებაში, გამოიყენება საბანკო მომსახურების გასაწევად, ადმინისტრაციული მიზნებისათვის და გათვალისწინებულია ერთ საანგარიშგებო პერიოდზე მეტი ხნით სარგებლობისათვის.

ტერმინი არამატერიალური აქტივი განსაზღვრავს კონკრეტულ გრძელვადიან იურიდიულ უფლებებს და კონკრეტულ უპირატესობებს, რომელსაც კომპანია შეიძენს ან თვითონ განავითარებს.

არამატერიალური (დასავლეთ საბუღალტრო ლიტერატურაში გვხვდება, როგორც „არახელშესახები“) აქტივები ეს ისეთი აქტივებია, რომლებსაც არ გააჩნიათ ფიზიკური ფორმა, მაგრამ ეკონომიკური სარგებლის მომტანნი არიან.

არამატერიალური აქტივები წარმოადგენს საკუთრების ან სარგებლობის უფლებათა, პროგრამული კომპიუტერული უზრუნველყოფის და სხვა მსგავსი შეძენის ერთდროულ დანახარჯებს.

ამგვარად, არამატერიალური აქტივები არის ისეთი აქტივები რომლებსაც აქვთ გარკვეული ღირებულება და არ აქვთ მატერიალური ფორმა: პატენტები, საიჯარო უფლებები, სასაქონლო ნიშნები, ნოუ-ჰაუ, გუდვილი და ინტელექტუალური საკუთრების სხვა ობიექტები.

გუდვილი წარმოადგენს სხვაობას კომპანიის შესყიდვის ფასსა და მის საბაზრო ღირებულებას (აქტივებსა და ვალდებულებების საბაზრო ღირებულების სხვაობას) შორის.

არამატერიალური აქტივები აღირიცხება №2961 ანგარიშზე. იგი აქტიური ანგარიშია. არამატერიალური აქტივები მოცემულ ანგარიშზე აღირიცხება მისი მოსალოდნელი ექსპლუატაციის პერიოდში.

6.2. ძირითადი საშუალებების შეძენის აღრიცხვა

საბანკო დაწესებულებებში ძირითადი საშუალებების შეძენა შეიძლება მოხდეს ნაღდი ფულის გადახდით, განვადებით სათანადო პროცენტის გადახდით, სხვა აქტივებზე გაცვლით, ან სხვა პირობით.

ცალკეულ შემთხვევაში შეძენილი ძირითადი საშუალებების კომპონენტები შეიძლება განსხვავებული იყოს ზოგადი მიდგომით.

„ძირითადი საშუალებების თვითღირებულება უნდა შეიცავდეს მისი ნასყიდობის ფასს, საიმპორტო ბაჟს, უკან ამოღებას დაქვემდებარებულ გადასახადებს, საწარმოებზე ტრანსპორტირების, მონტაჟისა და სამუშაო მდგომარეობაში მოსაყვანად საჭირო სხვა არაპირდაპირ ხარჯებს, ყოველგვარი ფასდაკლებისა და ფასდათმობის გამოკლებით“. (ბასს 16, პუნქტი 16).

ძირითადი საშუალებების ნაღდი ფულით შეძენისას მისი საწყისი შეძენის თვითღირებულების დასადგენად მომწოდებლისათვის გადახდილ თანხას ემატება ბასს-ით ნებადართული სხვა ხარჯები.

ბანკმა შეიძინა სეიფი (ლარებში) ქვემოთ მოყვანილი მონაცემებით უნდა განისაზღვროს შეძენის თვითღირებულება. მომწოდებლისათვის გადახდილია – 2400, (მ/შ დღგ-400), ტრანსპორტირების ხარჯი-150, მონტაჟის ხარჯი - 200 ლარი.

სეიფის შეძენის თვითღირებულება შეადგენს $(2400 + 400 + 150 + 200) = 2350$ ლარს. დღგ (400 ლარი) წარმოადგენს ამოღებას დაქვემდებარებულ გადასახადს.

როდესაც ძირითადი საშუალება იცვლება სხვა ძირითად საშუალებაზე, რომელსაც ანალოგიური რეალური ღირებულება გააჩნია, მაშინ მიღებული ძირითადი საშუალება ფასდება სანაცვლოდ გასული ძირითადი საშუალების ღირებულებით.

როცა საწარმო ძირითად საშუალებებს ყიდულობს ან დამატებით ხარჯებს ეწევა მონტაჟთან და სამუშაო მდგომარეობაში მოყვანასთან დაკავშირებით, ადმინისტრაციული და სხვა საერთო ხარჯები ძირითადი საშუალებების კომპონენტად არ ითვლება. გამონაკლისს წარმოადგენს შემთხვევა, როდესაც შესაძლებელია ამ ხარჯების პირდაპირ დაკავშირება აქტივების შეძენასთან ან მათ სამუშაო მდგომარეობაში მოყვანასთან.

გასათვალისწინებელია ასევე, რომ ძირითადი საშუალებების ექსპლუატაციაში გაშვებისა და სხვა მოსამზადებელი ხარჯები არ მიეკუთვნება მათ შეძენის თვითღირებულებას.

ბუღალტრული გატარებები ძირითადი საშუალებების შეძენის დროს განხორციელებს, ობიექტის ფიზიკურად მიღების, ექსპლუატაციაში გადაცემის დღეს, მიუხედავად სახსრების გაგზავნის/ მიღების თარიღისა. ის უნდა შეესაბამებოდეს საშუალებების ყიდვის ან გაყიდვის დამადასტურებელი საბუთის გაცემის თარიღს (ანუ ანგარიშ-ფაქტურის გაცემის თარიღს).

როგორც აღნიშნეთ, ძირითადი საშუალებები აღირიცხება 2901-2906 ანგარიშებზე. ძირითადი საშუალებების შეძენას ბანკები აღრიცხავენ ამ ანგარიშების დებეტში, ხოლო ჩამოწერას (გასვლას) კრედიტში.

ამგვარად, ძირითადი საშუალებების შეძენა გატარდება:

დ-ტი 2901, 2902, 2903, 2904, 2905, 2906 ძირითადი საშუალებები

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები.

ძირითადი საშუალებების შექმნა საკუთარი ძალით.

ბანკმა ძირითადი საშუალება შეიძლება შექმნას საკუთარი ძალით, კერძოდ ააშენოს შენობა. ამ შემთხვევაში ბანკი შენობას აფასებს აშენების თვითღირებულებით. ბანკს 16 მიუთითებს, რომ საწარმოს მიერ შექმნილი აქტივის ღირებულების განსაზღვრა ხდება შეძენილი აქტივის ანალოგიურად. თუ საწარმო აწარმოებს აგრეთვე ანალოგიურ აქტივებს სარეალიზაციოდ ჩვეულებრივი საქმიანობის პირობებში, მაშინ აქტივის საბალანსო ღირებულება სარეალიზაციოდ წარმოებული ანალოგიური აქტივის თვითღირებულების ტოლია. ეს იმას ნიშნავს, რომ არ უნდა მოხდეს მოსალოდნელი შიდა

მოგების აღიარება და მისი მიმატება ბანკში შექმნილი ძირითადი საშუალებების შექმნის ხარჯზე.

ბანკის მიერ შექმნილი აქტივის ღირებულების დასადგენად საჭიროა ბასს 2-ის გამოყენება, რომელიც განმარტავს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების კონვერსიის¹ დანახარჯების კომპონენტებს. ანალოგიური მიდგომა უნდა იქნას გამოყენებული ბანკში შექმნილი საშუალებების მიმართაც.

ბანკის მიერ საკუთარი ძალებით აშენებული შენობის შემოსავალში აღების დროს მოხდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დ-ტი 2902 შენობა-ნაგებობები

კ-ტი 2911 დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდების დანახარჯები.

6.3. ძირითადი საშუალებების გასვლის აღრიცხვა

ძირითადი საშუალებების ღირებულება მათი საწყისი შეფასების შემდეგ გამოყენების პერიოდში ექვემდებარება გადასინჯვას. მისი მიზანია ძირითადი საშუალებების ბალანსში სტანდარტით განსაზღვრული ღირებულებით ასახვა.

ძირითადი საშუალებების გადაფასება აღირიცხება 59-ე კლასის ანგარიშზე „აქტივების გადაფასების რეზერვი“, კერძოდ აღირიცხება ჯგუფშია ანგარიშზე №5904 - „ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი“. გადაფასების შემდეგად მიღებული შემოსავალი კლასიფიცირდება, როგორც კაპიტალი:

ა) ღირებულების გაზრდის შემთხვევაში გატარდება:

დ-ტი 2906 ძირითადი საშუალებები;

კ-ტი ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი;

ბ) ღირებულების შემცირების შემთხვევაში გატარდება:

დ-ტი 5904 „ძირითადი საშუალების გადაფასების რეზერვი“;

კ-ტი 2906 „ძირითადი საშუალებები“.

ძირითადი საშუალებების გასვლაში იგულისხმება მისი გაყიდვა, გაცვლა, მისი ჩამოწერა, უსასყიდლოდ გაცემა და სხვა.

ძირითადი საშუალებების გასვლის მიზეზის მიუხედავად იგი ყველა შემთხვევაში, აღრიცხვიდან უნდა მოიხსნას შესა-

ბამისი ანგარიშიდან. იმავდროულად ჩამოიწერება მოცემული აქტივის გამოყენების პერიოდში დაგროვილი ცვეთის თანხა.

ძირითადი საშუალებების გასვლა გატარდება:

დ-ტი 4902-4906 ძირითადი საშუალებების ცვეთა

კრედიტი 2902-2906 ძირითადი საშუალებები

ძირითადი საშუალებების გასვლამ შეიძლება გამოიწვიოს მოგების ან ზარალის მიღება.

აქტივის მწყობრიდან გასვლის ან გაყიდვის შედეგად მიღებული მოგება ან ზარალი განისაზღვრება, როგორც სხვაობა მოსალოდნელ წმინდა ამონაგებ თანხასა და საბალანსო ღირებულებას შორის. ბასს 16-ის (პუნქტი 62) მოთხოვნით ეს თანხა შესაბამისად ასახული იქნება მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებაში შემოსავლის ან ხარჯის სახით. ძირითად საშუალებებთან დაკავშირებული შემოსავალი და ხარჯი, რომელიც მოგების ან ზარალის მიღებას განაპირობებს, წარმოადგენს არასაოპერაციო შემოსავლებსა და ხარჯებს.

ძირითად საშუალებათა გაყიდვის ან ვადამდე ჩამოწერის დროს ძირითადი საშუალებების გაყიდვის (ვადამდე ჩამოწერის) შედეგად მიღებული მოგება ან ზარალი წარმოადგენს სხვაობას აქტივების ნარჩენ ღირებულებასა (თვითღირებულებას მინუს დაგროვილი ცვეთა) და რეალიზაციის ფასს შორის და აისახება შესაბამის ანგარიშებზე.

როდესაც ძირითადი საშუალებების რეალიზაციით მიიღება ზარალი, მაშინ მოხდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დ-ტი ფულადი სახსრები;

დ-ტი 4902-4906 ძირითადი საშუალებების ცვეთა;

დ-ტი 5904 ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი;

დ-ტი 9061 ზარალი ძირითადი საშუალებების გასვლიდან და გადაფასებიდან;

კ-ტი 2901-2906 ძირითადი საშუალებები.

ძირითადი საშუალებების რეალიზაციის შედეგად მოგების მიღების დროს გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიში;

დ-ტი 4902-4906 ძირითად საშუალებათა ცვეთა;

დ-ტი 5904 ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი;

კ-ტი 2901-2906 ძირითადი საშუალებები;

კ-ტი 7061 შემოსავლები ძირითადი საშუალებების გაყიდვიდან და გადაფასებიდან.

6.4 არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში

როგორც ავლნიშნეთ, არამატერიალური აქტივები არის ისეთი აქტივები, რომლებსაც აქვთ გარკვეული ღირებულება და არ აქვთ მატერიალური ფორმა: პატენტები, საიჯარო უფლებები, სასაქონლო ნიშნები, ნოუ-ჰაუ, გუდვილი და ინტელექტუალური საკუთრების სხვა ობიექტები.

არამატერიალური აქტივები აღირიცხება ანგარიშთა ჯგუფში №296, რომელსაც აქვს ერთი ჯგუფშია ანგარიში - 2961.

მოცემული ანგარიში აქტივის ანგარიშია, რომელიც გამოიყენება, როგორც ეროვნული ბანკის, ისე კომერციული ბანკის მიერ.

მოცემულ ანგარიშზე (№ 2961) აღირიცხება არამატერიალური აქტივები, რომლებიც წარმოადგენს საკუთრების ან სარგებლობის უფლებათა, პროგრამული კომპიუტერული უზრუნველყოფისა და სხვა მსგავსი შეძენის ერთდროულ დანახარჯებს. არამატერიალური აქტივები მოცემულ ანგარიშზე აღირიცხება მისი მოსალოდნელი ექსპლუატაციის პერიოდში.

არამატერიალური აქტივების შეძენა გატარდება:

დ-ტი 2961 არამატერიალური აქტივები;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;

არამატერიალური აქტივები აღირიცხება მათი ისტორიული (საწყისი) ღირებულებით ანუ თვითღირებულებით. ბანკი ფინანსურ ანგარიშგებაში არამატერიალურ აქტივებს ასახავს ცალკეულ სახეობათა მოძრაობის მიხედვით, კერძოდ: მათი ღირებულება საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისისათვის, შეძენა (გადიდება), ჩამოწერა (გასვლა) და ამორტიზაციის ანგარიშის მოძრაობა საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში.

ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა უნდა შექმნას ისეთი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც მას შესაძლებლობას მისცემს გააკონტროლოს თითოეული აქტივი ცალ-ცალკე მათი ფაქტობრივი შეძენის, ამორტიზაციის დარიცხვის, გადაფასების ან გასვლის მონაცემთა საფუძველზე.

6.5. ძირითადი საშუალებების ცვეთის და არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის აღრიცხვა

ბუღალტრული აღრიცხვის რეალიზაციის პრინციპიდან გამომდინარე, აუცილებელია მოხმარებული ძირითადი საშუალებების ღირებულება ყოველწლიურად მიეკუთვნოს საწარმოს ხარჯებს. ჩნდება ძირითადი საშუალებების მოხმარებული ღირებულების განსაზღვრის აუცილებლობა. ძირითადი საშუალებების ცვეთის გამოანგარიშების უმთავრეს ბაზას ძირითადი საშუალებების თვითღირებულება (პირვანდელი ღირებულება) წარმოადგენს.

ძირითადი საშუალების ცვეთის ნორმის დადგენის დროს ზოგჯერ ვარაუდობენ, რომ ძირითადი საშუალება მათი მოხმარების ვადის შემდეგ გაიყიდოს ან მათი ლიკვიდაციიდან შეიძლება ისეთი დეტალების მიღება, რომლებიც გარკვეული შემოსავლის წყაროდ იქცევა. თანხას, რომელიც ძირითადი საშუალების მომსახურების ვადის გასვლის შემდეგ, მისი გაყიდვიდან ან ლიკვიდაციიდან იქნება მიღებული, სალიკვიდაციო ღირებულება ეწოდება. სალიკვიდაციო ღირებულების ზუსტად განსაზღვრა გარკვეულ სირთულეებთან არის დაკავშირებული.

ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით ძირითადი საშუალების ცვეთა არის აქტივის ცვეთის თანხის სისტემატიური განაწილება მისი სასარგებლო გამოყენების ვადის განმავლობაში.

ცვეთის (ამორტიზაციის) დარიცხვის მეთოდებია:

1. წრფივი;
2. მწარმოებლურობის პროპორციული;
3. შემცირებადი ნაშთის;
4. წლების შეკრების.

1) წრფივი ცვეთის მეთოდი გულისხმობს ობიექტის ღირებულების თანაბარზომიერად ჩამოწერას მისი მომსახურების პერიოდში. წრფივი ცვეთის დარიცხვის მეთოდის ფორმულა შემდეგია:

$$\text{ცვეთის წლიური ნორმა} = \frac{\text{თვითღირებულება-სალიკვიდაციო ღირებულება}}{\text{მომსახურების ვადა}}$$

2) მწარმოებლურობის პროპორციული მეთოდი გულისხმობს, რომ ყოველი პროდუქციის ერთეულის წარმოებისას თანაბარზომიერად ცვდება მის წარმოებაზე გამოყენებული ძირითადი საშუალება. იგი ითვალისწინებს მხოლოდ ექსპლუატაციის შედეგის გავლენას ცვეთაზე. მისი ფორმულა შემდეგნაირად გამოისახება:

$$\frac{\text{ცვეთის წლიური თანხა}}{\text{აქტივის მწარმოებლურობა მთელი მომსახურების განმავლობაში}} = \frac{\text{თვითღირებულება-სალიკვიდაციო ღირებულება}}{\text{მომსახურების განმავლობაში}}$$

3) შემცირებადი ნაშთის მეთოდი გულისხმობს ცვეთის თანხის გაანგარიშებას საპროცენტო განაკვეთით- პირველ წელს აქტივების პირვანდელი ღირებულების მიხედვით, ხოლო შემდგომ- ნარჩენი ღირებულების მიხედვით.

ამ მეთოდის გამოყენება მიზანშეწონილია იმ აქტივების მიმართ, რომლებიც გამოყენების პირველ წლებში იძლევიან მეტ ეკონომიკურ სარგებელს და ნაკლებად ითხოვენ მომსახურების ხარჯებს, ვიდრე შემდგომ წლებში, როდესაც ისინი გაცვეთილია. აღსანიშნავია, რომ მეორე და შემდგომ წლებში ცვეთა ძირითად საშუალებებს ერიცხება ნარჩენ ღირებულებას და არა პირვანდელ ღირებულებას.

ამ მეთოდის დროს ჯერ გამოიანგარიშებენ ცვეთის ნორმას პროცენტებში, რაც დგინდება შემდეგი გაანგარიშებით: 100% გაიყოფა ძირითადი საშუალებების (საუარაუდო) სასარგებლო გამოყენების ვადაზე (პერიოდზე), რომელსაც ამრავლებენ 2-ზე.

ბანკებში ძირითადი საშუალებების და არამატერიალური აქტივების ცვეთა აღირიცხება 49-ე კლასის ანგარიშებზე „ცვეთა და ამორტიზაცია“.

4902 — შენობა-ნაგებობის ცვეთა;

4903 — კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების ცვეთა;

4904 — სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა;

4905 — ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთა;

4906 — დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთა.

ბანკებში ძირითად საშუალებებს ცვეთა ერიცხება შეძენის მომენტში შედგენილი ცვეთის გრაფიკის შესაბამისად, რომელიც შემდგომში არ უნდა შეიცვალოს.

ფინანსური ანგარიშგების (მათ შორის ბალანსის) მომზადებისას ცვეთის ანგარიშთა თანხით მცირდება შესაბამისი ძირითადი საშუალებების ანგარიშები მათი ნარჩენი (წმინდა) ღირებულების ასახვის მიზნით.

დარიცხული ცვეთის თანხა საანგარიშო პერიოდში აღირიცხება ხარჯების ანგარიშზე თითოეული საანგარიშო პერიოდის ბოლოს.

როგორც ზემოაღნიშნულიდან ჩანს, ძირითადი საშუალებები აღირიცხება 2902-2906 ანგარიშებზე მათი ისტორიული ღირებულებით (თვითღირებულებით) ეროვნული ვალუტით. ამ ძირითადი საშუალებების ცვეთა კი აღირიცხება 4902-4906 ანგარიშებზე. ანალიზურ აღრიცხვაში მოცემულ ანგარიშთა ჯგუფები დასაღწევად ურთიერთმიმართ.

ცვეთის დარიცხვა გატარდება:

ღ-ტი 9302-9306 ძირითადი საშუალებების ცვეთის ხარჯები;

კ-ტი 4902-4906 ძირითადი საშუალებების ცვეთა.

თითოეული ძირითადი საშუალებებისათვის ბანკი განსაზღვრავს ცვეთის დარიცხვის სქემას. ცვეთის თანხა, რომელიც წარმოადგენს აქტივის ღირებულების შემცირების ტოლ სიდიდეს, აღირიცხება 9302-9306 ანგარიშთა დებეტით და 4902-4906 შესაბამისი ანგარიშის კრედიტით (რაც დამოკიდებულია ძირითადი საშუალებების ტიპზე).

როდესაც 4902-4906 შესაბამის ანგარიშებზე რიცხული ცვეთის თანხა გაუტოლდება შესაბამისი ძირითადი საშუალებების პირვანდელ ღირებულებას და აქტივი გახდება მთლიანად გაცვეთილი, შემდგომში მასზე დარიცხული ცვეთის თანხა აღრიცხვაში არ აისახება.

თუ ძირითადი საშუალებების გასვლისას იგი სრულად გაცვეთილი არ არის, ბანკი ძირითადი საშუალებების დარჩენილი ცვეთის შესაბამის თანხას მიაკუთვნებს - „მოგება-ზარალის“ ანგარიშს.

ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა უნდა შექმნას ისეთი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც მისცემს შესაძლებლობას გაანალიზოს თითოეული ძირითადი საშუალებებისათვის დარიცხული ცვეთის საანგარიშგებო პერიოდების მიხედვით.

არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია.

არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია აღირიცხება ანგარიშზე- №4911- არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია. მოცემული ანგარიში გამოიყენება არამატერიალურ აქ-

ტივების ექსპლუატაციის პერიოდში დარიცხული ამორტიზაციის აღსარიცხავად. არამატერიალური აქტივის წმინდა (ნარჩენი) ღირებულების მისაღებად არამატერიალური აქტივის ძირითადი ღირებულება მცირდება დასარიცხი ამორტიზაციის თანხით.

არამატერიალური აქტივის ამორტიზაცია დაერიცხება მისი შეძენის მომენტში ექსპლუატაციის ვადის მიხედვით განსაზღვრულ ამორტიზაციის გრაფიკის შესაბამისად. ამორტიზაციის დარიცხვის პერიოდულობა განისაზღვრება მენეჯმენტის შეხედულობით.

არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის დარიცხვა გატარდება:

დ-ტი 9311 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის ხარჯები;

კ-ტი 4911 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია. არამატერიალური აქტივების გასვლა გატარდება:

დ-ტი 4911 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია;

კ-ტი 2961 არამატერიალური აქტივები.

როდესაც 4911 ანგარიშზე რიცხული ამორტიზაციის თანხა გაუტოლდება თითოეული არამატერიალური აქტივისათვის აქტივის თვითღირებულებას (პირვანდელ ღირებულებას), იგი ამორტიზირებული გახდება და მომდევნო პერიოდში დარიცხული ამორტიზაციის თანხა აღრიცხვაში არ აისახება.

თუ აქტივის გასვლისას იგი სრულად ამორტიზირებული არ არის, ბანკი არამატერიალური აქტივის შესაბამის თანხას მიაკუთვნებს — მოგება-ზარალის ანგარიშს.

ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა უნდა შექმნას ისეთი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც მას მისცემს შესაძლებლობას გაანალიზოს თითოეული არამატერიალური აქტივისათვის დარიცხული ამორტიზაცია სახეობების ჭრილში.

ტესტები შეძენილი ცოდნის თვითშემოწმებისათვის:

1. ბანკმა შეიძინა კომპიუტერი, ბუღალტრულად აისახება შემდეგი გატარებით:

ა) დებიტი 2906, კრედიტი 1003.

ბ) დებიტი 2903, კრედიტი 1003.

გ) დებიტი 2904, კრედიტი 1003.

2. ბანკმა შეიძინა სეიფი, მომწოდებელს გადაუხადა 2400 ლარი, მათ შორის დღგ 400 ლარი, ტარანსპორტირებაზე დაიხარჯა 150 ლარი და მონტაჟის ხარჯი 200 ლარი, სეიფის შეძენის თვითღირებულება შეადენს:

- ა) 3150 ლარი.
- ბ) 2350 ლარი.
- გ) 2750 ლარი.

3. არამატერიალური აქტივების შეძენა ბანკის მიერ ბუღალტრულად აისახება:

- ა) დებეტი 2911, კრედიტი 1003.
- ბ) დებეტი 4911, კრედიტი 1003.
- გ) დებეტი 2961, კრედიტი 1003.

4. ბანკის ძირითადი საშუალებების ცვეთის ღარიცხვის მეთოდებია:

- ა) წრფივი, წარმოების ერთეულის, ორმაგად შემცირებული ნაშთის და წლების შეკრების.
- ბ) წრფივი, პროდუქციის სავარაუდო მოცულობის, ორმაგად შემცირებული ნაშთის და წლების შეკრების.
- გ) ობიექტის ღირებულების თანაბარზომიერად ჩამოწარის, წარმოების ერთეულის, ორმაგად შემცირებული ნაშთის და წლების შეკრების.

5. წრფივი ცვეთის მეთოდის გამოყენების დროს ბანკის მიერ ყოველწლიური ცვეთის თანხა განისაზღვრება:

- ა) თვითღირებულებას მინუს სალიკვიდაციო ღირებულება შეფარდებული მომსახურების ვადაზე.
- ბ) თვითღირებულება შეფარდებული მომსახურების ვადაზე.
- გ) თვითღირებულებას მინუს სალიკვიდაციო ღირებულება შეფარდებული პროდუქციის წარმოების სავარაუდო მოცულობასთან.

6. ძირითადი საშუალებების (შენობის) გადაფასებისას მისი ღირებულების გაზრდა გატარდება:

- ა) დ. 2901, კ. 5904.
- ბ) დ. 2902, კ. 5904.
- გ) დ. 2903, კ. 5904.

**თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების
შესამოწმებელი კითხვები:**

1. რა არის ძირითადი საშუალებები ბასს-ის მიხედვით?
2. ჩამოთვალეთ ბანკების ძირითადი საშუალებები მათი ბუნებისა და ეკონომიკური დანიშნულების მიხედვით.
3. რა არის არამატერიალური აქტივები?
4. რას შეიცავს ძირითადი საშუალებების თვითღირებულება?
5. როგორ გატარდება ბუღალტრულად ბანკში ძირითადი საშუალებების შეძენა?
6. საკუთარი ძალებით ბანკის მიერ აშენებული შენობის შემოსავალაში ალების დროს ბუღალტრულ გატარებას როგორი სახე აქვს?
7. ბანკის ძირითადი საშუალებების ცვეთის დარიცხვის რომელი მეთოდებია თქვენთვის ცნობილი?
8. როგორი გატარება ექნება ბანკის ძირითადი საშუალებების ცვეთის დარიცხვას?
9. როგორი გატარება ექნება ბანკის არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის დარიცხვას?
10. ძირითადი საშუალებების რეალიზაციით მიღებულია მოგება (ზარალი) როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება?
11. ძირითადი საშუალებების გადაფასებისას გაზრდის (შემცირების) შემთხვევაში როგორ ბუღალტრულ გატარებას ექნება ადგილი?

თემა 7. სახელმწიფო ინსტიტუტებისა სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების აღრიცხვა

7.1 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების არსი და მათზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა

7.2 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების არსი და აღრიცხვა

7.3 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა

7.4 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტების აღრიცხვა ბანკში

7.1 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების არსი და მათზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა

ბანკის, როგორც საფინანსო-საკრედიტო დაწესებულების მთავარი ფუნქციაა დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების აკუმულაცია (პასიური ოპერაციები) და მათი გაცემა კრედიტის სახით (აქტიური ოპერაციები). აგრეთვე, ბანკი ასრულებს შუამავლის ფუნქციას ფირმებსა და ცალკეულ პირებს შორის. ურთიერთსაგადაამხდლო და საანგარიშსწორებო ოპერაციების შესასრულებლად.

აღნიშნული ოპერაციების შესრულებისათვის ბანკები ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უხსნიან ანგარიშებს. არსებული კანონმდებლობის მიხედვით ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფლება აქვთ ბანკში გახსნან შემდეგი სახის საბანკო ანგარიშები:

1. საანგარიშსწორებო (მიმდინარე);
2. საკორესპონდენტო;
3. სადეპოზიტო (ანაბარი);
4. მიზნობრივი;
5. საკასო მომსახურების;

საანგარიშსწორებო (მიმდინარე) ანგარიში გამოიყენება იმ პირთა საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების აღრიცხვისათვის, რომლებსაც აქვთ საბრუნავი სახსრები და დამოუკიდებელი ბალანსი.

საკორესპონდენტო ანგარიში გამოიყენება ბანკთა შორის ანგარიშსწორებისათვის.

სადეპოზიტო ანგარიში (ანაბარი) გამოიყენება მოთხოვნამდე ან გადახდის წინასწარ შეთანხმებული ვადის მქონე სახსრების აღსარიცხავად, რომელზეც საკუთრების უფლებას იძენს ბანკი და რომელსაც ერიცხება პროცენტი.

გარკვეული მიზნითა და პირობით საბანკო ოპერაციების წარმოებისათვის (გარდა კომერციული ბანკებისა) ასევე შეუძლიათ გახსნან შემდეგი მიზნობრივი ანგარიშები: საბროკერო საქმიანობისათვის, მიღებული გარანტიებისათვის, აქციონერთა, მეპაიეთა, პარტნიორთა პირადი შენატანებისა და სხვა აუცილებელი ღონისძიებებისათვის.

საბანკო დაწესებულების საკორესპონდენტო ანგარიშის არმქონე ფილიალს, განყოფილებას (სერვისცენტრს) ეროვნულ ბანკში ან მის ფილიალში საკასო მომსახურებისათვის ეხსნება ერთი ანგარიში. სალარო მომსახურების ანგარიშის გახსნის შესახებ დადებული ხელშეკრულება უნდა მოიცავდეს ყველა იმ საკითხს, რომელსაც ითვალისწინებს მოქმედი კანონმდებლობა.

საბანკო დაწესებულებებში გახსნილი მიმდინარე, საკორესპონდენტო, სადეპოზიტო და სხვა ანგარიშებზე მოხდენილი ოპერაციები მოცემული ბანკისათვის პასიური ოპერაციებია და ბანკის ბუღალტრულ აღრიცხვაში ვალდებულების სახით აღირიცხება.

ბანკის აღრიცხვაში ფიზიკური და იურიდიული პირის მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების მოძრაობა აღრიცხვის მიზნით დაჯგუფებულია შემდეგ ნაწილებად:

1. სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრები;
2. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა ფულადი სახსრები;
3. ბანკების ფულადი სახსრები;
4. კლიენტთა ფულადი სახსრები.

აღნიშნული თითოეული კლასი მოიცავს ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმდინარე ანგარიშებზე და დეპოზიტების ანგარიშებზე თანხების მოძრაობასთან დაკავშირებულ ოპერაციებს, სადაც განცალკევებულად აღირიცხება ეროვნული ვალუტის და უცხოური ვალუტის თანხები.

სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება №330 ანგარიშთა ჯგუფ-

ში, რომელიც მიეკუთვნება მოცემული ბანკის ვალდებულებებს, მოცემული ჯგუფის ანგარიშები აერთიანებს შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

3301 ფინანსთა სამინისტროს მიმდინარე ანგარიშები;

3302 დანარჩენი სამინისტროების და დეპარტამენტების მიმდინარე ანგარიშები

3303 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიმდინარე ანგარიშები;

3304 ფინანსთა სამინისტროს საბიუჯეტო ანგარიშები;

3305 სპეციალური დანიშნულების ანგარიშები;

3306 საბიუჯეტო ორგანიზაციების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები.

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლე ეროვნული და კომერციული ბანკებია.

კლიენტების მიმდინარე ანგარიშები გამოიყენება მათი დროებით თავისუფალი სახსრების აღრიცხვისათვის. სახსრების ჩამოწერა შეიძლება ნებისმიერ დროს კლიენტის დავლებით ანგარიშებზე თანხის არსებობისას, ამ ანგარიშის დებეტში აისახება ნაღდი ფულის გაცემა ან სახსრების გადარიცხვა მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად. როდესაც სახსრების ჩამოწერა ოვერდრაფტს იწვევს, მიმდინარე ანგარიშებზე დებეტის ნაშთი დარჩება საანგარიშგებო პერიოდის ბოლომდე, ხოლო საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს იგი გადაიტანება ოვერდრაფტის შესაბამის ანგარიშზე. ხოლო მომდევნო საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს აღდგება კონტრგატარებით დებეტის სალდოს მიმდინარე ანგარიშზე.

სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრების ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა გატარდება:

დ-ტი 3301-3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრები

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები.

სახსრების ჩარიცხვა სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრების მიმდინარე ანგარიშებზე გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 3301-3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები.

სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრების მიმდინარე ანგარიშის დებეტის ნაშთის გადატანა ოვერდრაფტის ანგარიშზე, საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს გატარდება:

დებეტი 1209 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

კრედიტი 3301–3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები.

კონტრგატარება შემდგომი საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს იქნება შემდეგი სახით:

დებეტი 3301–3306 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები

კრედიტი 1209 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

საბანკო დაწესებულებებში სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით აღირიცხება 3311–3316 ანგარიშებზე, მოცემული ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, მისი განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 3301–3308 ანგარიშებისა ვალუტის ანგარიშების გარდა.

7.2 სახელმწიფო ინსტიტუტების დებოზიტების არსი და აღრიცხვა

დებოზიტი არის კომერციულ ბანკში ან არასაბანკო სადებოზიტო დაწესებულებაში პირის მიერ შეტანილი ფულადი სახსრები ან გადახდის სხვა საშუალებები, რომლებზედაც საკუთრების უფლებას იძენს კომერციული ბანკი ან არასაბანკო სადებოზიტო დაწესებულება.

„დებოზიტი“ ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს „შესანახად მიცემული რამე“-ს, ანუ თანხა შეტანილი საკრედიტო დაწესებულებაში კრედიტორისათვის გადასაცემად (ან და შესანახად).

სახელმწიფო ინსტიტუტები თავიანთ მიმდინარე ანგარიშზე ჩარიცხულ თანხებს ხშირ შემთხვევაში გადაიტანენ დებოზიტების ანგარიშებზე, რაზედაც ბანკის მიერ დაერიცხება პროცენტი. სახელმწიფო ინსტიტუტების დებოზიტები აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

3351 ფინანსთა სამინისტროს დებოზიტები;

3352 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დებოზიტები.

3353 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები.

მოცემული ანგარიშები ბანკისთვის პასიური ანგარიშებია, იგი გამოიყენება ეროვნული და კომერციული ბანკების მიერ.

ეს ანგარიშები გამოიყენება მოთხოვნამდე და გადახდის წინასწარ შეთანხმებული ვადის მქონე სახსრების აღრიცხვისათვის, ე.ი. სახსრებისა რომლებიც წარმოადგენს წინასწარ დაწესებულ ვადამდე ბლოკირებულ თანხებს.

ამ თანხების დაბრუნება ნებადართულია მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტის განთავსება ბუღალტრულად გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.

კ-ტი 3351-3353 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები.

სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების დაფარვა გატარდება:

დ-ტი 3351-3353 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.

ე.ი. დეპოზიტის განთავსებისას დადებებდება ფულადი სახსრების ანგარიშები ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები და დაკრედიტდება 3352-3353 შესაბამისი დეპოზიტური ანგარიში, ხოლო დაფარვისას დადებებდება 3351-3353 შესაბამისი დეპოზიტური ანგარიში და დაკრედიტდება ფულადი სახსრების ანგარიშები ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები.

ფინანსური ანგარიშების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების საჭიროებიდან გამომდინარე, ბუღალტრულ ანგარიშთა ანალიზური აღრიცხვის სისტემა ბანკმა ისეთი ფორმით უნდა აწარმოოს რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციების მიღება, კერძოდ:

ა) სპეციალური ხელშეკრულებებით მოთხოვნამდე ვადით გაფორმებული დეპოზიტები.

ბ) დაფარვის ფიქსირებულ ვადიანი დეპოზიტები.

გ) კონტრაგენტების მიხედვით - რეზიდენტი და არარეზიდენტი და ა.შ.

ვალდებულებათა აღრიცხვის აუცილებლობის მიზნით ბანკმა უნდა შეიმუშაოს კლიენტთა ანგარიშებზე ნაშთების შემოწმების სისტემა. მათგან წერილობითი დასტურის მიღების საფუძველზე.

3361-3363 ანგარიშების - სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები უცხოური ვალუტით - დანიშნულება ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები. ანგარიშების დებეტიტა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, გატარებითი ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიურია 3351-3353 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

7.3 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა

ბანკების ვალდებულებების ანგარიშებში ერთ-ერთი დიდი ადგილი უკავია სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებს.

როგორც წინა თემებში ავლნიშნეთ, სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების საკონტროლო პაკეტი ეკუთვნის სახელმწიფოს. ეს საწარმოები სახელმწიფოს მიერ არის დაფუძნებული, ანუ მათ რიცხვს მიეკუთვნება საწარმოები, რომელთა საწესდებო კაპიტალის 51% და მეტი სახელმწიფოს საკუთრება წარმოადგენს.

ბანკებში აღრიცხვის მიზნით სახელმწიფოს კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა კლასიფიკაცია მოცემულია ეროვნული კლასიფიკატორის მიხედვით.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით შემდეგია:

3402 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

3403 ენერგეტიკის სფეროს მიმდინარე ანგარიშები;

3404 სოფლის მეურნეობის და მეტყვეობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

3405 მშენებლობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

3406 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

3407 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები;

3408 დანარჩენი სფეროთა საწარმოების მიმდინარე ანგარიშები;

ეს ანგარიშები გამოიყენება კომერციულ ბანკებში. ვინაიდან ეს ანგარიშები ბანკის ვალდებულებებს ასახავენ, ამიტომ პასივის ანგარიშებს მიეკუთვნებიან. აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების – კლიენტთა სახსრების აღსარიცხავად, სახსრები ჩამოიწერება ნებისმიერ დროს კლიენტთა დავალებით ანგარიშზე სახსრების არსებობის შემთხვევაში (თუ ანგარიში ბლოკირებული არ არის).

მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების შემოსვლა აისახება ანგარიშის კრედიტში, ხოლო სახსრების ჩამოწერა დებეტში. როგორც ყოველთვის ბანკის ბალანსში მიმდინარე ანგარიშებზე რიცხული თანხები აისახება (კრედიტის ნაშთები) ბანკის ბალანსის ვალდებულებების ნაწილში. მიმდინარე ანგარიშებზე დებეტის ნაშთი ასახავს გაცემულ კრედიტს, იმ შემთხვევაში თუ ოვერდრაფტი გათვალისწინებულია ბანკსა და კლიენტს შორის დადებული ხელშეკრულებით. ნებისმიერ შემთხვევაში ბანკს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა გააკონტროლოს ანგარიშებზე დებეტის ნაშთის წარმოქმნა, შემთხვევითი ოვერდრაფტის თავიდან აცილების მიზნით.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე სახსრების ჩარიცხვა გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ-ტი 3402–3408 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა გატარდება:

დ-ტი 3402–3408 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს, როცა დაშვებულია ბანკსა და საწარმოს შორის დადებული ხელშეკრულებით ოვერდრაფტის არსებობა, დებეტის ნაშთის ოვერდრაფტზე ასახვა გატარდება:

დ-ტი 1309 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა ანგარიშებზე

კ-ტი 3402-3408 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

შემდეგი საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს მოხდება კონტრგატარება:

დ-ტი 3402-3408 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

კ-ტი 1309 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა ანგარიშებზე

ფინანსური ანგარიშების დაჯგუფების მიზნით, ბანკმა ანალიზურ აღრიცხვაში უნდა შექმნას ისეთი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც უზრუნველყოს მიმდინარე ანგარიშების გაანალიზებას კონტრაგენტების მიხედვით (მათ შორის რეზიდენტი არარეზიდენტი).

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიერ განხორციელებული ოპერაციები უცხოური ვალუტით აღირიცხება 3412 დან 3418 -მდე ანგარიშებზე.

3412-3418 ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის პრინციპები, ანგარიშის დებუტითა და კრედიტით გატარების ნუსხა, ანალოგიურია 3402-3408 ანგარიშებისა ვალუტაში სხვაობის გარდა.

7.4 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტების არსი და აღრიცხვა ბანკში

სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების ანგარიშების მსგავსად სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტების აღრიცხვის მიზნით ანგარიშთა გეგმაში გათვალისწინებულია ანგარიშების ორი ჯგუფი:

345 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით.

346 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტები უცხოური ვალუტით.

თითოეული ამ ჯგუფის შიდა ოთხნიშნიანი ანგარიშები მოცემულია იგივე თანმიმდევრობით, როგორც სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა ანგარიშებია გახ-

სწილი, ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროდან დაწყებული, დანარჩენ სფეროთა საწარმოებით დამთავრებული.

3452-3458 ანგარიშები გამოიყენება მოთხოვნამდე და გადახდის წინასწარი ვადის მქონე სახსრების აღსარიცხაად, ე.ი. სახსრების, რომელიც წარმოადგენს წინასწარ დაწესებულ ვადამდე ბლოკირებულ თანხებს. ამ თანხების დაბრუნება ნებადართულია მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი საშუალო დღით ადრე შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტის განთავსება გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

კ-ტი 3452-3458 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტები

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტის დაფარვა გატარდება:

დ-ტი 3452-3458 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები.

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე.

ე.ი. დეპოზიტის განთავსება აისახება: დებეტი ფულადი სახსრების ან კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები და კრედიტი 3452-3458 შესაბამისი დეპოზიტური ანგარიშები, ხოლო დაფარვისას დადებულდება 3452-3458 შესაბამისი დეპოზიტური ანგარიში და დაკრედიტდება საკორესპოდენტო ანგარიში, სალარო ან მიმდინარე ანგარიში.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საჭიროებიდან გამომდინარე, ბუღალტრულ ანგარიშთა ანალიზური აღრიცხვა ბანკმა ისეთი ფორმით უნდა აწარმოოს, რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

ა) სპეციალური ხელშეკრულებით მოთხოვნამდე ვადით გაფორმებული დეპოზიტები;

ბ) დაფარვის ფიქსირებული ვადის დეპოზიტები;

გ) კონტრაგენტთა მიხედვით — რეზიდენტი არარეზიდენტი, და ა.შ.

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში—3462-3468 ანგარიშის დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა,

გატარებათა ნუსხის განმარტებანი და კომენტარები ანალოგიური 3452–3458 ანგარიშებისა.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის

1. ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ ბანკში გახსნილი მიმდინარე, საკორესპოდენტო, სადეპოზიტო და სხვა ანგარიშებზე მოხდენილი ოპერაციები მოცემული ბანკისათვის არის:

- ა) აქტიური ოპერაციები;
- ბ) პასიური ოპერაციები;
- გ) აქტიურ - პასიური ოპერაციები;

2. სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე შემოსული ფულადი სახსრები (ეროვნული ვალუტით) გატარდება:

- ა) დებეტი – 3301–3306
კრედიტი – ფულადი სახსრების ანგარიშები
- ბ) დებეტი – ფულადი სახსრების ანგარიშები
კრედიტი – 3301–3306
- გ) დებეტი – 1209
კრედიტი – 3301–3306

3. სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტის განთავსება გატარდება:

- ა) დებეტი – კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
კრედიტი – 3351–3353
- ბ) დებეტი – 3351–3353
კრედიტი – კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- გ) დებეტი – 3351–3353
კრედიტი – ფულადი სახსრების ანგარიშები

4. სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების დაფარვა გატარდება:

- ა) დებეტი – კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
კრედიტი – 3351–3353
- ბ) დებეტი – 3351–3353
კრედიტი – კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- გ) დებეტი – ფულადი სახსრების ანგარიშები
კრედიტი – 3351–3353

5. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების კლიენტთა სახსრების ანგარიშებიდან თანხა ჩამოიწერება:

ა) ნებისმიერ დროს, კლიენტის დავალებით ანგარიშზე თანხების არსებობის შემთხვევაში;

ბ) ნებადართულია მხოლოდ წინასწარი სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში;

გ) ნებისმიერ დროს ბანკის პრეზიდენტის თანხმობის შემთხვევაში.

6. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხის ჩარიცხვა (შემოსვლა) გატარდება:

ა) დებეტი — 3402—3408

კრედიტი — ფულადი სახსრების ანგარიშები

ბ) დებეტი — ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი — 3402—3408

გ) დებეტი — ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი — 1309

ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესამოწმებელი კითხვები

1. ჩამოთვალეთ ბანკის აქტიური და პასიური ოპერაციები;

2. ფიზიკური და იურიდიული პირები რა სახის ანგარიშებს ხსნიან ბანკში?

3. ჩამოთვალეთ ბანკში აღრიცხვის მიხედვით ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმდინარე ანგარიშების ჯგუფები;

4. ჩამოთვალეთ სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით, დაახასიათეთ აღნიშნული ანგარიშები

5. როგორ გატარდება სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებიდან თანხების ჩამოწერა?

6. როგორ გატარდება სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხის ჩარიცხვა?

7. რა არის სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები და რომელ ანგარიშზე აისახება ისინი?

8. როგორ გატარდება სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტებზე თანხების განთავსება? დეპოზიტების დაფარვა?

9. ჩამოთვალეთ სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით, ეროვნული კლასიფიკატორის მიხედვით;

10. როგორი გატარება ექნება სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშზე თანხების ჩარიცხვის ოპერაციას? ჩამოწერის ოპერაციას?

11. რა არის სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტები? როგორ გატარდება ამ ანგარიშზე თანხების შემოსვლა და თანხების ჩამოწერა?

თემა 8. ბანკების ფულადი სახსრებისა და კლიენტთა ფულადი სახსრების აღრიცხვა

8.1 ბანკების ფულადი სახსრების აღრიცხვა, „ლორო“ ანგარიშის არსი

8.2 ბანკების ვადიანი დეპოზიტების აღრიცხვა

8.3 ბანკების სესხის აღრიცხვა

8.4 კლიენტების ფულადი სახსრების აღრიცხვა

8.5 ანაბრების (დეპოზიტების) არსი და აღრიცხვა

8.1 ბანკების ფულადი სახსრების აღრიცხვა, „ლორო“ ანგარიშების არსი

როგორც ცნობილია, ბანკების სპეციფიკა იმაში მდგომარეობს, რომ მისი რესურსების უმეტესი ნაწილის ფორმირება არა საკუთარი სახსრებით, არამედ მოზიდული სახსრების ხარჯზე ხორციელდება. ბანკების მიერ სახსრების მოზიდვის შესაძლებლობა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ რეგულირდება და იგი ბანკის კაპიტალის სიდიდეზე და მის ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ფორმაზეა დამოკიდებული.

მოზიდული სახსრების ერთ-ერთ ნაწილს წარმოადგენს სხვა ბანკების სახსრები. მოცემულ ბანკში სხვა ბანკების სახსრები, ეროვნული და უცხოური ვალუტით, განთავსებულია შემდეგ ფორმებით:

1. „ლორო“ ანგარიშებზე;

2. ბანკების ვადიანი დეპოზიტების ანგარიშებზე;

3. სხვა ბანკებიდან მიღებული სესხების ამსახველ ანგარიშებზე.

„ლორო“ ანგარიშზე აღირიცხება, მოცემულ ბანკში სხვა ბანკის კუთვნილი ფულადი სახსრები. „ლორო“ ანგარიშები „ნოსტრო“ ანგარიშებთან ერთად გამოიყენება ბანკებს შორის ანგარიშსწორების დროს. „ლორო“ ანგარიშები პასიური ანგარიშებია. „ლორო“ ანგარიშებზე რიცხული თანხები მოცემული ბანკის ვალდებულებებს განეკუთვნება.

„ლორო“ ანგარიშს ბანკი უხსნის ბანკ-კორესპოდენტს თავის ბალანსზე. აღნიშნულთან დაკავშირებით შეიძლება ითქვას, რომ ბანკისათვის „ლორო“ ანგარიში არის სხვა ბანკის საანგარიშსწორებო ანგარიში, რომელიც გახსნილი აქვს მოცემულ ბანკში.

ბანკების ვადიანი დეპოზიტების ანგარიშები წარმოადგენს წინასწარ განსაზღვრულ, ვადამდე ბლოკირებულ თან-

ზებს, რომელსაც მოცემული ბანკი დეპოზიტების მფლობელ ბანკს დაუბრუნებს მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

სხვა ბანკების სესხების ანგარიშებზე აღირიცხება მოცემული ბანკის მიერ სხვა ბანკებიდან მიღებული სესხები. (დეპოზიტები და სესხები განხილულია შემდეგ საკითხებში).

„ლორო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით მოიცავს შემდეგ ჯგუფშიგა ანგარიშებს:

3501 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

3502 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

3503 რეზიდენტი კომერციული ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, ე.ი. აღნიშნულ ანგარიშებზე რიცხული თანხა წარმოადგენს ვალდებულებებს სხვა ბანკებისადმი. მათი მოსარგებლეა, როგორც კომერციული, ისე ეროვნული ბანკი. ეს ანგარიშები გამოიყენება ბანკების კუთვნილი თანხების აღრიცხვისათვის, რომელთა გაცემა განხორციელდება ნებისმიერ დროს შეტყობინების გარეშე, ან არა უგვიანეს ერთი დღით ადრე შეტყობინებით, თუ ანგარიში ბლოკირებული არ არის.

აღნიშნული ანგარიში არ გამოიყენება დაფარვის შეთანხმებული ვადის მქონე სესხების ან სახსრების აღრიცხვისათვის.

„ლორო“ ანგარიშებზე სადებეტო ნაშთი ასახავს გაცემულ კრედიტს იმ შემთხვევაში, თუ ოვერდრაფტი გათვალისწინებულია ბანკებს შორის დადებული ხელშეკრულებით.

ბანკები „ლორო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტის შესაძლებლობას ითვალისწინებენ ანგარიშსწორების დაჩქარების მიზნით. ნებისმიერ შემთხვევაში ბანკს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა გააკონტროლოს ანგარიშებზე დებეტის ნაშთის წარმოქმნა შემთხვევითი ოვერდრაფტების თავიდან ასაცილებლად.

„ლორო“ ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა გატარდება:

დ-ტი 3501–3503 „ლორო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

კ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში რეზერვების ანგარიშის გარდა

„ლორო“ ანგარიშებზე სახსრების ჩარიცხვა გატარდება:

დ-ტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში, რეზერვების ანგარიშის გარდა

კ-ტი 3501-3503 „ლორო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

„ლორო“ ანგარიშის დებეტის ნაშთის გადატანა ოვერდრაფტის ანგარიშზე საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს გატარდება:

დ-ტი 1759 „ოვერდრაფტი“ „ლორო“ ანგარიშზე

კ-ტი 3501-3503 „ლორო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

მომდევნო საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს მოხდება შემდეგი კონტრგატარება:

დ-ტი 3501-3503 „ლორო“ ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

კ-ტი 1759 „ოვერდრაფტი“ „ლორო“ ანგარიშებზე

ზემოთაღნიშნული გატარებიდან ჩანს, რომ ამ ანგარიშის დებეტში აისახება თანხების ნაღდად გაცემა ან სახსრების გადარიცხვა მიზნობრივი დანიშნულებით.

„ლორო“ ანგარიშები უცხოური ვალუტით გახსნილია №351 ჯგუფის ანგარიშებზე, იგივე თანმიმდევრობით, როგორც 3501-3503 ეროვნული ვალუტით „ლორო“ ანგარიშების დროს. გარდა ამისა, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშის დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა და სხვა ანალოგიურია 3501-3503 ანგარიშისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

8.2 ბანკების ვაღიანი დეპოზიტების აღრიცხვა

„ბანკთაშორისო დეპოზიტი“ არის კომერციული ბანკის მიერ სხვა მოკორესპონდენტო ბანკში სადეპოზიტო და საკორესპონდენტო ანგარიშზე, გარკვეული ვადით და მოთხოვნამდე განთავსებული ფულადი სახსრები.

ბანკთაშორისო დეპოზიტების კლასიფიკაცია დამოკიდებულია მოკორესპონდენტო ბანკის ფინანსურ მდგომარეობასა და მის უნარზე, შეასრულოს თავისი ვალდებულება, როგორც ეს გათვალისწინებულია მოცემულ ბანკსა და მოკორესპონდენტო ბანკს შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით. სხვა ურთიერთსაპირისპირო ფაქტების არ არსებობისას, თუ

წარმოიშევა პრობლემები (დაგვიანება), აქტივი ექვემდებარება კლასიფიკაციას.

თუ თანხის მიღება მოკორესპონდენტო ბანკიდან დაგვიანებულია 30 ან მეტი დღით ბანკთაშორისო დეპოზიტი კლასიფიცირდება როგორც „არასტანდარტული“.

თუ თანხის მიღება დაგვიანებულია 60 ან მეტი დღით, ბანკთაშორისო დეპოზიტი კლასიფიცირდება როგორც „საჭეწო“.

თუ თანხის მიღება დაგვიანებულია 90 დღეზე მეტი პერიოდით, ბანკთაშორისო დეპოზიტი კლასიფიცირდება „უიმედოდ“ და უნდა ჩამოწეროს განმთავსებელი ბანკის ბალანსიდან.

ბანკის ვადიანი დეპოზიტები აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

3521 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკის ვადიანი დეპოზიტები

3522 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები

3523 რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები

დასახელებული ანგარიშებით სარგებლობენ ეროვნული ბანკი და კომერციული ბანკები. ეს ანგარიშები პასივის ანგარიშებია.

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება, გადახდის წინასწარი შეთანხმებული ვადის ან შეტყობინების პერიოდის მქონე სახსრების აღრიცხვისათვის. ეი დეპოზიტებისა, რომლებიც წარმოადგენს წინასწარ განსაზღვრულ ვადაზე ბლოკირებულ თანხებს, ამ თანხების დაბრუნება ნებადართულია მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

დეპოზიტების განთავსება ბუღალტრულად გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;

კ-ტი 3521–3523 ბანკების ვადიანი დეპოზიტები;

დეპოზიტების დაფარვა გატარდება:

დ-ტი 3521–3523 ბანკების ვადიანი დეპოზიტები;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები;

ვალდებულებათა აღრიცხვის სისრულისათვის უნდა შემუშავდეს კლიენტთა ანგარიშებზე ნაშთების შემოწმების სისტემა, მათგან დასტურის მიღების საფუძველზე.

ბანკების ვადიანი დეპოზიტები უცხოური ვალუტით აღირიცხება 3531–3533 ანგარიშებზე.

8.3 ბანკების სესხების აღრიცხვა

როგორც ცნობილია ბანკების სახსრები საკუთარი, მოზიდული და ნასესხები ფულადი სახსრებისაგან შედგება.

მოზიდული სახსრები შედგება შემდეგი საშუალებებისაგან:

1) ანაბრები, ფინანსური ვალდებულებები კლიენტების წინაშე.

2) სხვა ბანკებიდან მიღებული სესხები.

3) ემისია (ობლიგაციები, თამასუქები, სერტიფიკატები). მოზიდულ სახსრებს შორის სხვა ბანკებიდან მიღებულ სესხებს უკავია მნიშვნელოვანი ადგილი.

მოცემული ბანკის მიერ მიღებული სესხები სხვა ბანკებიდან, ეროვნული ვალუტით აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

3551 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების სესხები

3552 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები

3553 რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები.

ეს ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, რომლებიც ასახავს მოცემული ბანკის ვალდებულებებს სხვა ბანკების მიმართ. მათი მოსარგებლეა ეროვნული ბანკი და კომერციული ბანკი. აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება გადახდის წინასწარ შეთანხმებული ვადის ან შეტყობინების პერიოდის მქონე სახსრების აღრიცხვისათვის, რომელთა დაბრუნება შეიძლება ნებადართულ იქნეს მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

მოცემული ბანკის მიერ სხვა ბანკიდან სესხის მიღება გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიში

კ-ტი 3551-3553 ბანკების სესხები.

სხვა ბანკების სესხების დაფარვა მოცემულ ბანკში გატარდება:

დ-ტი 3551-3553 ბანკების სესხები

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

საქართველოს ეროვნულ ბანკს, მის მიერ განსაზღვრული წესებისა და პირობების შესაბამისად, შეუძლია კრედიტი მისცეს ბანკებს და არასაბანკო-სადეპოზიტო დაწესებულებებს, რომლებსაც ანგარიშები გახსნილი აქვთ ეროვნულ ბანკში. კრედიტი გაიცემა არა უმეტეს 3 თვის ვადით, საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ ორგანული კანონით

გათვალისწინებული აქტივების აუცილებელი უზრუნველყოფით.

ეროვნული ბანკი კრედიტს გასცემს მხოლოდ სათაო დაწესებულებებზე. ეროვნული ბანკის მიერ სხვა ბანკებზე გაცემული კრედიტი, როგორც წინა თემებში ავლნიშნეთ, აქტიური ოპერაციაა თვით ეროვნული ბანკისთვის და აღირიცხება 1751-1753 ანგარიშებზე, ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით, ხოლო იმ ბანკებში რომლებიც სესხებს ღებულობენ ეროვნული ბანკებიდან, სესხები აღირიცხება ანგარიშზე - 3581- საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები. ანგარიში 3581- საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები პასივის ანგარიშია, მის გამოყენებას ახდენენ კომერციული ბანკები.

მოცემულ ანგარიშზე ნაშთები განიხილება, როგორც კომერციული ბანკების პასივები (ვალდებულებები) და არ დასაღდოდება (არ გადაიფარება) სხვა თანხებთან, რომლებიც წარმოადგენს საქართველოს ეროვნულ ბანკში განთავსებულ სახსრებს.

კომერციული ბანკების მიერ ეროვნული ბანკიდან სახსრების მიღება გატარდება:

დ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპოდენტო ანგარიში ეროვნულ ბანკში

კ-ტი 3581 საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები

ხოლო კომერციული ბანკის მიერ ეროვნული ბანკის სესხის დაფარვა გატარდება:

დ-ტი 3581 საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები

კ-ტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპოდენტო ანგარიშები ეროვნულ ბანკში.

8.4 კლიენტების ფულადი სახსრების აღრიცხვა

კლიენტების ფულადი სახსრები ბანკის მოზიდული სახსრების ერთ-ერთ ნაწილს შეადგენს. ბანკებში კლიენტების ფულადი სახსრების ანგარიშებზე აღირიცხება ფიზიკური პირებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა სახსრები, ე.ი კერძო კლიენტების ფულადი სახსრები. კერძო კლიენტები დაჯგუფებულია საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის სა-

ხეობების ჭრილში და მათი ანგარიშები წარმოდგენილია შემდეგი რვა დასახელების სფეროთი:

3601 ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშები;

3602 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

3603 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

3604 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

3605 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

3606 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტთა ანგარიშები;

3607 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

3608 დანარჩენი სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

მოცემული ანგარიშები პასიური ანგარიშებია, რომელიც მიეკუთვნება ბანკის ვალდებულებებს. მისი მოსარგებლეა კომერციული ბანკი.

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება ფიზიკური პირებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაუქვემდებარებული საწარმოებს მიკუთვნებულ კლიენტთა დროებით თავისუფალი სახსრების აღრიცხვისათვის, სახსრები ჩამოიწერება კლიენტთა დავალებით ნებისმიერ დროს ანგარიშზე მათი არსებობის შემთხვევაში (თუ ანგარიში ბლოკირებული არ არის).

მიმდინარე ანგარიშების დებეტის ნაშთი ასახავს გაცემულ სესხებს იმ შემთხვევაში, თუ ოვერდრაფტი გათვალისწინებულია ბანკსა და კლიენტს შორის დადებული ხელშეკრულებით (ასეთი ოვერდრაფტები როგორც წესი, გაიცემა ლიმიტის ფარგლებში, მისი პერიოდულად გადასინჯვით). ბანკები კლიენტების ანგარიშებზე ოვერდრაფტის არსებობას ითვალისწინებენ ანგარიშსწორების დაჩქარების მიზნით.

კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა გატარდება:

დ-ტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა)

ფულადი სახსრების ჩარიცხვა კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა)

კ-ტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

დებეტის საღდოს (ნაშთის) გადატანა ოვერდრაფტის ანგარიშზე;

დ-ტი 1809 ოვერდრაფტი კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშზე

კ-ტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები კონტრგატარება შემდეგი საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს:

დ-ტი 3601-3608 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

კ-ტი 1809 ოვერდრაფტი კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე

კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით აღირიცხება 3611-3618 ანგარიშზე, ანალოგიურად 3601-3608 ანგარიშისა.

8.5 ანაბარის (დეპოზიტის) არსი და აღრიცხვა ბანკებში

ანაბარი არის ბანკში შესანახად შეტანილი ფულადი თანხა. პირს რომელმაც ანაბარი შეიტანა მენაბრე ეწოდება. არსებობს სახელობითი და წარმომდგენის ანაბარი. წარმომდგენის ანაბრით შეუძლია ისარგებლოს ნებისმიერმა პირმა, რომელიც ფლობს სახსრების დაბანდების დამადასტურებელ დოკუმენტს.

არსებობს მოკითხვამდე (მოთხოვნამდე) და ვადიანი ანაბარი. მოკითხვამდე ანაბარი შეიტანება შენახვის ვადის მიუთითებლად, ხოლო ვადიანი ანაბარი გარკვეული ვადით.

ანაბრის ნაშთი არის ანაბრის საერთო თანხა, რომელიც ინახება მენაბრის ანგარიშზე გარკვეული ვადით. დეპოზიტი — ეს არის ფულადი ანაბრები ბანკში. დეპოზიტური სარგებლის განაკვეთი — საბანკო სარგებელი, რომელიც გაიცემა დეპოზიტის მფლობელზე.

კომერციული ბანკების უმნიშვნელოვანეს ფუნქციას დანაზოგების სტიმულირება წარმოადგენს. ქვეყნის ეკონომიკის სტრუქტურული გარდაქმნის განხორციელება უმთავრესად შიდა დანაზოგების გამოყენებას უნდა ემყარებოდეს, სწორედ ეს უკანასკნელი და არა უცხოური ინვესტიციები უნდა შეადგენდეს ეკონომიკის რეფინანსირებისათვის (ვალების დაფარვა) საჭირო სახსრების ძირითად ნაწილს.

კომერციული ბანკების ამოცანაა შეიმუშაოს სახსრების მოზიდვის ისეთი ფორმები, რომლებიც რეალურად დააინტერესებს ბანკის კლიენტურას რესურსების დაგროვებაში, რაც დანაშოგების დაგროვების ჩვევების ფორმებს განუვითარებს, საბოლოო ჯამში, ქვეყანაში საინვესტიციო შესაძლებლობებს განსაზღვრავს.

მსოფლიო პრაქტიკამ ცხადყო, რომ ეფექტურად ფუნქციონირებად დეპოზიტების დაზღვევის სისტემას შეუძლია მნიშვნელოვანი პრობლემების გადაჭრა, კერძოდ:

1) უზრუნველყოს (მისი წევრების და საერთოდ საბანკო სექტორის) მდგრადობა.

2) შეექმნას მეანაბრეებს გარანტიები (უპირველეს ყოვლისა მცირე მოცულობის თანხების მქონე მეანაბრეებს) ბანკის გაკოტრების შემთხვევაშიც კი.

3) აამაღლოს საბანკო სისტემისადმი ნდობის ხარისხი.

კომერციულ ბანკებს აქვთ დეპოზიტების შემდეგი სახეები:

- 1) ვადიანი დეპოზიტი;
- 2) გაერთიანებული;
- 3) ზრდადი ვადიანი დეპოზიტი;
- 4) ზრდადი შემნახველი დეპოზიტი;
- 5) საბავშვო დეპოზიტი;
- 6) პროგრესული დეპოზიტი;
- 7) შემნახველი დეპოზიტი და სხვა.

კლიენტთა დეპოზიტები ეროვნული და უცხოური ვალუტით აღირიცხება ანგარიშთა №365 ჯგუფში, „კლიენტთა დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით“ და №366 „კლიენტთა დეპოზიტები უცხოური ვალუტით“.

აღნიშნული ანგარიშების ჯგუფშია ანგარიშები მოცემულია, საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის სფეროების ჭრილში – 3651–3658 კლიენტთა დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით და 3601–3668 კლიენტთა დეპოზიტები უცხოური ვალუტით.

მაგალითად, ფიზიკურმა პირმა კომერციულ ბანკში დეპოზიტების სახით 10 000 ლარი ან დოლარი განათავსა, ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებებით:

დ-ტი 1003 ან 1013 (1005, 1015) კომერციული ბანკის საღარო (კვანძგარეთა საღარო) 10 000

კ-ტი 3651 ფიზიკური პირების დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით 10 000

ან

კ-ტი 3661 ფიზიკური პირების დეპოზიტები უცხოური ვალუტით

თუ მეანაბრემ ბანკიდან 8000 ლარი ნაღდი ფული გაიტანა, მაშინ გატარდება:

დ-ტი 3651 ფიზიკური პირების დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით 8000
ან

დ-ტი 3661 ფიზიკური პირების დეპოზიტები უცხოური ვალუტით

კ-ტი 1003 ან (1013) კომერციული ბანკის სალარო 8000

უნაღდო ანგარიშსწორებისას კი შემდეგი გატარება ექნება:

დ-ტი 3651 ფიზიკური პირების დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით

კ-ტი კლიენტის ანგარიში ან საკორესპოდენტო ანგარიში.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის

1. „ლორო“ ანგარიშები არის?

ა) აქტიური ანგარიშები, მათზე აღირიცხება მოცემული ბანკის სახსრები, რომლებიც იმყოფება სხვა ბანკში?

ბ) პასიური ანგარიშები, მათზე აღირიცხება მოცემულ ბანკში სხვა ბანკის კუთვნილი ფულადი სახსრები?

გ) აქტიურ-პასიური ანგარიში, მათზე აღირიცხება მოცემულ ბანკში სხვა ბანკის კუთვნილი ფულადი სახსრები?

2. „ლორო“ ანგარიშებზე რიცხული თანხა წარმოადგენს?

ა) მოცემული ბანკის ვალდებულებებს სხვა ბანკისადმი.

ბ) მოცემული ბანკის სახსრებს სხვა ბანკში.

გ) მოცემულ ბანკში შეტანილ ანაბრებს.

3. „ლორო“ ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა გატარდება:

ა) დებეტი 3501–3503; კრედიტი – ნებისმიერი კლასის ანგარიშები რეზერვების ანგარიშების გარდა.

ბ) დებეტი – ნებისმიერი კლასის ანგარიშები რეზერვების ანგარიშების გარდა. კრედიტი – 3501–3503

გ) დებეტი – ფულადი სახსრები. კრედიტი – 3501–3503

4. ბანკთაშორისი დეპოზიტი არის:

ა) მოცემული ბანკის მიერ სხვა მაკორესპოდენტო ბანკში სადეპოზიტო და საკორესპოდენტო ანგარიშებზე გარკვეული ვადით განთავსებული სახსრები.

ბ) კლიენტების მიერ დეპოზიტების ანგარიშებზე შეტანილი თანხები.

გ) სხვა ბანკში მოცემული ბანკის ნოსტრო ანგარიშებზე რიცხული თანხები.

5. დეპოზიტების განთავსება ბუღალტრულად გატარდება:

ა) დებეტი 3521–3523; კრედიტი ფულადი სახსრები.

ბ) დებეტი—ფულადი სახსრები. კრედიტი 3521–3523

გ) დებეტი—ფულადი სახსრები. კრედიტი 3501–3503

6. ეროვნული ბანკის მიერ კომერციული ბანკისათვის კრედიტის გაცემა ხდება:

ა) არაუმეტეს 5 თვის ვადით;

ბ) არაუმეტეს 3 თვის ვადით;

გ) არაუმეტეს 2 თვის ვადით;

7. ბანკებში კლიენტების ფულადი სახსრების ანგარიშებზე აღირიცხება:

ა) ფიზიკური პირებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა სესხები;

ბ) ნოსტრო და ლორო ანგარიშებზე რიცხული თანხები;

გ) ფიზიკური პირებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა სახსრები;

8. კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებიდან თანხების ჩამოწერა გატარდება:

ა) დებეტი 3601–3608; კრედიტი ფულადი სახსრები;

ბ) დებეტი ფულადი სახსრები; კრედიტი 3601–3608

გ) დებეტი 3501–3508; კრედიტი ფულადი სახსრები;

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესაძლომე-
ბელი კითხვები

1. რას ეწოდება „ლორო“ ანგარიშები ბანკში?

2. რას წარმოადგენს მოცემული ბანკის „ლორო“ ანგარიშებზე რიცხული თანხები?

3. როგორ გატარდება სახსრების ჩამოწერა „ლორო“ ანგარიშებიდან?

4. როგორ გატარდება სახსრების ჩარიცხვა „ლორო“ ანგარიშებზე?

5. რა არის ბანკთაშორისი დეპოზიტი?

6. ბანკთაშორისი დეპოზიტი რა შემთხვევაში კლასიფიცირდება როგორც არასტანდარტული? საეჭვო? უიმედო?

7. როგორი გატარება ექნება დეპოზიტების განთავსებას? დაფარვას?

8. ბანკის მოზიდული სახსრები რა საშუალებებს მოიცავს?

9. მოცემული ბანკის მიერ სხვა ბანკებიდან მიღებული სესხი ეროვნული ვალუტით, რომელ ანგარიშზე აღირიცხება?

10. მოცემული ბანკის მიერ სხვა ბანკებიდან მიღებული (დაფარული) სესხები როგორი გატარებით აისახება?

11. როგორ გატარდება კომერციული ბანკის მიერ ეროვნული ბანკიდან მიღებული სესხი?

12. ბანკებში კლიენტთა ფულადი სახსრების ანგარიშებზე რომელი სახსრები აღირიცხება?

13. ჩამოთვალეთ კერძო კლიენტების ფულადი სახსრების აღრიცხვის ანგარიშების თანმიმდევრობა საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის მიხედვით?

14. როგორ გატარდება ბუღალტრულად კლიენტების მიმდინარე ანგარიშებიდან სახსრების ჩამოწერა? კლიენტების მიმდინარე ანგარიშებზე სახსრების მიღება?

15. რა არის ანაბარი? ანაბრების რომელი სახეებია თქვენთვის ცნობილი?

თემა 9. ანგარიშსწორების არსი და ფორმები. მისაღები და გადასახდელი პროცენტების და დივიდენდების აღრიცხვა

- 9.1 ანგარიშსწორების არსი და ფორმები ბანკებში
- 9.2 მისაღები პროცენტების არსი და აღრიცხვა
- 9.3 მისაღები დივიდენდის აღრიცხვა
- 9.4 გადასახდელი პროცენტის აღრიცხვა
- 9.5 გადასახდელი დივიდენდის აღრიცხვა
- 9.1 ანგარიშსწორების არსი და ფორმები ბანკებში

9.1 ანგარიშსწორების არსი და ფორმები ბანკში

საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და ფიზიკურ პირებს შორის ანგარიშსწორებას ახორციელებს საქართველოს საბანკო სისტემა, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესების შესაბამისად.

ანგარიშსწორება ხორციელდება ნაღდი ფულით და უნაღდო წესით. ნაღდი ფულით ანგარიშსწორება ხორციელდება: შრომის ანაზღაურება, პენსიების გაცემა, საწარმოო და სამომხმარებლო საჭიროებისათვის კრედიტის გაცემა. მოსახლეობა ნაღდ ფულს იხდის საქონლის შეძენის დროს, გაწეული მომსახურებისათვის, ბიუჯეტში გადასახადების გადახდის დროს, კრედიტის დაფარვისას.

უნაღდო ანგარიშსწორება არის ანგარიშსწორება საგადახდო საბუთებით ნაღდი ფულის გამოყენების გარეშე.

ბანკების საშუალებით განხორციელებული ყველა უნაღდო ანგარიშსწორება იყოფა: ანგარიშსწორებანი საქონლით და უსაქონლო ოპერაციებით.

საქონლით ანგარიშსწორების ოპერაციებს მიეკუთვნება საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს შორის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების მიწოდებით, გაწეული მომსახურებისა და შესრულებული სამუშაოებისათვის განხორციელებული ანგარიშსწორება.

უსაქონლო ოპერაციებით ანგარიშსწორებას მიეკუთვნება ანგარიშსწორება ბიუჯეტთან, კრედიტის გაცემისა და დაფარვის ოპერაციები და სხვა საფინანსო ვალდებულებები.

საბანკო საქმიანობაში უნაღლო ანგარიშსწორებას ძალიან დიდი მოცულობა უკავია. საქართველოში მოქმედებს უნაღლო ანგარიშსწორების შემდეგი ფორმები:

- 1) საგადახდო დავალება;
- 2) საინკასო დავალება;
- 3) ანგარიშსწორება აკრედიტივით;
- 4) საანგარიშსწორებო ჩეკი და სხვა.

საგადახდო დავალება არის ანგარიშის მფლობელის (გადამხდელის) მიერ საგადახდო საბუთის სახით გაფორმებული განკარგულება, მისი მომსახურე ბანკისათვის, სახსრების მიმღების ამავე ან სხვა ბანკში გახსნილ ანგარიშზე ფულადი სახსრების გადარიცხვის შესახებ.

საგადახდო დავალებით ანგარიშსწორება შეიძლება განხორციელდეს როგორც სასაქონლო, ისე არასასაქონლო ოპერაციის მიხედვით. საგადახდო დავალება გამოიწერება გადამხდელის მიერ დადგენილი ფორმების ბლანკზე (ცხრილი 1) 3 ეგზემპლიარად, მხარეთა სხვადასხვა ქალაქში განლაგებისას 4 ცალად (2 ავიზოსთან ერთად იგზავნება). დავალება ძალაშია მისი გამოწერიდან ათი დღის განმავლობაში (გამოწერის დღის ჩათვლელად).

საგადახდო დავალების წარდგენა ხდება: ელექტრონული და ქაღალდის ფორმით. საგადახდო დავალების ელექტრონული წარდგენა ხდება, საგადახდო საბუთების ელექტრონულად გაცვლის შესახებ ელექტრონული სისტემის პროგრამულ-კრიპტოგრაფიული დაცვების და ელექტრონულ-ციფრული ხელმოწერების გამოყენების თაობაზე ბანკსა და კლიენტს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე. საგადახდო დავალების ელექტრონული შეტყობინების სახით წარდგენისას, ბანკს ქაღალდის დავალება არ წარედგინება.

საგადახდო დავალებები შესასრულებლად მიიღება კლიენტის ანგარიშზე საკმარისი სახსრების არსებობის შემთხვევაში (გარდა ბიუჯეტით და მასთან გათანაბრებულ გადასახადებზე წარდგენილი საგადახდო დავალებისა, რომლებიც მიიღება კლიენტის ანგარიშზე თანხების არსებობის მიუხედავად და აღირიცხება ვადაზე გაუნაღლებელი საბუთების კარტოთეკაში).

საგადახდო დავალების ბლანკების დამზადება ხდება კომპიუტერული ტექნიკის გამოყენებით, დასაშვებია შევსებული საგადახდო საბუთის დედნის გამრავლება ბანკისათვის, ან ანგარიშსწორებაში მონაწილე მხარეებისათვის საჭირო რაოდენობისა.

დენობით, იმ პირობით, თუ ასლის გადაღება წარიმართება ხარვეზის გარეშე.

ანგარიშსწორება საინკასო დავალებით. საინკასო დავალება არის საქართველოს კანონმდებლობით შესაბამისი უფლებით აღჭურვილი მესამე მხარის მიერ ბანკისათვის დადგენილი ფორმით მიცემული დავალება, გადამხდელის ანგარიშიდან მისი თანხმობის გარეშე ფულადი სახსრების უპირობო ჩამოწერა.

საინკასო დავალების (იხილე ცხრილი №2) წარდგენის უფლება აქვთ საქართველოს ეროვნულ ბანკს, საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს, სააღსრულებო ორგანოებს, საქართველოს საგადასახადო და საბაჟო სამსახურს, რომლებსაც საქართველოს კანონმდებლობით აქვთ პირებისათვის გადასახადის დაკისრების უფლებამოსილება.

საინკასო დავალება ბანკმა უნდა მიიღოს კლიენტის ანგარიშზე ფულადი სახსრების არსებობის მიუხედავად. თანხის უკმარისობის შემთხვევაში საინკასო დავალება კარტოთეკაში აიღება და განაღდება პირველ რიგში საწარმოს ანგარიშზე ფულადი სახსრების შემოსვლის კვალობაზე მთლიანად ან ნაწილობრივ შემოსული თანხის ოდენობით. საინკასო დავალებაში აუცილებლად უნდა მიეთითოს იმ საკანონმდებლო აქტის პუნქტი, რომელიც სახსრების ამომღებს მიცემული აქვს უფლება წესით ჩამოწერის უფლება.

ანგარიშსწორება აკრედიტივით. აკრედიტივი არის მყიდველის ბანკის დავალება მიმწოდებლის ბანკის მიმართ, გაუნაღდოს მომწოდებელს საქონლის ღირებულება მყიდველის „აკრედიტივის განაცხადში“ გათვალისწინებული პირობების მიხედვით.

მყიდველი აკრედიტივს ხსნის თავის მომსახურე ბანკში და წარადგენს „განაცხადებას აკრედიტივზე“. (ცხრილი №3) აკრედიტივი იხსნება მხოლოდ ერთ მომწოდებელთან ანგარიშსწორებისათვის, ამასთან ანგარიშსწორების წესი და აკრედიტივის მოქმედების ვადა განისაზღვრება გადამხდელსა და მომწოდებელს შორის დადებული ხელშეკრულებით.

შეიძლება გაიხსნას შემდეგი სახის აკრედიტივები:

ა) დაფარული (დებონირებული) ან დაუფარავი (გარანტირებული);

ბ) გამოთხოვითი ან გამოუთხოვარი;

დაფარულ (დებონირებულ) აკრედიტივად ითვლება აკრედიტივები, რომელთა გახსნისას გამხსნელი ბანკი ღროებით გადახურავს გადამხდელის საკუთარ სახსრებს ან მისთვის

გაცემული კრედიტის მყიდველის ბანკის განკარგულებაში ცალკე საბალანსო ანგარიშზე.

ბანკებს შორის საკორესპოდენტო ურთიერთობების ჩამოყალიბების დროს დაუფარავი (გარანტირებული) აკრედიტივი შეიძლება გაიხსნას შემსრულებელ ბანკში. ერთდროულად მას ეძლევა უფლება აკრედიტივის მთელი თანხის სახსრები ჩამოწეროს ბანკის გახსნილი ანგარიშიდან.

თითოეულ აკრედიტივში მკაფიოდ უნდა აღინიშნოს, შეიძლება თუ არა მისი გამოთხოვა, თუ ასეთი მინიშნება არ არის, აკრედიტივის გამოთხოვა აკრძალულია. გამოთხოვითი აკრედიტივი შეიძლება შეიცვალოს ან გაუქმდეს გახსნილი ბანკის მიერ მყიდველთან წინასწარი შეთანხმების გარეშე.

გამოუთხოვარი აკრედიტივი შეიძლება დაამოწმოს შემსრულებელმა ბანკმა თუ გამხსნელი ბანკი უფლებამოსილებას აძლევს, ან თხოვს მეორე ბანკს დაადასტუროს მისი გამოუთხოვარი აკრედიტივი.

აკრედიტივის გასახსნელად, აკრედიტივის დავალების მიმცემი (გამყიდველი) მომსახურე ბანკს წარუდგენს განცხადებას აუცილებელი თანხის გადარიცხვის თაობაზე, განცხადება სპეციალური რეკვიზიტებით ხასიათდება.

აკრედიტივის სახსრების მისაღებად მყიდველი საქონლის გადატვირთვის შემდეგ მომსახურე ბანკში წარადგენს „ანგარიშთა რეესტრს“ გადარიცხვის დამადასტურებელი და აკრედიტივის პირობებით გათვალისწინებული სხვა საბუთებს.

ანგარიშთა რეესტრზე ან აკრედიტივის გასანაღდეblად აქცეპირებული სასაქონლო-სატრანსპორტო საბუთებზე წარმომადგენელი აკეთებს შემდეგ წარწერას: „აქცეპტირებულია“—.... აკრედიტივის ხარჯზე, შემდეგ ეჩვენება მყიდველის დასახელება და ხელმოწერა.

ანგარიშსწორება ჩეკით. ჩეკი წარმოადგენს ფასიან ქალაქს, რომელიც გამოიყენება როგორც გადახდის საშუალება. იგი მკაცრი აღრიცხვის ბლანკია. ჩეკის დამზადებისათვის აუცილებელია ეროვნული ბანკის წინასწარ წერილობითი ნებართვა. (ჩეკის ფორმა იხილე მეორე თემაში)

გადაცემის ფორმის მიხედვით არსებობს:

1) ჩეკი წარმომდგენზე — მისი გადაცემა ახალი მფლობელისათვის ხდება უბრალო ჩაბარებით. მასში მითითებული არ არის მიმღები პირი.

2) სახელობითი ჩეკი — კონკრეტულ პირზე გაცემული ჩეკია.

განასხვავებენ ფულად ჩეკს და საანგარიშსწორებო ჩეკს.

ფულადი ჩეკი გამოიყენება ჩეკის მფლობელზე ბანკიდან ნაღდი ფულის გაცემისათვის, მაგალითად სამეურნეო საჭიროებისათვის, ხელფასებისათვის მივლინებისათვის და ა.შ.

საანგარიშსწორებო ჩეკი არის ჩეკი, რომელიც გამოიყენება უნაღდო ანგარიშსწორებისათვის. იგი არის დადგენილი ფორმის დოკუმენტი, რომელიც შეიცავს ჩეკის გამცემის უპირობო განკარგულებას თავისი ბანკისადმი, გადარიცხოს განსაზღვრული თანხა მიმღების (ჩეკის მფლობელის) ანგარიშზე. საანგარიშსწორებო ჩეკი, ისევე როგორც „საგადახლო დავალება“, ფორმდება გადამხდელის მიერ, მაგრამ მისგან განსხვავებით, ჩეკი მიმწოდებელზე გაიცემა სამეურნეო ოპერაციის მოხდენის მომენტში. ეს უკანასკნელი კი ბანკში წარადგენს გასანაღდებლად. ჩეკში აღნიშნული თანხა ჩეკის გამცემის ბანკმა შეიძლება გაანაღდოს:

ჩეკის გამცემის მიერ ცალკე დებონირებული თანხის ანგარიშზე.

ანგარიშზე თანხების უკმარისობის შემთხვევაში შეიძლება დაიშვას ოვერდრაფტი.

9.2 მისაღები პროცენტის არსი და აღრიცხვა

ცნობილია, რომ კრედიტი არის დაბრუნებადობის, ფასიანობის, უზრუნველყოფადობის და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი სახსრების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება.

როგორც ამ განმარტებიდან ჩანს კრედიტის ერთ ერთი საწყისი ცნებაა ფასიანობა. იგი დაფუძნებულია გაცემული სახსრების პროცენტით დაბრუნებაზე. პროცენტების დაბრუნებით მიღებული შემოსავლები ბანკის საექსპლუატაციო, ანუ ძირითადი შემოსავალია.

პროცენტი არის სავალო ვალდებულებებთან (გარდა საქონლის მიწოდებით ან და მომსახურების გაწევით წარმოშობილი სავალო ვალდებულებებისა), მათ შორის სესხებთან (კრედიტთან, დეპოზიტებთან, ანაბრებთან, ობლიგაციებთან) დაკავშირებული გადასახადი. აგრეთვე დისკონტის სახით მიღებული შემოსავალი და არასახელმწიფო საპენსიო ფონდიდან მიღებული პროცენტი.

მოცემულ საკითხში განხილულია ძირითადად ბანკის მიერ გაცემული სესხებიდან და სხვა ოპერაციებიდან მისაღები პროცენტების არსი და მისი აღრიცხვის წესი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბანკის მიერ საკრედიტო რესურსებზე და დეპოზიტებზე გამოსაყენებელი მინიმალური და მაქსიმალური საპროცენტო განაკვეთის ოდენობის განსაზღვრა და დამტკიცება კომერციულ ბანკებში ხორციელდება მხოლოდ ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს თანხმობით, აქედან გამომდინარე კანონით დადგენილი არ არის ბანკებისათვის გაცემული სესხების პროცენტების მინიმალური და მაქსიმალური რაოდენობები, იგი დამოკიდებულია თითოეული ბანკის საკრედიტო პოლიტიკაზე და რეგულირდება საბაზრო წესით.

ბუღალტრულ აღრიცხვაში მისაღები პროცენტები დაჯგუფებულია ბანკის მიერ გაცემული სესხების მიხედვით, როგორცაა სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხები, სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების სესხები, ბანკებისათვის მიცემული სესხები, კლიენტებისათვის მიცემული სესხები და სხვა.

ამგვარად, მისაღები პროცენტები მეტად მრავალფეროვანია, მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით, ეროვნული ვალუტით აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

1) 2401 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

2) 2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

3) 2403 მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სახსრების (სესხების გარდა) მიხედვით;

4) 2404 მისაღები პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

5) 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

6) 2406 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით;

7) 2407 მისაღები პროცენტები კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

8) 2408 მისაღები პროცენტები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის აქტივების მიხედვით;

9) 2409 მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, რომლებიც გამოიყენება, როგორც კომერციულ, ისე ეროვნულ ბანკებში.

მოცემულ ანგარიშებზე აღირიცხება მისაღები შემოსავალი, მათი აღიარება და აღრიცხვაში ასახვა ხდება დარიცხვის თარიღის შესაბამისად, ე.ი. როცა მოხდა მათი გამოუმჯავება.

გასათვალისწინებელია შემდეგი: შემოსავლები აღირიცხება იმ პერიოდში, რომლებსაც ისინი მიეკუთვნებიან, მიუხედავად ფულადი სახსრების რეალურად მიღების თარიღისა (დარიცხვის პრინციპის მიხედვით).

მისაღები პროცენტების ცვლილებები, რომლებიც მოხდება საანგარიშო პერიოდის დასაწყისსა და ბოლოს შორის, აისახება შესაბამისი პერიოდის მოგებისა და ზარალის ანგარიშებაში (ბალანსის სიმყარის პრინციპი).

მისაღები პროცენტები გადახდის 30 დღეზე მეტი დროით ვადაგადაცილების შემთხვევაში ჩამოიწერება შესაბამისი საბალანსო ანგარიშებიდან უკუგატარებით და გადაიტანება არასისტემურ აღრიცხვაში (წინდახედულობის პრინციპი).

პროცენტების დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება:

დ-ტი 2401-2409 მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით

კ-ტი შემოსავლების ანგარიშები (ანგ. 60-ის მიხედვით)

მისაღები პროცენტების მიღება გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრები (1003 და სხვა)

კ-ტი 2401-2409 მისაღები პროცენტი მოთხოვნების მიხედვით;

მისაღები პროცენტის ჩამოწერა გატარდება:

დ-ტი შემოსავლების ანგარიშები (60-ე კლასი)

კ-ტი 2401-2409 მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით;

მისაღები პროცენტები შემოსავლების შესაბამის ანგარიშზე აისახება ოპერაციათა შინაარსისა და გადახდის სუბიექტების მიხედვით.

ბანკი პროცენტების გაანგარიშებას და აღრიცხვაში ასახვას აწარმოებს პერიოდულად ბანკის მიერ მიღებული პოლიტიკის შესაბამისად, მაგრამ არაუგვიანეს საანგარიშგებო პერიოდისა. ე.ი. საანგარიშო თარიღისათვის ბალანსში ასახ-

ვას ჰპოვებს ბანკის საანგარიშგებო პერიოდის კუთვნილი პროცენტი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბანკის ანალიზურმა აღრიცხვამ უნდა უზრუნველყოს მისაღები და გადახდილი შემოსავლების შესახებ სხვადასხვა ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

- ა) შემოსავლები დებიტორების მიხედვით;
- ბ) შემოსავლები (პროცენტები) დაფარვის ვადების მიხედვით;
- გ) კონტრაგენტთა ტიპები (რეზიდენტი, არარეზიდენტი) და სხვა;

ასეთი ინფორმაციული მასალა საშუალებას მისცემს ბანკს ეფექტური გახადოს თავისი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა და დარწმუნდეს, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული ნორმატივები დაცულია.

მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით უცხოური ვალუტით აღირიცხება 2411-2419 ანგარიშებზე, მათი დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები და ბუღალტრული გატარება ანალოგიურია 2401-2409 ანგარიშისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

9.3 მისაღები დივიდენდების აღრიცხვა

ბანკის შემოსავლების შემადგენლობაში, პროცენტების გარდა, შეიძლება იყოს დივიდენდები. სიტყვა “დივიდენდი” ლათინურია და ქართულად ნიშნავს გასაყოფს, ე.ი. დივიდენდი არის მოგების ნაწილი, რომელსაც იღებენ აქციონერები მათ მიერ დაბანდებული კაპიტალის შესაბამისად.

ნორმატიულ აქტებში დივიდენდის განმარტება შემდეგია:

დივიდენდი არის მოგების ნაწილი, რომელსაც იურიდიული პირი სამეურნეო წლის შედეგების მიხედვით ანაწილებს პარტნიორთა შორის, აგრეთვე იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ან აქციების გაყიდვისას, ქონების გაყიდვისას, ქონების განაწილებით მიღებული შემოსავლები, გარდა საწესდებო და საემისიო კაპიტალის ქონებისა, რომელიც პარტნიორებმა ადრე განაზოციელეს შენატანების სახით.

საბანკო დაწესებულებებს ხშირად შეუძენილი აქვთ საწარმოების აქციები ან ბანკები მონაწილეობენ საწარმოს და-

ფუძნებაში, საიდანაც ბანკები იღებენ დივიდენდებს შემო-სავ-
ლების სახით.

დივიდენდები აღირიცხება 24-ე კლასში — „მისაღები
პროცენტები და დივიდენდები“, შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშე-
ბე:

1) 2461 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მი-
ხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტა-
ლის 20%-ზე ნაკლებს

2) 2462 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მი-
ხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტა-
ლის 20-50%-ს

3) 2463 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მი-
ხედვით, რომელიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტა-
ლის 50%-ზე მეტს

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მათი მო-
სარგებლეთ, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკი.

როგორც ზემოაღნიშნული განმარტებიდან ჩანს, დივი-
დენდების სახით ბანკი მიიღებს საწარმოებიდან იმ თანხებს,
რომელთა საწესდებო კაპიტალში ჩადებულია ბანკის ინვეს-
ტიციები (დაბანდებები).

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება დივიდენდების სა-
ხით მისაღები სახსრების აღრიცხვისათვის იმის გათვალის-
წინებით, რომ შემოსავალი აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდ-
ში, როდესაც მოხდა დარიცხვა-გამოშვება. ისინი ასახავენ
დავალიანებას ბანკის კუთვნილი შემოსავლებისა გადახდის
მიხედვით და ეწოდებათ დარიცხვის ანგარიშები.

მისაღები დივიდენდების დარიცხვა ბუღალტრულად გა-
ტარდება:

დ-ტი 2461-2463 მისაღები დივიდენდები

კ-ტი შემოსავლების ანგარიშები (ანგ. 6501-6503)

მისაღები დივიდენდების მიღება გატარდება:

დ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა)

კ-ტი 2461-2463 მისაღები დივიდენდები.

მისაღები დივიდენდები შემოსავლების შესაბამის ანგარი-
შებზე აისახება ოპერაციათა სახეებისა და გადახდის სუბიექ-
ტების მიხედვით. მათი გაანგარიშება და დარიცხვა წარმოებს
ინვესტიციების ხელშეკრულების პირობების საფუძველზე. ე.ი.
საანგარიშო თარიღის ბალანსში მოცემულია საანგარიშებო
პერიოდის კუთვნილი ყველა დივიდენდი.

მისაღები პროცენტები და დივიდენდები უცხოური ვალუტით აღირიცხება 2471–2473 ანგარიშებზე, ანალოგიურად 2461–2463 ანგარიშებისა.

9.4 გადასახდელი პროცენტის აღრიცხვა

გადასახდელი პროცენტები ბანკის ვალდებულებების ერთ-ერთი ნაწილია. საბანკო საქმიანობაში, ისევე როგორც მისაღები პროცენტები, ბანკის მიერ გადასახდელი პროცენტებიც აღირიცხება მიღების წყაროების მიხედვით.

გადასახდელი პროცენტების აღრიცხვა ზორციელდება ბანკის მიერ მიღებული სახსრების სახეების მიხედვით, როგორცაა სახელმწიფო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრები, სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებიდან მოზიდული სახსრები, ბანკებიდან მოზიდული სახსრები, კლიენტებიდან მოზიდული სახსრები და სხვა.

გადასახდელი პროცენტები ეროვნული ვალუტით აღირიცხება შემდეგ ჯგუფშიგა ანგარიშებზე:

1) 4401 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

2) 4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

3) 4403 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით (სესხების გარდა).

4) 4404 გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების მიხედვით.

5) 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

6) 4406 გადასახდელი პროცენტები საფინანსო ორგანიზაციის სესხების მიხედვით.

7) 4407 გადასახდელი პროცენტი საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით.

8) 4408 გადასახდელი პროცენტები სსფ-ის ვალდებულებების მიხედვით.

9) 4409 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეთ, როგორც კომერციული, ისე ეროვნული ბანკი.

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება იმ გადასახდელი პროცენტების აღრიცხვისათვის, რომელთა გადახდის ვადა ჯერ არ დამდგარა. ხარჯები აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი ეკუთვნის.

მოცემული ანგარიშები ასახავენ დავალიანებას ბანკის მიერ გასაწევი ხარჯების მიხედვით, და მათ ეწოდებათ დარიცხვის ანგარიშები.

გადასახდელი პროცენტის დარიცხვა გატარდება:

დ-ტი ხარჯების ანგარიშები (80, 82, 83 კლასის ანგარიშები).

კ-ტი 4401-4409 გადასახდელი პროცენტები.

დარიცხული პროცენტების გადახდა გატარდება:

დ-ტი 4401-4409 გადასახდელი პროცენტები;

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები;

საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ბანკი გამოიანგარიშებს ხარჯის იმ ნაწილის ოდენობას, რომელიც ეკუთვნის მიმდინარე პერიოდს, მაგრამ განხორციელებულია შემდეგ პერიოდში. მოცემული თანხით შესრულებულია ჩანაწერი დარიცხვათა შესახებ, ხარჯების შესაბამისი ანგარიშების დებეტიტა და 4401-4409 ანგარიშების კრედიტით. მოცემული მეთოდის ეფექტურობა იმით გამოიხატება, რომ იძლევა შესაძლებლობას ხარჯები პროცენტების მიხედვით განაწილდეს სახსრებით სარგებლობის ხანგრძლივობის შესაბამის პერიოდზე.

ანგარიშთა ჯგუფი 441- გადასახდელი პროცენტები უცხოური ვალუტით და მისი შემადგენელი ჯგუფშია ანგარიშები 4411-4419 ანგარიშის დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, ანგარიშების დებეტიტა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა, ანალოგიურია 4401-4409 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

9.5 გადასახდელი დივიდენდების აღრიცხვა

ბანკის საწესდებო კაპიტალის შემადგენლობაში, ზოგ შემთხვევაში შედის, სხვა ბანკების, ან საწარმოების ინვესტიციები. სამეურნეო წლის დამთავრების შემდეგ ბანკი თავისი მოგებიდან ანაწილებს დივიდენდებს ინვესტიციების მიხედვით.

როგორც ცნობილია, კომერციული ბანკები არის სააქციო საზოგადოებები, რომლის კაპიტალის ფორმირება ზორციელდება ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ მოცემული სააქციო საზოგადოების აქციების შეძენის გზით. სამეურნეო წლის ბოლოს სააქციო საზოგადოების მიერ მიღებული მოგება ნაწილდება აქციონერებზე დივიდენდების სახით.

ბანკის მიერ გასანაწილებელი დივიდენდების აღრიცხვისათვის გამოიყენება ანგარიში №442— გადასახდელი დივიდენდები, ბანკის საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით. ეს ანგარიში აერთიანებს იმავე დასახელების ერთ ჯგუფშია ანგარიშს 4421. მისი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკი. ეს ანგარიში პასივის ანგარიშია.

მოცემული ანგარიში გამოიყენება ბანკის მოგებიდან აქციონერებზე გასაცემი დივიდენდების აღრიცხვისათვის:

დივიდენდების დარიცხვა გატარდება:

დ-ტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

კ-ტი 4421 გადასახდელი დივიდენდები ბანკის საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით.

დივიდენდის გაცემა გატარდება:

დ-ტი 4421 გადასახდელი დივიდენდები ბანკის საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით.

კ-ტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა) კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები. (3601—3608)

როგორც გატარებიდან ჩანს, 5501 ანგარიშიდან დივიდენდების კუთვნილი თანხა გადმოიტანება 4421 ანგარიშის კრედიტში, ხოლო გაცემული დივიდენდების თანხა კი ამ ანგარიშის (4421) დებეტში. უცხოური ვალუტით დივიდენდების გაცემასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის

1. უნალდო ანგარიშსწორების ფორმებია:

ა) საგადახდო დავალება, საინკასო დავალება, საფინანსო დავალება.

ბ) საგადახდო დავალება, აკრედიტივი, საინკასო დავალება.

გ) საგადახდო დავალება, საკრედიტო დავალება, საინკასო დავალება.

2. კომერციულ ბანკებში საკრედიტო რესურსებზე გადასახდელი პროცენტების მინიმალური და მაქსიმალური განაკვეთები დაწესებულია.

ა) საქართველოს კანონით მხოლოდ კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ.

ბ) მხოლოდ კომერციული ბანკების პრეზიდენტის ბრძანებით.

გ) მხოლოდ სამეთვალყურეო საბჭოს თანხმობით.

3. მისაღები პროცენტების ღარიცხვა გატარდება:

ა) დ. 2401-2409; კ. ფულადი სახსრები;

ბ) დ. 2401-2409; კ. შემოსავლების ანგარიშები;

გ) დ. ფულადი სახსრები; კ. 2401-2409;

4. მისაღები დივიდენდების შემოსვლა გატარდება:

ა) დ. 2461-2463; კ. შემოსავლების ანგარიში;

ბ) დ. 2461-2463; კ. ფულადი სახსრების ანგარიში;

გ) დ. ფულადი სახსრების ანგარიშები; კ. 2461-2463;

5. გადასახდელი პროცენტების ანგარიშები (4401-4406) გამოიყენება

ა) იმ გადასახდელი პროცენტების აღსარიცხავად, რომელთა გადახდის ვადა ჯერ არ დამდგარა;

ბ) იმ გადასახდელი პროცენტების აღსარიცხავად, რომელთა გადახდის ვადა უკვე გავიდა;

გ) იმ გადასახდელი პროცენტის აღსარიცხავად, რომელთა გადახდის ვადა გავიდა 30 დღის წინ.

6. გადასახდელი დივიდენდების ღარიცხვა გატარდება:

ა) დ. 5501; კ. 4421

ბ) დ. 4421; კ. ფულადი სახსრების ანგარიშები;

გ) დ. შემოსავლების ანგარიშები; კ. 4421;

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების
შესამოწმებელი კითხვები

1. ბანკების მეშვეობით საწარმოები ანგარიშსწორებას რა ფორმებით ახორციელებენ ერთმანეთთან?

2. რა არის უნაღლო ანგარიშსწორება? უნაღლო ანგარიშსწორების რა ფორმებს იცნობთ?

3.რას ითვალისწინებს აკრედიტივით ანგარიშსწორების ფორმა?

4.რა არის პროცენტები და რა ოპერაციებზე ხდება მისი გადახდა ბანკში?

5.ბანკის მიერ საკრედიტო რესურსებზე და დეპოზიტებზე გამოსაყენებელი საპროცენტო განაკვეთები როგორ ღვინდება?

6.როგორ გატარდება მისაღები პროცენტების დარიცხვა? შემოსვლა?

7.როგორ აისახება დარიცხული (შემოსული) პროცენტების ჩამოწერა?

8.რა არის დივიდენდი? რას მოიცავს ბანკის მიერ გადასახდელი დივიდენდები?

9.როგორ აისახება ანგარიშზე მისაღები დივიდენდის დარიცხვა? შემოსვლა?

10.როგორ გატარდება ბანკის აქციონერებზე გასანაწილებელი დივიდენდების დარიცხვა? გადახდა?

თემა 10. ბანკის კაპიტალის არსი და აღრიცხვა

„გახსოვდეთ!.. უფულო და ჯიბეგაფხეკილი არც კაცი ვარგა, არც ოჯახი და არც ქვეყანა. ასეთს არც მტერი აგლებს რამელ და არც მოყვარე. ყოველთვის უნდა ცდილობდე კეთილსინდისიერი შრომით იმდენი დააგროვო, რომ მტერიც და მოყვარეც სათანადოდ გაისტუმრო. ფულსა და ქონებას შრომა და ყადრი უყვარს და ვინც ამას იფიწყებს ის ყოველთვის მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდება, სულ ერთია მხოლოდ თავისი თავის პატრონი იქნება, ოჯახისა, დეჟნისა თუ ქვეყნისა“...

5. ქოიავა

10.1. კაპიტალის არსი და მიზნები. ბანკის პირველადი და მეორადი კაპიტალის შემადგენელი კომპონენტები

10.2. ბანკის კაპიტალის ბუღალტრული აღრიცხვა

10.2.1 განადღებული კაპიტალი

10.2.2 საეპისიო კაპიტალი

10.2.3 საერთო რეზერვები (სარეზერვო და მიზნობრივი ფონდები)

10.1. კაპიტალის არსი და მიზნები. ბანკის პირველადი და მეორადი კაპიტალის შემადგენელი კომპონენტები

საქმიანობის დაწყებისათვის და შემდგომი წარმართვისათვის ბანკს ესაჭიროება ფულადი და არაფულადი აქტივები.

ბანკის აქტივების დაფინანსების ერთ-ერთ წყაროს წარმოადგენს საკუთარი კაპიტალი.

ბანკის საბჭოს მიერ შემუშავებული „ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის სტრუქტურული საფუძვლების“ თანახმად კაპიტალი არის საწარმოს აქტივების ის ნაწილი, რომელიც რჩება ყველა ვალდებულების დაფარვის შემდეგ. სიტყვა კაპიტალი მომდინარეობს ლათინურიდან და მთავარს ნიშნავს.

კაპიტალის ოდენობა თითოეული კომერციული ბანკისათვის განსაზღვრულია წესდებაში, რომელსაც განცხადებულ საწესდებო კაპიტალს უწოდებენ. ეი განცხადებული საწესდებო კაპიტალი არის საზოგადოების აქციონერთა მიერ

დათქმული და წესდებით გათვალისწინებული საწესდებო კაპიტალი.

წესდებით გათვალისწინებული კაპიტალის ოდენობა შეიძლება დროის გარკვეული მომენტისათვის არ იყოს სრულად შევსებული. განცხადებული საწესდებო კაპიტალის ფაქტობრივად შევსებულ ნაწილს განაღდებული საწესდებო კაპიტალი ეწოდება.

კაპიტალის მინიმალური ოდენობა კომერციული ბანკებისათვის განსაზღვრულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ. საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკებისათვის მინიმალური საზედამხებელო კაპიტალის ოდენობა ეროვნული ბანკის მიერ ამჟამად დაწესებულია 12 (თორმეტი) მილიონი ლარი, ხოლო საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ ორგანული კანონით დადგენილია ეროვნული ბანკის განცხადებული საწესდებო კაპიტალი 15 (თხუთმეტი) მილიონი ლარი. საწესდებო კაპიტალის მთელი ეს თანხა არ ექვემდებარება გადაცემას და არ შეიძლება გამოყენებული იქნეს უზრუნველყოფის სახით.

ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალი იქმნება გადაფასების რეზერვებში გადარიცხვების შემდეგ დარჩენილი წმინდა შემოსავლებიდან 25%-იანი ანარიცხების ხარჯზე. ამასთან ანარიცხები საწესდებო კაპიტალში წყდება მისი მოცულობის დადგენილ ოდენობამდე მიღწევისთანავე.

კომერციული ბანკის საკუთარი კაპიტალი შედგება ორი ნაწილისაგან:

1. ავანსირებული (ინვესტირებული, გადახდილი ანუ განაღდებული) და

2. რეინვესტირებული კაპიტალისაგან, რომელიც მიიღება ბანკის შემდგომი საქმიანობის განხორციელების შედეგად. მიღებული მოგება ზოგიერთ შემთხვევაში მიემართება სპეციალური დანიშნულების რეზერვებში ან რჩება გაუნაწილებელი. ამ შემთხვევაში მოგება რეინვესტირებულია ბანკში.

კაპიტალის ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს სააქციო კაპიტალი, რომელსაც გააჩნია მფლობელთა დიდი რიცხვი აქციონერთა სახით, რის გამოც მან მიიღო ასეთი სახელწოდება.

აქცია წარმოადგენს საბუთს, რომელიც ადასტურებს სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებს პარტნიორის (აქციონერის) მიმართ და აქციონერის საკუთრების უფლებას კაპიტალზე.

კომერციული ბანკი უშვებს ორი სახის აქციებს: ჩვეულებრივს და პრივილეგირებულს. ერთი ჩვეულებრივი აქცია მის მფლობელს ბანკის აქციონერთა საერთო კრებაზე აძლევს ერთი ხმის უფლებას, ეი უფლებას მონაწილეობა მიიღოს ბანკის საქმიანობის მართვაში, მაგრამ ჩვეულებრივი აქცია გარანტიას არ იძლევა დივიდენდებზე, ამდენად ჩვეულებრივი აქციის მფლობელები ხმის უფლების მოპოვებით რისკის ქვეშ აყენებენ დივიდენდების მიღებას.

კომერციული ბანკის დამფუძნებლები, როგორც უკვე აღინიშნა, იზიდავენ კაპიტალს აქციების გაყიდვით, მაგრამ მათ არ უნდათ ხმის ანუ უფლების გადაცემა სააქციო საზოგადოების განკარგვაში, ამიტომ ისინი აქციონერებს ხმის სანაცვლოდ სთავაზობენ პრივილეგიებს, იგივე პრივილეგირებულ აქციებს.

პრივილეგიური აქცია მის მფლობელს უფლებას აძლევს პირველ რიგში მიიღოს დივიდენდი წინასწარ განსაზღვრული სიდიდით, რომელიც განისაზღვრება წესდებით ან სათანადო დოკუმენტით. ბანკის ლიკვიდაციის შემთხვევაში პრივილეგირებული აქციის თანხა გასტუმრებული უნდა იქნეს ჩვეულებრივი აქციის თანხის გადახდამდე.

ბანკის კაპიტალის შემადგენლობაში აგრეთვე შედის ბანკის რეზერვები. არსებობს შემდეგი სახის რეზერვები: საემისიო კაპიტალი, გაუნაწილებელი მოგება, მიზნობრივი დანიშნულების რეზერვები და აქტივების გადაფასების რეზერვები.

საემისიო კაპიტალი არის ნომინალზე მაღალ ფასად აქციათა გაყიდვით მიღებული თანხა. საემისიო კაპიტალი არ ექვემდებარება აქციონერებს შორის განაწილებას. ის გამოიყენება მეორად ბაზარზე გაყიდვებით მიღებული ზარალის დასაფარავად და ბონუსური ემისიისათვის.

გაუნაწილებელი მოგება არის საანგარიშო პერიოდში მიღებული წმინდა მოგების ნაწილი, რომელიც დროის გარკვეული მომენტისათვის არ არის განაწილებული და რჩება ბანკში, როგორც ინვესტირება.

საანგარიშო პერიოდში მიღებული წმინდა მოგება ექვემდებარება განაწილებას. მოგების განაწილების საკითხს განაგებს სამეთვალყურეო საბჭო და დირექტორი და ამტკიცებს საერთო კრება.

კრება ტარდება საანგარიშო პერიოდის დასრულების შემდეგ, ანუ შემდგომ წელს, როდესაც ბანკის წლიური ბალანსი შედგენილია და მასში აისახება საანგარიშო წლის

მოგება 31 დეკემბრის მდგომარეობით „გაუნაწილებელი მოგების“ მუხლით. საანგარიშო წლის წმინდა მოგების განხილვა-განაწილება ფაქტობრივად ხდება მომდევნო წლის დასაწყისში.

კრების გადაწყვეტილებით მოგებას ანაწილებენ: მიზნობრივი დანიშნულების რეზერვების შესაქმნელად, დივიდენდების გასაცემად, ტოვებენ გაუნაწილებელი მოგების სახით. დივიდენდები ექვემდებარება განაწილებას ბიზნესის შესაკუთრეთა შორის, ხოლო სხვადასხვა რეზერვი და გაუნაწილებელი მოგება რჩება ბანკში, ანუ ხდება მოგების ინვესტირება.

ამრიგად კაპიტალი არის მისი მფლობელის მიერ ბანკში შეტანილი სახსრები რომელიც ძირითადად სააქციო კაპიტალის, რეზერვებისა და გაუნაწილებელი მოგებისაგან შედგება.

კაპიტალი ბანკისათვის არის საბანკო საქმიანობის განხორციელებისა და მისი სტაბილური ზრდის, საიმედოობისა და მდგრადობის უზრუნველყოფის საშუალება, ბანკის ფინანსური დანაკარგებისა და ზარალის დაფარვის ძირითადი წყარო. კაპიტალის არსსა და მნიშვნელობაზე მისი მიზნები იძლევა წარმოდგენას.

კაპიტალის მიზანია:

ა) უზრუნველყოფილ იქნეს ბანკში დეპოზიტორთა და სხვა კრედიტორთა ფულადი სახსრების შენახვის საიმედოობა, საბანკო საქმიანობის რისკებით გამოწვეული შესაძლო ნეგატიური შედეგების მინიმუმამდე დაყვანა, რათა ბანკის ფინანსური დანაკარგების, ზარალისა და გაკოტრების შედეგებით გამოწვეული პროცესები არ გავრცელდეს სხვა ბანკებზე, არ მიიღოს სისტემური ხასიათი და მინიმუმამდე დაყვანილი იქნეს სისტემური კრიზისის წარმოების ალბათობა.

ბ) უზრუნველყოფილ იქნეს საბანკო საქმიანობის განხორციელება, გაიზარდოს საბანკო ოპერაციების გაფართოების შესაძლებლობები, როგორც მიმდინარე ეტაპზე, ისე სამომავლოდ. ამასთან იგი უნდა იძლეოდეს მოსალოდნელი და მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგებისა და ზარალის განეიტრალების საშუალებას.

კაპიტალის არსიდან და მიზნებიდან ირკვევა, რომ ბანკის ფინანსური სიძლიერე, გადახდისუნარიანობა, საიმედოობა და მდგრადობა დიდად არის დამოკიდებული კაპიტალის ოდენობაზე, რომლის შეფასების ძირითადი კომპონენტია კაპიტალის ადეკვატურობა. სიტყვა „ადეკვატური“ ლათინურია და ნიშნავს სრულ შესატყვისს, სრულ შესაბამისს. ბანკის კაპი-

ტალის ადეკვატურობის მაჩვენებელი გამოიანგარიშება ბანკის კაპიტალის და ბანკის აქტივების მიხედვით, კერძოდ:

- პირველადი კაპიტალი
- 1) $\frac{\text{პირველადი კაპიტალი}}{\text{რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივები}} = \text{პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი}$
- საზედამხედველო კაპიტალი
- 2) $\frac{\text{საზედამხედველო კაპიტალი}}{\text{რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივები}} = \text{საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტი}$

საზედამხედველო კაპიტალი არის კაპიტალის სახეობა, რომელიც იქმნება საბანკო საქმიანობის განხორციელებებისათვის, მოსალოდნელი და მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგების/ზარალის განეიტრალების და სხვა რისკის თავიდან აცილებისათვის.

ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი შედგება პირველადი და მეორადი კაპიტალისაგან. თავის მხრივ ბანკის პირველადი კაპიტალი არის საზედამხედველო კაპიტალის ძირითადი წყარო, ძირითადი კაპიტალი, რომელიც შედგება ძირითადი აქციებისაგან, გაუნაწილებელი მოგებისაგან, აგრეთვე კონსოლიდირებული შვილობილი კომპანიების არასაკონ-ტროლო აქციების პაკეტისაგან.

ბანკის მეორადი კაპიტალი არის ბანკის დამატებითი კაპიტალი, იგი მოიცავს სესხებზე დასაშვებ ზარალს, ასევე სუბორდინირებულ სავალო ინსტრუმენტებს, მათ შორის აქციებით უზრუნველყოფასაც, კერძოდ იგი მოიცავს:

მიმდინარე წლის მოგებას, მიზნობრივ ფონდებს, საერთო რეზერვებს, პრივილეგირებულ აქციებს და სუბორდინირებულ ვალს. ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი უდრის პირველადი და მეორადი კაპიტალის ჯამს გამოკლებული საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა, თავის მხრივ, საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა მოიცავს, ინვესტიციებს საწესდებო კაპიტალში და არაკონსოლიდირებულ ინვესტიციებს ბანკის შვილობილი საწარმოების საწესდებო კაპიტალში.

რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივები მოიცავს საკრედიტო და საბაზრო რისკებით შეწონილ აქტივებს. თავის მხრივ საკრედიტო რისკი არის კონტრაგენტი პარტნიორის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობით ან გაკოტრებით გამოწვეული რისკი, ხოლო საბაზრო რისკი არის ბაზარზე ფა-

სების მერყეობის შედეგად ბანკის აქტივების ღირებულების ცვლილებით გამოწვეული რისკი.

ამრიგად, რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივები არის საკრედიტო რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივებისა და საბაზრო რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების ჯამი შემცირებული საერთო რეზერვების იმ ნაწილით, რომლებიც არ შედის მეორად კაპიტალში, და სპეციალური რეზერვებით.

პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი და საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტი არის ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის მაჩვენებლები.

საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს მიერ ღგინდება ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის ნორმები, რომელთა შესრულება და დაცვა სავალდებულოა საქართველოში მოქმედი ყველა ბანკისათვის. სააგენტოს დაწესებული აქვს მკაცრი კონტროლი ბანკების კაპიტალის ადეკვატურობის მონიტორინგის შესრულებაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ ამჟამად სააგენტოს დაწესებული აქვს შემდეგი ნორმები:

1) ბანკის პირველადი კაპიტალი უნდა იყოს რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების არანაკლებ 8%,

2) ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი უნდა იყოს რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების არანაკლებ 12%.

10.2 ბანკის კაპიტალის ბუღალტრული აღრიცხვა

ბანკის ბუღალტრულ აღრიცხვაში კაპიტალი აღირიცხება შემდეგი კლასების მიხედვით: განაღდებული კაპიტალი, საემისიო კაპიტალი, საერთო რეზერვები, წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი), საანგარიშო წლის მოგება (ზარალი) და აქტივების გადაფასების რეზერვი.

(წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი) და საანგარიშო წლის მოგება (ზარალი) განხილულია ბანკის ბიუჯეტთან ურთიერთობის აღრიცხვის შესახებ მეთხუთმეტე თემაში, ხოლო ძირითადი აქტივების გადაფასების რეზერვი განხილული იყო მეექვსე თემაში— ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში, რომლის ანალოგიურად აღირისხება დანარჩენი აქტივების გადაფასება).

10.2.1 განაღდებული კაპიტალი

როგორც ცნობილია, განაღდებული საწესდებო კაპიტალი არის განცხადებული საწესდებო კაპიტალის ფაქტობრივად შევსებული ნაწილი. განაღდებული საწესდებო კაპიტალის მინიმალური ოდენობა კომერციული ბანკებისათვის განისაზღვრება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ.

არც ერთ კომერციულ ბანკს არა აქვს უფლება საწესდებო კაპიტალის ცვლილების შესახებ წესდებაში სათანადო შესწორების გარეშე, შეამციროს თავისი საწესდებო კაპიტალი აქციების გამოსყიდვით. ზოლო კომერციული ბანკის წესდებაში ცვლილება უნდა მოხდეს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს თანხმობით.

საწესდებო კაპიტალის შემადგენელი ნაწილი, განაღდებული კაპიტალი აღირიცხება შემდეგი ჯგუფების მიხედვით:

1. საქართველოს ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალი (ანგ 5001)
2. ჩვეულებრივი აქციები (ანგ 5002)
3. პრივილეგიური აქციები (ანგ 5004)

საქართველოს ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალი აღირიცხება №5001 პასიურ ანგარიშზე. ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალის შევსება (განაღდება) აისახება ანგარიშ 5001-ის კრედიტში, საწესდებო კაპიტალის გაზრდის ძირითადი წყაროა წმინდა მოგება. საქართველოს ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალის აღირიცხვა რეგულირდება ეროვნული ბანკის მიერ გამოცემული სპეციალური ნორმატიული აქტით, რომელიც გამომდინარეობს საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონიდან.

ჩვეულებრივი აქციები, როგორც წინა საკითხებში იყო განხილული „კაპიტალის ერთ-ერთი ფორმაა, მისი მფლობელები მონაწილეობას ღებულობდნენ ბანკის საქმიანობის მართვაში. აქცია არის ფასიანი ქაღალდი გამოშვებული აქციონერთა საზოგადოების (ბანკის) მიერ, რომელიც აძლევს უფლებას მის მფლობელს მიიღოს დივიდენდი აქციონერთა საზოგადოების მოგებიდან (ბანკიდან). ჩვეულებრივი აქციების მიხედვით განაწილებული შემო-სავლები მერყეობს მოგების ნორმის შესაბამისად. იგი იზრდება ბანკის მოგების ზრდასთან ერთად და, პირიქით, მცირდება მის შემცირებასთან ერთად.

კომერციულ ბანკებში ჩვეულებრივი აქციების რეალიზაციით მიღებული განაღდებული კაპიტალის მოძრაობა აღი-

რიცხვა №5002 — ჩვეულებრივი აქციები, ანგარიშზე. მისი სიდიდე მიუთითებს აქციონერების მიერ ფაქტობრივად ინვესტირებულ სახსრებზე მოცემულ პერიოდში.

საწესდებო კაპიტალის ნაწილი, რომელიც განთავსებულია ბანკის მიერ გამოშვებულ ჩვეულებრივ აქციებში ბანკმა შეიძლება გამოისყიდოს. აქციების გამოსყიდვა უნდა მოხდეს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს ნებართვის საფუძველზე კომერციული ბანკის წესდებაში სათანადო ცვლილებების შეტანის შემდეგ. ჩვეულებრივი აქციების გამოსყიდული ნაწილი აღირიცხება ანგარიშზე, №5003 კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები. ეს ანგარიში, განსხვავებით ჩვეულებრივი აქციების (5002) ანგარიშისაგან, აქტიური ანგარიშია, ვინაიდან იგი წარმოადგენს ჩვეულებრივი აქციების კონტრანგარიშს.

ჩვეულებრივი აქციების (5002) და კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციების (5003) ანგარიშებზე აქციები აღირიცხება ნომინალური ღირებულებით.

კაპიტალის ფორმირების ან გაზრდის დროს გატარებას ექნება შემდეგი სახე;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013)

კრედიტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები

იმ შემთხვევაში როცა აქციათა პირველადი რეალიზაცია ხორციელდება ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით, ფასთა სხვაობა აისახება დამატებითი სახსრების 5102 — „ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები“ ანგარიშზე. მაგალითად კომერციული ბანკის ჩვეულებრივი აქცია, რომლის ნომინალური ღირებულებაა 100 ლარი, გაიყიდა 120 ლარად, თანხა შემოვიდა ბანკის სალაროში, მაშინ გატარებას ექნება შემდეგი სახე:

დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 120 ლარი

კრედიტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები 100 ლარი

კრედიტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები 20 ლარი

თუ აქცია შეძენილია ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრების ანგარიშიდან, მაშინ გატარდება:

დებეტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები.

კრედიტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები

იმ შემთხვევაში თუ ბანკის დამფუძნებლებმა მიიღეს გადაწყვეტილება კაპიტალის გაზრდის შესახებ, წინა წლების მოგების ხარჯზე, მაშინ ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება

კრედიტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები.

ბანკები თავიანთი მუშაობის დროს ახდენენ საკუთარი ჩვეულებრივი აქციების გამოსყიდვას, რომელიც შეიძლება იყოს; ნომინალური ღირებულებით, ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით და ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით. ეს ოპერაციები აისახება შემდეგი გატარებით:

ა) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალური ღირებულებით:

დებეტი 5003 კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013, და ა.შ)

ბ) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა, ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასებით:

დებეტი 5003 კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

მაგალითად, კომერციულმა ბანკმა 100 ლარიანი ჩვეულებრივი აქცია გამოისყიდა 80 ლარად, თანხა გადაიხადა ბანკის სალაროდან, მაშინ გატარდება:

დებეტი 5003 კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები 100 ლარი

კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 80 ლარი

კრედიტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები 20 ლარი

გ) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა, ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით, ამ ოპერაციის თვალსაჩინოების მიზნით განვიხილოთ შემდეგი მაგალითი, კომერციულმა ბანკმა 100 ლარიანი ჩვეულებრივი აქცია გამოისყიდა 110 ლარად, მაშინ გატარდება:

დებეტი 5003 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები 100 ლარი

დებეტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები 10 ლარი

კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 110 ლარი

წინათ გამოსყიდული აქციები შეიძლება ხელმეორედ გაიყიდოს, ამ შემთხვევაში გაყიდვა შეიძლება იყოს ნომინალური ღირებულებით, ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასებით და ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასებით. გატარებას ექნება შემდეგი სახე:

ა) წინათ გამოსყიდული აქციების გაყიდვა ნომინალური ღირებულებით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013, და ა.შ.)

კრედიტი 5003 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები

ბ) წინათ გამოსყიდული აქციების გაყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013, და ა.შ.)

კრედიტი 5003 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები

კრედიტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

გ) წინათ გამოსყიდული აქციების გაყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013, და ა.შ.)

დებეტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

კრედიტი 5003 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები

ბანკის კაპიტალის შემცირება შეიძლება მოხდეს დამფუძნებლების გადაწყვეტილებით, ამ ოპერაციას ასახავენ შემდეგი გატარებით;

დებეტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი რეზერვების ანგარიშები

პრივილეგიური აქციების მიხედვით განაწილებული შემოსავლები არ იცვლება ბანკის მოგების ცვლილების შესაბა-

მისად. იგი წინასწარ დადგენილი, ფიქსირებული სიდიდეა. როგორც წესი, პრივილეგიური აქციის მფლობელი არ სარგებლობს ხმის უფლებით, ამიტომ ბანკის დამფუძნებლები უპირატესობას ანიჭებენ და თავისთვის იტოვებენ ჩვეულებრივ აქციებს, ხოლო პრივილეგიურს ყიდიან.

კომერციულ ბანკებში პრივილეგიური აქციები აღირიცხება ანგარიშზე- 5004—პრივილეგიური აქციები. მისი სიდიდე მიუთითებს აქციონერების მიერ ფაქტობრივად ინვესტირებულ სახსრებზე მოცემული პერიოდისათვის. ამ ანგარიშის კონტრანგარიშია— 5005, რომლის სახელწოდებაა „კონტრანგარიში — ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები“, ანგარიში აქტიურია, მასზე აქციები აღირიცხება ნომინალური ღირებულებით.

კაპიტალის ფორმირების ან გადიდების დროს ბანკი დააკრედიტებს 5004 ანგარიშს და დაადებეტებს ფულადი სახსრების ანგარიშებს, ე.ი

ღებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003, 1013)

კრედიტი 5004 პრივილეგიური აქციები

თუ პრივილეგირებულ აქციების პირველადი რეალიზაცია ხორციელდება ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით, სხვაობა აისახება დამატებითი საკუთარი სახსრების 5104 ანგარიშზე (პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები).

მაგალითად, პრივილეგიური აქციების ღირებულება 100 ლარია, მისი პირველადი რეალიზაცია მოხდა 115 ლარად, ავსახოთ ეს ოპერაცია ანგარიშებზე:

ღებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 115 ლარი

კრედიტი 5004 პრივილეგიური აქციები 100 ლარი

კრედიტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები 15 ლარი

პრივილეგიური აქციები შეიძლება რეალიზებული იქნეს დამატებითი სახსრების ხარჯზე, ან წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების ხარჯზე, ამ შემთხვევაში გატარდება;

ღებეტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

ღებეტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება

კრედიტი 5004 პრივილეგიური აქციები

კომერციულმა ბანკმა, ისევე როგორც ჩვეულებრივი აქციები, პრივილეგიური აქციები შეიძლება გამოისყიდოს. აქციების გამოსყიდვა ხდება; ა) ნომინალური ღირებულებით ბ) ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასებით და გ) ნომინა-

ლურ ღირებულებაზე მაღალი ფასებით. აღნიშნული ოპერაციები აისახება შემდეგი გატარებით:

ა) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალური ღირებულებით;

დებეტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

ბ) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით;

დებეტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

გ) საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით;

დებეტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები

დებეტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

კრედიტი ფულადი სახსრები

აღრე გამოსყიდული საკუთარი აქციების გაყიდვა შეიძლება მოხდეს ნომინალური ღირებულებით, ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით და ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით, რომელიც აისახება შემდეგი გატარებით:

ა) აღრე გამოსყიდული საკუთარი აქციების გაყიდვა ნომინალური ღირებულებით;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები

ბ) აღრე გამოსყიდული საკუთარი აქციების გაყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები

კრედიტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

გ) აღრე გამოსყიდული საკუთარი აქციების გაყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები
 დებეტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღ-
 ბული დამატებითი სახსრები
 კრედიტი 5005 კონტრანგარიში – ბანკის მიერ გამოს-
 ყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები
 საკუთარი პრივილეგირებული აქციების გამოსყიდვის
 ოპერაციის გარდა, კაპიტალი შეიძლება შემცირდეს დამფუძ-
 ნებლების გადაწყვეტილებით, ამ შემთხვევაში კაპიტალის
 შემცირება გატარდება;
 დებეტი 5004 პრივილეგიური აქციები
 კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები
 კრედიტი რეზერვების ანგარიშები, დანარჩენი კრედიტო-
 რები

10.2.2 საემისიო კაპიტალი

საემისიო კაპიტალი სააქციო კაპიტალის ერთ-ერთი სა-
 ხეა, იგი შედგება ჩვეულებრივი აქციების და პრივილეგიური
 აქციების ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით გაყიდ-
 ვის შედეგად მიღებული დამატებითი სახსრებისაგან. აღნიშ-
 ნული კაპიტალის აღრიცხვა კომერციულ ბანკებში ხდება
 შემდეგ პასიურ ანგარიშებზე:

1) ანგარიში 5102 ჩვეულებრივ აქციების ემისიით მიღე-
 ბული დამატებითი სახსრები;

2) ანგარიში 5104 პრივილეგიურ აქციების ემისიით მი-
 ღებული დამატებითი სახსრები;

როგორც წინა საკითხში განვიხილეთ, ამ ანგარიშებზე
 ოპერაციები აღირიცხება შემდეგი გატარებებით:

ა) დამატებითი საკუთარი სახსრების მიღება ჩვეულებ-
 რივი აქციებისაგან

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და
 სხვა)

კრედიტი 5102 ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებუ-
 ლი დამატებითი სახსრები

კრედიტი 5002 ჩვეულებრივი აქციები

ბ) დამატებითი საკუთარი სახსრების მიღება პრივილე-
 გიური აქციებისაგან

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა)

კრედიტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები

კრედიტი 5004 პრივილეგიური აქციები

დამატებითი საკუთარი სახსრების გამოყენების წესი განისაზღვრება მოქმედი კანონმდებლობით.

მიუხედავად იმისა, დამატებითი სახსრები ფულადი სახსრების ანგარიშზე ჩარიცხული იყო ეროვნული თუ უცხოური ვალუტით, მათი აღრიცხვა წარმოებს ეროვნული ვალუტით. უცხოური ვალუტით მიღებული დამატებითი საკუთარი სახსრების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სავალუტო პოზიციის 2601, 2611 ანგარიშები.

დამატებითი საკუთარი სახსრების გამოყენება გატარდება:

დებეტი 5102 ჩვეულებრივ აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები.

დებეტი 5104 პრივილეგიური აქციების ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები.

კრედიტი ანგარიშები დამფუძნებელთა მიერ მიღებული გადაწყვეტილებისა და მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით.

10.2.3 საერთო რეზერვები (სარეზერვო და მიზნობრივი ფონდები)

საერთო რეზერვი არის რეზერვი, რომელიც იქმნება სესხებისა და სესხებზე დარიცხული მისაღები პროცენტების შესაძლო დანაკარგებისათვის, მათ დაუკონკრეტებლად, არაიდენტიფიცირებული ზარალისათვის.

საერთო რეზერვები შედის ბანკის კაპიტალის შემადგენლობაში. იგი აერთიანებს 2 სახის ფონდს:

1. სარეზერვო ფონდი და 2. მიზნობრივი ფონდები .

სარეზერვო ფონდი კომერციულ და ეროვნულ ბანკში იქმნება საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით, რომელიც წარმოადგენს მინიმალურ საგარანტიო ფონდს. მისი მიზანია გაკოტრების შემთხვევაში შეამციროს კრედიტორთა რისკი.

მიზნობრივი ფონდები, ანუ სპეციალური რეზერვი არის რეზერვი, რომელიც იქმნება კონკრეტული სესხის და მასზე დარიცხული მისაღები პროცენტების შესაძლო დანაკარგების დასაფარავად, იდენტიფიცირებული ზარალისათვის. მიზნობ-

რივი ფონდები იქმნება საკუთრივ ბანკის მიერ, ე.ი ამ ფონდების ფორმირებისა და გამოყენების წესი განისაზღვრება ბანკის კანონმდებლობით.

სარეზერვო და მიზნობრივი ფონდების ფორმირება ზორციელდება წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების ხარჯზე.

სარეზერვო ფონდი აღირიცხება ანგარიშზე 5301- სარეზერვო ფონდი, ხოლო მიზნობრივი ფონდი — 5302 ანგარიშზე.

აღნიშნული ანგარიშების გამოყენების მიზნით განვიხილოთ სარეზერვო ფონდების ფორმირებისა და გამოყენების შესახებ ოპერაციები:

1. სარეზერვო ფონდის (რეზერვის) ფორმირება გატარდება:

დებეტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება

კრედიტი 5301 სარეზერვო ფონდი

ხოლო რეზერვების გამოყენება გატარდება:

დებეტი 5301 სარეზერვო ფონდი

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

2. მიზნობრივი ფონდის ბუღალტრული გატარებებია:

ა) რეზერვების ფორმირება:

დებეტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება

კრედიტი 5302 მიზნობრივი ფონდები

ბ) რეზერვების გამოყენება:

დებეტი 5302 მიზნობრივი ფონდები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, დანარჩენი კრედიტორები.

ანალიზური აღრიცხვის სისტემამ ბანკს უნდა მისცეს შესაძლებლობა, გააკონტროლოს ყველა სახის ფონდის მოძრაობა ცალ-ცალკე (თუ კანონმდებლობა ითვალისწინებს რამდენიმე სახის ფონდის ფორმირებას).

ტესტები შეძენილი ცოდნის თვითშემოწმებისათვის

1. საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკებისათვის კაპიტალის მინიმალური ოდენობა ეროვნული ბანკის მიერ განისაზღვრება:

ა) 5 მილიონი ლარით

ბ) 6.5 მილიონი ლარით

გ) 10 მილიონი ლარით

დ) 12 მილიონი ლარით

2. კომერციული ბანკი უშვებს 2 სახის აქციებს:

- ა) ნომინალური და რეალური
- ბ) ჩვეულებრივი და ნომინალური
- გ) პრივილეგიური და რეალური
- დ) ჩვეულებრივი და პრივილეგიური

3. საემისიო კაპიტალი, რომელიც მიიღება აქციათა გაყიდვით ნომინალურზე მაღალ ფასად:

- ა) ნაწილდება ბანკის აქციონერებს შორის
- ბ) ნაწილდება სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს შორის
- გ) არ ექვემდებარება აქციონერებს შორის განაწილებას

4. პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი გამოიანგარიშება:

ა) პირველადი კაპიტალის გაყოფით რისკის მიხედვით შეწონილ აქტივებზე

ბ) პირველადი კაპიტალის გაყოფით ბანკის მთლიან კაპიტალზე

გ) პირველადი კაპიტალის გაყოფით ბანკის მიერ გაცემულ სესხებზე

5. აქციების გამოსყიდვით კომერციულმა ბანკმა, მისი პრეზიდენტის ბრძანებით შეამცირა საწესდებო კაპიტალი, ამ შემთხვევაში:

ა) ბანკის პრეზიდენტის ქმედება კანონიერია

ბ) ბანკის პრეზიდენტის ქმედება არაკანონიერია

გ) აქციების გამოსყიდვით კაპიტალის შემცირებაზე საჭირო იყო საქართველოს ეროვნული ბანკის ნებართვა

6. 100 ლარი ნომინალური ღირებულების ჩვეულებრივი აქცია გაიყიდა 120 ლარად, ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებით:

ა) დ. 1003 - 120 ლარი, კ. 5002 - 100 ლარი, კ. 5102 - 20 ლარი

ბ) დ. 1003 - 120 ლარი, კ. 5002 - 20 ლარი, კ. 5102 - 100 ლარი

გ) დ. 5002 - 120 ლარი, კ. 1003 - 100 ლარი, კ. 5102 - 20 ლარი

7. კომერციულმა ბანკმა წლის ბოლოს მიიღო გათვალისწინებულ მოგებაზე მეტი თანხები. ამ შემთხვევაში პრივილეგირებული აქციების მფლობელებს დივიდენდებს იგი მისცემს:

ა) მიღებული მოგების შესაბამისად

ბ) პრივილეგირებული აქციებით დადგენილი ფიქსირებული სიდიდის შესაბამისად

გ) სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად

8. ბანკის კაპიტალის სარეზერვო ფონდის ფორმირება და გამოყენება ხდება:

ა) საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობით
ბ) საქართველოს ეროვნული ბანკის დადგენილებით
გ) საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს დადგენილებით

დ) ბანკის პრეზიდენტის დადგენილებით
9. კომერციული ბანკის კაპიტალის მიზნობრივი ფონდის ფორმირება და გამოყენება ხდება:

ა) საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობით
ბ) საქართველოს ეროვნული ბანკის დადგენილებით
გ) საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს დადგენილებით

დ) კომერციული ბანკის პრეზიდენტის დადგენილებით

თემის ძირითადი არსის გაგების შესამოწმებელი კითხვები

1. რას ეწოდება განცხადებული საწესდებო კაპიტალი?

2. რა არის განაღდებული საწესდებო კაპიტალი?

3. კაპიტალის მინიმალური ოდენობა რას შეადგენს კომერციულ ბანკებში?

საქართველოს ეროვნულ ბანკში?

4. რა არის სააქციო კაპიტალი?

5. ჩამოთვალეთ ბანკის რეზერვები?

6. რა არის ბანკის კაპიტალი?

7. როგორ გამოითვლება პირველადი კაპიტალისა და საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტები?

8. რა არის ბანკის პირველადი და მეორადი კაპიტალი?

9. რას ითვალისწინებს ბანკის კაპიტალის მიზნები?

10. როგორი გატარება აქვს ჩვეულებრივი აქციების რეალიზაციით კაპიტალის ფორმირებას?

11. ბანკმა გამოისყიდა საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები ნომინალური ღირებულებით, როგორ აისახება ანგარიშებზე ეს ოპერაცია?

12. ბანკმა გამოისყიდა საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი (მაღალი) ღირებულებით, მოახდინეთ გატარება?

13. პრივილეგიური აქციების ღირებულება არის 100 ლარი, მისი პირველადი რეალიზაცია მოხდა 115 ლარად, ავსახოთ ეს ოპერაცია ანგარიშებზე.

14. რა არის საემისიო კაპიტალი და რა ნაწილებისაგან შედგება იგი ბუღალტრული აღრიცხვის მიზნებისათვის?

15. რა სახის ფონდებს აერთიანებს ბანკის კაპიტალის საერთო რეზერვი?

თემა 11. სახელმწიფო, კომერციული, საბანკო და საფინანსო სექტორიდან მიღებული შემოსავლების აღრიცხვა

11.1 ბანკების შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან, მისი კლასიფიკაცია და აღრიცხვა

11.2 ბანკების შემოსავლები საბანკო და საფინანსო სექტორიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა

11.3 ბანკების შემოსავლები კომერციული სექტორიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა

11.1 ბანკების შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან, მისი კლასიფიკაცია და აღრიცხვა

შემოსავლების მიღება ბანკის საქმიანობის ძირითადი მიზანია. ამიტომ შემოსავლები ბანკის მოგების და ზარალის ანგარიშების ძირითადი ელემენტია. როგორც ცნობილია, შემოსავალი არის ბანკის მიერ ეკონომიკური სარგებლის მიღება საანგარიშგებო პერიოდში, აქტივების ზრდის ან ვალდებულებების შემცირების გზით, რაც გამოიხატება საკუთარი კაპიტალის გადიდებით, რომელიც არაა დაკავშირებული საკუთარი კაპიტალის შესაკუთრეთა დამატებით შენატანებთან.

შემოსავლების აღრიცხვაში მთავარი ყურადღება ექცევა შემოსავლების აღიარებას. შემოსავლის აღიარება ბანკის მოგება/ზარალის ანგარიშგებაში იმ შემთხვევაში ხდება, თუ ბანკში მომავალი ეკონომიკური სარგებლის ზრდა გამოწვეულია აქტივების ზრდით, ან ვალდებულებების შემცირებით და მისი საიმედო შეფასება გაზომვა შესაძლებელია. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ შემოსავლების აღიარება-ასახვა ხდება მაშინვე, როგორც კი აღიარებული იქნება აქტივების ზრდა ან ვალდებულების შემცირება.

ბანკში შემოსავლების აღიარება ხდება დარიცხვის პრინციპით (სამართლებრივი) აგრეთვე გამოიყენება წინდახედულობის პრინციპი.

ეკონომიკური გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო ინფორმაციის მომხმარებლების უზრუნველყოფისათვის ბასსით მიზანშეწონილია შემოსავლების დაჯგუფება სხვადასხვა ნიშნით, შემოსავლების კლასიფიკაცია ახდენს მათი ეკონომიკური შინაარსის სწორად გაგებას და ფინანსურ ანგარიშგებაში მათ წარმოდგენას სხვადასხვა ჭრილში.

ბანკის შემოსავლები შეიძლება შემდეგ ჯგუფად დაყ-
ყოს:

1. საოპერაციო საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები.
იგი მოიცავს პროცენტულ და არაპროცენტულ შემოსავლებს
და სავალუტო ოპერაციებიდან შემოსავლებს, აგრეთვე საკო-
მისიოებიდან და ჯარიმებიდან მიღებულ შემოსავლებს;

2. არაძირითადი საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლე-
ბი. მას მიეკუთვნება სამსახურებრივი შენობებისა და სხვა
მოწყობილობების გაქირავებით მიღებული შემოსავლები,
ასევე არასაბანკო ხასიათის მომსახურების გაწევით მიღებუ-
ლი შემოსავლები;

3. შემოსავლები, რომლებიც რიგ მუხლებშია ასახული
და იგი ბანკის მიერ არ არის გამომუშავებული, მაგალითად
გამოყენებული რეზერვები, რეზერვები გრძელვადიანი დაბან-
დების გადაფასებიდან და სხვა.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ბანკის შემოსავ-
ლების აღრიცხვას საფუძვლად უდევს შემოსავლების შემდე-
გი კლასიფიკაცია: სახელმწიფო სექტორიდან, საბანკო და სა-
ფინანსო სექტორიდან, კომერციული სექტორიდან, საკომისი-
ოები და მომსახურებიდან, დივიდენდები, დილინგური ოპერა-
ციებიდან, საინვესტიციო ოპერაციებიდან, დანარჩენი ოპერა-
ციებიდან და სხვა წყაროებიდან მიღებული შემოსავლები.

განვიხილოთ სახელმწიფო სექტორიდან მიღებული შე-
მოსავლების აღრიცხვა.

ბანკის შემოსავლების დიდი ნაწილი გაცემული სესხის
პროცენტებიდან მიიღება.

ცნობილია, რომ პროცენტი არის სესხებთან, დეპოზი-
ტებთან, ანაბრებთან, ობლიგაციებთან, დაკავშირებული გადა-
სახდელი.

სახელმწიფო სექტორიდან მიღებული პროცენტული შე-
მოსავლები აღირიცხება მოკლევადიანი და გრძელვადიანი
სესხების მიხედვით, როგორც წესი, თითოეული სახის სესხი
დაყოფილია ეროვნული და უცხოური ვალუტის სახეებად.
აქედან გამომდინარე პროცენტული შემოსავლების აღრიცხვა-
ში პროცენტული შემოსავლების კლასიფიკაცია დამოკიდე-
ბულია აღნიშნული სესხების სახეებზე.

კლასი 60— „შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან“
აერთიანებს: შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

1) ანგარიში 6001 — „პროცენტული შემოსავლები სა-
ხელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხების მიხედვით“

2) ანგარიში 6002 – „პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით“. როგორც ჩანს, პროცენტული შემოსავლების ამ კლასიფიკაციაში ანლიზურად არ არის წარმოდგენილი თითოეული სახელმწიფო ინსტიტუტი და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმო, რომლებსაც მიეცათ სესხი.

მოცემული ანგარიშები არის პასივის და გამოიყენება ეროვნულ და კომერციულ ბანკებში.

მოცემული ანგარიშებზე აღირიცხება ყველა დარიცხული პროცენტი, როგორც მიღებული ისე მიუღებელი. ანგარიშებზე ასახული დარიცხული პროცენტების თანხა ადეკვატურია ბოლო გადახდის მომენტიდან საანგარიშო პერიოდის ბოლო დღემდე (ჩათვლით) დარიცხული პროცენტების თანხისა (დარიცხვის პრინციპი).

30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული დარიცხული მიუღებელი პროცენტები ჩამოიწერება კონტრგატარებით შემოსავლების ანგარიშიდან და გადაიტანება არასისტემურ აღრიცხვაში (წინდახედულობის პრინციპი).

აღრიცხვის ოპერაციების თვალსაჩინოების მიზნით განვიხილოთ ბუღალტრული გატარებები:

1) სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემულ სესხებზე პროცენტების დარიცხვა:

დებიტი 2401–2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

კრედიტი 6001–6002 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

2) როდესაც ბანკში შემოდის დარიცხული პროცენტი, ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებით:

დებიტი ფულადი სახსრები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 1013 ან 3301-3306, 3402-3408)

კრედიტი 2401–2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

როგორც აქედან ჩანს, კლიენტმა ბანკიდან მიღებულ სესხზე დარიცხული პროცენტი შეიძლება გადაიხადოს ნაღდი ფულით, ან ბანკში გახსნილი მიმდინარე ანგარიშიდან.

3) პრაქტიკაში შეიძლება შეგვხვდეს პროცენტების წინასწარი (აჟანსად) გადახდის შემთხვევები. პროცენტების წინასწარ გადახდა გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003 ან 3301-3306; 3402-3408)

კრედიტი 4503 ავანსები (წინასწარი საავანსო პროცენტული გადასახდელების ხარჯზე)

კრედიტი 6001-6002 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

4) წინასწარ (ავანსად) გადახდილი პროცენტების ჩათვლა მოხდება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 4503 ავანსები

კრედიტი 2401-2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

5) იმ შემთხვევაში, თუ დარიცხული პროცენტი ბანკში არ შემოვიდა 30 დღის განმავლობაში, მაშინ ბანკი იყენებს წინდახედულობის პრინციპს და ახდენს კონტრაგატარებას 30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული მიუღებელი პროცენტების მიხედვით:

დებეტი 6001-6002 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

კრედიტი 2401-2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

ბანკი შიდა საბანკო კონტროლის მიზნით, თავისი საპროცენტო განაკვეთის პოლიტიკის შესაბამისად, აწარმოებს მიღებული საპროცენტო შემოსავლების შედარებას დასაფარავად სესხებთან საშუალო საპროცენტო განაკვეთის განსაზღვრისათვის.

მიზანშეწონილია ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა პროცენტული შემოსავლები დაყოს რეალიზებულ და არარეალიზებულ შემოსავლებად, აგრეთვე სექტორის შიგნით აქტივებსა და პასივებში მოცემული სფეროების მიხედვით. ეს საშუალებას მისცემს გაანალიზოს დაბანდებული სახსრების ეფექტურობა სფეროების მიხედვით.

პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუტით აღირიცხება 601 ჯგუფის ანგარიშზე. ე.ა. 6011 და 6012 ანგარიშებზე.

6011- 6012 ანგარიშთა დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა, ანა-

ლოგიურია 6001 და 6002 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

მხედველობაშია მისაღები, რომ ბალანსისაგან განსხვავებით, სადაც გატარებები აისახება სხვადასხვა საშუალო ვალუტით და კრებსით ბალანსში ფასდება მიმდინარე ოფიციალური კურსით, შემოსავლების ანგარიშებზე ყველა გატარება აისახება მხოლოდ ეროვნული ვალუტით, სავალუტო პოზიციის ანგარიშების საშუალებით.

როგორც აღნიშნეთ, ბანკის აღრიცხვაში პროცენტული შემოსავლების აღრიცხვა ხდება გრძელვადიანი სესხების მიხედვითაც.

ანგარიშთა ჯგუფი 603— „პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვალუტით“ მოიცავს 2 ჯგუფშია ანგარიშს:

1) 6031 —პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით,

2) 6032 — პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

გრძელვადიანი სესხების მიხედვით პროცენტული შემოსავლების ანგარიშები (6031 და 6032) იწარმოება მსგავსად მოკლევადიანი სესხების მიხედვით პროცენტული შემოსავლების 6001 და 6002 ანგარიშებისა.

გრძელვადიანი სესხების მიხედვით პროცენტების დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება:

1) დებეტი 2401–2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

კრედიტი 6031–6032 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

როგორც აქედან ირკვევა, გრძელვადიანი სესხების მიხედვით მისაღები პროცენტები ცალკე არ აისახება.

2) პროცენტების გადახდა

დებეტი ფულადი სახსრები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003 და სხვა, ან 3301–3306; 3402–3408)

კრედიტი 2401–2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

3) პრაქტიკაში შეიძლება შეგვხვდეს პროცენტების წინასწარი (აჟანსად) გადახდის შემთხვევები. პროცენტების წინასწარ გადახდა გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003 ან 3301-3306; 3402-3408)

კრედიტი 4503 აჟანსები (წინასწარი სააჟანსო პროცენტული გადასახდელების ხარჯზე)

4) წინასწარ (აჟანსად) გადახდილი პროცენტების ჩათვლა მოხდება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 4503 აჟანსები

კრედიტი 2401-2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

კრედიტი 6031-6032 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით;

5) იმ შემთხვევაში, თუ დარიცხული პროცენტი ბანკში არ შემოვიდა 30 დღის განმავლობაში, მაშინ ბანკი იყენებს წინდახედულობის პრინციპს და ახდენს კონტრაგატარებას 30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული მიუღებელი პროცენტების მიხედვით:

დებეტი 6031-6032 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

კრედიტი 2401-2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6041-6042 გრძელვადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუტით პროცენტული შემოსავლების ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვა ანალოგიურია 6031-6032 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

11.2 ბანკების შემოსავლები საბანკო და საფინანსო სექტორიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა

საბანკო დაწესებულებების შემოსავლებში გარკვეული წილი ეკუთვნის სხვა ბანკებში განთავსებული ანგარიშებიდან, დეპოზიტებიდან და სესხებიდან მიღებულ პროცენტულ შემოსავლებს. აღნიშნულ შემოსავლებს აღრიცხავენ 62-ე კლასის ანგარიშებზე – „შემოსავლები საბანკო და საფინანსო

სექტორიდან“. იგი აერთიანებს ეროვნული ვალუტით და უცხოური ვალუტით პროცენტულ შემოსავლებს ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით ანგარიშებს, უნდა აღინიშნოს, რომ პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით, განსხვავებით სახელმწიფო სექტორიდან მიღებული პროცენტული შემოსავლებისა, აღირიცხება ცალ-ცალკე ბანკებისა და მათში განთავსებული სახსრების შესაბამისად, კერძოდ, ანგარიშთა ჯგუფი 620 – პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით ეროვნული ვალუტით, მოიცავს შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

1) 6201 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში „ნოსტრო“ ანგარიშების მიხედვით

2) 6202 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში „ნოსტრო“ ანგარიშების მიხედვით

3) 6203 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

4) 6204 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

5) 6205 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6) 6206 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

7) 6209 პროცენტული შემოსავლები „ლორო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით

მოცემული ანგარიშები არის პასივის ანგარიშები, მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკი.

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება „ნოსტრო“ ანგარიშების, დეპოზიტების, ბანკებისა და საფინანსო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით ყველა პროცენტული შემოსავლების აღრიცხვისათვის.

მოცემულ ანგარიშებზე აღირიცხება ყველა დარიცხული პროცენტული შემოსავალი, როგორც მიღებული, ისე მიუღებელი დარიცხული პროცენტების თანხა ადეკვატურია პროცენტების ბოლო გადახდის მომენტიდან საანგარიშო პერიოდის ბოლო დღემდე (ჩათვლით) დარიცხული პროცენტების თანხისა. (დარიცხვის პრინციპი).

30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული დარიცხული მიუღებელი პროცენტები ჩამოიწერება კონტრგატარებით შემოსავლების ანგარიშიდან და გადაიტანება არასისტემურ აღრიცხვაში. (წინდახედულების პრინციპი)

საბანკო და საფინანსო სექტორში განთავსებულ სახსრებზე პროცენტების დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება:
დებეტი 2403–2404 მისაღები პროცენტები ბანკების მიმართ მოთხოვნების მიხედვით

კრედიტი 6201–6209 პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით;

პროცენტების გადახდა გატარდება;

დებეტი ფულადი სახსრები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

კრედიტი 2403–2404 მისაღები პროცენტები ბანკების მიმართ მოთხოვნების მიხედვით;

პროცენტების ავანსად გადახდა გატარდება;

დებეტი ფულადი სახსრები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

კრედიტი 4503 ავანსები (საავანსო პროცენტული გადასახადების სუბანგარიშები).

ავანსად გადახდილი პროცენტების ჩათვლა;

დებეტი 4503 ავანსები

კრედიტი 2403–2404 მისაღები პროცენტები ბანკების მიმართ მოთხოვნების მიხედვით;

კრედიტი 6201–6209 პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით;

30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული დარიცხული პროცენტების მიხედვით გატარდება;

დებეტი 6201–6209 პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით;

კრედიტი 2403–2404 მისაღები პროცენტები ბანკების მიმართ მოთხოვნების მიხედვით;

ბანკი შიდა კონტროლის მიზნით, თავისი საპროცენტო განაკვეთის პოლიტიკის შესაბამისად, აწარმოებს მიღებული საპროცენტო შემოსავლების შედარებას დასაფარავ სესხებთან საშუალო საპროცენტო განაკვეთის განსაზღვრისათვის.

მიზანშეწონილია ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა პროცენტული შემოსავლები დაყოს რეალიზებულ და არარეალიზებულ შემოსავლებად, აგრეთვე სექტორის შიგნით აქტივებში და პასივებში მოცემული სფეროების მიხედვით.

პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით უცხოური ვალუტით აღირიცხება 6211–6219 ანგარიშებზე. მათი დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა და სხვა

ანალოგიურია 6201-6209 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

11.3 ბანკების შემოსავლები კომერციული სამართრიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა

ბანკის შემოსავლების უდიდესი ნაწილი შედგება კომერციული სექტორიდან მიღებული შემოსავლებისაგან. აღნიშნული შემოსავლები მიიღება კომერციულ სტრუქტურებზე, კერძოდ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე გაცემული მოკლევადიანი და გრძელვადიანი სესხზე დარიცხული პროცენტებისაგან, პროცენტული შემოსავლები კომერციული სექტორიდან აღირიცხება 63-ე კლასის ანგარიშებზე, რომელიც აერთიანებს შემდეგი სახის ანგარიშებს:

ანგარიში 6301 – პროცენტული შემოსავლები ფიზიკური პირებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით;

ანგარიში 6302 – პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით;

აქედან გამომდინარე, პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირებისათვის მიცემული სესხებიდან აღრიცხვის მიზნით ცალე არ არის გამოყოფილი იურიდიული პირები ეროვნული კლასიფიკატორის სფეროების მიხედვით.

ეს ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები. ისინი გამოიყენება კომერციულ სექტორს მიკუთვნებული კლიენტებისათვის მოკლევადიანი სესხების მიხედვით ყველა პროცენტული შემოსავლის აღრიცხვისათვის.

მოცემულ ანგარიშებზე აღირიცხება ყველა დარიცხული პროცენტი, როგორც მიღებული, ისე მიუღებელი. დარიცხული პროცენტების თანხა ადეკვატურია პროცენტების ბოლო გადახდის მომენტიდან საანგარიშო პერიოდის ბოლო დღემდე (ჩათვლით) დარიცხული პროცენტების თანხისა (დარიცხვის პრინციპი).

აღსანიშნავია, რომ 30 დღეზე მეტი ხნით ვადაგადაცილებული დარიცხული, მიუღებელი პროცენტები ჩამოიწერება

კონტრაგატარებით შემოსავლების ანგარიშიდან და გადაიტანება არასისტემურ აღრიცხვაში (წინდახედულობის პრინციპი)

კომერციულ სექტორზე გაცემულ სესხებზე პროცენტების დარიცხვა გატარდება;

დებეტი 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

კრედიტი 6301–6302 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით;

ხოლო პროცენტების გადახდა გატარდება;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 1013, 3601-3608, სხვა)

კრედიტი 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

პროცენტების წინასწარ (ავანსად) გადახდა გატარდება;

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 1013, 3601-3608)

კრედიტი 4503 ავანსები

ავანსად გადახდილი პროცენტების ჩათვლა აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 4503 ავანსები

კრედიტი 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

კრედიტი 6301–6302 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით;

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ მისაღები პროცენტები გამოიანგარიშება პერიოდულად და აისახება გატარებით:

დებეტი 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით;

კრედიტი 6301–6302 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით;

პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის უცხოური ვალუტით მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით აღირიცხება 6311-6312 ანგარიშებზე, ამ ანგარიშების დანიშნულება და ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, აგრეთვე გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 6301-6302 ანგარიშებისა ვალუტის სხვაობის გარდა.

ბალანსისაგან განსხვავებით, სადაც გატარებები აისახება სხვადასხვა საშუალო ვალუტით და კრებსით ბალანსში ფასდება მიმდინარე ოფიციალური კურსით, შემოსავლების

ანგარიშებზე ყველა გატარება აისახება მხოლოდ ეროვნული ვალუტით სავალუტო პოზიციის ანგარიშების საშუალებით.

უნდა აღინიშნოს, რომ პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის გრძელვადიანი სესხების მიხედვით აღირიცხება, ისევე როგორც მოკლევადიანი სესხების მიხედვით მიღებული პროცენტები, როგორც ეროვნული (6351 და 6352), ისე უცხოური ვალუტის მიხედვით (6361 და 6362). ამ ანგარიშებზე გატარების ნუსხა და მათი დანიშნულება იგივეა, რაც 6301-6302 და 6311-6312 ანგარიშებისა.

ტესტები შეძენილი ცოდნის თვითშემოწმებისათვის:

1. ბანკის შემოსავლები მიღებულია გაცემულ სესხებზე დარიცხული პროცენტებიდან, იგი მიეკუთვნება:

ა) საოპერაციო საქმიანობადან მიღებულ შემოსავლებს
ბ) არასაოპერაციო საქმიანობადან მიღებულ შემოსავლებს

გ) სხვა შემოსავლებს

2. ბანკის შემოსავლები ბუღალტრულად აღირიცხება შემდეგი კლასების მიხედვით:

ა) საოპერაციო, არასაოპერაციო და სხვა შემოსავლები
ბ) კომერციული სექტორიდან, საბანკო და საფინანსო სექტორიდან მიღებული შემოსავლები

გ) საოპერაციო, არასაოპერაციო და სახელმწიფო სექტორიდან მიღებული შემოსავლები

3. სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემულ მოკლევადიან სესხებზე პროცენტების დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება (ეროვნული ვალუტით):

ა) დებეტი 2401-2402 კრედიტი 6001-6002

ბ) დებეტი 2401-2402 კრედიტი 6201-6202

გ) დებეტი 1003 კრედიტი 6201-6202

4. საბანკო და საფინანსო სექტორიდან მიღებული პროცენტული შემოსავლები შედგება:

ა) არარეზიდენტ და რეზიდენტ ბანკებში „ნოსტრო“ ანგარიშების მიხედვით მიღებული შემოსავლებისაგან

ბ) არარეზიდენტ და რეზიდენტ ბანკებში „ლორო“ ანგარიშების მიხედვით მიღებული შემოსავლებიდან

გ) პროცენტული შემოსავლები „ნოსტრო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით

5. კომერციული სექტორის ხაზით გაცემულ სესხზე დარიცხული პროცენტის შემოსვლა გატარდება:

- ა) დებეტი 1003 კრედიტი 2405
- ბ) დებეტი 2405 კრედიტი 6301-6302
- გ) დებეტი 2405 კრედიტი 1003

თემის ძირითადი არსის გაგების შესაბოწმებელი კითხვები

1. ბანკის შემოსავლები რა ჯგუფებად შეიძლება დაიყოს?

2. ბანკის ბუღალტრულ აღრიცხვაში შემოსავლები აღრიცხვის მიზნით რომელი ჯგუფების მიხედვით არის დაჯგუფებული?

3. ბანკის მიერ დარიცხული, მაგრამ მიუღებელი სახსრები აღიარდება თუ არა შემოსავლებად?

4. როგორი ოპერაცია სრულდება 30 დღეზე მეტ ხნით გადაგადაცილებული დარიცხული მიუღებელი პროცენტების აღრიცხვის დროს?

5. როგორ გატარდება პროცენტების დარიცხვა (გადახდა) სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემულ მოკლევადიან სესხებზე?

6. რას მოიცავს სხვა ბანკებიდან მიღებული შემოსავლები?

7. როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება სხვა ბანკებში და საფინანსო სექტორში განთავსებულ სახსრებზე პროცენტების დარიცხვას? გადახდას?

8. როგორ გატარდება პროცენტების ავანსად გადახდა?

9. როგორი გატარება მიეცემა ავანსად გადახდილი პროცენტების შემოსავლებად აღიარების დროს?

10. რას მოიცავს კომერციული სექტორიდან მიღებული შემოსავლები?

11. როგორ გატარდება კომერციულ სექტორზე გაცემულ სესხებზე პროცენტების დარიცხვა? გადახდა?

თემა 12. არასაპროცენტო შემოსავლებისა და გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვა

12.1. საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა

12.2. დივიდენდების აღრიცხვა ბანკის შემოსავლებში

12.3. დანარჩენი ოპერაციებიდან მიღებული და გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვა

12.1. საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა

მომსახურება არის შრომის ეკონომიკური ფორმა, ეკონომიკური კატეგორია, რომელიც გამოხატავს ურთიერთობას შრომის სარგებლიანობის საფუძველზე. მომსახურების სასარგებლო ეფექტი ვლინდება მატერიალური და არამატერიალური მომსახურების სახით.

არამატერიალური მომსახურება არის შრომის სპეციფიკური ფორმა, რომლის სასარგებლო ეფექტიც არამატერიალუზებულ მომსახურებაში ვლინდება, ხოლო მატერიალური მომსახურება არის შრომის სპეციფიკური ფორმა, რომლის სასარგებლო ეფექტიც მატერიალუზებულ მომსახურებაში ვლინდება.

საერთაშორისო დარგობრივი კლასიფიკაციის მიხედვით მატერიალური მომსახურება ორ ჯგუფად იყოფა: პირველი ჯგუფი უკავშირდება პროდუქტების მოძრაობას უშუალოდ მატერიალური დოვლათის წარმოების პროცესში, ხოლო მეორე – საკუთრივ წარმოების გარეთ მატერიალური დოვლათის მოძრაობას. პირველ ჯგუფში შედის: ტრანსპორტი, წარმოებრივი დანიშნულების კავშირგაბმულობა, საბითუმო ვაჭრობა, სასაწყობო მეურნეობა, ელექტრო-გაზ- და წყალმომარაგება, წარმოებრივი დანიშნულების რემონტი და საფინანსო-საკრედიტო მომსახურება. მეორე ჯგუფს მიეკუთვნება: საცალო ვაჭრობა, საზოგადოებრივი კვება, საყოფაცხოვრებო საგნების შეკეთება, კავშირგაბმულობა მოსახლეობის მომსახურების ნაწილში, სამგზავრო ტრანსპორტი და სხვა.

როგორც ჩანს, საფინანსო-საკრედიტო მომსახურება მატერიალური მომსახურების ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწი-

ლია, ბანკებისათვის კანონით განსაზღვრულია ნებადართული საქმიანობის სახეობები (დეპოზიტების მოზიდვა, სესხების გაცემა, ფაქტორინგული ოპერაციები, ანგარიშსწორებისა და საკასო-საფინანსო ოპერაციები, ფულის გამოშვება და სხვა), აგრეთვე ბანკის თითოეულ საქმიანობასთან დაკავშირებული მომსახურების გაწევა.

საფინანსო-საკრედიტო მომსახურების გაწევისათვის კლიენტი ბანკს უხდის გარკვეულ თანხას, რომელსაც საკომისიოები ეწოდება. საკომისიოები ბანკის არასაპრო-ცენტო შემოსავლების სახეს მიეკუთვნება, მისი განაკვეთები კანონმდებლობით არ არის დადგენილი და განისაზღვრება ხელმძღვანელობის (სამეთვალყურეო საბჭოს) მიერ.

ბანკის საოპერაციო შემოსავლების (ძირითადი შემოსავლების) შემადგენელი ნაწილია საკომისიოებიდან და მომსახურების გაწევიდან მიღებული შემოსავლები. ბანკების მიერ გაწეული მომსახურებისა და საკომისიოების სახით მიღებული შემოსავლები საკმაოდ მრავალფეროვანია. ბუღალტრულ აღრიცხვაში საკომისიოები აღირიცხება: 64-ე კლასის – საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით ანგარიშზე, კერძოდ, შემდეგ ჯგუფებში:

6401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით;

6402 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან;

6403 საკომისიოები ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირებიდან;

6404 საკომისიოები და შემოსავლები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებისა და “ლორო” ანგარიშების გახსნისა და წარმოების მიხედვით;

6405 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მომსახურების მიხედვით;

6406 შემოსავლები საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურებიდან;

6407 საკომისიოები და შემოსავლები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით;

6409 საკომისიოები და შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით;

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები.

ზემოთაღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება მომსახურებისათვის მიღებული საკომისიოებისა და ფიქსირებული შემოსავლების აღრიცხვისათვის, კერძოდ, საკომისიოები ბანკთაშორისი და კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების წარმოებიდან და სხვა.

ამ ანგარიშებით არ უნდა აისახოს პროცენტული შემოსავლები სპეციალური საგადასახადო საშუალებებით ანგარიშსწორებისას განთავსებული სპეციალური დეპოზიტებისა და გარანტიების მიხედვით. ასეთი შემოსავლები უნდა აისახოს 70-ე კლასში „შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებისაგან“.

როგორც წესი საკომისიოები და შემოსავლები ასეთი გარიგებების მიხედვით ანაზღაურდება გარიგების დადებისას. ეს ოპერაციები დაკავშირებული არ არის დარიცხული შემოსავლების პროცედურებთან.

აუცილებლობის შემთხვევაში ბანკს შეუძლია გამოიანგარიშოს დარიცხული პროცენტები, რომლებიც უნდა აისახოს დარიცხული პროცენტების ანგარიშთა დებეტიტ და შემოსავლების შესაბამის ანგარიშთა კრედიტით.

საკომისიოებისა და შემოსავლების მიღება ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 3601-3608 და სხვა)

კრედიტი 6401-6409 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით.

საკომისიო განაკვეთების გამოყენების სისწორის შიდა კონტროლის წესით ბანკის მიერ მიღებული პოლიტიკის შესაბამისად, ბანკმა საკომისიო შემოსავლები უნდა შეუდაროს ბრუნვებს ანგარიშების მიხედვით, რომლებზედაც აისახება საკომისიოების გადახდევინებასთან დაკავშირებული ოპერაციები, ოპერაციების შემოსავლიანობის საშუალო დონის შესაფასებლად.

ანალიზური აღრიცხვის დოკუმენტებში საჭიროა ბანკმა პროცენტული შემოსავლები დაყოს რეალიზებულ და არარეალიზებულ შემოსავლებად.

ანგარიშთა ჯგუფი 641- საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით, აერთიანებს 6411-6419 ანგარიშებს. მათი დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა, ანალოგიურია 6401-6409 ანგარიშებისა ვალუტის სხვაობის გარდა.

გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ ბალანსისაგან განსხვავებით, სადაც გატარებები აისახება სხვადასხვა სამუშაო ვალუტით და კრებისით ბალანსში ფასდება მიმდინარე ოფიციალური კურსით შემოსავლების ანგარიშზე ყველა გატარება აისახება მხოლოდ ეროვნული ვალუტით სავალუტო პოზიციის ანგარიშების საშუალებით.

12.2 დივიდენდების აღრიცხვა ბანკის შემოსავლებში

დივიდენდი არის მოგების ნაწილი, რომელსაც იურიდიული პირი სამეურნეო წლის (სამეურნეო წლები) შედეგების მიხედვით ანაწილებს პარტნიორთა შორის, აგრეთვე იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ან აქციების გამოსყიდვისას („მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 53¹ მუხლის შესაბამისად) ქონების განაწილებით მიღებული შემოსავალი, გარდა საწესდებო და საემისიო კაპიტალის ქონებისა ან/და იმ ქონებისა, რომელიც პარტნიორმა ადრე განაზოციელა შენატანის სახით.

ბანკი თავისი საქმიანობის პროცესში შეიძენს ფასიან ქაღალდებს, აღნიშნული პროცესი წარმოადგენს ბანკის მიერ განზოციელებულ ინვესტიციას, საიდანაც იგი ღებულობს დივიდენდებს. დივიდენდები ბანკის შემოსავლის ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს.

დივიდენდების სახით მიღებული შემოსავლები ბანკში აღირიცხება 65-ე კლასის ანგარიშებზე – „დივიდენდები“. იგი აერთიანებს შემდეგ ჯგუფთა ანგარიშებს:

1) 6501 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20%-ზე ნაკლებს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში;

2) 6502 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50%-ს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში;

3) 6503 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 50%-ზე მეტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში.

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, რომლებიც გამოიყენება ეროვნული და კომერციულ ბანკებში. მოცემული ანგარიშები გამოიყენება ფასიანი ქაღალდების საინვესტიციო

პორტფელით მისაღები დივიდენდების მიხედვით ყველა შემოსავლის აღრიცხვისათვის.

დივიდენდების დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 2461–2463 მისაღები დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით

კრედიტი 6501–6503 დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით.

დივიდენდების გადახდა (შემოსვლა) გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 3601–3608 და სხვა)

კრედიტი 2461–2463 მისაღები დივიდენდები.

ბანკებში მისაღები დივიდენდების გამოანგარიშება ხორციელდება პერიოდულად და აისახება გატარებით:

დებეტი 2461–2463 მისაღები დივიდენდები

კრედიტი 6501–6503 დივიდენდები.

ბანკი შიდა საბანკო კონტროლის მიზნით, აწარმოებს დივიდენდიდან მიღებული შემოსავლების შედარებას ინვესტიციათა შემოსავლობის საშუალო დონის შესაფასებლად. 6511–6513 ანგარიშებზე აღირიცხება დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის ინვესტიციების მიხედვით უცხოური ვალუტით, აღნიშნული ძირითადი პრინციპები, ბუღალტრულ გატარებათა ნუსხა და სხვა ანალოგიური 6501–6503 ანგარიშებისა, ვალუტის სხვაობის გარდა.

12.3 დანარჩენი ოპერაციებიდან მიღებული და გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვა.

შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან (კლასი 70) აერთიანებს შემდეგ სახეებს:

1) შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან (703 ჯგუფი) და

2) შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან (706 ჯგუფი).

ბანკის შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან მოიცავს შემოსავლების ისეთ სახეებს როგორიცაა: შემოსავლები ბროკერული, ფაქტორინგული, ოპერაციული და ფინანსური ლიზინგიდან, სპეციალური დეპოზიტებიდან, გარანტიებიდან და სხვა დანარჩენი ოპერაციებიდან.

აღნიშნულიდან გამომდინარე აღრიცხვის მიზნით ბანკის შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან დაჯგუფებულია შემდეგ სახეობად:

7031 შემოსავლები ბროკერული ოპერაციებიდან

7032 შემოსავლები ფაქტორინგული ოპერაციებიდან

7033 შემოსავლები ოპერაციული ლიზინგიდან

7034 შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან

7035 შემოსავლები გარანტიების მიხედვით

7036 შემოსავლები სპეციალური დეპოზიტებიდან

7039 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან

დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან შემოსავლების ანგარიშები 7031–7039 პასივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეა, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკები.

განვიხილოთ აღნიშნული შემოსავლების არსი და აღრიცხვის თავისებურებები

ბროკერი არის შუამავალი მყიდველსა და გამყიდველს შორის, მათი აგენტი კონტრაქტების დადებისას კომერციულ, სავალუტო, საკრედიტო და სადაზღვევო ოპერაციებში. ბროკერული ოპერაციებიდან შემოსავლების მიღების საკითხი შეიძლება განვიხილოთ შემდეგში: ბანკი სახსრებს გადასცემს თავის ნდობით აღჭურვილ პირს ანუ ბროკერს სამართავად გარკვეული ვადით, მისი განკარგვის უფლებით. ბროკერისათვის სამართავად გამოყოფილი თანხა მის ფაქტობრივ ათვისებაზე აიღება ბალანსგარეშე ანგარიშზე, საიდანაც ჩამოიწერება თანხის რეალურად ათვისების შემთხვევაში და იმავედროულად ბუღალტრული გატარებით აისახება შესაბამის ანგარიშზე. ბროკერული ოპერაციები აღირიცხება აქტიურ ანგარიშზე № 2301.

მაგალითად, კომერციულმა ბანკმა ბროკერს სახსრები სამართავად გადასცა 100 ათასი ლარი, ბანკსა და ბროკერს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების მიხედვით ბროკერმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობებისა და ვადის მიხედვით დაუბრუნა 115 ათასი ლარი, ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებით:

სახსრების გადაცემა:

დებეტი 2301 ბროკერული ოპერაციები 100 000

კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 100 000

ბროკერული ოპერაციებიდან თანხების მიღება

დებეტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 115 000

კრედიტი 2301 ბროკერული ოპერაციები 100 000

კრედიტი 7031 შემოსავლები ბროკერული ოპერაციები-
დან 15 000

ფაქტორინგი არის კლიენტის კომერციული კრედიტის ბანკის კრედიტად ტრანსფორმაცია, რისთვისაც ბანკი იღებს გასაძრჯელოს. ამ ოპერაციის განხორციელებისას სავარაუდო რისკი კლიენტისაგან გადადის ბანკზე, ფაქტორინგი აღირიცხება აქტიურ ანგარიშზე №2302.

მოცემულ ანგარიშზე ბუღალტრული გატარება განხორციელდება ფაქტორინგის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული მიცემული ავანსის თანხის ფაქტობრივი გადარიცხვა-გაცემის შესაბამისად. ხელშეკრულების გაფორმებისთანავე ფაქტორინგის ანგარიშ-ფაქტურებით განსაზღვრული ვალდებულებების თანხა (რომელიც შეიძლება განსხვავდებოდეს მიცემული ავანსის თანხისაგან) აიღება ბალანსგარეშე ანგარიშზე მისი ჩამოწერა მოხდება დავალიანების ფაქტობრივი დაფარვის პარალელურად.

ფაქტორინგით თანხის გაცემა აღრიცხვაში აისახება გატარებით:

დებეტი 2302 ფაქტორინგი

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიში,

ხოლო გადახდა მოცემული ავანსების მიხედვით გატარდება;

ფულადი სახსრების ანგარიში

კრედიტი 2302 ფაქტორინგი

კრედიტი 7032 შემოსავლები ფაქტორინგული ოპერაციებიდან

ფინანსური ლიზინგი არის აქტივების (ნაგებობა, კომპიუტერული მოწყობილობა და სხვა) იჯარით გადაცემა. ამ შემთხვევაში ფინანსური ლიზინგით გადაცემული აქტივები წარმოდგენილია სესხების სახით. იჯარა წარმოადგენს ფინანსურ ლიზინგს თუ:

1) საკუთრების უფლება ქონებაზე გადადის მოიჯარეზე იჯარის ვადის ბოლოს,

2) იჯარის ვადა აღემატება ძირითად საშუალებათა ეკონომიკური სამსახურის ვადის 80%-ს.

3) მოიჯარეს აქვს შესაძლებლობა დადებული გარიგების ვადის დასრულების შემდეგ იჯარით აღებული აქტივი იყიდოს ფიქსირებული ფასით ან იჯარის დამთავრებისას შეიძინოს განსაზღვრული ფასით.

4) გადასახდელები ლიზინგის მიხედვით შეადგენენ მიმდინარე ფასებით მოწყობილობის ღირებულების 90%-ს მანც.

5) საიჯარო აქტივები ატარებენ სპეციფიკურ ხასიათს, ასე რომ მხოლოდ მოიჯარეს შეუძლია გამოიყენოს ისინი მნიშვნელოვანი მოდიფიკაციის გარეშე.

თუ ზემოთ მოცემული ხუთი კრიტერიუმიდან არც ერთი არ სრულდება, ლიზინგის შეთანხმება განიხილება როგორც ოპერაციული ლიზინგი. ფინანსური ლიზინგი აღირიცხება აქტიურ ანგარიშზე №2303.

აქტივების გადაცემა ფინანსური ლიზინგით გატარდება:

დებეტი 2303 ფინანსური ლიზინგი

კრედიტი 2901-2906 ძირითადი საშუალებები

საიჯარო გადასახდელის თანხების მიღება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიში

კრედიტი 2303 ფინანსური ლიზინგი

კრედიტი 7034 შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან

ბანკმა თავის მომსახურებაში მყოფ კლიენტს შეიძლება მისცეს გარანტია, რაც ფორმდება ხელშეკრულებით. ბანკის მიერ გარანტიის გაცემის ხელშეკრულების მოთხოვნის საფუძველზე თუ გარანტიის მიმღები დადგენილ ვადაში არ გაანაღდებს (დაფარავს) აღებული ვალდებულების თანხას, გარანტიის გამცემის (ბანკის) ანგარიშიდან უპირობოდ ჩამოიწერება გარანტიის ვალდებულებაში მითითებული თანხა, გარანტიის საფუძველზე თანხების ჩამოწერა გატარდება:

დებეტი 2508 მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

გარანტიის მიმღების მიერ გარანტიის თანხის დაფარვა გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 2508 მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით.

კლიენტსა და ბანკს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების მიხედვით ბანკის მიერ გარანტიის გაცემის დროს გათვალისწინებული უნდა იქნეს ბანკის შემოსავლები გარანტიით გაცემული თანხებიდან გამომდინარე, აღნიშნული შემოსავლის შემოსვლა ბანკში აისახება გატარებით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 3601-3608 და სხვა)

კრედიტი 7035 შემოსავლები გარანტიების მიხედვით

სპეციალური დეპოზიტებიდან შემოსავლები ითვალისწინებს ბანკის მიერ სხვა ბანკებში დეპონირებული სახსრები-

დან მიღებულ შემოსავლებს. როგორც წესი ასეთი დეპოზიტები შეიძლება იყოს: ჩეკის წიგნაკების მიხედვით, საბანკო ბარათების მიხედვით, აკრედიტივის მიხედვით და სხვა. სპეციალური დეპოზიტებისა და მათგან მიღებული შემოსავლების აღრიცხვა ხორციელდება ზემოთ განხილული წესების მსგავსად (ბროკერული, ფაქტორინგი და ფინანსური იჯარა)

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან შემოსავლების მიღება გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 3601-3608 და სხვა)

კრედიტი 7031-7039 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან.

აუცილებლობის შემთხვევაში ბანკმა უნდა გამოიანგარიშოს დარიცხული შემოსავლები, რომლებიც უნდა აისახოს დარიცხული პროცენტების ანგარიშის დებეტითა და შემოსავლების შესაბამისი ანგარიშების კრედიტით.

მიზანშეწონილია, ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა პროცენტული შემოსავლები დაყოს რეალიზებულ და არარეალიზებულ შემოსავლებად.

7041-7049 - შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით, ანგარიშის დანიშნულება, ბუღალტრულ გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 7031-7039 ანგარიშების, ვალუტის სხვაობის გარდა.

შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან აერთიანებს ისეთი სახის შემოსავლებს, რომლებიც დაკავშირებული არ არის საბანკო ოპერაციებთან, როგორიცაა ჯარიმები, საურავები, სალაროს ზედმეტობა და აგრეთვე გასული წლების ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლები, რომელიც აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

7061 შემოსავლები ძირითადი საშუალებების გასვლიდან და გადაფასებიდან;

7062 შემოსავლები სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის გასვლისა და გადაფასებიდან;

7063 შემოსავლები ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებისა და საკოლექციო საგნების გასვლიდან და გადაფასებიდან;

7064 სალაროს ზედმეტობა;

7065 მიღებული ჯარიმები და საურავები;

7066 შემოსავლები ბანკის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ფულადი და ძირითადი საშუალებებიდან, მატერიალური და არამატერიალური აქტივებიდან;

7067 შემოსავლები გასული წლების ოპერაციებიდან;

7069 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან.

დანარჩენი ოპერაციების შემოსავლების მიღება ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003,3601- 3608 და სხვა)

კრედიტი 7061-7069 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან.

7071-7079 - შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით - ანგარიშების დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 7061-7069 ანგარიშების ვალუტის სხვაობის გარდა.

ბანკის შემოსავლების აღრიცხვაში, გაუთვალისწინებელი შემოსავლების 76-ე კლასის ჯგუფშია ანგარიში 7601 - გაუთვალისწინებელი შემოსავლები - გამოიყენება ბანკის ყოველდღიური საქმიანობისათვის არატიპიური შემოსავლების აღრიცხვისათვის, მსგავს საქმიანობას ბანკი ახორციელებს არარეგულარულად და იშვიათად.

ყოველდღიური საქმიანობისათვის არატიპიური შემოსავლები ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი ნებისმიერი კლასის ანგარიში, რეზერვების ანგარიშის გარდა;

კრედიტი 7601 გაუთვალისწინებელი შემოსავლები;

გაუთვალისწინებელი შემოსავლების სახის შემოსავალი წარმოიქმნება არც ისე ხშირად. მოცემული ანგარიში გამოიყენება მხოლოდ მსხვილი ოპერაციების აღრიცხვისათვის.

ბუღალტრულ გატარებათა გამოყენება გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვისათვის დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელი ოპერაცია რეგისტრირდება, ყველა შემთხვევაში შემოთავაზებული გატარებები განხილული უნდა იქნეს უმაღლეს ხელმძღვანელობასთან და აუდიტორებთან.

გაუთვალისწინებელი შემოსავლების მაგალითად შეიძლება ჩაითვალოს მოგების მიღება ფინანსური ოპერაციების ჩატარების შედეგად. მსგავსი მოგება განმეორებადი არ არის. მათი მიღებისას დაკრედიტდება 7601 ანგარიში - გაუთვალისწინებელი შემოსავლები.

შეიძლება მოვიყვანოთ გაუთვალისწინებელი შემოსავლების მეორე მაგალითი: ბანკის გადაწყვეტილება შენობის რეალიზაციისა და მყიდველისაგან მისი იჯარით ალების შესახებ. ასეთი გარიგების შედეგს წარმოადგენს დიდი სარეალიზაციო მოგება. ბანკი ამ მოგებას გაატარებს, როგორც გაუთვალისწინებელ შემოსავალს და მას არ ასახავს, როგორც ჩვეულებრივ მოგებას. ამ დროს ბანკი მოახდენს ანგარიშსწორებას შენობის ანგარიშებზე ნაშთების მიხედვით და მოგებას გაატარებს შემდეგი კორექსიონით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

კრედიტი 7601 გაუთვალისწინებელი შემოსავალი.

ერთდროულად აისახება გატარებით, დებეტი – 4902 შენობა-ნაგებობების ცვეთა და კრედიტი – 2902 შენობა-ნაგებობები.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის:

1. საფინანსო-საკრედიტო მომსახურება:

- ა) მატერიალური მომსახურების შემადგენელი ნაწილია;
- ბ) არამატერიალური მომსახურების შემადგენელი ნაწილია;
- გ) მატერიალური და არამატერიალური მომსახურების შემადგენელი ნაწილია;

2. ბანკის საკომისიო შემოსავლები არის:

- ა) საფინანსო-საკრედიტო მომსახურების გაწევისათვის კლიენტის მიერ გადახდილი თანხა;
- ბ) ბანკის მიერ გაცემულ კრედიტზე დარიცხული პროცენტის შემადგენელი ნაწილი;
- გ) დივიდენდების შემადგენელი ნაწილი;

3. საკომისიოებიდან და მომსახურების გაწევიდან მიღებული შემოსავლები მიეკუთვნება:

- ა) ბანკის არასაოპერაციო შემოსავლების ჯგუფს;
- ბ) ბანკის საოპერაციო შემოსავლების ჯგუფს;
- გ) ბანკის დარჩენილი ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლების ჯგუფს;

4. ბანკის შემოსავლები საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან აღირიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

- ა) 6401;
- ბ) 6202;
- გ) 6402;

5. ბანკის შემოსავლები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50%-ს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში აღირიცხება შემდეგ ანგარიშზე:

- ა) 6402;
- ბ) 6302;
- გ) 6502;

6. დივიდენდების სახით ბანკის შემოსავლების დარიცხვა გატარდება:

- ა) დ. 2561–2563, კ. 6501–6503;
- ბ) დ. 2461–2463, კ. 6501–6503;
- გ) დ. 6501–6503, კ. 2461–2463;

7. ბანკის შემოსავლები ბროკერული ოპერაციებიდან მოიცავს:

ა) ბროკერის დახმარებით კლიენტის კომერციული კრედიტის ბანკის კრედიტად ტრანსფორმაციის გზით მიღებულ შემოსავლებს;

ბ) ბანკის მიერ ბროკერისათვის გადაცემული სახსრებიდან მიღებულ შემოსავლებს;

გ) ბროკერისათვის ბანკის აქტივების იჯარით გადაცემის შედეგად მიღებულ შემოსავლებს;

8. ბანკის შემოსავლები „სალაროს ზედმეტობა“

ა) მიეკუთვნება ბანკის შემოსავლებს დანარჩენი ოპერაციებიდან და აღირიცხება 7064 ანგარიშზე;

ბ) მიეკუთვნება ბანკის შემოსავლებს დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან და აღირიცხება 7064 ანგარიშზე;

გ) მიეკუთვნება ბანკის შემოსავლებს დანარჩენი ოპერაციებიდან და აღირიცხება 7061 ანგარიშზე;

**თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების
შესამოწმებელი კითხვები:**

1. რას მოიცავს მომსახურება? რა არის საფინანსო სარედიტო მომსახურება?

2. ჩამოთვალეთ ბანკის გაწეული მომსახურების მიხედვით საკომისიოები და შემოსავლების სახეები.

3. როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება საკომისიოებისა და შემოსავლების მიღება.

4. ბანკის შემოსავლების ანგარიშებზე გატარებები რომელი ვალუტით აისახება?

5. ბანკის შემოსავლებში დივიდენდები რა წყაროებიდან შემოდის?

6. ჩამოთვალეთ დივიდენდების სახით ბანკის შემოსავლების სახეები ანგარიშთა ჯგუფების მიხედვით.

7. როგორი გატარება ექნება დივიდენდების დარიცხვას? გადახდას?

8. შემოსავლების რა სახეება მოიცავს შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან?

9. რა არის ბროკერული და ფაქტორინგული შემოსავლები?

10. რა არის ოპერაციული და ფინანსური ლიზინგი?

11. ჩამოთვალეთ დანარჩენი ოპერაციებიდან ბანკის შემოსავლების სახეები ანგარიშების მიხედვით.

12. როგორი ბუღალტრული გატარება ექნება დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან შემოსავლების მიღების ფაქტს?

თემა 13. საბანკო დაწესებულებების საოპერაციო ხარჯების არსი და აღრიცხვა

13.1. საბანკო დაწესებულებების ხარჯების კლასიფიკაცია, სახელმწიფო სექტორის ხარჯების არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა

13.2. საბანკო-საფინანსო სექტორის და კომერციული სექტორის ხარჯების აღრიცხვა

13.3. გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა

13.1. საბანკო დაწესებულებების ხარჯების კლასიფიკაცია, სახელმწიფო სექტორის ხარჯების არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა

ბანკის ხარჯები ფინანსური ანგარიშგების ის ძირითადი ელემენტია, რომელიც შემოსავლებთან ერთად ბანკის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის მნიშვნელოვან მაჩვენებლად გვევლინება.

ბასს-ის თანახმად „ხარჯები არის საწარმოს ეკონომიკური სარგებლის შემცირება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში აქტივების საწარმოდან გასვლის, ან ვალდებულებების ზრდის საფუძველზე, რაც გამოიხატება საწარმოს საკუთარი კაპიტალის შემცირებით, რომელიც არაა დაკავშირებული მესაკუთრეთათვის კაპიტალის განაწილებასთან“.

ბანკის ხარჯები შეიძლება დაიყოს შემდეგ სახეობად:

საოპერაციო ხარჯები, რომლებსაც მიეკუთვნება კლიენტებისათვის (ბანკების ჩათვლით) გადახდილი პროცენტი და საკომისიოები ოპერაციებზე, ფინანსურ ბაზრებზე მოზიდულ გრძელვადიან სესხებზე და სხვა.

ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული ხარჯები, რომლებიც მოიცავს ადმინისტრაციულ-სამეურნეო ხარჯებს და დადგენილი ნორმების მიხედვით ამორტიზაციის ანარიცხებს.

ხარჯები საბანკო რისკების დასაფარავად. მათ მიეკუთვნება რეზერვების შექმნა საკრედიტო დანაკარგებისა და სხვა ზარალის დასაფარავად.

თუ ხარჯებს „პროცენტული“ და „არაპროცენტული“ პრინციპის მიხედვით დავაჯგუფებთ, მაშინ პროცენტული ხარჯი იქნება, დარიცხული და გადახდილი პროცენტები,

ხოლო არაპროცენტულ ხარჯებს მიეკუთვნება: საოპერაციო ხარჯები, მომსახურებაზე და საკორესპონდენტო ურთიერთობებზე გადახდილი საკომისიოები, ხარჯები ფასიანი ქაღალდების ოპერაციებზე, ბანკის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები, მართვის აპარატის ხარჯები, სამეურნეო ხარჯები, სხვა ხარჯები, ჯარიმები, გასული წლების პროცენტები, საკომისიოები და ა.შ.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით ბანკის ხარჯები აღირიცხვის მიზნით დაჯგუფებულია შემდეგი სახის კლასებად: სახელმწიფო სექტორის ხარჯები, საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯები, კომერციული სექტორის ხარჯები, გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით და სხვა.

ბანკის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები აღირიცხება შემდეგი სახის კლასებად: ბანკნოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯები, ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები, ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები, ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, მასალებისა და სხვა ინვენტარის შეძენის და ექსპლოატაციის ხარჯები და სხვა.

ხარჯები საბანკო რისკების დასაფარავად აერთიანებს შემდეგი სახის ხარჯებს: ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით, ზარალი ღილინგური ოპერაციებიდან და სხვა.

კლასი 80 - „სახელმწიფო სექტორის ხარჯები“-ს ანგარიშები გამოიყენება სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოები-სათვის მიკუთვნებულ კლიენტთა ანგარიშების ყველა პროცენტული ხარჯის აღრიცხვისათვის. ამავე კლასის მიხედვით აღირიცხება ვადიანი დეპოზიტების მიხედვით ყველა პროცენტული ხარჯი, როგორც წესი ხარჯები აღრიცხულია ცალკე ეროვნული და უცხოური ვალუტის მიხედვით. ეს კლასი აერთიანებს შემდეგ ჯგუფშიც ანგარიშებს:

8001 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

8002 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მისი მოსარგებლე არის ეროვნული და კომერციული ბანკები, მათზე

აღირიცხება ყველა დარიცხული პროცენტული ხარჯი, როგორც გადახდილი ისე გადაუხდელი, მოცემულ ანგარიშებზე ასახული დარიცხული თანხა ადეკვატურია პროცენტების ბოლო გადახდის მომენტიდან საანგარიშგებო პერიოდის ბოლო დღემდე (ჩათვლით) პერიოდში დარიცხული თანხისა (დარიცხვის პრინციპი).

ბანკების გადასახდელი პროცენტების დარიცხვა მიეკუთვნება ხარჯებს, კერძოდ:

სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით პროცენტების დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება: დებეტი 8001-8002 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით.

კრედიტი 4401-4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო სექტორიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით პროცენტების გადახდა გატარდება:

დებეტი 4401-4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო სექტორიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები 1003, 3301-3306, 3402-3408.

შიდა კონტროლის მიზნით საშუალო საპროცენტო განაკვეთის დონის შესაფასებლად ბანკი პროცენტების მიხედვით ხარჯებს შეუდარებს მიმდინარე ანგარიშებზე არსებულ საშუალო ნაშთს.

მიზანშეწონილია, ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა პროცენტული ხარჯები დაყოს სექტორის შიგნით აქტივებსა და პასივებში მოცემული სფეროების, რეალიზებული და არარეალიზებული ხარჯების და სხვა ნიშნის მიხედვით.

8011-8012 ანგარიშების — პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით-დანისშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებები, ანალოგიურია 8001-8002 ანგარიშების, ვალუტის სხვაობის გარდა.

პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით აღირიცხება: 8051 — პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების მიხედვით და 8052 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა დეპოზიტების მიხედვით.

დეპოზიტებზე გადასახდელი პროცენტების დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 8051-8052 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით
კრედიტი 4401-4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო სექტორიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით
ხოლო დეპოზიტებზე დარიცხული პროცენტების გადახდა;

დებეტი 4401-4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო სექტორიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით
კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

13.2. საბანკო-საფინანსო სექტორის და კომერციული სექტორის ხარჯების აღრიცხვა

საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯები არის ის ხარჯები, რომლებსაც ბანკი გასწევს სხვა ბანკებიდან და საფინანსო ორგანიზაციებიდან მოზიდული სახსრების გამოყენების დროს პროცენტული გადასახადების სახით.

საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯების ანგარიშები გამოიყენება „ლორო“ ანგარიშების, მიღებული სესხებისა და დეპოზიტების მიხედვით ყველა პროცენტული ხარჯის აღრიცხვისათვის.

საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯები აღირიცხება 82ე კლასის ანგარიშებზე, რომელიც აერთიანებს შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

- 1) 8201 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკების „ლორო“ ანგარიშების მიხედვით;
- 2) 8202 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების „ლორო“ ანგარიშების მიხედვით;
- 3) 8203 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკების დეპოზიტების მიხედვით;
- 4) 8204 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების დეპოზიტების მიხედვით;
- 5) 8205 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკებიდან მიღებული სესხების მიხედვით;
- 6) 8206 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკებიდან მიღებული სესხების მიხედვით;
- 7) 8207 პროცენტული ხარჯები ს.ე.ბ.-გან მიღებული სესხის მიხედვით;

8) 8209 პროცენტული ხარჯები „ნოსტრო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, გამოიყენება ეროვნულ ბანკში და კომერციულ ბანკებში.

აღნიშნულ ანგარიშებზე აღირიცხება ყველა დარიცხული პროცენტული ხარჯი როგორც გადახდილი, ისე გადასახდელი. მოცემულ ანგარიშებზე ასახული დარიცხული პროცენტების თანხა ადექვატურია პროცენტების ბოლო გადახდის მომენტიდან საანგარიშგებო პერიოდის ბოლო დღემდე (ჩათვლით) პერიოდში ასახული თანხისა.

ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით პროცენტის დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 8201-8209 პროცენტული ხარჯები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

კრედიტი 4403-4404 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით.

ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით პროცენტის გადახდა გატარდება:

დებეტი 4403-4404 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდული სახსრები მიხედვით.

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003 და სხვა).

8211-8219 ანგარიშებზე აღირიცხება პროცენტული ხარჯები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით უცხოური ვალუტით. მათი დანიშნულება, გატარებათა ნუსხა, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები ანალოგიურია 8201-8209 ანგარიშების.

გარდა ზემოაღნიშნულისა საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯების 82-ე კლასზე აღირიცხება:

822 – პროცენტული ხარჯები საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით ეროვნული ვალუტით;

823 – პროცენტული ხარჯები საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით უცხოური ვალუტით.

ამ ანგარიშებზე აღირიცხება შემდეგი ხარჯები:

1) პროცენტული ხარჯები სსფ (საერთაშორისო სავალუტო ფონდი) ვალდებულებების მიხედვით (8221);

2) პროცენტული ხარჯები საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით (8222);

3) პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით (8223);

4) პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით (8224).

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება, როგორც ეროვნულ, ისე კომერციულ ბანკში.

აღნიშნულ ანგარიშებზე ოპერაციები ეკორესპოდენტება ანგარიშებს – 4406- 4408- „გადასახდელი პროცენტები საფინანსო და სსფ-ის ორგანიზაციებიდან“.

კომერციული სექტორის ხარჯები აღირიცხება 83 კლასის ანგარიშებზე, რომელიც აერთიანებს შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

1) 8301 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით;

2) 8302 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები. მათზე აღირიცხება მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით ყველა დარიცხული პროცენტული ხარჯი, როგორც გადახდილი, ისე გადასახდელი.

კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით პროცენტის დაიცვა გატარდება:

ღებები 8301-8302 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით.

კრედიტი 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტთა მოზიდული სახსრების მიხედვით.

კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით პროცენტების გადახდა გატარდება:

ღებები 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტთა მოზიდული სახსრების მიხედვით.

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003, 3601-3608).

8311-8312-პროცენტული ხარჯები კლიენტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით. ანგარიშთა დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 8301-8302 ანგარიშების, ვალუტის ოპერაციების გარდა.

გარდა ზემოაღნიშნულისა კომერციული სექტორის ხარჯების 83-ე კლასის ანგარიშებზე გახსნილია პროცენტული

ხარჯები კლიენტთა დეპოზიტების მიხედვით, როგორც ეროვნული, ისე უცხოური ვალუტის მიხედვით, კერძოდ,

8351 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა დეპოზიტების მიხედვით;

8352 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა დეპოზიტების მიხედვით;

მოცემული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მოსარგებლე ეროვნული და კომერციული ბანკები.

ფიზიკური და იურიდიული პირების დეპოზიტების მიხედვით პროცენტების დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 8351-8352 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა დეპოზიტების მიხედვით.

კრედიტი 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტთა მოზიდული სახსრების მიხედვით.

ფიზიკური და იურიდიული პირების დეპოზიტების მიხედვით პროცენტების გადახდა გატარდება:

დებეტი 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტთა მოზიდული სახსრების მიხედვით

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები, კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები (1003,3601-3608 და სხვა).

8361-8362 ანგარიშები-პროცენტული ხარჯები კლიენტთა დეპოზიტების მიხედვით უცხოური ვალუტით, ანალოგიურია 8351-8352 ანგარიშების, ვალუტის სხვაობის გარდა.

13.3. გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუნებრივი აღრიცხვა

ბანკის საოპერაციო, ანუ ძირითადი საქმიანობის ხარჯების შემადგენელი ნაწილია გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით. საკომისიოების სახით გადახდილ თანხებს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ბანკის ხარჯებში. ბანკები გაწეულ მომსახურებაზე საკომისიოების სახით იხდიან თანხებს ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის დროს, სალაროს ოპერაციებისას, ფულის ინკასაციაზე და ტრანსპორტირებაზე, სხვა ბანკებში ანგარიშების გახსნისა და მათზე ოპერაციების შესრულებისათვის, საკომუნიკაციო მომსახურებაზე და გამოთვლითი ცენტრების მიერ გაწეული მომსახურებისათვის და სხვა მომსახურებაზე. საკომისიოები

აღირიცხება 84-ე კლასის ანგარიშებზე. იგი აერთიანებს შემდეგ ჯგუფშია ანგარიშებს:

1) 8401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-ყიდვის მიხედვით;

2) 8402 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან;

3) 8403 ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირების ხარჯები;

4) 8404 „ნოსტრო“ ანგარიშების გახსნისა და წარმოების საკომისიოები;

5) 8405 საკომუნიაკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მიერ მომსახურების საკომისიოები და ხარჯები;

6) 8406 საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურების ხარჯები;

7) 8407 საკომისიოები და ხარჯები დეპოზიტური ოპერაციების მიხედვით;

8) 8408 აუდიტორული მომსახურების ხარჯები;

9) 8409 დანარჩენი საკომისიოები და ხარჯები.

აღნიშნული ანგარიშები აქტივის ანგარიშებია, მათი მოსარგებლეთა, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკები. მოცემული ანგარიშები გამოიყენება გაწეული მომსახურების მიხედვით საკომისიოებისა და ფიქსირებული ხარჯების აღრიცხვისათვის.

მოცემულ ანგარიშებზე არ აღირიცხება პროცენტული ხარჯები სპეციალური საგადასახადო საშუალებებით ანგარიშსწორებისას განთავსებული ბლოკირებული დეპოზიტებისა და გაწეული მომსახურების მიხედვით. ასეთი ხარჯები აღირიცხება 90 კლასის – „ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით“ შემადგენლობაში.

როგორც წესი, საკომისიოების ხარჯებს იხდიან გარეგნობების გაფორმებისთანავე. ამიტომ ეს ოპერაციები არ არის დაკავშირებული დარიცხვის პროცედურებთან.

იმ შემთხვევაში, როცა ეს აუცილებელია, ბანკს შეუძლია გამოიანგარიშოს დარიცხული ხარჯები, რომელიც უნდა აისახოს დებეტი-8401-8409 და კრედიტი-ანგარიში-4409 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით.

საკომისიოები და ხარჯები გაწეული მომსახურების მიხედვით აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნება, მიუხედავად გადახდის ვადისა.

საკომისიოებისა და ხარჯების გადახდა გატარდება:

დებეტი 8401-8409 საკომისიოები და ხარჯები გაწეული მომსახურების მიხედვით

კრედიტი - ფულადი სახსრების ანგარიშების (1003 და სხვა)

8411-8419 ანგარიშების-საკომისიოები და ხარჯები გაწეული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით, დანიშნულება, ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი პრინციპები, გატარებათა ნუსხა ანალოგიურია 8401-8409 ანგარიშების, ვალუტით სხვაობის გარდა.

გასათვალისწინებელია, რომ ბალანსისგან განსხვავებით, რომელიც უნდა ხორციელდებოდეს სხვადასხვა საშუალო ვალუტით და კრებსით ბალანსში ფასდებოდეს მიმდინარე ოფიციალური კურსით, ყველა გატარება ხარჯების ანგარიშებზე აისახება მხოლოდ ეროვნულ ვალუტით, სავალუტო პოზიციით ანგარიშების საშუალებით.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის:

1. ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების თანახმად:

ა) ხარჯები არის საწარმოს ეკონომიკური სარგებლის შემცირება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში საწარმოს მიერ აქტივების შეძენის, ან ვალდებულებების შემცირების საფუძველზე;

ბ) ხარჯები არის საწარმოს ეკონომიკური სარგებლის შემცირება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში საწარმოს აქტივების შეძენაზე და გამოიხატება კაპიტალის ზრდით.

გ) ხარჯები არის საწარმოს ეკონომიკური სარგებლის შემცირება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში აქტივების საწარმოდან გასვლის, ან ვალდებულებების ზრდის საფუძველზე.

2. პროცენტები და საკომისიოები კლიენტებისათვის გადახდილი მიეკუთვნება ბანკის:

ა) საოპერაციო ხარჯებს;

ბ) ბანკის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს;

გ) საკრედიტო დანაკარგების და სხვა ზარალის დასაფარავად გათვალისწინებულ ხარჯებს.

3. ბანკნოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯები, ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები მიეკუთვნება:

- ა) საოპერაციო ხარჯებს;
- ბ) ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფის ხარჯებს;
- გ) საბანკო რისკების დასაფარავ ხარჯებს.

4. პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით აღირიცხება ანგარიშზე:

- ა) 8001;
- ბ) 8002;
- გ) 8201;
- დ) 8202.

5. სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით პროცენტების დარიცხვა გატარდება:

- ა) დებეტი 4401-4402; კრედიტი 1003 ან 3301-3306
- ბ) დებეტი 8001-8002; კრედიტი 4401-4402
- გ) კრედიტი 4401-4402; კრედიტი 8001-8002

6. საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯების ანგარიშები გამოიყენება:

ა) „ნოსტრო“ ანგარიშების, მიღებული სესხებისა და დეპოზიტების მიხედვით ყველა პროცენტული ხარჯის აღრიცხვისათვის;

ბ) „ნოსტრო“ და „ლორო“ ანგარიშების, მიღებული სესხებისა და დეპოზიტების მიხედვით ყველა პროცენტული ხარჯის აღრიცხვისათვის;

გ) „ლორო“ ანგარიშების, მიღებული სესხებისა და დეპოზიტების მიხედვით ყველა პროცენტული ხარჯის აღრიცხვისათვის.

7. ბანკის მიერ საკომისიოებისა და ხარჯების გადახდის გატარება:

- ა) დებეტი. 8401-8409; კრედიტი 1003
- ბ) დებეტი. 1003; კრედიტი 8401-8409
- გ) დებეტი. 8001-8009; კრედიტი 1003

**თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების
შესამოწმებელი კითხვები:**

1. ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით რა არის ხარჯები?
2. პირობითად რა სახეობად შეიძლება დაიყოს ბანკის ხარჯები?
3. ჩამოთვალეთ ბუღალტრული აღრიცხვის მიზნით ბანკის ხარჯების ძირითადი კლასები (ჯგუფები).
4. ბანკის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული ხარჯები რომელ კლასებად აღირიცხება?
5. რა სახის ხარჯებს აერთიანებს ხარჯები საბანკო რისკების დასაფარავად?
6. რომელი ხარჯები აღირიცხება „ხარჯები სახელმწიფო სექტორის“ კლასში?
7. როგორ გატარდება ბუღალტრულად ბანკის პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით? პროცენტების დარიცხვა? პროცენტების გადახდა?
8. რა ხარჯებს მოიცავს საბანკო დაწესებულებების ხარჯები საბანკო-საფინანსო სექტორის მიხედვით?
9. რომელ ხარჯებს აერთიანებს ბანკის მიერ გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით და რომელ ანგარიშებზე აღირიცხება ეს ხარჯები?
10. ხარჯების რომელ კლასში აღირიცხება პროცენტული ხარჯები სპეციალური საგადასახადო საშუალებებით ანგარიშსწორებისას განთავსებული ბლოკირებული დეპოზიტების და გაწეული მომსახურების მიხედვით?

თემა 14. ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული და საბანკო რისკების დასაფარავად გაწეული ხარჯების აღრიცხვა

14.1. ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯების არსი და აღრიცხვა

14.2. ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, სამეურნეო მასალების და ინვენტარის შეძენისა და ექსპლოატაციის ხარჯების აღრიცხვა

14.3. საბანკო რისკების დასაფარავად ხარჯების შემადგენლობა, მნიშვნელობა და აღრიცხვა

14.3.1. მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის რეზერვების აღრიცხვა

14.3.2. აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის აღრიცხვა

14.1. ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯების არსი და აღრიცხვა

ბანკის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს, ბანკის საოპერაციო ხარჯებთან და საბანკო რისკების დასაფარავად ხარჯებთან ერთად ბანკის ხარჯების მოცულობაში დიდი ნაწილი უკავია.

ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული ხარჯები მოიცავს ადმინისტრაციულ-სამეურნეო ხარჯებს და დადგენილი ნორმების მიხედვით ამორტიზაციის ანარიცხებს. ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებულ ხარჯებს ფიქსირებულ ხარჯებსაც უწოდებენ.

ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული ხარჯები მეტად მრავალფეროვანია, მასში შედის შემდეგი ხარჯები:

- ბანკოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯები,
- ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები,
- ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები,
- ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, მასალებისა და ინვენტარის შეძენისა და ექსპლოატაციის ხარჯები და სხვა.

აღნიშნული სახის ხარჯებში დიდი ადგილი უკავია ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯებს, აღრიცხვის მიზნებისათვის ეს ხარჯები იყოფა ძირითადად ორ ნაწილად:

1. პერსონალის ხარჯები,
2. ბანკის განვითარების ხარჯები.

პერსონალის ხარჯები აერთიანებს შემდეგი სახის ხარჯებს: ხელფასისა და სავალდებულო გადასახდელების ხარჯებს; კორპორაციული, გაყიდვების, კრედიტებისა და დეპოზიტების მიხედვით გადახდილი ბონუსების⁴ ხარჯებს, თანამშრომელთა დაზღვევის ხარჯებს.

ხოლო ბანკის განვითარების ხარჯებში აღრიცხულია შემდეგი ხარჯები:

წარმომადგენლობითი, რეკლამის, მივლინების, კადრების კვალიფიკაციის ამაღლებისა და სხვა;

როგორც ცნობილია, წარმომადგენლობითი ხარჯი არის ბანკის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში გაწეული ხარჯი, რომელიც მოიცავს:

ა) ბანკის სახელით გამართული ღონოსძიებებისათვის (პრეზენტაციები, მიღებები) პროტოკოლით გათვალისწინებულ (წყენები, მინერალური წყლები, ჩაი, ყავა, საუზმე, სადილი, ვახშამი, ბანკეტი) ხარჯებს;

ბ) საექსკურსიო და კულტურულ-სანახაობითი ღონისძიებების ხარჯებს;

გ) სუვენირების შეძენის ხარჯებს;

დ) სტუმრების მომსახურების უზრუნველყოფის ხარჯებს, მათ შორის:

დ.ა) საკონსულო მომსახურების (ვიზების გაფორმება, გაგრძელება) ხარჯებს;

დ.ბ) აეროპორტში დახვედრისა და გაცილების („ვიპ“-ის დარბაზის მომსახურება) ხარჯებს;

დ.გ) სატრანსპორტო მომსახურების ხარჯებს;

დ.დ) სასტუმრო მომსახურების (ადგილების დაჯავშნა, ცხოვრების ღირებულება) ხარჯებს;

დ.ე) პროტოკოლით გათვალისწინებული მიღებების წვეულებების ხარჯებს.

პერსონალის ხარჯების უდიდესი ნაწილი მოიცავს ბანკის თანამშრომელთა ხელფასებისა და პრემიების, დროებით ბუშაკთა შრომისანაზღაურებისა და სხვა ხარჯებს.

როგორც ცნობილია, მუშა-მოსამსახურეებს შრომითი კანონმდებლობის შესაბამისად გაწეული შრომისათვის ეძლევათ ხელფასი. ხელფასი მოიცავს თანამდებობრივ სარგოს,

⁴ ბონუსი- 1. დამატებითი გასამრჯელო, პრემია; 2. დამატებითი ფასნა-მოკლება.

წოდებრივ სარგოს, პრემიებს, დანამატებს და სხვა. ხელფასი, ერთი მხრივ წარმოადგენს ბანკის ხარჯების მნიშვნელოვან ნაწილს, ხოლო მეორე მხრივ ვალდებულებას. ბანკს მომუშავეთა მიმართ ყოველდღიურად წარმოექმნება ვალდებულება, მაგრამ მისი დარიცხვა წარმოებს ყოველთვიურად. ხელფასი გაიცემა თვეში ორჯერ, ან ერთხელ ავანსით ან მის გარეშე.

ბანკის თანამშრომელთა შრომის ანაზღაურება წარმოებს, როგორც ნამუშევარი, ისე არანამუშევარი (შვებულება, ანაზღაურება გაცდენილი სამუშაო დროისათვის, რომელიც კანონმდებლობით არის განსაზღვრული).

ბანკის თანამშრომლებთან ანგარიშსწორების აღრიცხვისათვის გამოიყენება „საანგარიშსწორებო უწყისი“, სადაც წარმოებს ხელფასის დარიცხვა (სახეების მიხედვით), აგრეთვე ხელფასიდან დაკავების და ხელზე გასაცემი თანხის გაანგარიშება. მის საფუძველზე ივსება გადახდის უწყისი.

ხელფასისა და სავალდებულო გადასახდელების ხარჯები აისახება შემდეგ ანგარიშებზე:

9201 ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯი,

9202 დროებით მუშაკთა შრომისანაზღაურების ხარჯი,

9203 ხელფასის მიხედვით სავალდებულო გადასახდელთა ხარჯი,

9204 ბანკის ხელმძღვანელობის პრემიების ხარჯი,

9205 თანამშრომელთა პრემიების ხარჯი,

9208 შვებულებებისა და საავადმყოფო ფურცლების არჯი.

იმის მიხედვით თუ სად ხდება ხელფასის როგორც ხარჯის მიკუთვნება, ადგილი ექნება შემდეგ გატარებებს:

დებეტი 9201 ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯი

დებეტი 9202 დროებით მუშაკთა შრომისანაზღაურების ხარჯი

დებეტი 9204 ბანკის ხელმძღვანელობის პრემიების არჯი

დებეტი 9205 თანამშრომელთა პრემიების ხარჯი

დებეტი 9208 შვებულებებისა და საავადმყოფო ფურცლების ხარჯი

კრედიტი 4501 კრედიტორები (მუშა-მოსამსახურეები)

კრედიტი ფულადი სახსრები

ე.ი. ბანკის პერსონალის ხელფასის აღრიცხვისათვის დადებულდება -9201- 9206 ანგარიშები და დაკრედიტდება

ფულადი სახსრების ან/ სხვადასხვა კრედიტორთა ანგარიშები.

ხელფასიდან საშემოსავლო გადასახადის დაკავებით წარმოიქმნება ვალდებულება ბიუჯეტის წინაშე, რომელიც ბუღალტრულად გატარდება::

დებეტი 4501 კრედიტორები

კრედიტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი იმ შემთხვევაში თუ საშემოსავლო გადასახადის თანხა არ შედის პირველ გატარებაში მოცემულ ანგარიშებზე (9201, 9202, 9204, 9205 და 9208) ასახულ თანხაში, მაშინ საშემოსავლო გადასახადის დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 9203 ხელფასის მიხედვით სავალდებულო გადასახდელთა ხარჯი

კრედიტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი ხელფასის გაცემა ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი 4501 კრედიტორები

კრედიტი ფულადი სახსრები (1003 და სხვა)

საშემოსავლო გადასახადის ბიუჯეტში გადარიცხვა აისახება შემდეგ ანგარიშებზე:

დებეტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი

კრედიტი ფულადი სახსრები

გარკვეული თავისებურებებით ხასიათდება ფილიალებში ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის და საშემოსავლო გადასახადის დარიცხვისა და გადარიცხვის წესი. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ განვიხილოთ მაგალითი:

ბანკის თანამშრომლებს თვეში დაერიცხა ხელფასი 10000 ლარი. საშემოსავლო გადასახადმა შეადგინა – 2 000 ლარი (10 000 ლარის 20%). ე.ი. ხელზე გასაცემია 8 000 ლარი. (10 000-2 000). ეს ოპერაციები ბუღალტრულად აისახება შემდეგი გატარებებით:

1) თანამშრომლებზე ხელფასის დარიცხვა:

ა) დებეტი 9201 ბანკის თანამშრომლების ხელფასის ხარჯები 10 000 ლარი

ბ) კრედიტი 4501 კრედიტორები 10 000 ლარი

2) გაიცა თანამშრომლების ხელფასი 8 000 ლარი:

ა) სათაო ბანკში

დებეტი 4501 კრედიტორები 8 000 ლარი

კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო 8 000 ლარი

ბ) ფილიალებში

დებეტი 4501 კრედიტორები 8000 ლარი
კრედიტი 2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის 8000 ლარი

3) საშემოსავლო გადასახადის დარიცხვა, სათაო ბანკში და ფილიალებში:

დებეტი 4501 კრედიტორები 2000 ლარი
კრედიტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი 2000 ლარი

4) საშემოსავლო გადასახადის გადახდა:

ა) სათაო ბანკში:

დებეტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი 2000 ლარი

კრედიტი 1052 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიში ს.ე.ბ.-ში

ბ) ფილიალებში:

დებეტი 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი 2000 ლარი

კრედიტი 2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის 2000 ლარი

ბანკის განვითარების ხარჯების მიხედვით სახსრების გაცემა გატარდება:

დებეტი 9231 რეკლამის ხარჯი

დებეტი 9232 წარმომადგენლობითი ხარჯი

დებეტი 9233 მივლინების ხარჯი

დებეტი 9234 ახალ თანამშრომელთა მიღების ხარჯი

დებეტი 9235 თანამშრომელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები

დებეტი 9236 თანამშრომელთა სპეცტანსაცმლის ხარჯები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

ან კრედიტი-კრედიტორთა ანგარიშები

მაგალითად, ბანკის თანამშრომელს აუნაზღაურდა მივლინების თანხა 200 ლარი. ავსახოთ ანგარიშებზე აღნიშნული ოპერაცია.

დებეტი 9233 მივლინების ხარჯი 200 ლარი

კრედიტი 1003 ნაღდი ფული კომერციული ბანკის სალაროში 200 ლარი

ჩვენი მაგალითის მიხედვით, თუ ბანკის თანამშრომელზე მივლინების თანხა ავანსად გაიცა, მაშინ თანხის დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 9233 მივლინების ხარჯი 200 ლარი

კრედიტი 4501 კრედიტორები 200 ლარი
ხოლო ნაღდი ფულის გაცემა გატარდება:
დებეტი 4501 კრედიტორები 200 ლარი
კრედიტი 1003 ნაღდი ფული კომერციული ბანკის სა-
ლაროში-200 ლარი

ამრიგად, ბანკის განვითარების ხარჯების ანგარიშები (9231-9236) გამოიყენება ბანკის საქმიანობის პროცესში ყვე-
ლა სახის მიმდინარე დანახარჯების აღრიცხვისათვის.

14.2. ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შიდაშემოსავლის, მასალების და ინვენტარის შემენისა და მეშაღრბათაციის ხარჯების აღრიცხვა

ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავში-
რებული ხარჯების შემადგენლობა მოიცავს ძირითადი საშუა-
ლებების მიმდინარე შეკეთების, მასალების და ინვენტარის
შეძენისა და ექსპლოატაციის ხარჯებს. აღნიშნული ხარჯები
დაკავშირებულია ბანკის საქმიანობის პროცესთან, იგი აერთი-
ანებს: ცალკეული ძირითადი საშუალებების მიხედვით მიმდი-
ნარე შეკეთების ხარჯებს; სამეურნეო მასალებისა და ინვენ-
ტარის შეძენის ხარჯებს, საბანკო ბარათების დამზადების
ხარჯებს, ფულის შეფუთვის, ბლანკების შეძენისა და დამზა-
დების ხარჯებს, ხარჯების აღნიშნულ კატეგორიას მიეკუთ-
ვნება საექსპლოატაციო ხარჯები, რომელიც თავის მხრივ მო-
იცავს: კომუნალური მომსახურების ხარჯებს, ოფისის ხარ-
ჯებს, გათბობისა და მანქანის საწვავის ხარჯებს, კავშირგაბ-
მულობისა და საფოსტო ხარჯებს საკანცელარიო და სხვა
ხარჯებს.

როგორც ჩანს, აღნიშნულ ხარჯებს ბანკი გასწევს ყო-
ველდღიურ საქმიანობასთან დაკავშირებით. ეს ხარჯები მე-
ტად მრავალფეროვანია.

როგორც ცნობილია, ძირითადი საშუალებების აქტივად
აღიარების შემდეგ გაწეული დანახარჯები ორგვარია. ერთი
ნაწილი ხელს უწყობს აქტივისაგან მოსალოდნელი ეკონომი-
კური სარგებლის მიღებას და ინარჩუნებს აქტივის სარგებ-
ლიანობას. მეორე კი ზრდის აქტივიდან მისაღები ეკონომიკუ-
რი სარგებლის ოდენობას. შესაბამისად, გაწეული დანახარ-
ჯები განსხვავებულად აღირიცხება. პირველი განიხილება
როგორც ხარჯი, ხოლო მეორე როგორც კაპიტალიზებადი
დანახარჯი, რომელიც ზრდის აქტივის ღირებულებას. ბასს

16-ის (პუნქტი 24) მიხედვით დანახარჯები, რომლებიც გაწეული იქნება ძირითადი საშუალებების უკვე აქტივებად აღიარების შემდეგ. მხოლოდ მაშინ დაემატება აქტივების საბალანსო ღირებულებას, თუ ამ დანახარჯების შემდეგ ბანკი მიიღებს მეტ ეკონომიკურ სარგებელს, ვიდრე არსებული აქტივების საწყისი ნორმატიული მწარმოებლობის პირობებში. აქტივების ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ყველა სხვა დანახარჯი ხარჯად უნდა აღიარდეს მისი გაწვევისთანავე.

ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები აისახება ძირითადი საშუალებების კლასიფიკაციის შესაბამისად 94-ე კლასისში შემდეგ აქტიურ ანგარიშებზე:

9402 შენობა-ნაგებობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები,

9403 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები,

9404 სატრანსპორტო საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები,

9405 ავეჯისა და მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები,

9406 დანარჩენ ძირითად საშუალებათა მიმდინარე შეკეთების ხარჯები,

9409 იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები.

ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯების გაწვევის შემთხვევაში მოხდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

ღებუტი 9402 შენობა-ნაგებობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

ღებუტი 9403 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

ღებუტი 9404 სატრანსპორტო საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

ღებუტი 9405 ავეჯისა და მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

ღებუტი 9406 დანარჩენ ძირითად საშუალებათა მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

ღებუტი 9409 იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (ანგ.1003 და სხვა).

ბანკის საქმიანობისათვის საჭირო მასალების (საბლანკო და სხვა) და ინვენტარის შეძენის, აგრეთვე საბანკო ბარათების, ბლანკების დამზადების, ფულის შეფუთვის და მსგავსი სახის ხარჯები აისახება ანგარიშებზე 9431-9434 „სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები“. აღნიშნული ხარჯების გაწევის შემთხვევაში დადებულდება 9431-9434 ანგარიშები და დაკრედიტდება ფულადი სახსრების ანგარიშები. აღნიშნული ჯგუფის ანგარიშების სახეებისა და ოპერაციების წარმოების წესის გაცნობის მიზნით განვიხილოთ მაგალითი.

მაგალითად, ბანკმა შეიძინა სამეურნეო მასალები და ინვენტარი, მათ შორის ინვენტარი (სკამები) 500 ლარის, ნაღდი ფულის ჩეკების წიგნები - 600 ლარის,

ბლანკები -150 ლარის, ფულის შეფუთვაზე გახარჯა 50 ლარი. სულ 1300 ლარი. აღნიშნული ხარჯების გაწევა ბანკის მიერ აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი 9431 სამეურნეო მასალები და ინვენტარის შეძენა 500 ლარი.

დებეტი 9432 საბანკო ბარათების დამზადების ხარჯები 600 ლარი

დებეტი 9433 ბლანკების შეძენა და დამზადების ხარჯები 150 ლარი

დებეტი 9434 ფულის შეფუთვის ხარჯები 50 ლარი

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (1003) 1300 ლარი.

ბანკის ყოველდღიურ საქმიანობასთან დაკავშირებულია საექსპლუატაციო ხარჯების გაწევა, როგორც ზემოთ იყო განხილული, მოიცავს: კომუნალური მომსახურების ხარჯებს (9461), ქონების დაზღვევის ხარჯებს (9463), ჟურნალ-გაზეთებისა და პერიოდულ გამოცემაზე ხელმოწერის ხარჯებს (9464), შენობისა და ფასეულობების დაცვის ხარჯებს (9465), საფოსტო-სატელეფონო ხარჯებს (9466), საკანცელარიო ხარჯებს (9467) ტრანსპორტის შენახვის ხარჯებს (9468) და დანარჩენი საექსპლუატაციო ხარჯებს (9469).

საექსპლუატაციო ხარჯების გაწევის შემთხვევაში დადებულდება 9461-9469 ანგარიშები და დაკრედიტდება ფულადი სახსრების ანგარიშები.

მაგალითად, ბანკმა გადაიხადა ელექტროენერგიის ხარჯი 1000 ლარი, ჟურნალ-გაზეთების გამოწერაზე გასწია

300 ლარის ხარჯი, შეიძინა საკანცელარიო საქონელი
 600 ლარის, სულ 1900 ლარი.
 ეს ოპერაცია ბანკში აისახება შემდეგი გატარებით:
 დებეტი 9461 კომუნალური მომსახურების ხარჯი
 1000 ლარი
 დებეტი 9464 ჟურნალ-გაზეთებისა და პერიოდულ გა-
 მოცემაზე ხელმოწერის ხარჯი 300 ლარი
 დებეტი 9467 საკანცელარიო ხარჯი 600 ლარი
 კრედიტი 1003 კომერციული ბანკის სალარო-1900
 ლარი.

14.3. საბანკო რისკების დასაფარავად ხარჯების შემადგენლობა, მნიშვნელობა და აღრიცხვა

კომერციული ბანკების საქმიანობაში წამყვან პრინციპს საბაზრო ურთიერთობაზე გადასვლის პირობებში წარმოად-
 გენს დიდი მოგების მიღებისაკენ მისწრაფება. ეს მისწრაფება
 შეზღუდულია ზარალის შესაძლებლობით. რისკი არის იმ სა-
 ალბათო მოვლენების ღირებულებითი გამოხატულება, რო-
 მელთაც დანაკარგებამდე მიყვავართ, რისკი მით უფრო დი-
 დია, რაც უფრო მეტია მოგების მიღების შანსი. რისკები
 წარმოიქმნება არსებული მონაცემების, დღევანდელი მდგომა-
 რეობის და მომავალი განვითარების შეფასებისაგან გადახ-
 რით. ეს გადახრა შეიძლება იყოს პოტენციური და ნეგატიუ-
 რი. პირველ შემთხვევაში ლაპარაკია მოგების მიღების შან-
 სზე, ხოლო მეორეში, რისკებზე მოგების მიღების ყველა
 შანსს ეწინააღმდეგება ზარალის შესაძლებლობა.

ამრიგად, მოგების მიღება შეიძლება მხოლოდ იმ შემ-
 თხვევაში, თუ დანაკარგების (რისკების) შესაძლებლობა წი-
 ნასწარ იქნება გათვალისწინებული და დაზღვეული. აქედან
 გამომდინარე, ბანკები არსებული კანონმდებლობით ვალდებუ-
 ლი არიან მოახდინონ დანაკარგების რეზერვების შექმნა. რე-
 ზერვები იქმნება ეროვნული ვალუტით. დანაკარგების რეზერ-
 ვების ანგარიშები ბანკში იქმნება ნებისმიერი ვალუტით ფორ-
 მირებული აქტივების დასაფარავად.

შექმნილი რეზერვები და მათი შემდგომი ზრდა გატარ-
 დება ბანკის ხარჯებში.

ბანკებში შექმნილი რეზერვები მრავალი სახისაა, მათ-
 გან აღსანიშნავია: აქტივის შესაძლო დანაკარგების რეზერვი,

მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის რეზერვი, ბანკის კაპიტალში აგრეთვე მოცემულია საერთო რეზერვები, რომელიც აერთიანებს სარეზერვო და მიზნობრივ ფონდს და აქტივის გადაფასების რეზერვს.

რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის და აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვები აღირიცხება ვალდებულებებში. მათი ფორმირება ხდება ბანკის ხარჯებიდან, ხოლო აქტივების გადაფასების რეზერვი და საერთო რეზერვები (სარეზერვო ფონდი და მიზნობრივი ფონდი) აღირიცხება კაპიტალის განყოფილებაში, მათი ფორმირება ხდება წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების მიხედვით.

14.3.1. მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის რეზერვების აღრიცხვა

ზოგიერთ შემთხვევაში ბანკი ახორციელებს სახსრების დაგროვებას მომავალი სოციალური ხარჯებისათვის, რომლებიც ბანკმა უნდა გასცეს სავალდებულო ან შესაძლო წესით შემდგომი პერიოდების განმავლობაში ხელფასის, პრემიების, შვებულებების და ანალოგიური ხარჯების გადახდასთან დაკავშირებული დანახარჯების დასაფარავად, აგრეთვე საპენსიო ფონდის შესაქმნელად.

რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის აღირიცხება ვალდებულებების განყოფილებაში, სადაც გახსნილია შემდეგი ანგარიშები:

4001 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის.

4002 საპენსიო ფონდი.

ამ ანგარიშების მიხედვით ვალდებულებებთან დაკავშირებული მომავალი პერიოდების ხარჯების დარიცხვა განხორციელდება საანგარიშო პერიოდის ბოლოს, რათა შესაბამისი რეზერვი აისახოს პერიოდში, რომელსაც განეკუთვნებიან. აღნიშნული რეზერვები იქმნება მოცემული მომენტიდან მოქმედი წესების მიხედვით.

რეზერვების შექმნა ან გადიდება ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი 9201-9209-პერსონალის ხარჯები

კრედიტი 4001-4002-რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის

რეზერვებიდან გაცემა გატარდება:

დებეტი 4001-4002 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის.

კრედიტი ფულადი სახრების ანგარიშები (1003 და სხვა).

თუ გაანგარიშების მიხედვით მიმდინარე პერიოდის განმავლობაში ადრე ნაკისრ ვალდებულებებთან შედარებით გაიზარდა გასაცემელთა ოდენობა, სხვაობის თანხა დაემატება რეზერვის ანგარიშს.

მიმდინარე პერიოდის ვალდებულებათა შესრულების დროს ბანკი დაგროვილ რეზერვებს გამოიყენებს გასაცემლების გადასახდელად.

ბუღალტრული აღრიცხვის მოცემული მეთოდი ხარჯებს აღიარებს ვალდებულებების წარმოქმნის პერიოდში და არა მათი ფაქტიურად გაცემის დროს.

მაგალითად, ბანკის მუშაკების შვებულების საზღაურის 1/12 ნაწილის აღიარება ხდება ყოველთვიურად, რომელიც დაეწერება შვებულებებისა და სავადმყოფო ფურცლების ხარჯების 9208 ანგარიშზე დებეტში, ხოლო კრედიტით გატარდება 4001 ანგარიშზე-რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის. საანგარიშო თვის საშვებულებო ხარჯების აღიარება მოხდება თვის ბოლო საშვებულებო სამუშაო დღეს.

14.3.2. აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის აღრიცხვა

კომერციული ბანკები ვალდებული არიან შექმნან აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი, შექმნილი რეზერვები და მათი შემდგომი ზრდა გაატარონ ბანკის ხარჯებში, მუხლით „ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით“, რომლებიც ნაჩვენები იქნება მის ბალანსზე მუხლით „აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“.

აქედან გამომდინარე ხარჯების ნაწილში ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით აისახება შემდეგ ანგარიშებზე:

1) 8501 ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით,

2) 8509 ზარალი დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით.

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება მიმდინარე საანგარიშგებო პერიოდში იმ აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის შექმნის ან გადიდების ხარჯების აღრიცხვისათვის, რომელთა მიხედვით წარმოიქმნება დაუზრუნებლობის რისკი (შესაძლო ზარალი), რაც შეესაბამება წინდახედულებების პრინციპებს. ე.ი. აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი იქმნება ბანკის ხარჯების მიხედვით და მათი ფორმირება ბალანსში ხდება ვალდებულებების განყოფილებაში.

აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ანგარიშები კრედიტით ეკორესპონდენტება შემდეგ ანგარიშებს:

4101 სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი;

4109 დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი;

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, რომლებიც გამოიყენება, როგორც ეროვნულ, ისე კომერციულ ბანკში.

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება იმ არასაიმედო აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვების აღრიცხვისათვის, რომლებზეც დასაშვებია წარმოიქმნას გადაუხდელობის რისკი.

შესაძლო დანაკარგების რეზერვის შექმნის, გამოყენებისა და წარმოების წესი რეგულირდება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შემუშავებული დებულებით.

მოცემული ანგარიშების ნაშთი ყოველთვის საკრედიტოა. ფინანსური ანგარიშების შედგენისას იგი გამოაკლდება აქტივთა შესაბამისი ჯგუფის თანხას. სხვაობა წარმოადგენს გადაუხდელობის რისკით გათავალისწინებულ შესაბამისი ჯგუფის აქტივების წმინდა ღირებულებას. შესაბამისი აქტივების წმინდა ღირებულება მიიღება აქტივთა საერთო თანხას მინუს რეზერვის სიდიდე.

რეზერვების შექმნა და გადიდება გატარდება:

დებეტი 8501, 8509 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

კრედიტი 4101, 4109 აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

რეზერვების შემცირება გატარდება:

დებეტი 4101, 4109 აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

კრედიტი 8501, 8509 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

უიმედო აქტივების ჩამოწერა გატარდება:

დებუტი 4101, 4109 აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

კრედიტი შესაბამისი აქტივების ანგარიშში

აქტივების შესაბამისი ჯგუფების მიხედვით შექმნილი რეზერვები ასახავენ ბანკისათვის იდენტიფიცირებული რისკების ერთობლიობას.

უცხოური ვალუტით სპეციალური რეზერვების შექმნასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისათვის:

1. ბანკის განვითარების ხარჯებში გაერთიანებულ წარმომადგენლობით ხარჯებში აღირიცხება:

ა) ბანკის თანამშრომლების მივლინების ხარჯები.

ბ) ბანკის სახელით გამართული ღონისძიებების ხარჯები.

გ) ბანკის წარმომადგენელზე საზღვარგარეთ გაწეული ხარჯები.

2. ბანკის თანამშრომელზე ხელფასის დარიცხვა აისახება:

ა) დ. 9201 კ.4501

ბ) დ. 8501 კ.4501

გ) დ. 9202 კ.4501

3. ძირითადი საშუალებების აქტივად აღიარების შემდეგ გაწეული ხარჯების შედეგად ბანკმა მიიღო მეტი ეკონომიკური სარგებელი. ამ შემთხვევაში გაწეული ხარჯები:

ა) უნდა აღიარდეს ხარჯებად მისი გაწევის თანავე.

ბ) უნდა დაემატოს ძირითადი აქტივების ღირებულებას?

გ) უნდა აღიარდეს რეზერვების ანგარიშებზე?

4. ბანკმა შეიძინა ნაღდი ფულის ჩეკის წიგნაკები, მასზე გაწეული ხარჯი გატარდება:

ა) დ. 9432 კ. 1003

ბ) დ. 9201 კ. 1003

გ) დ. 1003 კ. 9432

5. ბანკმა გადაიხადა ელექტროენერგიის ხარჯი (კომუნალური მომსახურების) ბუღალტრულად გატარება:

ა) დ. 9461 კ. 1003

ბ) დ. 9431 კ. 1003

გ) დ. 1003 კ. 9461

6. აქტივების გადაფასების რეზერვი ბანკში ფორმირდება:

ა) რეზერვის თანხის ხარჯებში მიკუთვნებით.

ბ) წინა წლების გაუნაწილებელი მოგებიდან

გ) საანგარიშო წლის მოგებიდან.

7. რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის შექმნა (ზრდა) გატარდება:

ა) დ. 9201-9209 კ. 4001

ბ) დ. 4001 კ. 1003

გ) დ. 5401 კ. 4001

8. სესხებზე შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ფორმირება აისახება გატარებით:

ა) დ. 8501 კ. 4101

ბ) დ. 5401 კ. 4101

გ) დ. 9201 კ. 4101.

თემის ძირითადი საკითხების არსის გაგების
შესამოწმებელი კითხვები:

1. რა ნაწილებად იყოფა ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები?

2. რა არის წარმომადგენლობითი ხარჯები?

3. როგორ გატარდება ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის დარიცხვისა და გაცემის ოპერაცია?

4. როგორ გატარდება ბანკის ფილიალებში საშემოსავლო გადასახადის დარიცხვისა და ბიუჯეტში გადარიცხვის ოპერაცია?

5. რომელი ხარჯები აღირიცხება ბანკის განვითარების ხარჯების შემადგენლობაში?

6. ძირითადი საშუალებების აქტივად აღიარების შემდეგ გაწეული ხარჯები რომელ ჯგუფად იყოფა და რა თავისებურებებით ხასიათდება მათი აღრიცხვა?

7. ბანკის მიერ ინვენტარის და სამეურნეო მასალების შეძენა როგორ აისახება ანგარიშებზე?

8. რა სახის რეზერვები იქმნება ბანკში?

9. როგორ აისახება რეზერვების ფორმირება ანგარიშთა გეგმის განყოფილებებთან დამოკიდებულებაში?

**თემა №15 ბანკის მოგების არსი,
გამოანგარიშება და აღრიცხვა. ბიუჯეტთან
ანგარიშსწორის აღრიცხვა**

„ემსგავსე ფუტკარს, რომელიც მხოლოდ
ყვავილებს ხედავს და აგროებს ხიტკოს
თაფლისთვის და არა ბუზს, რომელიც
ნაგავს და ათასგვარ ხიბინბურეს ეძებს
და იმით იკვებება“.

პაისი ათონელი

15.1 ბანკის მოგების არსი და გამოანგარიშება, საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) აღრიცხვა

15.2 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების (დაუფარავი ზარალის) და ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელების აღრიცხვა

15.3 გადავადებული საგადასახადო აქტივის არსი და აღრიცხვა. ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით

15.4 დამატებული ღირებულების გადასახადისა და სხვა გადასახადების აღრიცხვა

**15.1 ბანკის მოგების არსი და გამოანგარიშება,
საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) აღრიცხვა**

მოგება ბანკის მუშაობის შედეგიანობის მთავარი მაჩვენებელია. კომერციული ბანკის შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის სხვაობა მის მთლიან მოგებას შეადგენს. სწორედ მთლიანი მოგების (გადასახადების გადახდისა და ნარჩენი მოგების განაწილების გათვალისწინების გარეშე) მაჩვენებელი კომერციული ბანკის საქმიანობის ეფექტურობაზე იძლევა დახასიათებას.

ბანკის მოგებას ანგარიშობენ მოგება-ზარალის უწყისის მიხედვით, რომელიც ბანკის ბალანსთან ერთად ბანკის ანგარიშგების ძირითადი დოკუმენტია.

მოგება-ზარალის უწყისში მოცემული მუხლები შედგება შემდეგი განყოფილებებისაგან:

საპროცენტო შემოსავლები და ხარჯები;

საკომისიო შემოსავლები და ხარჯები;

საკონვერსიო ოპერაციებიდან მიღებული მოგება-ზარალი;

საოპერაციო მოგება-ზარალი;

სხვა შემოსავალი და ხარჯები;
ფიქსირებული ხარჯები;
მოგება (ზარალი) დარეზერვებამდე;
მოგება გადასახადის გადახდამდე;
მოგების გადასახადი;
წმინდა მოგება გადასახადის შემდეგ.

განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

საპროცენტო შემოსავლების და ხარჯების განყოფილებაში მოცემულია ბანკის მიერ გაცემული თითოეული სახის სესხის მიხედვით საპროცენტო შემოსავლები და საპროცენტო ხარჯები, გამოყვანილია წმინდა საპროცენტო მოგება, რომელიც მიიღება მათი სხვაობით. ე. ი. წმინდა საპროცენტო მოგება ტოლია საპროცენტო შემოსავლებს მინუს საპროცენტო ხარჯები.

საკომისიო შემოსავლებისა და ხარჯების განყოფილებაში შეტანილია ფიზიკური და იურიდიული პირებიდან მიღებული საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან, სესხის გაცემიდან, ანგარიშების წარმოებიდან, გადარიცხვებიდან, საინკასაციო მომსახურებიდან, სწრაფი ფულადი გზავნილებიდან და სხვა. ამავე განყოფილებაში შეტანილია ბანკის მიერ გადახდილი ყველა საკომისიო. გამოყვანილია საკომისიო მოგება (ზარალი). რომელიც არის საკომისიო შემოსავლებისა და ხარჯების სხვაობა.

საკონვერსიო¹ ოპერაციებიდან მიღებული მოგება-ზარალის განყოფილებაში დაჯგუფებულია შემდეგი ოპერაციებიდან მიღებული თანხები: ფიზიკური და იურიდიული პირებიდან მიღებული კონვერტაციის საკომისიო შემოსავალი, ვალუტის ყიდვა-გაყიდვიდან მიღებული შემოსავალი და ზარალი, სავალუტო სახსრების აფასებიდან მიღებული მოგება, გადახდილი კონვერტაციის საკომისიო ხარჯები და სხვა.

საოპერაციო მოგების (ზარალის) განყოფილებაში შეტანილია წმინდა მოგება, რომელიც ტოლია წმინდა საპროცენტო მოგების, საკომისიო მოგების და საკონვერსიო ოპერაციებიდან მიღებული მოგების ჯამის.

სხვა შემოსავლების და ხარჯების განყოფილებაში ცალ-ცალკე გაშიფრულია სხვა შემოსავლები და ხარჯები, კერძოდ, შემოსავლებში მოცემულია შემდეგი მუხლები: დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციებიდან, სალაროს ზედმეტობა, ქონების იჯარიდან მიღებული შემოსავლები და სხვა, ხოლო ხარჯების მუხლში მოცემულია ძირითადი საშუალებების გას-

ვლისა და გადაფასების ხარჯი, სალაროს დანაკლისი და სხვა.

ფიქსირებული ხარჯების განყოფილებაში დაჯგუფებულია შემდეგი ხარჯები: დანახარჯები მომსახურე პერსონალზე, რომელიც მოიცავს შემდეგ ხარჯებს: ხელფასი და სავალდებულო გადასახდელების ხარჯი, მივლინების, ოფისის, კომუნალური, გათბობისა და ავტომანქანის საწვავის, კავშირგაბმულობის, მუშაობის უზრუნველყოფის (საკანცელარიო და სხვა), მარკეტინგის და სხვა ხარჯები.

ამავე განყოფილებაში შედის თვითღირებულებას მიკუთვნილი შემდეგი გადასახადების ხარჯები: მიწის გადასახადის, ქონების გადასახადის, არარეზიდენტებზე გადასახდელი საშემოსავლო (10%), არარეზიდენტებზე გადახდილი დღე, საბაჟო გადასახადი და სხვა საბიუჯეტო ხარჯი.

მოგება (ზარალი) დარეზერვებამდე, მოგება (ზარალის) უწყისის ამ განყოფილებაში მოგების თანხა გამოყვანილია შემდეგი წესით: საოპერაციო მოგება (ზარალი) შემცირებულია ფიქსირებული და სხვა ხარჯებით და გაზრდილია სხვა ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლებით.

მოგება გადასახადის გადახდამდე, მოგება (ზარალის) უწყისის ამ განყოფილებაში მოცემული მოგების მაჩვენებელი გამოიანგარიშება შემდეგი წესით: დარეზერვებამდე მოგებას აკლდება კანონმდებლობით გათვალისწინებული რეზერვების შექმნაზე დამტკიცებული ნორმატივებით გამოანგარიშებული რეზერვების თანხები. ე .ი მიღებული შედეგი არის დასაბეგრი მოგება.

გადასახადის განყოფილებაში მოცემულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსით დამტკიცებული განაკვეთის მიხედვით დასაბეგრი მოგებიდან გამოანგარიშებული მოგების გადასახადის თანხა, რომელიც ექვემდებარება ბიუჯეტში გადახდას.

კონვერსია (ლათინური) – შეცვლა (საპროცენტო განაკვეთების შეცვლა და სხვა)

წმინდა მოგება გადასახადის შემდეგ, ამ განყოფილებაში ასახული წმინდა მოგება არის დასაბეგრი მოგებისა და მოგების გადასახადის სხვაობა, რომელსაც ანაწილებს კომერციული ბანკის ხელმძღვანელი ორგანოები.

ბანკის საქმიანობის შედეგად მიმდინარე ფინანსურ წელს მიღებული ყველა გაწეული დანახარჯი და მიღებული შემოსავლები მოგებისა და ზარალის ანგარიშზე აღირიცხება.

მოგების აღრიცხვა ხდება კაპიტალის განყოფილებაში მოცემულ ანგარიშებზე, აქედან აღსანიშნავია 5501- საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი). ეს ანგარიში აქტივ-პასივის ანგარიშია, მისი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები. იგი გამოიყენება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში მიმდინარე საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) ასახვისათვის.

ნაშთები მოცემული ანგარიშით ყოველთვის აღინიშნება პასივში. ფინანსურ ანგარიშგებაში ზარალის შემთხვევაში ნაშთი აღინიშნება მინუსის ნიშნით.

უნდა აღინიშნოს, რომ წინა წლების მოგება ან ზარალი არ დასაღღოვდება მიმდინარე წლის მოგებასთან ან ზარალთან.

თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ბანკი განსაზღვრავს შემოსავლებისა და ხარჯების საერთო თანხას, მათ შორის რეალიზებული და არარეალიზებული შემოსავლებისა და ხარჯების თანხებს. ყველა დარიცხული შემოსავალი და ხარჯი აღირიცხება იმავე პერიოდში, რომელშიც ოპერაცია გატარდა, მიუხედავად მისი მიღება-გადახდისა საანგარიშგებო პერიოდის ბოლო დღის ჩათვლით.

საანგარიშგებო წლის მოგების ფორმირება გატარდება:

დებეტი შემოსავლების ანგარიშები (60-70 კლასის ანგარიშები)

კრედიტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება

საანგარიშგებო წლის ზარალის ფორმირება გატარდება:

დებეტი 5501 საანგარიშგებო წლის ზარალი

კრედიტი ხარჯების ანგარიშები, (80-96 კლასის ანგარიშები)

ფილიალებში წლის ბოლოს № 5501 ანგარიშზე რიცხული ნაშთი გადაირიცხება სათაო ბანკში სატრანზიტო №5501 ანგარიშზე №2831 და 4831 ანგარიშების გამოყენებით.

საანგარიშგებო ფინანსური წლის განმავლობაში ნაშთი 5501 ანგარიშზე კრებსით ანგარიშებში ყალიბდება, როგორც შემოსავლებისა და ხარჯების ყველა განაყოფის ჯამური შედეგი, მიმდინარე პერიოდში ბიუჯეტში გადასახდელის ჩათვლით.

საანგარიშგებო წლის ბოლო დღეს შემოსავლებისა და ხარჯების ყველა ანალიზური ანგარიში დაიხურება 5501 ანგარიშთან კორესპონდენციაში.

მოგება (ზარალი) აღირიცხება მხოლოდ საქართველოს ეროვნული ვალუტით, იმის მიუხედავად თუ რომელი ვალუტით ხორციელდებოდა შემოსავლების მიღება და ხარჯების გადახდა, უცხოურ ვალუტაში შემოსავლებისა და ხარჯების მიხედვით გადასახდელებთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები.

15.2 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების (დაუფარავი ზარალის) და ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელების აღრიცხვა

ვინაიდან საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში გასული წლების მოგება ან ზარალი არ დასაღწევად მიმდინარე წლის ზარალთან, ან მოგებასთან, ამიტომ ბუღალტრულ აღრიცხვაში განცალკევებულად აღირიცხება წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი).

ანგარიში 5401-წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი), არის აქტივ-პასივის ანგარიში, მისი მოსარგებლეა ეროვნული ბანკი და კომერციული ბანკები.

აღნიშნული ანგარიში გამოიყენება დამფუძნებლების მიერ დამტკიცებული, წინა წლებში გაუნაწილებელი მოგების ან დაუფარავი ზარალის აღრიცხვისათვის. მოცემულ ანგარიშზე თანხების მოძრაობა ბანკს შეუძლია განახორციელოს მხოლოდ დამფუძნებელთა გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ნაშთები მოცემულ ანგარიშზე ყოველთვის აღინიშნება პასივში, ზარალის შემთხვევაში ნაშთი აღინიშნება მინუსის ნიშნით.

საანგარიშგებო წლის მოგების ანგარიშიდან წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების ანგარიშზე თანხის გადატანა გატარდება:

დებეტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

კრედიტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

საანგარიშგებო წლის ზარალის ანგარიშიდან დაუფარავი ზარალის ნაშთის გადატანა:

დებეტი 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი);

კრედიტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი);

აღნიშნული ბუღალტრული გატარებები მოხდება დაფუძნებულთა გადაწყვეტილებების საფუძველზე.

საბანკო დაწესებულება, ისევე როგორც ნებისმიერი სამეურნეო საწარმო, მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით ვალდებულია თავისი ეკონომიკური საქმიანობის მიხედვით მოახდინოს ანგარიშსწორება ბიუჯეტთან.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში ბიუჯეტში მოგების გადასახადის დარიცხვა ხდება ანგარიშზე 4551 - გადასახდელი მოგების გადასახადი, რომელიც წარმოადგენს ვალდებულებებს ბიუჯეტის მიმართ.

ანგარიში 4551 - გადასახდელი მოგების გადასახადი პასივის ანგარიშია, მისი მოსარგებლეა ეროვნული და კომერციული ბანკები. მოცემული ანგარიში გამოიყენება საანგარიშგებო წელს ფაქტიური (რეალური) მონაცემების საფუძველზე მიღებული მოგების გადასახადით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების აღრიცხვისათვის, მის კრედიტში რიცხული თანხა გვიწვევებს დარიცხულ (ბიუჯეტის კუთვნილ) თანხას, რომელიც ეკუთვნის ბიუჯეტს.

გამოანგარიშებული მოგების გადასახადის დარიცხვა გატარდება:

დებეტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით

კრედიტი 4551 გადასახდელი მოგების გადასახადი

№ 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით აქტივის ანგარიშია, მისი მოსარგებლეა, როგორც ეროვნული, ისე კომერციული ბანკები. მოცემული ანგარიში გამოიყენება მიმდინარე საანგარიშგებო წელს ბანკის მიერ დარიცხული მოგების გადასახადით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების აღრიცხვისათვის. კერძოდ, ამ ანგარიშზე აღირიცხება ბანკის მიერ გაწეული ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით.

ბანკების ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების პროცესი ხორციელდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მოთხოვნების დაცვით. კერძოდ, მოგების გადასახადს მიმდინარე წლის განმავლობაში ბანკები იხდიან მიმდინარე გადასახდელების სახით. მოგების მიმდინარე გადასახდელი გამოიანგარიშება გასული წლის მოგებიდან, იგი შესაბამისი ვადების

(15/V, 15/VII, 15/IX და 15/XII) მიხედვით გადაირიცხება ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელის სახით, ხოლო მოგების წლიური დეკლარაციის წარდგენის შემდეგ ხდება მიმდინარე გადასახდელის ჩათვლა. აღნიშნული თანხები ბანკისათვის აქტიური ოპერაცია და აისახება, როგორც მოთხოვნები.

ანგარიში 2551-მოგების მიმდინარე გადასახდელი, აქტივის ანგარიშია, მისი მოსარგებლეა მხოლოდ კომერციული ბანკები, მოცემული ანგარიში გამოიყენება მიმდინარე სააღრიცხვო წელს ბანკის მიერ მოგების მიმდინარე გადასახდელების (სააგანსო) მიხედვით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების აღრიცხვისათვის.

მოგების მიმდინარე გადასახდელის (აგანსად) გადარიცხვას ბანკი შემდეგი გატარებით ასახავს:

დებეტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახდელი

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები

მოგების გადასახადის წლიური დეკლარაციის წარდგენის შემდეგ მიმდინარე გადასახდელის (აგანსად) გადახდილი თანხით საგადასახადო ვალდებულებების გაქვითვა გატარდება:

დებეტი 4551 გადასახდელი მოგების გადასახადი

კრედიტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახდელი

ეი მოხდება მიმდინარე გადასახდელის ჩათვლა გადასახდელი მოგების სახეში.

153 გადავადებული საგადასახადო აქტივის არსი და აღრიცხვა. ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით

საქართველოს საგადასახადო კოდექსსა (სსკ) და ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებს (ბასს) შორის არის გარკვეული განსხვავებები, ეს განსხვავებები იწვევს იმას, რომ ბასს-ის მიხედვით გამოთვლილი მოგება და შესაბამისად მოგების გადასახადიც თითქმის ყოველთვის განსხვავდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიხედვით გამოთვლილი მოგებისა და მოგების გადასახადისაგან.

სსკ და ბასს შორის განსხვავებები შეიძლება იყოს მუდმივი და დროებითი.

დროებითი განსხვავებები კომპენსირდება შემდგომ საანგარიშგებო პერიოდებში, (მაგალითად ამორტიზაცია).

მუდმივი განსხვავებები არ კომპენსირდება შემდგომ სა-
ანგარიშგებო პერიოდებში, (მაგალითად გადახდილი ჯარიმა).

განვიხილოთ აღნიშნული განსხვავებების აღრიცხვის თა-
ვისებურებები.

გადავადებული მოგების გადასახადის აქტივი, ანუ გადა-
ვადებული საგადასახადო აქტივი არის საგადასახადო მოგე-
ბის გადასახადსა და სააღრიცხვო მოგების გადასახადს შო-
რის სხვაობის ის ნაწილი, რომელიც გამოწვეულია მხოლოდ
დროებითი განსხვავებით, როდესაც საგადასახადო მოგების
გადასახადი აღემატება სააღრიცხვო მოგების გადასახადს.

გადავადებული მოგების გადასახადის ვალდებულება,
არის საგადასახადო მოგების გადასახადსა და სააღრიცხვო
მოგების გადასახად შორის სხვაობის ის ნაწილი, რომელიც
გამოწვეულია მხოლოდ დროებითი განსხვავებით, როდესაც
სააღრიცხვო მოგების გადასახადი აღემატება საგადასახადო
მოგებას.

გადავადებული საგადასახადო აქტივი აღირიცხება 2711
ანგარიშზე - გადავადებული საგადასახადო აქტივი, იგი აქ-
ტივის ანგარიშშია და გამოიყენება კომერციულ ბანკებში. აღ-
ნიშნულ ანგარიშს აქვს ინფორმაციული დატვირთვა ფინანსუ-
რი საქმიანობის ანალიზისათვის, ვინაიდან მასზე აღირიცხება
სააღრიცხვო და საგადასახადო მოგების გადასახადებს შორის
დროებითი სხვაობა.

მოგების დროებითი სხვაობის თანხის აღება გადავადე-
ბული საგადასახადო აქტივის ანგარიშზე გატარდება:

დებიტი 2711 გადავადებული საგადასახადო აქტივი

კრედიტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გა-
დასახადის მიხედვით

მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით ბან-
კის მიერ გაწეული ხარჯების აღრიცხვის გარკვევის მიზნით
განვიხილოთ ორი შემთხვევა.

1. სააღრიცხვო ანგარიშებით მიღებული მოგება ნაკლებია
საგადასახადო ანგარიშებით მიღებულ მოგებაზე;

2. სააღრიცხვო მოგება მეტია საგადასახადო მოგებაზე;

როდესაც სააღრიცხვო ანგარიშებით მიღებული მოგება
ნაკლებია საგადასახადო ანგარიშებით მიღებულ მოგებაზე,
მაშინ წარმოიშვება გადავადებული მოგების გადასახადის აქ-
ტივი, ამრიგად, ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო
სტანდარტები გადავადებული მოგების გადასახადის თანხას
აღრიცხავს აქტივის სახით, რომელიც შემდეგ პერიოდებში
უნდა აღიარდეს ფაქტიურ ხარჯებად.

მაგალითად, სააღრიცხვო ანგარიშებით მიღებული დასაბეგრი მოგება არის 60 000 ლარი, ხოლო საგადასახადო ანგარიშებით მიღებული მოგება 80 000 ლარი, მოგების გადასახადის განაკვეთი 15%, აქედან გამომდინარე მოგების გადასახადი იქნება: სააღრიცხვო მოგების მიხედვით - 9 000 ლარი (60 000-ის 15%), საგადასახადო მოგების მიხედვით - 12 000 ლარი (80 000-ის 15%) . სხვაობა 3 000 (12 000-9 000) არის დროებითი სხვაობა, რომელიც შემდგომ პერიოდში გასწორდება, ამასთან ერთად ბანკმა წლის განმავლობაში ბიუჯეტში გადაიხადა მიმდინარე გადასახადების სახით 8 000 ლარი, ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების ოპერაციები ავსახოთ ბუღალტრული გატარებით:

1. მოგების მიმდინარე გადასახადების გადახდა (ავანსად):

 დებეტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახადი 8 000

 კრედიტი ფულადი სახსრები 8 000

2. მოგების გადასახადის ღარიცხვა და დროებითი სხვაობის თანხის აღება გადავადებული საგადასახადო აქტივის ანგარიშზე:

 დებეტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით 9 000

 დებეტი 2711 გადავადებული საგადასახადო აქტივი 3 000

 კრედიტი 4551 გადასახადი მოგების გადასახადი 12 000

3. საგადასახადო კოდექსის მიხედვით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების დროს მოგების გადასახადი გადაიხდება საგადასახადო მოგებიდან, ე.ი. მაგალითის მიხედვით გადასახადელია 12 000 ლარი, აქედან ჩაითვლება გადახდილი მოგების მიმდინარე გადასახადი (8 000) და დამატებით ბანკი გადაიხდის 4 000 ლარს (12 000-8 000), ეს ოპერაცია აისახება შემდეგი გატარებით:

 დებეტი 4551 გადასახადი მოგების გადასახადი 12 000

 კრედიტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახადი 8 000

 კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები 4 000

იმ შემთხვევაში, თუ ბანკს მიმდინარე გადასახადი გადახდილი ექნება 13 000 ლარი, ე.ი. 1 000 ლარი არის ზედმეტად გადახდილი მოგების გადასახადი, რომელიც ექვემდებარება დაბრუნებას. ბიუჯეტიდან ზედმეტად გადახდილი

მოგების გადასახადის (1 000) ლარის დაბრუნება (მიღება)
აისახება შემდეგი გატარებით:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიშები 1 000

კრედიტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახადი 1 000

როგორც წესი, საანგარიშგებო წლის ბოლოს ხარჯები
მოგების მიმდინარე გადასახდელის ხაზით უნდა დაიხუროს
საანგარიშგებო წლის მოგების ანგარიშით:

დებეტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება/ზარალი
9000

კრედიტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გა-
დასახადის მიხედვით 9 000

როდესაც სააღრიცხვო მოგება მეტია საგადასახადო მო-
გებაზე, (მეორე შემთხვევა), მაშინ წარმოიშობა გადავადებუ-
ლი მოგების გადასახადის ვალდებულება, ამ შემთხვევაშიც
სხვაობის თანხა დროებითია. ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების
თვალსაჩინოებისათვის განვიხილოთ მაგალითი:

სააღრიცხვო ანგარიშებით მიღებული მოგების გადასა-
ხადია 20 000 ლარი, ხოლო საგადასახადო ანგარიშებით
მიღებული მოგების მოგების გადასახადი -15 000 ლარი.

ბანკმა წლის განმავლობაში მოგების მიმდინარე გადასახდე-
ლი გადაიხადა 12 000 ლარი. ავსახოთ ბიუჯეტთან ანგა-
რიშსწორებები ბუღალტრული გატარებით:

1. მოგების მიმდინარე გადასახდელის (ავანსად) გადახ-
და:

დებეტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახადი 12 000

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები 12 000

2. მოგების გადასახადის დარიცხვა და გადავადებული
საგადასახადო ვალდებულებების აღრიცხვა:

დებეტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გა-
დასახადის მიხედვით 20 000

კრედიტი 4551 გადასახდელი მოგების გადასახადი 15
000

კრედიტი 4711 გადავადებული საგადასახადო ვალდებუ-
ლებები 5 000

როგორც გატარებიდან ჩანს გადავადებული საგადასახა-
დო ვალდებულებები აღირიცხება 4711 პასიურ ანგარიშზე,
აღნიშნულ ანგარიშს აქვს ინფორმაციული დატვირთვა ფინან-
სური საქმიანობის ანალიზისათვის.

3. ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების დროს მოგების გადა-
სახადი ბიუჯეტს ეკუთვნის საგადასახადო ანგარიშების მი-
ხედვით, ე.ი. 15 000 ლარი, ვინაიდან 12 000 ჩარიცხულია

მიმდინარე გადასახდელის სახით, დამატებით ჩასარიცხია 3 000 ლარი (15 000-12 000), ეს ოპერაცია თანხის გადახდის შემდეგ აისახება გატარებით:

დებეტი 4551 გადასახდელი მოგების გადასახადი 15 000

კრედიტი 2551 მოგების მიმდინარე გადასახდელი 12 000

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები 3 000

4. საანგარიშო წლის (კვარტალის) ბოლოს დაიხურება ანგარიში 9501- ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით, 5501 -საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) ანგარიშით, შემდეგი გატარებით:

დებეტი 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი) 15 000

კრედიტი 9501 ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით 15 000

ამრიგად, საანგარიშგებო წლის მოსალოდნელი გადასახადის თანხის დარიცხვისას შედგება ბუღალტრული გატარება დებეტი 9501 ანგარიში, კრედიტი 4551 ანგარიში, წლის ბოლოს 9501 ანგარიში იხურება, 5501 ანგარიშთან კორესპონდენციით.

თანხების დარიცხვა და ანგარიშებზე გატარება მოხდება პერიოდულად მენეჯმენტის შეხედულებისამებრ ყოველთვიურად, კვარტალურად და ასე შემდეგ.

15.4 დამატებული ღირებულების გადასახადისა და სხვა გადასახადების აღრიცხვა

დამატებული ღირებულების გადასახადის (დღგ) გაანგარიშება წარმოებს საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე, დღგ როგორც არაპირდაპირი გადასახადი არის საქონლის წარმოებისა და განაწილების ყველა სტადიაზე დამატებული ღირებულების ნაწილის, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიაზე შემოტანილი ყველა დასაბეგრი საქონლის ღირებულების ნაწილის სავალდებულო შენატანი ბიუჯეტში. დღგ ღვინდება მიწოდებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების (სამუშაოს, მომსახურების) ფასზე დანამატის სახით, რომელსაც იხდის მომხმარებელი ამ ფასეულობების შეძენისას.

დღგ-ს ბიუჯეტში შესატანი თანხა განისზღვრება როგორც სხვაობა, ამ ბრუნვაზე დარიცხული დღგ-ს თანხასა და საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურებით ჩასათვლელი დღგ-ს თანხებს შორის.

დღგ-ის აღრიცხვისათვის ბანკები იყენებენ 2 ანგარიშს:

1. 2552 გადახდილი დღგ

2. 4552 გადასახდელი დღგ

ანგარიში 2552 გადახდილი დღგ, აქტიური ანგარიშია, იგი გამოიყენება ბანკის მიერ შეძენილ საქონელზე (სამუშაოებზე, მომსახურებაზე) გადახდილი დღგ-ის აღრიცხვისათვის, კერძოდ:

შეძენილი საქონლის, (სამუშაოების, მომსახურების) დროს გადახდილი დღგ ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი 2552 გადახდილი დღგ

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიში

ანგარიში 4552 გადასახდელი დღგ, პასივის ანგარიშია, მოცემული ანგარიში გამოიყენება ბანკის მიერ რეალიზებული მატერიალურ ფასეულობაზე (სამუშაოებზე, მომსახურებაზე) გადასახდელი დღგ-ის აღრიცხვისათვის, კერძოდ:

მიღებული (დარიცხული) დღგ-ის თანხები გატარდება:

დებეტი ფულადი სახსრების ანგარიში

კრედიტი 4552 გადასახდელი დღგ

გადახდილი დღგ-ის ჩათვლა:

დებეტი 4552 გადასახდელი დღგ

კრედიტი 2552 გადახდილი დღგ

4552 ანგარიშის კრედიტში აისახება ბიუჯეტში გადასახდელი დღგ-ის თანხა, ხოლო დებეტში ბანკის მიერ გადახდილი დღგ-ის თანხის ის ნაწილი, რომელიც დეკლარაციის მიხედვით ექვემდებარება ჩათვლას მათ შორის სხვაობის თანხა კი ექვემდებარება ბიუჯეტში გადარიცხვას.

საგადასახადო კანონმდებლობით ბანკები, ზემოაღნიშნული გადასახადების გარდა ბიუჯეტში იხდიან სხვა გადასახადებს, რომლებიც აღირიცხებიან ანგარიშებზე:

1. 4553 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი;

2. 4554 გადასახდელი სოციალური გადასახადი;

3. 4559 დანარჩენი გადასახდელი გადასახადები;

მოცემული ანგარიშები პასივის ანგარიშებია, რომლებიც გამოიყენება ბანკის მიერ ბიუჯეტში დარიცხული (გადასახდელი) გადასახადების (მოგებისა და დღგ-ის გარდა) აღრიცხვისათვის. საშემოსავლო გადასახადის აღრიცხვა განხილული იყო წინა თემებში. ხოლო სოციალური გადასახადი გა-

უქმებულია 2008 წლი 1 იანვრიდან. 4559 ანგარიშზე -დანარჩენი გადასახდელი გადასახადი აისახება ქონების გადასახადი (საწარმოთა ქონების გადასახადი, მიწაზე ქონების გადასახადი) და სხვა. აღნიშნული გადასახადების დარიცხვა აისახება ხარჯების 9471 ანგარიშზე.

ანგ. 9471- ხარჯები ბიუჯეტში გადასახადების მიხედვით (მოგების გადასახადის გარდა) აქტიური ანგარიშია, იგი გამოიყენება ეროვნული ბანკის და კომერციული ბანკების მიერ. საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გადასახადების სახით (მოგების გარდა) გადასახდელი თანხების აღრიცხვისათვის.

დანარჩენი გადასახდელის დარიცხვა ბუღალტრულად გატარდება:

დებეტი 9471 ხარჯები ბიუჯეტში გადასახადების მიხედვით, (მოგების გადასახადის გარდა)

კრედიტი 4559 დანარჩენი გადასახდელი გადასახადები ბიუჯეტში გადასახადების გადარიცხვა, ანუ გადასახადის გადახდა გატარდება:

დებეტი 9471 ხარჯები ბიუჯეტში გადასახადების მიხედვით (ქონების, მიწაზე ქონების და სხვა გადასახადები)

კრედიტი ფულადი სახსრების ანგარიშები (საკორესპონდენტო ანგარიში)

ცალკეული სახის გადასახადის გადახდის შემთხვევაში დადებულდება 9471-პირადი ანგარიში და დაკრედიტდება საკორესპონდენტო ანგარიში.

ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკმა უნდა შექმნას ისეთი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც დროის მცირე მონაკვეთში უზრუნველყოფს ბიუჯეტში გადახდილი გადასახადების შესახებ მონაცემთა მიღებას სახეების, დარიცხული-გადახდილი თანხების, თარიღებისა და სხვა ნიშნების მიხედვით. გადახდილი გადასახადები აღრიცხვაში აისახება საქართველოს ეროვნული ვალუტით.

პრაქტიკაში შეიძლება გადასახადი გადახდილი იყოს წინასწარ, ან ზედმეტად, რომელიც ექვემდებარება გადასახადში ჩათვლას. წინასწარ, ან ზედმეტად გადახდილი თანხის ჩათვლა გატარდება:

დებეტი 4559 დანარჩენი გადასახდელი გადასახადები

კრედიტი 2559 დანარჩენი მიმდინარე გადასახადები

ანგარიში 2559 - დანარჩენი მიმდინარე გადასახადები, აქტივის ანგარიშია, იგი გამოიყენება ბანკის მიერ ბიუჯეტში წინასწარ, ან ზედმეტად (ავანსად) გადახდილი გადასახადე-

ბის (მოგებისა და დღე-ის გარდა) აღრიცხვისათვის, 2559 ანგარიშის დებეტში აისახება ბანკის მიერ ბიუჯეტში წინასწარ, ან ზედმეტად (აევანსად) გადახდილი თანხა, ხოლო კრედიტში აევანსად გადახდილი გადასახადის ჩათვლა.

ტესტები შეძენილი ცოდნის დონის თვითშემოწმებისთვის:

1. ბანკის მოგების (ზარალის) გამოანგარიშებისათვის იყენებენ:

- ა. ბალანსის ფორმას;
- ბ. მოგების (ზარალის) უწყისს;
- გ. მოგების (ზარალის) ბალანსს;

2. ბანკის ბუღალტრულ აღრიცხვაში მოგების (ზარალის) აღრიცხვა ხდება ანგარიშთა გეგმის:

- ა. აქტივის განყოფილებაში;
- ბ. ვალდებულებებისა და კაპიტალის განყოფილებაში;
- გ. ხარჯებისა და კაპიტალის განყოფილებაში;
- დ. კაპიტალის განყოფილებაში;

3. საანგარიშგებო წლის მოგების ფორმირების დროს შემოსავლების ანგარიშების დაზღუდვისას გატარდება:

ა. დებეტი: საანგარიშგებო წლის მოგება (ანგ.5501);
კრედიტი: შემოსავლების ანგარიშები (60-76 კლასის ანგარიშები);

ბ. დებეტი: 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება; კრედიტი: 5401 წინა წლის გაუნაწილებელი მოგება;

გ. დებეტი: შემოსავლების ანგარიში (60-76 კლასის ანგარიშები); კრედიტი: საანგარიშგებო წლის მოგება (ანგ. 5501)

4. საანგარიშგებო წლის ზარალის ფორმირება გატარდება:

ა. დებეტი: 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება/ზარალი;
კრედიტი: შემოსავლების ანგარიში (60-76 კლასის ანგარიშები);

ბ. დებეტი: 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება/ზარალი;
კრედიტი: ხარჯების ანგარიშები (80-96 კლასის ანგარიშები);

გ. დებუტი: ხარჯების ანგარიშები (80-96 კლასის ანგარიშები); კრედიტი: 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება/ზარალი;

5. წინა წლებში გაუნაწილებელი მოგების, ან დაუფარავი ზარალის ანგარიშზე თანხების მოძრაობა ბანკს შეუძლია განახორციელოს;

ა. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის გადაწყვეტილების საფუძველზე;

ბ. დირექტორთა საბჭოს გადაწყვეტილების საფუძველზე;

გ. დამფუძნებელთა გადაწყვეტილების საფუძველზე;

6. ბანკის მოგების მიმდინარე გადასახადის ოდენობა გამოიანგარიშება:

ა. შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის სხვაობიდან;

ბ. ბანკის გასული წლის მოგების გადასახადიდან;

გ. ბანკის გასული წლის შემოსავლებიდან;

7. შეძენილი საქონლის ღრის გადახდილი დღგ გატარდება:

ა. დ. 4552; კ. 1003;

ბ. დ. 2552; კ. 1003;

გ. დ. 1003; კ. 2552;

დ. დ. 4552; კ. 2552;

ძირითადი საკითხების არსის გაგების შესაძლებელი კითხვები:

1. როგორ გამოიანგარიშება კომერციული ბანკის მთლიანი მოგება?

2. ჩამოთვალეთ მოგება-ზარალის უწყისის ძირითადი მუხლები;

3. როგორი სახე აქვს საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) ფორმირების გატარებას შემოსავლების ანგარიშებთან მიმართებაში? ხარჯების ანგარიშებთან მიმართებაში?

4. რა არის საჭირო წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების (დაუფარავი ზარალის) ანგარიშზე თანხების გატარებისათვის?

5. როგორი სახე აქვს საანგარიშგებო წლის მოგების ანგარიშიდან გაუნაწილებელი მოგების ანგარიშზე თანხების გადატანის გატარებას?

6. როგორი გატარდება საგადასახდელი მოგების გადასახადის დაფარვა? გადახდა?
7. რა არის მოგების მიმდინარე გადასახადები?
8. რა არის გადავადებული საგადასახადო აქტივი?
9. რა არის გადავადებული საგადასახადო ვალდებულება?
10. როგორ გატარდება ექნება გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადის გადახდას სათავო ბანკში?

ანგარიშთა გეგმა

აქტივები

კლასი 10 ფულადი სახსრები

100 ნაღდი ფული მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტით

1002 სათავო ოფისის სალარო

1003 ფილიალების სალარო

1004 ფულადი სახსრები ბანკომატებში

1005 კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო

1006 ბანკნოტები და მონეტები გზაში

1007 მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები

101 ნაღდი უცხოური ვალუტა და სხვა საგადახდო ღოკუმენტები

1012 სათავო ოფისის სალარო

1013 ფილიალების სალარო

1014 ფულადი სახსრები ბანკომატებში

1015 კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო

1016 ბანკნოტები და მონეტები გზაში

1018 სხვა საგადახდო ღოკუმენტები

კლასი 11 ოქრო

110 ოქრო

1101 საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ოქრო

1102 საერთაშორისო სტანდარტების შეუსაბამო ოქრო

კლასი 12 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხები

120 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1201 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1202 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1203 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1209 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

121 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1211 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1212 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1213 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1219 ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

125 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1251 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1252 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1253 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

126 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1261 ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1262 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1263 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

კლასი 13 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხები

130 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1302 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1303 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1304 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1305 მშენებლობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1306 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1307 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1308 დანარჩენ სფეროთა საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1309 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე

131 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1312 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1313 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1314 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1315 მშენებლობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1316 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1317 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1318 დანარჩენ სფეროთა საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1319 ოვერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშებზე

135 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1352 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1353 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1354 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1355 მშენებლობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1356 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1357 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1358 დანარჩენ სფეროთა საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

136 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1362 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1363 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1364 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1365 მშენებლობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1366 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1367 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1368 დანარჩენ სფეროთა საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

კლასი 14 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდები

140 დაფარვის ვადამდე ფლობილი სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდები ეროვნული ვალუტით

1401 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები

- 1402 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღაღდეების კონტრანგარიშ-დისკონტი
- 1403 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეები
- 1404 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეების დისკონტი
- 1405 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეების პრემია
- 1406 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღაღდეების გა-
დაფასება
- 1407 სახელმწიფო საგალო ვალდებულებები ეროვნუ-
ლი ბანკისათვის
- 141 დაფარვის ვადამდე ფლობილი სახელმწიფო საგა-
ლო ფასიანი ქაღაღდეები უცხოური ვალუტით
- 1411 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღაღდეები
- 1412 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღაღდეების კონტრანგარიშ-დისკონტი
- 1413 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეები
- 1414 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეების დისკონტი
- 1415 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღაღდეების პრემია
- 1416 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღაღდეების გა-
დაფასება
- 142 გასაყიდად არსებული სახელმწიფო საგალო ფასია-
ნი ქაღაღდეები ეროვნული ვალუტით
- 1421 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღაღდეები
- 1422 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღაღდეების კონტრანგარიშ-დისკონტი
- 1423 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღაღ-
დეები
- 1424 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღაღ-
დეების დისკონტი
- 1425 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღაღ-
დეების პრემია
- 1426 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღაღდეების გადა-
ფასება

1427 სახელმწიფო საგალო ვალდებულებები ეროვნული ბანკისათვის

143 გასაყიდად არსებული სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდები უცხოური ვალუტით

1431 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები

1432 სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

1433 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღალდები

1434 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

1435 სახელმწიფო საგალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია

1436 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდების გადაფასება

კლასი 15 ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის

150 ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის ეროვნული ვალუტით

1501 აქციები

1502 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდები

1503 კორპორაციული საგალო ფასიანი ქაღალდები

151 ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის უცხოური ვალუტით

1511 აქციები

1512 სახელმწიფო საგალო ფასიანი ქაღალდები

1513 კორპორაციული საგალო ფასიანი ქაღალდები

კლასი 16 კორპორაციული საგალო ფასიანი ქაღალდები

160 დაფარვის ვადაზე ფლობილი კორპორაციული საგალო ფასიანი ქაღალდები ეროვნული ვალუტით

1601 კორპორაციული საგალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები

1602 კორპორაციული საგალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

1603 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღები

1604 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების დისკონტი

1605 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების პრემია

1606 კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალღების გა-
დაფასება

161 დაფარვის ვადამდე ფლობილი კორპორაციული სა-
ვალო ფასიანი ქაღალღები უცხოური ვალუტით

1611 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალღები

1612 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალღების კონტრანგარიშ-დისკონტი

1613 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღები

1614 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების დისკონტი

1615 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების პრემია

1616 კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალღების
გადაფასება

162 გასაყიდად არსებული კორპორაციული სავალო ფა-
სიანი ქაღალღები ეროვნული ვალუტით

1621 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალღები

1622 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალღების კონტრანგარიშ-დისკონტი

1623 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღები

1624 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების დისკონტი

1625 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალღების პრემია

1626 კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალღების
გადაფასება

163 გასაყიდად არსებული კორპორაციული სავალო ფა-
სიანი ქაღალღები უცხოური ვალუტით

1631 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალღები

- 1632 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
- 1633 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალდები
- 1634 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალდების დისკონტი
- 1635 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალდების პრემია
- 1636 კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალდების
გადაფასება

კლასი 17 მოთხოვნები ბანკების მიმართ

- 170 "ნოსტრო" ანგარიშები ეროვნული ვალუტით
- 1701 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალ-
ურ ბანკებში
- 1702 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ კომერცი-
ულ ბანკებში
- 1703 "ნოსტრო" ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ
ბანკებში
- 171 "ნოსტრო" ანგარიშები უცხოური ვალუტით
- 1711 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალ-
ურ ბანკებში
- 1712 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ კომერცი-
ულ ბანკებში
- 1713 "ნოსტრო" ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ
ბანკებში
- 172 ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები
ეროვნული ვალუტით
- 1721 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ
ბანკებში
- 1722 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ
ბანკებში
- 1723 ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ
ბანკებში
- 173 ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები უც-
ხოური ვალუტით
- 1731 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ
ბანკებში
- 1732 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ
ბანკებში

1733 ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში

175 ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით

1751 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1752 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1753 რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1754 რეპოპერაციებით ბანკებისათვის მიცემული სახსრები

1755 საკრედიტო აუქციონებზე ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1759 ოვერდრაფტები "ლორო" ანგარიშებზე

176 ბანკებისათვის მიცემული სესხები უცხოური ვალუტით

1761 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1762 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1763 რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

1769 ოვერდრაფტები "ლორო" ანგარიშებზე

კლასი 18 კლიენტებისათვის მიცემული სესხები

180 კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1801 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1802 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1803 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1804 სოფლის მეურნეობისა და მეტყევეობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1805 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1806 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1807 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1808 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1809 ოვერდრაფტები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე

181 კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1811 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1812 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1813 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1814 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1815 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1816 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1817 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1818 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

1819 ოვერდრაფტები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე

185 კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

1851 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1852 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1853 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1854 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1855 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1856 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1857 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1858 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

186 კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

1861 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1862 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1863 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1864 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1865 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1866 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1867 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

1868 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

კლასი 19 ვადაგადაცილებული სესხები

190 ვადაგადაცილებული სესხები ეროვნული ვალუტით

1901 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1902 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1903 ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

1905 კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

- 191 ვადაგადაცილებული სესხები უცხოური ვალუტით
 1911 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება
 1912 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება
 1913 ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება
 1915 კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება

კლასი 20 ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმოებში

- 200 ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმოებში ეროვნული ვალუტით
 2001 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში
 2002 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში
 2003 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში
 201 ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმოებში უცხოური ვალუტით
 2011 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში
 2012 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში
 2013 ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

კლასი 21 საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიშები

- 210 საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიშები
 2101 IMF SDR
 2102 IMF ანგარიშები

კლასი 23 დანარჩენი ოპერაციები

- 230 დანარჩენი ოპერაციები ეროვნული ვალუტით

- 2303 ფინანსური ლიზინგი
231 დანარჩენი ოპერაციები უცხოური ვალუტით
2313 ფინანსური ლიზინგი

კლასი 24 მისაღები პროცენტები და დივიდენდები

- 240 მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
- 2401 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2402 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2403 მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით
- 2404 მისაღები პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2406 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2407 მისაღები პროცენტები კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2408 მისაღები პროცენტები სსფ-ს აქტივების მიხედვით
- 2409 მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით
- 241 მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით უცხოური ვალუტით
- 2411 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2412 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2413 მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით
- 2414 მისაღები პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2415 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

2416 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

2417 მისაღები პროცენტები კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

2418 მისაღები პროცენტები სსფ-ს აქტივების მიხედვით

2419 მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

246 მისაღები დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

2461 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 20 პროცენტზე ნაკლებს

2462 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 20-50 პროცენტს

2463 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 50 პროცენტზე მეტს

247 მისაღები დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

2471 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 20 პროცენტზე ნაკლებს

2472 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 20-50 პროცენტს

2473 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის 50 პროცენტზე მეტს

კლასი 25 დანარჩენი აქტივები

250 დანარჩენი აქტივები ეროვნული ვალუტით

2501 დებიტორები

2502 გაურკვეველი თანხები

2503 ავანსები

2504 ინკასირებული საგადახდო საბუთები

2505 ძირითად საშუალებათა ღირებულების წინასწარი გადახდა

- 2506 სატრანზიტო ანგარიში სალაროს ოპერაციები-
სათვის
- 2507 სატრანზიტო ანგარიში ბანკებთან ანგარიშსწო-
რებისათვის
- 2508 მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით
- 251 დანარჩენი აქტივები უცხოური ვალუტით
- 2511 დებიტორები
- 2512 გაურკვეველი თანხები
- 2513 ავანსები
- 2514 ინკასირებული საგადახლო საბუთები
- 2518 მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით
- 252 ძვირფასი ლითონები, ხელოვნების ნაწარმოებები
და საკოლექციო საგნები
- 2521 ძვირფასი ლითონები, ხელოვნების ნაწარმოებები
და საკოლექციო საგნები
- 254 სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები
- 2541 სამეურნეო მასალები (მარაგი)
- 2542 სარეალიზაციო სასაქონლო-მატერიალური ფასე-
ულობები
- 2543 გირაოში დარჩენილი უძრავი ქონება
- 2544 გირაოში დარჩენილი მოძრავი ქონება
- 258 სპეციალური დეპოზიტები ეროვნული ვალუ-
ტით
- 2581 დეპოზიტები მიცემული გარანტიების მიხედვით
- 2582 დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მი-
ხედვით
- 2583 დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მი-
ხედვით
- 2585 დეპოზიტები აკრედიტივის მიხედვით
- 2589 დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახლო
საბუთების მიხედვით
- 259 სპეციალური დეპოზიტები უცხოური ვალუტით
- 2591 დეპოზიტები მიცემული გარანტიების მიხედვით
- 2592 დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მი-
ხედვით
- 2593 დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მი-
ხედვით
- 2595 დეპოზიტები აკრედიტივის მიხედვით
- 2599 დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახლო
საბუთების მიხედვით

კლასი 26 სავალუტო პოზიცია

260 სავალუტო პოზიციის კონტრაფასი ეროვნული ვალუტით

2601 სავალუტო პოზიციის კონტრაფასი

261 სავალუტო პოზიცია უცხოური ვალუტით

2611 სავალუტო პოზიცია

კლასი 28 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

283 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის ეროვნული ვალუტით

2831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

284 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის უცხოური ვალუტით

2841 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

კლასი 29 ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები

290 ძირითადი საშუალებები

2901 მიწა

2902 შენობა-ნაგებობები

2903 კომპიუტერული ტექნიკა და საკომუნიკაციო მოწყობილობები

2904 სატრანსპორტო საშუალებები

2905 ავეჯი და მოწყობილობები

2906 დანარჩენი ძირითადი საშუალებანი

291 დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდების დანახარჯები

2911 დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდების დანახარჯები

2912 კაპიტალური დანახარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

296 არამატერიალური აქტივები

2961 არამატერიალური აქტივები

ვალდებულებები

კლასი 30 მიმოქცევაში გაშვებული ნაღდი ფული

300 მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები და მონეტები

3001 მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები

3002 მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები

კლასი 31 ვალდებულებები საერთაშორისო საფინანსო
ორგანიზაციების წინაშე

310 ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონ-
დის (სსფ) წინაშე ეროვნული ვალუტით

3101 სსფ ანგარიში № 1

3102 სსფ ანგარიში № 2

3103 სსფ ფასიანი ქაღალდების ანგარიში

311 ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო
ფონდის (სსფ) წინაშე უცხოური ვალუტით

3111 სსფ-ს სესხები

312 დანარჩენი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაცი-
ების ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

3121 მსოფლიო ბანკის ანგარიში

3122 ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების
ბანკის ანგარიში

3123 სხვა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების
ანგარიშები

313 დანარჩენი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზა-
ციების ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3131 მსოფლიო ბანკის ანგარიში

3132 ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების
ბანკის ანგარიში

3133 სხვა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების
ანგარიშები

315 დანარჩენი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაცი-
ების სესხები უცხოური ვალუტით

3151 მსოფლიო ბანკის სესხები

3152 ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების
ბანკის სესხები

3153 სხვა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების
სესხები

კლასი 32 კომერციული ბანკების ანგარიშები

320 კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

3201 კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები

3202 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები

3203 საკრედიტო დაწესებულების საკასო მომსახურება

321 კომერციული ბანკების ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3212 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები

3213 საკრედიტო დაწესებულების საკასო მომსახურება

კლასი 33 სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრები

330 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

3301 ფინანსთა სამინისტროს/სახაზინო სამსახურის მიმდინარე ანგარიშები

3302 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების მიმდინარე ანგარიშები

3303 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიმდინარე ანგარიშები

3304 ფინანსთა სამინისტროს საბიუჯეტო ანგარიშები

3305 სპეციალური დანიშნულების ანგარიშები

3306 ცენტრალური მმართველობის ორგანოების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები

3307 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების საბიუჯეტო ანგარიშები

3308 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები

3309 სახელმწიფო ფონდები

331 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3311 ფინანსთა სამინისტროს/სახაზინო სამსახურის მიმდინარე ანგარიშები

3312 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების მიმდინარე ანგარიშები

- 3313 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიმდინარე ანგარიშები
- 3315 სპეციალური დანიშნულების ანგარიშები
- 3316 ცენტრალური მმართველობის ორგანოების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები
- 3318 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები
- 3319 სახელმწიფო ფონდები
- 335 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით
- 3351 ფინანსთა სამინისტროს დეპოზიტები
- 3352 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დეპოზიტები
- 3353 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები
- 336 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები უცხოური ვალუტით
- 3361 ფინანსთა სამინისტროს დეპოზიტები
- 3362 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დეპოზიტები
- 3363 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები
- 337 მთავრობისაგან მიღებული სესხები ეროვნული ვალუტით
- 3371 მთავრობისაგან მიღებული სესხები
- 338 მთავრობისაგან მიღებული სესხები უცხოური ვალუტით
- 3381 მთავრობისაგან მიღებული სესხები

კლასი 34 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა ფულადი სახსრები

- 340 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით
- 3402 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3403 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3404 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევების სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3405 მშენებლობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3406 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3407 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3408 დანარჩენ სფეროთა საწარმოების მიმდინარე ანგარიშები

341 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3412 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3413 ენერგეტიკის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3414 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3415 მშენებლობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3416 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3417 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები

3418 დანარჩენ სფეროთა საწარმოების მიმდინარე ანგარიშები

კლასი 35 ბანკების ფულადი სახსრები

350 "ლორო" ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

3501 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების "ლორო" ანგარიშები

3502 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების "ლორო" ანგარიშები

351 "ლორო" ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3511 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების "ლორო" ანგარიშები

3512 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების "ლორო" ანგარიშები

352 ბანკების ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით

3521 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების ვადიანი
დეპოზიტები

3522 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი
დეპოზიტები

3523 რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპო-
ზიტები

353 ბანკების ვადიანი დეპოზიტები უცხოური ვალუტით

3531 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების ვადიანი
დეპოზიტები

3532 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი
დეპოზიტები

3533 რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპო-
ზიტები

355 ბანკების სესხები ეროვნული ვალუტით

3551 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების სესხები

3552 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები

3553 რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები

3554 რეპოოპერაციებით ბანკებისაგან მიღებული სახ-
სრები

3555 საკრედიტო აუქციონზე ბანკებისაგან მიღებული
სესხები

3559 ოვერდრაფტები "ნოსტრო" ანგარიშებზე

356 ბანკების სესხები უცხოური ვალუტით

3561 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების სესხები

3562 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები

3563 რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები

3564 რეპოოპერაციებით ბანკებისაგან მიღებული
სახსრები

3569 ოვერდრაფტები "ნოსტრო" ანგარიშებზე

კლასი 36 კლიენტთა ფულადი სახსრები

360 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვა-
ლუტით

3601 ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშები

3602 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა
მიმდინარე ანგარიშები

3603 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგა-
რიშები

3604 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვეობის სფეროს
კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3605 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3606 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3607 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3608 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების მიმდინარე ანგარიშები

361 კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3611 ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშები

3612 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3613 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3614 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3615 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3616 სამთომომპოვებელი და გადამმუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3617 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები

3618 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების მიმდინარე ანგარიშები

კლასი 37 საფინანსო ორგანიზაციების სახსრები

370 საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

3702 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები

3703 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები

371 საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით

3712 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები

3713 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების მიმდინარე ანგარიშები

375 საფინანსო ორგანიზაციების სესხები ეროვნული
ვალუტით

3752 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სეს-
ხები

3753 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სესხები

376 საფინანსო ორგანიზაციების სესხები უცხოური
ვალუტით

3762 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სეს-
ხები

3763 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სესხები

კლასი 38 საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები

380 საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები ეროვნუ-
ლი ვალუტით

3801 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდები

3802 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

3803 საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალ-
დები

კლასი 40 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასა-
ცემლებისათვის

400 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლე-
ბისათვის

4001 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემ-
ლებისათვის

4002 საპენსიო ფონდი

4003 საპენსიო სქემის საკომპენსაციო ფონდი

კლასი 41 აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

410 აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

4101 სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი

4107 ინვესტიციების გაუფასურების შესაძლო დანა-
კარგების რეზერვი

4109 დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების
რეზერვი

კლასი 43 დანარჩენი ოპერაციები

430 დანარჩენი ოპერაციები ეროვნული ვალუტით

4303 ვალდებულებანი ფინანსური ლიზინგის მიხედვით

431 დანარჩენი ოპერაციები უცხოური ვალუტით

4313 ვალდებულებანი ფინანსური ლიზინგის მიხედვით

კლასი 44 გადასახდელი პროცენტები

440 გადასახდელი პროცენტები ეროვნული ვალუტით

4401 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით

4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით

4403 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით

4404 გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების მიხედვით

4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტებისაგან მოზიდული სახსრების მიხედვით

4406 გადასახდელი პროცენტები საფინანსო ორგანიზაციების სესხების მიხედვით

4407 გადასახდელი პროცენტები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

4408 გადასახდელი პროცენტები სსფ-ს ვალდებულებების მიხედვით

4409 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

441 გადასახდელი პროცენტები უცხოური ვალუტით

4411 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით

4412 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით

4413 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდული სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით

4414 გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების მიხედვით

4415 გადასახდელი პროცენტები კლიენტებისაგან მოზიდული სახსრების მიხედვით

- 4416 გადასახდელი პროცენტები საფინანსო ორგანი-
ზაციების სესხების მიხედვით
4417 გადასახდელი პროცენტები საკუთარი საგალო
კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
4418 გადასახდელი პროცენტები სსფ-ს ვალდებულე-
ბების მიხედვით
4419 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერა-
ციების მიხედვით

კლასი 45 დანარჩენი ვალდებულებები

- 450 დანარჩენი ვალდებულებები ეროვნული ვალუტით
4501 კრედიტორები
4502 გაურკვეველი თანხები
4503 ავანსები
4506 სატრანზიტო ანგარიში სალაროს ოპერაციები-
სათვის
4507 სატრანზიტო ანგარიში ბამკებთან ანგარიშსწო-
რებისათვის
451 დანარჩენი ვალდებულებები უცხოური ვალუტით
4511 კრედიტორები
4512 გაურკვეველი თანხები
4513 ავანსები
4516 სატრანზიტო ანგარიში სალაროს ოპერაციებისათ-
ვის
4517 სატრანზიტო ანგარიში ბამკებთან ანგარიშსწორე-
ბისათვის
452 სპეციალური დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით
4521 დეპოზიტები გარანტიების მიხედვით
4522 დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მი-
ხედვით
4523 დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მი-
ხედვით
4525 დეპოზიტური ანგარიშები აკრედიტივის მიხედვით
4529 დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახდო
საბუთების მიხედვით
453 სპეციალური დეპოზიტები უცხოური ვალუტით
4531 დეპოზიტები გარანტიების მიხედვით
4532 დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მი-
ხედვით

4533 დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მიხედვით

4535 დეპოზიტური ანგარიშები აკრედიტების მიხედვით

4539 დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახლო საბუთების მიხედვით

კლასი 48 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

483 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის ეროვნული ვალუტით

4831 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

484 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის უცხოური ვალუტით

4841 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის

კლასი 49 ცვეთა და ამორტიზაცია

490 ძირითადი საშუალებების ცვეთა

4902 შენობა-ნაგებობების ცვეთა

4903 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების ცვეთა

4904 სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა

4905 ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთა

4906 დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთა

491 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია

4911 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია

492 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაცია იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

4921 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაცია იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

კაპიტალი

კლასი 50 განაღდებული კაპიტალი

500 განაღდებული კაპიტალი

5001 განცხადებული საწესდებო კაპიტალი

5006 კონტრანგარიში-გაუნაღდებელი კაპიტალი

კლასი 53 საერთო რეზერვები

530 საერთო რეზერვები

5301 სარეზერვო ფონდი

5302 მიზნობრივი ფონდები

კლასი 54 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

540 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

კლასი 55 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

550 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

5501 მიმდინარე საფინანსო წლის მოგება (ზარალი)

5502 წინა საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

5503 მთავრობისათვის გადასარიცხი თანხა

კლასი 59 აქტივების გადაფასების რეზერვები

590 აქტივების გადაფასების რეზერვები

5901 ოქროს გადაფასების რეზერვი

5902 სავალუტო სახსრების გადაფასების რეზერვი

5903 ფასიანი ქაღალდების გადაფასების რეზერვი

5904 ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი

5909 დანარჩენი აქტივების გადაფასების რეზერვი

შემოსავლები

კლასი 60 შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან

600 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6063 პროცენტული შემოსავლები ეროვნული ბანკისათვის გამოშვებული სახელმწიფო სავალო ვალდებულებების მიხედვით

607 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6071 სახელმწიფო სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

6072 პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კლასი 62 შემოსავლები საბანკო და საფინანსო სექტორიდან

620 პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6201 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით

6202 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით

6203 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

6204 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

6205 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6206 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6209 პროცენტული შემოსავლები "ლორო" ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით

621 პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6211 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით

6212 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით

6213 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

6214 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით

6215 პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6216 პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტი ბანკ-
ბისათვის მიცემული სესხების მიხედვით

6219 პროცენტული შემოსავლები "ლორო" ანგარი-
შებზე ოვერდრაფტების მიხედვით

624 შემოსავლები საერთაშორისო საეალუტო ფონდთან
დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6241 შემოსავლები შ ლ-ის აქტივების მიხედვით

კლასი 63 შემოსავლები კომერციული სექტორიდან

630 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მი-
ცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვა-
ლუტით

6301 პროცენტული შემოსავლები ფიზიკური პირები-
სათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

6302 პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირე-
ბისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

631 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მი-
ცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუ-
ტით

6311 პროცენტული შემოსავლები ფიზიკური პირები-
სათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

6312 პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირე-
ბისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით

635 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მი-
ცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვა-
ლუტით

6351 პროცენტული შემოსავლები ფიზიკური პირები-
სათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

6352 პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირე-
ბისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

636 პროცენტული შემოსავლები კლიენტებისათვის მი-
ცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუ-
ტით

6361 პროცენტული შემოსავლები ფიზიკური პირები-
სათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

6362 პროცენტული შემოსავლები იურიდიული პირე-
ბისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით

637 პროცენტული შემოსავლები კორპორაციული სავა-
ლო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6371 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

6372 პროცენტული შემოსავლები კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

638 პროცენტული შემოსავლები კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6381 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

6382 პროცენტული შემოსავლები კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კლასი 64 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით

640 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით

6402 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან

6403 საკომისიოები ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირებიდან

6404 საკომისიოები და შემოსავლები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებისა და "ლორო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების მიხედვით

6405 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მომსახურების მიხედვით

6406 შემოსავლები საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურებიდან

6407 საკომისიოები და შემოსავლები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით

6409 საკომისიოები და შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

641 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6411 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით

6412 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან

6413 საკომისიოები ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირებიდან

6414 საკომისიოები და შემოსავლები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებისა და "ლორო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების მიხედვით

6415 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მომსახურების მიხედვით

6416 შემოსავლები საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურებიდან

6417 საკომისიოები და შემოსავლები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით

6419 საკომისიოები და შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

კლასი 65

დივიდენდები

650 დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6501 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

6502 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

6503 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

651 დივიდენდები საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6511 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

6512 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

6513 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს საწარმოთა საწესდებო კაპიტალში

კლასი 66 დან

შემოსავლები დილინგური ოპერაციები-

660 შემოსავლები დილინგური ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

6601 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6602 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6603 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6604 შემოსავლები უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

661 შემოსავლები დილინგური ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6611 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6612 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6613 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

662 შემოსავლები სავალუტო სახსრების გადაფასების მიხედვით

6621 შემოსავლები სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან

კლასი 67 შემოსავლები გასაყიდად არსებული ფასიანი ქაღალდებიდან

670 შემოსავლები გასაყიდად არსებული ფასიანი ქაღალდებიდან ეროვნული ვალუტით

6702 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6703 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

671 შემოსავლები გასაყიდად არსებული ფასიანი ქაღალდებიდან უცხოური ვალუტით

6712 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6713 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კლასი 69 შემოსავლები საინვესტიციო ოპერაციები-
დან

690 შემოსავლები საინვესტიციო ოპერაციების მიხედ-
ვით ეროვნული ვალუტით

6901 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპე-
რაციების მიხედვით

6902 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქა-
ღალღებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6903 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან
ქაღალღებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

691 შემოსავლები საინვესტიციო ოპერაციების მი-
ხედვით უცხოური ვალუტით

6911 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპე-
რაციების მიხედვით

6912 შემოსავლები სახელმწიფო სავალო ფასიან ქა-
ღალღებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

6913 შემოსავლები კორპორაციულ სავალო ფასიან
ქაღალღებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კლასი 70 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან

703 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების
მიხედვით ეროვნული ვალუტით

7034 შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან

7035 შემოსავლები გარანტიების მიხედვით

7036 შემოსავლები სპეციალური დეპოზიტებიდან

7039 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან

704 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების
მიხედვით უცხოური ვალუტით

7044 შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან

7045 შემოსავლები გარანტიების მიხედვით

7046 შემოსავლები სპეციალური დეპოზიტებიდან

7049 შემოსავლები დანარჩენი საბანკო ოპერაციებიდან

706 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედ-
ვით ეროვნული ვალუტით

7061 შემოსავლები ძირითადი საშუალებების გას-
ვლიდან და გადაფასებიდან

7062 შემოსავლები სასაქონლო-მატერიალური ფასე-
ულობების გასვლიდან და გადაფასებიდან

7063 შემოსავლები ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებებისა და საკოლექციო საგნების გასვლიდან და გადაფასებიდან

7064 სალაროს ზედმეტობა

7065 მიღებული ჯარიმები და საურავები

7066 შემოსავლები ბანკის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ფულადი და ძირითადი საშუალებებიდან, მატერიალური და არამატერიალური აქტივებიდან

7067 შემოსავლები გასული წლების ოპერაციებიდან

7069 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან

707 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

7071 შემოსავლები ძირითად საშუალებათა გასვლისაგან

7072 შემოსავლები სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების გასვლიდან და გადაფასებიდან

7073 შემოსავლები ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან

7074 სალაროს ზედმეტობა

7075 მიღებული ჯარიმები და საურავები

7076 შემოსავლები ბანკის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ფულადი და ძირითადი საშუალებებიდან, მატერიალური და არამატერიალური აქტივებიდან

7077 შემოსავლები გასული წლების ოპერაციებიდან

7079 შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან

კლასი 76 გაუთვალისწინებელი შემოსავალი

760 გაუთვალისწინებელი შემოსავლები

7601 გაუთვალისწინებელი შემოსავლები

ხარჯები

კლასი 80 სახელმწიფო სექტორის ხარჯები

800 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8001 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

8002 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

801 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8011 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

8012 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

805 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8051 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების მიხედვით

806 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8061 პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების მიხედვით

კლასი 81 ხარჯები საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

810 პროცენტული ხარჯები საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8101 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

8102 პროცენტული ხარჯები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

811 პროცენტული ხარჯები საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8111 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

8112 პროცენტული ხარჯები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

812 სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია ეროვნული ვალუტით

8121 სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია

8122 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია

813 სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია უცხოური ვალუტით

- 8131 სახელმწიფო სავალო კუპონური ფასიანი ქა-
ღალდების პრემია
- 8132 კორპორაციული სავალო კუპონური ფასიანი
ქაღალდების პრემია

კლასი 82 საბანკო-საფინანსო სექტორის ხარჯები

- 820 პროცენტული ხარჯები ბანკებიდან მოზიდული
სახსრების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
- 8201 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკე-
ბის "ლორო" ანგარიშების მიხედვით
- 8202 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების
"ლორო" ანგარიშების მიხედვით
- 8203 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკე-
ბის დეპოზიტების მიხედვით
- 8204 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების
დეპოზიტების მიხედვით
- 8205 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკები-
საგან მიღებული სესხების მიხედვით
- 8206 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკებისა-
გან მიღებული სესხების მიხედვით
- 8207 პროცენტული ხარჯები მთავრობისაგან მიღე-
ბული სესხების მიხედვით
- 8209 პროცენტული ხარჯები "ნოსტრო" ანგარიშებ-
ზე ოპერდრაფტების მიხედვით
- 821 პროცენტული ხარჯები ბანკებიდან მოზიდული
სახსრების მიხედვით უცხოური ვალუტით
- 8211 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკე-
ბის "ლორო" ანგარიშების მიხედვით
- 8212 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების
"ლორო" ანგარიშების მიხედვით
- 8213 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკე-
ბის დეპოზიტების მიხედვით
- 8214 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკების
დეპოზიტების მიხედვით
- 8215 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი ბანკები-
საგან მიღებული სესხების მიხედვით
- 8216 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი ბანკებისა-
გან მიღებული სესხების მიხედვით
- 8217 პროცენტული ხარჯები მთავრობისაგან მიღე-
ბული სესხების მიხედვით

8301 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

8302 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

831 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8311 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

8312 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

კლასი 84 გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით

840 საკომისიოები და ხარჯები გაწეული მომსახურების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით

8402 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან

8403 ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირების ხარჯები

8404 "ნოსტრო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების საკომისიოები და ხარჯები

8405 საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მიერ მომსახურების საკომისიოები და ხარჯები

8406 საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურების ხარჯები

8407 საკომისიოები და ხარჯები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით

8408 აუდიტორული მომსახურების ხარჯები

8409 დანარჩენი საკომისიოები და ხარჯები

841 საკომისიოები და ხარჯები გაწეული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8411 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით

8412 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან

8413 ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირების ხარჯები

8414 "ნოსტრო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების საკომისიოები და ხარჯები

8415 საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მიერ მომსახურების საკომისიოები და ხარჯები

8416 საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურების ხარჯები

8417 საკომისიოები და ხარჯები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით

8418 აუდიტორული მომსახურების ხარჯები

8419 დანარჩენი საკომისიოები და ხარჯები

კლასი 85 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

850 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

8501 ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

8509 ზარალი დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

კლასი 86 ზარალი დილინგური ოპერაციების მიხედვით

860 ზარალი დილინგური ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8601 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8602 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8603 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8604 ზარალი უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

861 ზარალი დილინგური ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8611 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8612 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

- 8613 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით
862 ზარალი სავალუტო სახსრების გადაფასების
მიხედვით
8621 ზარალი სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან

კლასი 87 ზარალი გასაყიდად არსებული ფასიანი ქა-
ლალდებით ოპერაციების მიხედვით

870 ზარალი გასაყიდად არსებული ფასიანი ქაღალ-
დებით ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8702 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალ-
დებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8703 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

871 ზარალი გასაყიდად არსებული ფასიანი ქაღალ-
დებით ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8712 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალ-
დებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8713 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კლასი 89 ზარალი საინვესტიციო ოპერაციების მი-
ხედვით

890 ზარალი საინვესტიციო ოპერაციების მიხედვით
ეროვნული ვალუტით

8901 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციე-
ბის მიხედვით

8902 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალ-
დებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8903 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

891 ზარალი საინვესტიციო ოპერაციების მიხედვით
უცხოური ვალუტით

8911 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციე-
ბის მიხედვით

8912 ზარალი სახელმწიფო სავალო ფასიან ქაღალ-
დებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8913 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

- კლასი 90 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით
- 903 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
- 9033 ხარჯები ოპერაციული ლიზინგის მიხედვით
- 9034 ხარჯები ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- 9035 ხარჯები გარანტიების მიხედვით
- 9036 ხარჯები სპეციალური დეპოზიტების მიხედვით
- 9037 გარიგებათა დაზღვევის ხარჯები
- 9039 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით
- 904 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით
- 9043 ხარჯები ოპერაციული ლიზინგის მიხედვით
- 9044 ხარჯები ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- 9045 ხარჯები გარანტიების მიხედვით
- 9046 ხარჯები სპეციალური დეპოზიტების მიხედვით
- 9047 გარიგებათა დაზღვევის ხარჯები
- 9049 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით
- 906 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
- 9061 ზარალი ძირითადი საშუალებების გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9062 ზარალი სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9063 ზარალი ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9064 დანაკლისი სალაროში
- 9065 გადახდილი ჯარიმები და საურავები
- 9066 სასამართლოს ხარჯები
- 9067 ხარჯები გასული წლების ოპერაციების მიხედვით
- 9069 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით
- 907 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით
- 9071 ზარალი ძირითად საშუალებათა გასვლისაგან
- 9072 ზარალი სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა გასვლისაგან და გადაფასებისაგან

- 9073 ზარალი ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების
ნაწარმოებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან
9074 დანაკლისი საღაროში
9075 გადახდილი ჯარიმები და საურავები
9076 სასამართლოს ხარჯები
9077 ხარჯები გასული წლების ოპერაციების მიხედვით
9079 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით
908 ზარალი იჯარით აღებული ობიექტებისათვის
არაამორტიზირებულ კაპიტალურ დაბანდებათა მიხედვით
9081 ზარალი იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

კლასი 91 ბანკოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯი

- 910 ბანკოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯი
ეროვნული ვალუტით
9101 ბანკოტების ბეჭდვის ხარჯი
9102 მონეტების მოჭრის ხარჯი
911 ბანკოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯი
უცხოური ვალუტით
9111 ბანკოტების ბეჭდვის ხარჯი
9112 მონეტების მოჭრის ხარჯი

კლასი 92 ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები

- 920 პერსონალის ხარჯები
9201 ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯები
9202 ღროებით მუშაკთა შრომის ანაზღაურების ხარ-
ჯები
9203 ხელფასის მიხედვით სავალდებულო გადასახ-
დელთა ხარჯები
9204 ბანკის ხელმძღვანელობის პრემიების ხარჯები
9205 თანამშრომელთა პრემიების ხარჯები (ბანკის
ხელმძღვანელობის გარდა)
9206 სოციალური გასაცემლების ხარჯები (მატერია-
ლური დახმარება)
9207 პრემიებისა და სოციალური გასაცემლების მი-
ხედვით სავალდებულო გადასახდელთა ხარჯები
9208 შვებულებებისა და საავადმყოფო ფურცლების
ხარჯები
9209 საპენსიო ხარჯები

- 923 ბანკის განვითარების ხარჯები ეროვნული ვალუტით
- 9231 რეკლამის ხარჯები
- 9232 წარმომადგენლობითი ხარჯები
- 9233 მივლინების ხარჯები
- 9234 ახალ თანამშრომელთა მიღების ხარჯები
- 9235 თანამშრომელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები
- 9236 თანამშრომელთა სპეცტანსაცმლის ხარჯები
- 9237 საბიბლიოთეკო ფონდის ხარჯები
- 924 ბანკის განვითარების ხარჯები უცხოური ვალუტით
- 9241 რეკლამის ხარჯები
- 9242 წარმომადგენლობითი ხარჯები
- 9243 მივლინების ხარჯები
- 9245 თანამშრომელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები
- 9247 საბიბლიოთეკო ფონდის ხარჯები

კლასი 93 ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები

- 930 ძირითადი საშუალებების ცვეთის ხარჯები
- 9302 შენობა-ნაგებობების ცვეთის ხარჯები
- 9303 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების ცვეთის ხარჯები
- 9304 სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთის ხარჯები
- 9305 ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთის ხარჯები
- 9306 დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთის ხარჯი
- 931 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის ხარჯები
- 9311 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის ხარჯები
- 932 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაციის ხარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით
- 9321 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაციის ხარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

კლასი 94 ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, მასალებისა და ინვენტარის შეძენისა და ექსპლუატაციის ხარჯები

- 940 ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9402 შენობა-ნაგებობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9403 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9404 სატრანსპორტო საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9405 ავეჯისა და მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9406 დანარჩენი ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 9409 იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
- 943 სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები
- 9431 სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები
- 9432 საბანკო ბარათების დამზადების ხარჯები
- 9433 ბლანკების შეძენისა და დამზადების ხარჯები
- 9434 ფულის შეფუთვის ხარჯები
- 946 საექსპლუატაციო ხარჯები
- 9461 კომუნალური მომსახურების ხარჯები
- 9462 პროგრამული უზრუნველყოფის ხარჯები
- 9463 დაზღვევის ხარჯები
- 9464 ჟურნალ-გაზეთებსა და პერიოდულ გამოცემებზე გაწეული ხარჯები
- 9465 შენობებისა და ფასეულობის დაცვის ხარჯები
- 9466 საფოსტო-სატელეგრაფო ხარჯები
- 9467 საკანცელარიო ხარჯები
- 9468 ტრანსპორტის შენახვის ხარჯი (მიმდინარე შეკეთების ხარჯის გარდა)
- 9469 დანარჩენი საექსპლუატაციო ხარჯები
- კლასი 96 გაუთვალისწინებელი ხარჯები
- 960 გაუთვალისწინებელი ხარჯები
- 9601 გაუთვალისწინებელი ხარჯები
- ბალანსგარეშე ანგარიშები
- კლასი 01 ეროვნული ბანკის სარეზერვო ფონდები

- 010 სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ცენტრალურ საცავში
- 0101 ბანკნოტები საცავში
- 0102 მონეტები საცავში
- 0103 სარეზერვო ფონდები გზაში
- 0104 გასანადგურებლად გადაცემული ბანკნოტები
- 0105 ბანკნოტები (500ლარიანი) საცავში
- 011 სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის დაწესებულებებში
- 0111 ბანკნოტები საცავში
- 0112 მონეტები საცავში
- 0113 სარეზერვო ფონდები გზაში
- 0114 გასანადგურებლად გადაცემული ბანკნოტები
- 012 გადაუთვლელი საემისიო ბანკნოტები და მონეტები
- 0121 დაბეჭდილი და გადაუთვლელი ბანკნოტები
- 0122 მოჭრილი და გადაუთვლელი მონეტები

კლასი 02 პირობითი ვალდებულებები

- 020 პირობითი ვალდებულებები
- 0201 აქცეპტები და ინდოსამენტები
- 0202 გაცემული გარანტიები
- 0203 მიღებული გარანტიები
- 0204 გირავნობის უზრუნველყოფის სახით გაცემული აქტივები
- 0205 გირავნობის უზრუნველყოფის სახით მიღებული აქტივები
- 0206 რეპო ოპერაციებით გაყიდული ფასიანი ქაღალდები
- 0207 რეპო ოპერაციებით ნაყიდი ფასიანი ქაღალდები
- 0209 სხვა პირობითი ვალდებულებები

კლასი 03 ფორმალური ვალდებულებები

- 030 ფორმალური ვალდებულებები
- 0301 აღებული ფინანსური ვალდებულებები
- 0302 მესამე მხარის მიერ მიღებული ფინანსური ვალდებულებები
- 0303 მისაღებად მოსალოდნელი ფასიანი ქაღალდები

- 0304 გასაყიდად განკუთვნილი ფასიანი ქაღალდები
- 0305 ნაღდ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციები
- 0306 ფორვარდული სავალუტო ოპერაციები
- 0307 საპენსიო სქემის ფორმალური ვალდებულებები
- 0309 დანარჩენი ვალდებულებები

კლასი 04 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პო-
ზიცია

- 040 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია
- 0401 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზი-
ციის პარალელური ღირებულება
- 0402 ბალანსგარეშე ანგარიშების სავალუტო პოზიცია

კლასი 05 სხვა ვალდებულებები

- 050 სხვა ვალდებულებები
- 0501 ტრასატის ვალდებულება ბანკის მიმართ
- 0502 კლიენტის ვალდებულება
- 0506 მესამე მხარის კლიენტის ვალდებულება ბანკის
მიმართ

კლასი 06 ვალდებულებები ბანკში შესანახად განთავსე-
ბულ ქონებაზე

- 060 ვალდებულებები ბანკში შესანახად განთავსე-
ბულ ქონებაზე
- 0601 ძვირფასი ლითონები
- 0602 ფასიანი ქაღალდები
- 0603 სხვა ქონება

კლასი 07 საპროცენტო განაკვეთების კონტრაქტები

- 070 საპროცენტო განაკვეთების კონტრაქტები
- 0701 საპროცენტო განაკვეთების სვოპების ძირითადი
თანხა
- 0702 ფინანსურ ინსტრუმენტებზე დადებული ფორ-
ვარდული კონტრაქტები
- 0703 ფინანსურ ინსტრუმენტებზე დადებული ფიუ-
ჩერსული კონტრაქტები

0704 ოფციონები

კლასი 08 კონტრაქტები საქონლისა და სააქციო კაპიტალის შესახებ

- 080 კონტრაქტები საქონლისა და სააქციო კაპიტალის შესახებ
- 0801 სვოპების ძირითადი თანხა
- 0802 ფორვარდული კონტრაქტები
- 0803 ფიუჩერსული კონტრაქტები
- 0804 ოფციონები

კლასი 09 მემორანდუმის ანგარიშები

- 090 გაუნაღდებელი დოკუმენტები
- 0901 ვადაში გაუნაღდებელი დოკუმენტები გადამხდელის მიზეზით
- 091 ზარალში ჩამოწერილი ვალები
- 0911 სესხებზე მიუღებელი პროცენტები 31.12.2000-მდე
- 0912 სესხებზე მიუღებელი პროცენტები 01.01.2001-დან
- 0913 ზარალში ჩამოწერილი ვალები 31.12.2000-მდე
- 0914 ზარალში ჩამოწერილი ვალები 01.01.2001-დან
- 0915 ზარალში ჩამოწერილი სხვა აქტივები
- 0916 ამოღების პროცესში მყოფი სახსრები და გა-რანტიები
- 0917 ამოღების პროცესში მყოფი თანხები
- 092 სხვა ფასეულობა და დოკუმენტები
- 0921 სამუზეუმო ექსპონატები
- 0922 მცირეფასიანი ინვენტარი
- 0923 მკაცრი აღრიცხვის ბლანკები
- 0925 საბიბლიოთეკო ფონდი
- 0926 ნუმიზმატიკური დანიშნულების ფასეულობა
- 0927 მიმოქცევაში გასაშვები უცხოური ვალუტა
- 0928 სხვადასხვა ფასეულობა და დოკუმენტები
- 0929 საქვეანგარიშოდ გაგზავნილი და გაცემული სხვადასხვა ფასეულობები და დოკუმენტები

საქართველოს ორგანული კანონი საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ

თავი I ზოგადი დებულებები

მუხლი 1. საქართველოს ეროვნული ბანკი

1. საქართველოს ეროვნული ბანკი (შემდგომში – ეროვნული ბანკი) არის საქართველოს ცენტრალური ბანკი, ბანკთა ბანკი, საქართველოს მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი. იგი საჯარო სამართლის იურიდიული პირია. ეროვნული ბანკი თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, ამ ორგანული კანონით, საქართველოს კანონმდებლობით და ეყრდნობა საერთაშორისო საბანკო პრაქტიკაში მიღებულ წესებსა და ჩვევებს. მას უფლება აქვს, დამოუკიდებლად დადოს ხელშეკრულებები, დამოუკიდებლად შეიძინოს უძრავი და მოძრავი ქონება და ფლობდეს და განკარგავდეს მას, გამოვიდეს მოსარჩელედ და მოპასუხედ, დამოუკიდებლად შეასრულოს მისთვის დაკისრებული ფუნქციები.

2. ეროვნული ბანკის ქონება საქართველოს საკუთრებაა.

3. ეროვნულ ბანკს აფუძნებს საქართველოს უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანო.

4. ეროვნული ბანკის ადგილსამყოფელია ქალაქი თბილისი.

მუხლი 2. ტერმინთა განმარტება

ამ კანონში გამოყენებულ ტერმინებს აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) საფინანსო სექტორის წარმომადგენელი – კომერციული ბანკი, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება, სადაზღვევო ორგანიზაცია, გადამზღვეველი კომპანია, საბროკერო კომპანია, ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელი რეგისტრატორი, აქტივების მმართველი კომპანია, ცენტრალური დეპოზიტარი, სპეციალიზებული დეპოზიტარი, საფონდო ბირჟა, მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია, არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებელი, სადაზღვევო საბროკერო კომპანია, ანგარიშვალდებული საწარმო, ასევე ფულადი გზავნილების

განმახორციელებელი პირი და ვალუტის გადამცემელი პუნქტი;

ბ) საფინანსო სექტორი – საფინანსო სექტორის წარმომადგენლების ერთობლიობა;

გ) კომერციული ბანკი – ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას;

დ) ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი – ეროვნული ბანკის მიერ მისაღწევი ინფლაციის მაჩვენებელი;

ე) ოფიციალური გაცვლითი კურსი – ეროვნული ბანკის მიერ სხვადასხვა ვალუტების მიმართ დადგენილი გაცვლითი კურსი, რომელიც გამოიყენება საბუღალტრო და სხვა ოფიციალური მიზნებისათვის;

ვ) სახელმწიფო სესხი – „სახელმწიფო ვალის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული საქართველოს სახელმწიფო ვალი და კრედიტებისათვის გაცემული საქართველოს სახელმწიფო გარანტიები;

ზ) დეპოზიტი – კომერციულ ბანკში ან არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებაში პირის მიერ შეტანილი ფულადი სახსრები ან გადახდის სხვა საშუალებები, რომლებზედაც საკუთრების უფლებას იძენს კომერციული ბანკი ან არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება;

თ) ფულის ნიშნები – ეროვნული ბანკისა და სხვა ქვეყნის ემიტენტი დაწესებულებების მიერ გადახდის კანონიერი საშუალებების სახით გამოშვებული ბანკნოტები და მონეტები;

ი) ყალბი ფულის ნიშნები – თაღლითური, არაკანონიერი გზით დამზადებული ბანკნოტები და მონეტები, აგრეთვე ფალსიფიცირებული ფულის ნიშნები, რომლებზედაც შეინიშნება ნომინალური გადაკეთების კვალი;

კ) ემისია – ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ან ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევაში გაშვება;

ლ) რეპროდუცირება – ეროვნული ბანკის მიერ ემიტირებული ბანკნოტებისა და მონეტების მთლიანად ან მათი ნაწილის, მათ შორის, მათი ინდივიდუალური დიზაინის ელემენტების, ფერის, ზომების, სიმბოლოების ან მათი სახეცვლილებით მატერიალური ან არამატერიალური ფორმით რაიმე გამოსახულების, დამზადება, რომელიც შესაძლოა წააგავ-

დეს ნამდვილ ფულის ნიშნებს ან ქმნიდეს ნამდვილი ფულის ნიშნების შთაბეჭდილებას;

მ) ნუმიზმატიკური ფასეულობა – საკოლექციოდ განკუთვნილი მიმოქცევიდან ამოღებული ფულის ნიშნები, ისტორიული ბანკნოტები და მონეტები, მათი ასლები;

ნ) კრედიტი – დაბრუნებადობის, ფასიანობის, უზრუნველყოფადობისა და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი სახსრების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება;

ო) კლირინგი (საკლირინგო ხელშეკრულება) – უნაღლო ანგარიშსწორების სისტემა, რომელიც ემყარება მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ურთიერთჩათვლას და გამოიყენება როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საერთაშორისო ანგარიშსწორებაში;

პ) სპოტური ოპერაცია – გარიგება, რომლის ანგარიშსწორება ხორციელდება გარიგების დადების დღიდან 2 საბანკო დღის განმავლობაში;

ჟ) ფორვარდული ოპერაცია – გარიგება, რომლის ანგარიშსწორება ხორციელდება გარიგების დადების დღიდან 2 საბანკო დღეზე მეტი პერიოდის განმავლობაში;

რ) სვოპი – გარიგება უცხოური ვალუტის ყიდვის ან გაყიდვის შესახებ, მისი შემდგომი გაყიდვის ან გამოსყიდვის წინასწარ დათქმული პირობებით;

ს) ფისკალური აგენტი – საგადახდო სისტემისა და ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევის ორგანიზებით სახელმწიფოს ფისკალური პოლიტიკის განხორციელების მხარდაჭერი პირი, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფოს სხვა ქვეყნის ცენტრალურ ბანკებთან და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან ურთიერთობაში;

ტ) ადმინისტრაციული და კაპიტალური ხარჯები – ყველა ხარჯი, გარდა იმ ხარჯებისა, რომლებიც პირდაპირ არის დაკავშირებული ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის განხორციელებასთან და ნაღდი ფულით ეკონომიკის უზრუნველყოფასთან;

უ) საქართველოს საფინანსო სექტორის სტატისტიკა – ეროვნული ეკონომიკის ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების, აგრეთვე ფინანსური კორპორაციების ფინანსური და არაფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების მარაგებისა და ნაკადების ამსახველი სტატისტიკა;

ფ) პირი – ფიზიკური ან იურიდიული პირი, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ორგანი-

ზაციული წარმონაქმნი, რომელიც არ არის იურიდიული პირი;

ქ) არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება – იურიდიული პირი, რომელიც არ არის კომერციული ბანკი და უფლებამოსილია მიიღოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოოს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საბანკო საქმიანობის ნაწილი;

ღ) დროებითი ბანკი – განსაკუთრებულ შემთხვევაში საბანკო სისტემის სტაბილურობისა და დეპოზიტების უსაფრთხოების მიზნით ეროვნული ბანკის მიერ საგანგებოდ და დროებით შექმნილი ბანკი;

ყ) კონტროლი – პირდაპირ თუ არაპირდაპირ, უშუალოდ თუ სხვებთან ერთად, ხმის უფლების მქონე აქციების (წილის, პაის) გამოყენებით თუ სხვა გზით ძლიერი ზეგავლენის მოხდენა;

შ) მაკონტროლებელი პირი – კონტროლის განმახორციელებელი პირი;

ჩ) ოჯახის წევრი – პირის მეუღლე, არასრულწლოვანი შვილი და გერი, აგრეთვე მასთან მუდმივად მცხოვრები პირი;

ც) ახლო ნათესავი – ნათესაური კავშირის მქონე ის პირი, რომელიც, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, ირიცხება კანონით შემკვიდრეთა წრიდან I ან II რიგში;

ძ) საჯარო რეგისტრი – ეროვნული ბანკის უწყებრივი საჯარო რეგისტრი, რომელშიც ხორციელდება ეროვნული ბანკის სამართლებრივი აქტების აღრიცხვა და სისტემატიზაცია;

წ) საგარეო სექტორის სტატისტიკა – საგადასახდელო ბალანსის, საერთაშორისო ინვესტიციური მდგომარეობის, საგარეო ვალისა და ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვების სტატისტიკა;

ჭ) ინფლაცია – ფასების სტატისტიკის მწარმოებელი ოფიციალური ორგანოს მიერ გამოქვეყნებული სამომხმარებლო კალათის ფასების ინდექსის ცვლილება;

ხ) სარეზერვო ფული – ეროვნული ბანკის მიერ ემითირებული ნაღდი ფული (ეროვნული ბანკის სალაროში არსებული სახსრების ნაშთის გარეშე), ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკის (მათ შორის, ლიცენზიაგაუქმებული ბანკის) ანგარიშებზე არსებული სახსრები ეროვნულ ვალუტაში;

ჯ) თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა – „თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად შექმნილი ზონა;

3) უბაჟო ვაჭრობის პუნქტი – მეზაერების მომსახურებისათვის განკუთვნილი უბაჟო ვაჭრობის პუნქტი, რომლის საქმიანობა (უბაჟო საცალო ვაჭრობა ფიზიკური პირებისათვის, რომლებიც ტოვებენ საქართველოს საბაჟო ტერიტორიას) საბაჟო კონტროლის ზონაში ნებადართულია საქონლის მიმართ სავაჭრო პოლიტიკის სატარიფო ღონისძიებების გატარების გარეშე.

მუხლი 3. ეროვნული ბანკის ამოცანები და ფუნქციები

1. ეროვნული ბანკის ძირითადი ამოცანაა ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა.

2. ეროვნულმა ბანკმა უნდა უზრუნველყოს საფინანსო სისტემის სტაბილურობა და გამჭვირვალობა და ხელი უნდა შეუწყოს ქვეყანაში მდგრად ეკონომიკურ ზრდას, თუ ეს შესაძლებელია ისე, რომ საფრთხე არ შეექმნას მისი ძირითადი ამოცანის შესრულებას.

3. ეროვნული ბანკის ფუნქციებია:

ა) შეიმუშაოს და განახორციელოს ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკა საქართველოს პარლამენტის მიერ განსაზღვრული ძირითადი მიმართულებების შესაბამისად;

ბ) განახორციელოს საფინანსო სექტორის ზედამხედველობა;

გ) უზრუნველყოს ფულად-საკრედიტო სისტემის ფუნქციონირება;

დ) ფლობდეს, შეინახოს და განკარგოს ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები;

ე) იყოს საქართველოს მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი;

ვ) უზრუნველყოს საგადახდო სისტემების ეფექტიანი და გამართული ფუნქციონირება;

ზ) განახორციელოს საქართველოს ფულის ნიშნების ემისია;

თ) საერთაშორისო სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შესაბამისად აწარმოოს და გაავრცელოს ქვეყნის საფინანსო და საგარეო სექტორების სტატისტიკა;

ი) ამ ორგანული კანონის შესაბამისად განახორციელოს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობა მასთან არსებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის მეშვეობით;

კ) შეასრულოს ამ ორგანული კანონით განსაზღვრული სხვა ფუნქციები.

მუხლი 4. ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა

1. ეროვნული ბანკი დამოუკიდებელია თავის საქმიანობაში. საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სხვა ორგანოებს უფლება არა აქვთ, ჩაერიონ მის საქმიანობაში ან განახორციელონ მონიტორინგი, გარდა საქართველოს კონსტიტუციითა და ამ ორგანული კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

2. ეროვნული ბანკი ეკონომიკურად დამოუკიდებელია და ყველა ხარჯს უზრუნველყოფს საკუთარი სახსრებით. ეროვნული ბანკი პასუხს არ აგებს საქართველოს მთავრობის ვალდებულებებზე. საქართველოს მთავრობა პასუხს არ აგებს ეროვნული ბანკის ვალდებულებებზე, გარდა ამ ორგანული კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

3. ეროვნული ბანკი, მისი აქტივები, ქონება და შემოსავალი, აგრეთვე მის მიერ განხორციელებული საქმიანობა და ოპერაციები თავისუფლდება ყოველგვარი სახელმწიფო გადასახადის, სახელმწიფო გადასახდელის, მოსაკრებლისა და სახელმწიფო ბაჟისაგან.

მუხლი 5. საერთაშორისო თანამშრომლობა

1. ეროვნული ბანკი თავისი კომპეტენციის ფარგლებში წარმოადგენს საქართველოს საერთაშორისო თათბირებზე, ყველა საბჭოსა და ორგანიზაციაში.

2. ეროვნული ბანკი თავისი კომპეტენციის ფარგლებში თანამშრომლობს სხვა ქვეყნის შესაბამის საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის ორგანოსთან. ასეთი თანამშრომლობა შეიძლება მოიცავდეს ინფორმაციის გაცვლას ეროვნულ ბანკსა და სხვა ქვეყნის შესაბამის საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის ორგანოს შორის, იმ პირობით, რომ აღნიშნული ორგანო დაიცავს ამ გზით მიღებული ინფორმაციის კონფიდენციალობას.

3. ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, საბანკო მომსახურება გაუწიოს სხვა ქვეყნის მთავრობას, ცენტრალურ ბანკსა და ფულად-საკრედიტო ორგანოებს, აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციას, რომლის წევრიც არის თვითონ ეროვნული ბანკი ან საქართველო.

4. როგორც საქართველოს წარმომადგენელს, ეროვნულ ბანკს, უფლება აქვს, აიღოს ვალდებულებანი და აწარმოოს

საერთაშორისო ორგანიზაციების მუშაობაში საქართველოს მონაწილეობასთან დაკავშირებული ოპერაციები.

თავი II

ეროვნული ბანკის ორგანიზება და მმართველობა

მუხლი 6. ეროვნული ბანკის ორგანიზება

1. ეროვნული ბანკი ერთიანი ცენტრალიზებული სისტემაა. ეროვნულ ბანკთან იქმნება საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური.

2. ეროვნული ბანკი ამ ორგანული კანონის საფუძველზე განსაზღვრავს სტრუქტურული ერთეულების ჩამოყალიბების, ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესებს.

მუხლი 7. ეროვნული ბანკის მმართველობა

1. ეროვნული ბანკის უმაღლესი ორგანოა ეროვნული ბანკის საბჭო, რომელიც შედგება 7 წევრისაგან. თუ ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრთა რაოდენობა 4-ზე ნაკლებია, ეროვნული ბანკის საბჭო არ არის უფლებამოსილი, შეასრულოს თავისი ფუნქციები. ამ შემთხვევაში ვაკანსია უნდა შეივსოს ამ ფაქტის დადგომიდან არა უგვიანეს 2 თვისა.

2. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრები არიან საქართველოს ან უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, პროფესიონალები ეკონომიკის ან/და ფინანსების დარგში და გამორჩეულნი პატიოსნებით.

3. ეროვნული ბანკის საბჭოს თავმჯდომარეა ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი. ეროვნული ბანკის საბჭოს შემადგენლობაში, გარდა საბჭოს თავმჯდომარისა, შედიან ეროვნული ბანკის ორი ვიცე-პრეზიდენტი და სხვა წევრები.

4. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრებს საქართველოს პრეზიდენტის წარდგინებით ირჩევს საქართველოს პარლამენტი 7 წლის ვადით, საქართველოს პარლამენტის წევრთა სითი შემადგენლობის უმრავლესობით.

5. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის გადაყენება შეიძლება მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის 64-ე მუხლის შესაბამისად, საქართველოს პარლამენტის გადაწყვეტილებით.

6. დასაშვებია ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის ხელახლა არჩევა. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში მის მაგივრად

აირჩევა ახალი წევრი ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის უფლებამოსილების სრული ვადით.

7. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს ეროვნული ბანკის საბჭოს წარდგინებით, ხოლო ვიცე-პრეზიდენტებს – ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის წარდგინებით, ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრთაგან თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს საქართველოს პრეზიდენტი.

8. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი თანამდებობიდან გათავისუფლდება, თუ:

ა) იგი აღარ არის ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი;
ბ) მან დაკარგა ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის თანამდებობის დაკავების უფლება ამ ორგანული კანონის მე-13 მუხლის შესაბამისად;

გ) იგი ვერ ასრულებს თავის მოვალეობას ჯანმრთელობის მდგომარეობის ან სასამართლოს მიერ ქმედუწარმოცნობის გამო;

დ) იგი გარდაიცვალა.

9. ამ მუხლის მე-8 პუნქტში აღნიშნული წესით გათავისუფლებიან თანამდებობიდან ეროვნული ბანკის ვიცე-პრეზიდენტები.

10. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი, გარდა ეროვნული ბანკის პრეზიდენტისა და ვიცე-პრეზიდენტებისა, არ არის საჯარო მოსამსახურე.

მუხლი 8. ეროვნული ბანკის საბჭო

ეროვნული ბანკის საბჭო უმაღლეს ხელმძღვანელობასა და ზედამხედველობას უწევს ეროვნული ბანკის საქმიანობას.

მუხლი 9. ეროვნული ბანკის საბჭოს უფლებამოსილება

ეროვნული ბანკის საბჭო უფლებამოსილია:

ა) განიხილოს და დაამტკიცოს საერთაშორისო რეზერვების მართვისა და განკარგვის ძირითადი პრინციპები;

ბ) დაადგინოს სხვა ქვეყნების ვალუტების მიმართ ეროვნული ვალუტის ოფიციალური გაცვლითი კურსის განსაზღვრის წესი;

გ) დაამტკიცოს ეროვნული ბანკის ადმინისტრაციული და კაპიტალური ხარჯების ბიუჯეტი;

დ) შექმნას სპეციალური დანიშნულების რეზერვები;

ე) განიხილოს, დაამტკიცოს და საქართველოს პარლამენტს წარუდგინოს ეროვნული ბანკის წლიური საქმიანობის ანგარიში და საფინანსო ანგარიშგებანი;

ვ) გამოსცეს სამართლებრივი აქტები;

ზ) განსაზღვროს საფინანსო სექტორის საქმიანობის ზედამხედველობისა და რეგულირების ძირითადი მიმართულებები;

თ) დაამტკიცოს ეროვნული ბანკის ორგანიზაციული სტრუქტურა და დებულება;

ი) შეასრულოს ამ ორგანული კანონით განსაზღვრული სხვა ფუნქციები.

მუხლი 10. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრთა დამატებითი სარგოების ოდენობების განსაზღვრა

ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრთა დამატებითი სარგოების ოდენობა არ შეიძლება იყოს ეროვნულ ბანკში არსებულ საშუალო ხელფასზე ნაკლები და მას განსაზღვრავს საქართველოს პრეზიდენტი.

მუხლი 11. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის გადადგომა

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი შეიძლება გადადგეს თანამდებობიდან, თუ ამის შესახებ წერილობითი განცხადებით მიმართავს საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს გადადგომამდე არა უგვიანეს 2 თვისა.

2. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი თანამდებობიდან გადამდგარად ითვლება განცხადებაში მითითებული თარიღიდან.

მუხლი 12. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომა

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომას წარმართავს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ხოლო მისი არყოფნის შემთხვევაში – პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელი.

2. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომას, როგორც წესი, იწვევს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი ან მისი მოვალეობის შემსრულებელი. სხდომის მოწვევა შეიძლება აგრეთვე ნებისმიერ დროს ეროვნული ბანკის საბჭოს ორი წევრის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

3. ეროვნული ბანკის საბჭოს თითოეულ წევრს აქვს ერთი ხმა. სხდომა უფლებამოსილია, თუ მასში მონაწილეობს ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრთა ნახევარზე მეტი, რომელ-

თაგან ერთი უნდა იყოს თვით ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი ან მისი მოვალეობის შემსრულებელი.

4. ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილება მიიღება ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომაზე დამსწრე წევრების ხმათა უბრალო უმრავლესობით. ხმის უფლება აქვს მხოლოდ სხდომის მონაწილე წევრს. ხმების თანაბრად გაყოფის შემთხვევაში გადამწყვეტია ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ხმა, ხოლო მისი არყოფნის შემთხვევაში – ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებლის ხმა.

5. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომის ჩატარების წესებსა და პროცედურებს განსაზღვრავს ეროვნული ბანკის საბჭო.

6. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომა ტარდება კვარტალში ერთხელ მაინც.

7. ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომა შეიძლება ჩატარდეს ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებითაც.

8. ეროვნული ბანკის საბჭომ შეიძლება მიიღოს გადაწყვეტილება სხდომის დახურულად გამოცხადების შესახებ.

მუხლი 13. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის ინტერესთა შეუთავსებლობა

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი, გარდა ეროვნული ბანკის პრეზიდენტისა და ვიცე-პრეზიდენტებისა, იმავდროულად არ შეიძლება იყოს: საჯარო მოსამსახურე, იურიდიული პირის ხელმძღვანელი, საქართველოს საფინანსო სექტორის წარმომადგენლის ან მასთან დაკავშირებული იურიდიული პირის თანამშრომელი.

2. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი და ვიცე-პრეზიდენტები არიან საჯარო მოსამსახურეები.

3. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრს და მისი ოჯახის წევრებს არა აქვთ უფლება, იყვნენ საქართველოს საფინანსო სექტორის წარმომადგენლის ან მასთან დაკავშირებული იურიდიული პირის პარტნიორი.

მუხლი 14. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის შემდგომი სამსახური

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრობის ვადის ამოწურვის ან ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრობისგან გათავისუფლების შემთხვევაში ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს და ვიცე-პრეზიდენტებს 6 თვის განმავლობაში ეკრძალებათ საქართველოს საფინანსო სექტორში მუშაობა.

2. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრობის ვადის ამოწურვის ან ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრობისგან გათავისუფლების შემთხვევაში ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს და ვიცე-პრეზიდენტებს 6 თვის განმავლობაში უნარჩუნდებათ არსებული თანამდებობრივი სარგოები.

მუხლი 15. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის უფლებამოსილებები

1. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი:
 - ა) ხელმძღვანელობს ეროვნული ბანკის საქმიანობას;
 - ბ) წარმოადგენს ეროვნულ ბანკს მესამე პირებთან;
 - გ) თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს ეროვნული ბანკის მოსამსახურეებს;
 - დ) ანაწილებს ფუნქციებს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტსა და ვიცე-პრეზიდენტებს შორის, აგრეთვე ეროვნული ბანკის მოხელეებს შორის;
 - ე) უფლებამოსილია დაესწროს საქართველოს მთავრობის სხდომას ხმის უფლების გარეშე;
 - ვ) განსაზღვრავს ეროვნული ბანკის საშტატო ნუსხას და მოსამსახურეთა თანამდებობრივი სარგოების ოდენობას, ასევე ყველა სახის დამატებითი სარგებლის ოდენობას;
 - ზ) გამოსცემს სამართლებრივ აქტებს;
 - თ) ქმნის სათათბირო და საკონსულტაციო ორგანოებს (კომიტეტი, კომისია);
 - ი) ასრულებს ამ ორგანული კანონით განსაზღვრულ სხვა ფუნქციებს.
2. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის არყოფნის შემთხვევაში მის მოვალეობას ასრულებს ერთ-ერთი ვიცე-პრეზიდენტი.

მუხლი 16. ეროვნული ბანკის საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტი

1. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი ბრძანებით ქმნის ეროვნული ბანკის საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტს. საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტის წევრები არიან ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, შესაბამისი ვიცე-პრეზიდენტი, ეროვნული ბანკის შესაბამისი სტრუქტურული ერთეულების ხელმძღვანელები. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის გადაწყვეტილებით, საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტის წევრები შეიძლება იყვნენ

ეროვნული ბანკის სხვა თანამშრომლები და მოწვეული პირები.

2. საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტის ფუნქციაა საფინანსო სექტორის საქმიანობის ზედამხედველობისა და რეგულირების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება.

3. საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტი უფლებამოსილია:

ა) განიხილოს და შეიმუშაოს საფინანსო ზედამხედველობის რეგულირებასთან დაკავშირებული სამართლებრივი აქტები;

ბ) განიხილოს საფინანსო სექტორის წარმომადგენელთა შენიშვნები ეროვნული ბანკის შესაბამისი სტრუქტურული ერთეულების მიერ გატარებული ღონისძიებების შესახებ.

4. საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კომიტეტის გადაწყვეტილება რეკომენდაციის სახით მიეწოდება ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს, ხოლო პრეზიდენტის საბოლოო გადაწყვეტილების საფუძველზე ეროვნული ბანკი გამოსცემს სამართლებრივ აქტებს.

მუხლი 17. ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი

1. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი ბრძანებით ქმნის ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტს. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის წევრები არიან ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ორი ვიცე-პრეზიდენტი, ეროვნული ბანკის შესაბამისი სტრუქტურული ერთეულების ხელმძღვანელები. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის გადაწყვეტილებით, მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის წევრები შეიძლება იყვნენ ეროვნული ბანკის სხვა თანამშრომლები და მოწვეული პირები.

2. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის ფუნქციაა ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება.

3. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი უფლებამოსილია:

ა) შეიმუშაოს ქვეყნის ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკა;

ბ) განსაზღვროს ღია ბაზრის და სხვა ფულად-საკრედიტო და სავალუტო ოპერაციების, საკუთარი ფასიანი ქა-

ღალღების ემისიისა და მიმოქცევის, მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების გაანგარიშებისა და დაცვის წესები;

გ) დაადგინოს საპროცენტო განაკვეთები ეროვნული ბანკის სასესხო, სადეპოზიტო და სხვა ფულად-საკრედიტო ოპერაციებზე, გარდა ბოლო ინსტანციის სესხისა;

დ) განსაზღვროს მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმები;

ე) შეასრულოს მონეტარულ და სავალუტო პოლიტიკასთან დაკავშირებული სხვა ფუნქციები.

4. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის გადაწყვეტილება მონეტარული პოლიტიკის შესახებ უნდა ეფუძნებოდეს საშუალოვადიან პერიოდში ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებლის შენარჩუნებას და არ უნდა იყოს გადაწყვეტი ისეთი მოკლევადიანი მიზნების მიღწევა, რომლებმაც შესაძლოა უარყოფითი გავლენა მოახდინოს საშუალოვადიან პერიოდში ფასების სტაბილურობაზე.

5. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის გადაწყვეტილება რეკომენდაციის სახით მიეწოდება ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს, ხოლო პრეზიდენტის საბოლოო გადაწყვეტილების საფუძველზე ეროვნული ბანკი გამოსცემს სამართლებრივ აქტებს.

მუხლი 18. ეროვნული ბანკის შიდაუდიტორული სამსახური

1. ეროვნული ბანკის შიდაუდიტორული სამსახურის უფროსს თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს ეროვნული ბანკის საბჭო სხდომის მონაწილე წევრების ხმათა უმრავლესობით. შიდაუდიტორული სამსახურის უფროსი ინიშნება 7 წლის ვადით. იგი შეიძლება დაინიშნოს განმეორებითი ვადითაც.

2. შიდაუდიტორული სამსახურის უფროსს შეუძლია გადადგეს თანამდებობიდან, რის შესახებაც ერთი თვით ადრე უნდა აცნობოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს.

3. შიდაუდიტორული სამსახურის ფუნქციებია:

ა) განახორციელოს ეროვნული ბანკის შიდა კონტროლის სისტემებისა და ოპერაციების პერიოდული აუდიტი;

ბ) ეროვნული ბანკის საბჭოსთვის მოხსენებების წარდგენის მიზნით შეადგინოს გაწეული მუშაობის შესახებ ანგარიში და შეიმუშაოს რეკომენდაციები საბიუჯეტო და საბუღალტრო პროცედურებისა და შიდა კონტროლის სისტემების შესახებ;

გ) ჩაატაროს ეროვნული ბანკის პერიოდული საფინანსო ანგარიშგებებისა და მათთან დაკავშირებული დოკუმენტების აუდიტორული შემოწმება.

მუხლი 19. ეროვნული ბანკის პერსონალის შრომის ანაზღაურება

1. ეროვნული ბანკის მოხელეთა შრომის ანაზღაურების ოდენობა უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს საბანკო სისტემაში არსებულ შრომის ანაზღაურების დონეს. შტატგარეშე მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურების ოდენობა განისაზღვრება ხელშეკრულების საფუძველზე.

2. ეროვნული ბანკის მიერ ასანაზღაურებელი თანამდებობრივი სარგოების, დანამატებისა და სხვა გასაცემლების ოდენობა არ უნდა უკავშირდებოდეს ეროვნული ბანკის წმინდა შემოსავალს.

მუხლი 20. პროფესიული საიდუმლოება და ინტერესთა შეუთავსებლობა

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს მოქმედ ან ყოფილ წევრს, ეროვნული ბანკისა და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის არც ერთ თანამშრომელს ან აუდიტორს არა აქვს კონფიდენციალურ ინფორმაციასთან არაუფლებამოსილი პირის დაშვების უფლება, უფლება — გათქვას ან გაავრცელოს ასეთი ინფორმაცია ან გამოიყენოს პირადი სარგებლობისათვის.

2. საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის მიერ კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის წესი და პირობები განისაზღვრება „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონით.

3. ცნობები ფიზიკური და იურიდიული პირების ანგარიშების ან/და ოპერაციების, მესამე პირების შესახებ შეიძლება გაიცეს მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე.

4. ამ მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული ცნობები გაიცემა იმ პირებზე, რომლებიც უფლებამოსილი არიან, აღასრულონ „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით აღსრულებას დაქვემდებარებული აქტები, მათი აღსრულების პროცესში.

5. ეროვნულ ბანკში არსებული ნებისმიერი ინფორმაცია, მონეტარული პოლიტიკის, სტატისტიკური ან/და საფინანსო სექტორის სტაბილურობის მიზნებიდან გამომდინარე, ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით შეიძლება გარკვეუ-

ლი გონივრული ვადით გამოცხადდეს კონფიდენციალურად. ასეთი ინფორმაციების ნუსხას, შეზღუდვის ვადასა და გაცემის წესს განსაზღვრავს ეროვნული ბანკის საბჭო.

6. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს, ეროვნული ბანკის ვიცე-პრეზიდენტებსა და ეროვნული ბანკის იმ სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლებს, რომლებიც ამ ორგანული კანონის საფუძველზე ახორციელებენ საფინანსო სექტორის ზედამხედველობას, უფლება არა აქვთ, იყვნენ საფინანსო სექტორის წარმომადგენლის ან მასთან დაკავშირებული იურიდიული პირის თანამშრომლები, წილის პირდაპირი ან არაპირდაპირი მფლობელები, სამეთვალყურეო საბჭოს ან დირექტორატის წევრები. თუ ეროვნული ბანკის იმ სტრუქტურული ერთეულის თანამშრომლის, რომელიც ამ ორგანული კანონის საფუძველზე ახორციელებს საფინანსო სექტორის ზედამხედველობას, ოჯახის წევრი ან ახლო ნათესავი არის ეროვნული ბანკის ზედამხედველობისა და რეგულირების ქვეშ მყოფი პირის ან მასთან დაკავშირებული სხვა პირის 10 პროცენტზე მეტი წილის მფლობელი, სამეთვალყურეო საბჭოს ან დირექტორატის წევრი, ამის შესახებ მან წერილობითი განაცხადი უნდა წარუდგინოს ეროვნულ ბანკს მის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად. მას ასევე უფლება არა აქვს, მონაწილეობა მიიღოს ასეთ პირთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტაში. ეროვნული ბანკის თანამშრომელს არ შეიძლება დაევალოს იმ პირის ზედამხედველობა, რომლის წილის მფლობელი, სამეთვალყურეო საბჭოს ან დირექტორატის წევრი მისი ოჯახის წევრი ან ახლო ნათესავია.

7. ეროვნული ბანკის თანამშრომელს უფლება არა აქვს, თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით მიიღოს რაიმე ქონებრივი სიკეთე ან შეღავათი ეროვნული ბანკის ზედამხედველობისა და რეგულირების ქვეშ მყოფი პირისაგან ან მასთან დაკავშირებული სხვა პირისაგან თავისი ან ნებისმიერი სხვა პირის სახელით, რომელთანაც მას აკავშირებს ახლონათესაური, სამსახურებრივი ან ფინანსური ურთიერთობა.

8. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრი, ეროვნული ბანკის თანამშრომელი, საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის თანამშრომელი ვალდებულია ეროვნულ ბანკს მის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად აცნობოს საფინანსო სექტორის წარმომადგენლის მიმართ მისი ან მისი ოჯახის წევრის, როგორც ფიზიკური პირის, სასესხო ან სხვა მატერიალური ვალდებულება, რომელიც ჯამში აღემატება (აჭარბებს) 10,000 ლარს.

თავი III საფინანსო დებულებები

მუხლი 21. ეროვნული ბანკის კაპიტალი

1. ეროვნული ბანკის კაპიტალი შედგება საწესდებო კაპიტალისა და საერთო სარეზერვო ფონდისაგან.

2. ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალია 15,000,000 ლარი.

3. ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალის გაზრდის წყაროა წმინდა მოგება.

მუხლი 22. ეროვნული ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდი

1. ეროვნული ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდი იქმნება წლის წმინდა მოგებიდან, ამ ორგანული კანონის 25-ე მუხლში მოცემული განაწილების შესაბამისად.

2. ეროვნული ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდის გამოყენება შეიძლება მხოლოდ ეროვნული ბანკის წმინდა ზარალის დასაფარავად.

3. საფინანსო სისტემის სტაბილურობისა და გამჭვირვალობის, ასევე ქვეყანაში მდგრადი ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის მიზნით, ეროვნული ბანკის საბჭო უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება სარეზერვო ფონდში არსებული თანხების განაწილების შესახებ. (1.12.2009 2186)

მუხლი 23. ეროვნული ბანკის სპეციალური რეზერვები

1. ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით, ეროვნული ბანკის წმინდა მოგებიდან შეიძლება შეიქმნას:

ა) ეროვნული ვალუტის კურსის სხვა ქვეყნების ვალუტების მიმართ კურსის ცვლილების გამო მოსალოდნელი ზარალის დასაფარავი რეზერვი;

ბ) აქტივების ფასის ცვლილებით გამოწვეული ზარალის დასაფარავი რეზერვი;

გ) სხვა სპეციალური რეზერვები.

2. სპეციალური რეზერვები გამოიყენება შესაბამისი ზარალის დასაფარავად.

მუხლი 24. ეროვნული ბანკის წმინდა მოგების გამოანგარიშება

ყოველი საფინანსო წლისათვის ეროვნული ბანკის წმინდა მოგება გამოიანგარიშება ბუღალტრული აღ-

რიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებისა და ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, როგორც წმინდა საოპერაციო მოგების ან ზარალის და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული წმინდა მოგების ან ზარალის ჯამი. წმინდა საოპერაციო მოგება ან ზარალი მიიღება საანგარიშგებო წლის შემოსავლის თანხიდან ძირითადი საქმიანობის წარმართვისათვის განკუთვნილი მიმდინარე ხარჯების გამოქვითვით.

მუხლი 25. ეროვნული ბანკის წმინდა მოგების განაწილება თუ ეროვნულ ბანკს საფინანსო წლის დასრულების შემდეგ აქვს წმინდა მოგება, იგი უნდა განაწილდეს შემდეგი თანამიმდევრობით:

ა) თუ წმინდა მოგება შედგება წმინდა საოპერაციო მოგებისა და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული წმინდა მოგებისაგან, გადაფასებით გამოწვეული არარეალიზებული მოგება მიიმართება გადაფასების შესაბამის სპეციალურ რეზერვში. თუ წმინდა მოგებაში ჩართულია გადაფასების არარეალიზებული ზარალი, იგი კომპენსირდება გადაფასების რეზერვის ანგარიშიდან. თუ წმინდა მოგება შედგება წმინდა საოპერაციო ზარალისა და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული წმინდა მოგებისაგან, წმინდა მოგება მიიმართება გადაფასების შესაბამის სპეციალურ რეზერვში;

ბ) წმინდა მოგების დარჩენილი თანხით უნდა შეივსოს ეროვნული ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდი, ვიდრე მისი მოცულობა არ გაუთანაბრდება შესაბამისი საფინანსო წლის ბოლოს არსებული სარეზერვო ფულის ოდენობის 15 პროცენტს. ეროვნული ბანკის საბჭო უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება წმინდა მოგების დარჩენილი თანხით ეროვნული ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდის მოცულობის, შესაბამისი საფინანსო წლის ბოლოს არსებული სარეზერვო ფულის ოდენობის 15 პროცენტზე ნაკლები ოდენობით შევსების შესახებ; (1.12.2009 2186)

გ) საფინანსო წლის დარჩენილი წმინდა მოგება უნდა გადაირიცხოს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ანგარიშზე ეროვნული ბანკის საფინანსო წლის დასრულებიდან 6 თვის ვადაში.

მუხლი 26. ეროვნული ბანკის წმინდა ზარალის განაწილება

1. თუ ეროვნული ბანკი ნებისმიერ საფინანსო წელს გასწევს წმინდა ზარალს, იგი უნდა განაწილდეს შემდეგნაირად:

ა) თუ წმინდა ზარალი შედგება წმინდა საოპერაციო ზარალისა და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული წმინდა ზარალისაგან, წმინდა საოპერაციო ზარალის თანხა დაერიცხება საერთო სარეზერვო ფონდს და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული ზარალის თანხა განაწილება გადაფასების რეზერვის ანგარიშებზე. თუ ამ სახის განაწილების შედეგად გადაფასების რეზერვის ანგარიშები უარყოფითი გახდება, უარყოფითი ნაშთი გადანაწილება საერთო სარეზერვო ფონდში;

ბ) თუ წმინდა ზარალი შედგება წმინდა საოპერაციო მოგებისა და უფრო დიდი წმინდა არარეალიზებული გადაფასების ზარალის ჯამისაგან, გადაფასების ზარალი კომპენსირდება გადაფასების რეზერვის ანგარიშებიდან. დარჩენილი ზარალი გადანაწილება საერთო სარეზერვო ფონდში;

გ) თუ წმინდა ზარალი შედგება წმინდა საოპერაციო ზარალისა და გადაფასების წმინდა არარეალიზებული მოგებისაგან, ზარალი დაერიცხება საერთო სარეზერვო ფონდს;

დ) თუ აღნიშნული განაწილების შემდეგ ეროვნული ბანკის კაპიტალი საწესდებო კაპიტალზე ნაკლები გახდება, არსებული დეფიციტის დასაფარავად (ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალის შესავსებად) საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ეროვნულ ბანკს საკუთრებაში გადასცემს მიმოქცევად (საბაზრო) სახელმწიფო სავალ ვალდებულებებს წარმოდგენზე იმ ვადითა და პირობებით, რომლებიც სხვა სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ვადისა და პირობების ანალოგიური იქნება.

2. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ ამ მუხლის პირველი პუნქტის „დ“ ქვეპუნქტით განსაზღვრული ფასიანი ქაღალდები უნდა გამოუშვას უპირობოდ, ეროვნული ბანკის საფინანსო წლის დასრულებიდან 5 თვის ვადაში. ეს ფასიანი ქაღალდები მათი გამოშვების შემდეგ უნდა აისახოს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

თავი IV

ეროვნული ბანკის ფულად-საკრედიტო ფუნქციები და ოპერაციები

მუხლი 27. ეროვნული ბანკის საკუთარი ფასიანი ქაღალდები

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელების მიზნით გამოუშვას საკუთარი ფასიანი ქაღალდები თავის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 28. ოპერაციები ღია ბაზარზე

ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელებისას ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია აწარმოოს ოპერაციები ღია ბაზარზე სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდებითა და ეროვნული ბანკის მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების პირდაპირი შეძენის ან გაყიდვის გზით ან მათი შემდგომში გასხვისების ან გამოსყიდვის პირობით (რეპო და უკურეპო ოპერაციები).

მუხლი 29. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები

1. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებისათვის დააწესოს მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები, რომლებიც განისაზღვრება მოზიდულ სახსრებთან პროცენტული თანაფარდობით და ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილებით შეიძლება დაექვემდებაროს ეროვნულ ბანკში სავალდებულო შენახვას.

2. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმებს, მათი გაანგარიშებისა და დაცვის წესს, აგრეთვე მათი დარღვევისათვის სანქციებს აწესებს ეროვნული ბანკი. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმების დარღვევისათვის სანქციის სახით დაკისრებული ფულადი ჯარიმა მიიმართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

3. თუ მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები განთავსებულია ეროვნულ ბანკში, მას შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების თანხაზე პროცენტების გადახდის შესახებ.

მუხლი 30. ეროვნული ბანკის სადისკონტო ოპერაციები

1. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, საქართველოს მთავრობისა და ეროვნული ბანკის ფასიანი ქაღალდების შესყიდვის გზით აწარმოოს სადისკონტო ოპერაციები კომერციულ ბანკთან და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებასთან თავის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

2. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, თავისი შეხედულებისამებრ გაასხვისოს სადისკონტო ოპერაციებით შესყიდული ფასიანი ქაღალდები.

მუხლი 31. ეროვნული ბანკის სასესხო და სადეპოზიტო ოპერაციები

1. ეროვნულ ბანკს თავის მიერ დადგენილი წესებისა და პირობების შესაბამისად შეუძლია გასცეს კრედიტი კომერციულ ბანკებსა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებებზე, რომლებსაც ანგარიშები აქვთ გახსნილი ეროვნულ ბანკში, ერთ-ერთი შემდეგი აუცილებელი უზრუნველყოფით:

ა) ამ ორგანული კანონის მე-40 მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული საერთაშორისო სარეზერვო ინსტრუმენტები;

ბ) ეროვნული ბანკის, საქართველოს მთავრობის ან მისი სახელით გამოშვებული ან საქართველოს მთავრობის მიერ გარანტირებული ფასიანი ქაღალდები;

გ) დეპოზიტები ეროვნულ ბანკში ან სხვა დეპოზიტართან, რომლებიც მისაღებია ეროვნული ბანკისათვის, ნებისმიერი სახსრებით, მათ შორის, ოქროთი ან სხვა ძვირფასი ლითონებით, რომელთა გაყიდვის, შეძენისა და სხვა მათთან დაკავშირებული ოპერაციების შეუზღუდავად განხორციელების უფლება აქვს ეროვნულ ბანკს ამ ორგანული კანონის შესაბამისად.

2. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია მიიღოს დეპოზიტები თავის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 32. კომერციული ბანკებისა და არასაბანკო სადეპოზიტო

დაწესებულებების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია ჰქონდეს კომერციული ბანკებისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების ანგარიშები და მიიღოს მათგან დეპოზიტები თავის მიერ დადგენილი წესებისა და პირობების შესაბამისად.

მუხლი 33. ბოლო ინსტანციის კრედიტორი

1. ამ ორგანული კანონის 31-ე მუხლით ნებადართული სესხების გარდა, ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, კომერციულ ბანკზე გასცეს ბოლო ინსტანციის სესხი.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული ბოლო ინსტანციის სესხის ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 3 თვეს, საპროცენტო განაკვეთი არ უნდა იყოს ეროვნული ბანკის მიერ ერთდღიანი სესხისათვის დადგენილ საპროცენტო განაკვეთებზე ნაკლები და იგი უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ამ ორგანული კანონის 31-ე მუხლში მითითებული აქტივებით.

3. განსაკუთრებულ შემთხვევებში, როდესაც შეიძლება საფრთხე შეექმნას ქვეყნის საფინანსო სისტემის სტაბილურობას, ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით დასაშვებია უფრო გრძელვადიანი, განსხვავებული საპროცენტო განაკვეთიანი და არაუზრუნველყოფილი სესხის გაცემა.

4. ეროვნული ბანკის საბჭო ამ ორგანული კანონის შესაბამისად განსაზღვრავს ბოლო ინსტანციის სესხის გაცემის წესებსა და პირობებს.

თავი V გადახდის საშუალებები

მუხლი 34. ფულის ერთეული

1. საქართველოს ფულის ერთეულია „ლარი“. ლარი შედგება 100 „თეთრისაგან“.

2. ლარი არის გადახდის ერთადერთი კანონიერი საშუალება საქართველოს ტერიტორიაზე, გარდა თავისუფალი ინდუსტრიული ზონებისა ან/და უბაჟო ვაჭრობის პუნქტებისა.

3. ეროვნული ბანკის მიერ მიმოქცევაში გამეფებული ლარის ბანკნოტები და მონეტები, რომლებიც მიმოქცევიდან არ არის ამოღებული, წარმოადგენს ეროვნული ბანკის უპირობო ვალდებულებას ნომინალური ღირებულებით.

მუხლი 35. ემისია

1. მხოლოდ ეროვნულ ბანკს აქვს ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების დამზადების და საქართველოს ტერიტორიაზე მათი ემისიის უფლება.

2. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ნომინალს, ზომას, წონას, რაოდენობას, გაფორმებას, მასალასა და სხვა მახასიათებლებს განსაზღვრავს ეროვნული ბანკის საბჭო.

3. ლარის არსებული ნომინალის ბანკნოტისა და მონეტის ღირებულების, მასალის ან/და მასზე დატანილი წლის ცვლილების, ან ლარის ახალი ნომინალის შემოღების შემთხვევაში მათი მიმოქცევაში გაშვება ხდება ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით.

4. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ემისია უშუალოდ საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის დასაფარავად აკრძალულია.

5. ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, მოახდინოს საკოლექციოდ და სხვა საჭიროებისათვის განკუთვნილი ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების, ასევე ნუმისმატიკური ფასეულობების რეალიზაცია როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ.

6. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების, ასევე ნუმისმატიკური ფასეულობების დამზადებისა და რეალიზაციის წესს ადგენს ეროვნული ბანკის საბჭო.

7. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ვარგისობის განსაზღვრის კრიტერიუმებს და მათი მიღება-გამოცვლის წესებს ადგენს ეროვნული ბანკის საბჭო.

მუხლი 36. ფულის ნიშნებისა და სხვა ფასეულობების შენახვა და განადგურება

1. ეროვნული ბანკი უზრუნველყოფს როგორც ფულის ნიშნების, ისე ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების დამზადებისათვის საჭირო ორიგინალური მასალებისა და სხვა ფასეულობების საიმედო შენახვას.

2. მხოლოდ ეროვნული ბანკი უზრუნველყოფს ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების და მათი დამზადებისათვის საჭირო ორიგინალური მასალების განადგურებას.

3. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების განადგურების ან მათი შემდგომი გამოყენების წესს ადგენს ეროვნული ბანკის საბჭო.

მუხლი 37. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების მიმოქცევიდან ამოღება და შეცვლა

1. ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, მიმოქცევიდან ამოიღოს და შეცვალოს ემიტირებული ლარის ბანკნოტები და მონეტები.

2. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების მიმოქცევიდან ამოღებისა და შეცვლის წესს ადგენს ეროვნული ბანკის საბჭო.

3. ლარის ბანკოტებისა და მონეტების ეროვნული ბანკის საბჭოს მიერ განსაზღვრული გამოცვლის ვადის დასრულების შემდეგ გამოსაცვლელი ლარის ბანკოტები და მონეტები, როგორც გადახდის კანონიერი საშუალება, წყვეტს მოქმედებას.

მუხლი 38. ფულის ნიშნების მარაგი და ემისიის გეგმა ეროვნული ბანკი უშუალოდ აკონტროლებს ნაღდი ფულის მარაგს, ადგენს მისი ემისიის გეგმას, უზრუნველყოფს საქართველოს ეკონომიკას ლარის ბანკოტებითა და მონეტებით.

მუხლი 39. ყალბი ფულის ნიშნები და ფულის ნიშნების

რეპროდუცირება

1. ფულის ნიშნების გაყალბება აკრძალულია და ისჯება კანონით.

2. ყალბი ფულის ნიშნები მიმოქცევიდან ამოიღება და არ ანაზღაურდება.

3. საქართველოს ტერიტორიაზე ყალბი ფულის ნიშნების გამოვლენის ფაქტებზე რეაგირების წესს ადგენს ეროვნული ბანკის საბჭო.

4. ეროვნული ბანკი მთავარი ექსპერტია ლარის ბანკოტებისა და მონეტების, ხოლო საქართველოს ტერიტორიაზე ექსპერტია უცხოური ვალუტის ბანკოტებისა და მონეტების ნამდვილობის დადგენის საქმეში.

5. საქართველოს ტერიტორიაზე ლარის ბანკოტებისა და მონეტების რეპროდუცირება შესაძლებელია მხოლოდ ეროვნული ბანკის საბჭოს მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად.

თავი VI

საერთაშორისო რეზერვები

მუხლი 40. ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები

1. ეროვნული ბანკი ფლობს, ინახავს და მართავს ოფიციალურ საერთაშორისო რეზერვებს, რომლებიც შეიძლება შედგებოდეს შემდეგი აქტივებისაგან:

- ა) მონეტარული ოქრო;
- ბ) უცხოური ვალუტა მონეტებისა და ბანკოტების სახით;

გ) სხვა ქვეყანაში საბანკო ანგარიშებზე რიცხული უცხოური ვალუტის ნაშთები;

დ) საერთაშორისო სავალუტო ფონდის სესხების სპეციალური უფლებები (შ ღ) და სარეზერვო პოზიცია სავალუტო ფონდში;

ე) უცხოური ვალუტით დენომინირებული და ასანაზღაურებელი თამასუქები და სადებოზიტო სერტიფიკატები;

ვ) უცხო ქვეყნების, ცენტრალური ბანკების, საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და კერძო კომპანიების მიერ გამოშვებული სავალო ვალდებულებები;

ზ) უცხოური ვალუტით გამოხატული და ასანაზღაურებელი, წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები და შეთანხმებები ფასიანი ქაღალდების შეძენის შესახებ, მათი შემდგომი გასხვისების პირობით (უკუჩვენო ოპერაციები);

თ) ნებისმიერი სხვა საყოველთაოდ აღიარებული საერთაშორისო სარეზერვო საშუალებები.

2. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვების მართვის ამოცანების შესასრულებლად ისესხოს უცხოური ვალუტა საკუთარი სახელით, ერთ წლამდე ვადით, საერთაშორისო რეზერვებში შემაჯალი აქტივების უზრუნველყოფით, ან დადოს შეთანხმებები ფასიანი ქაღალდების გასხვისების/გასესხების შესახებ, მათი შემდგომი გამოსყიდვის პირობით (რეპო ოპერაციები).

თავი VII

ეროვნული ბანკის ურთიერთობა სხვა სახელმწიფო ორგანოებთან

მუხლი 41. ბანკირი და ფისკალური აგენტი

1. ეროვნული ბანკი ასრულებს საქართველოს მთავრობის ბანკირისა და ფისკალური აგენტის როლს.

2. ეროვნული ბანკის მოვალეობაა, საკონსულტაციო დახმარება გაუწიოს საქართველოს პრეზიდენტსა და საქართველოს მთავრობას ეროვნული ბანკის საქმიანობასთან დაკავშირებულ ან მისი კომპეტენციის სფეროში შემაჯალ ყველა საკითხზე.

მუხლი 42. კონსულტაციები საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შესახებ

1. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ან საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში ცვლილებების შეტანის შესახებ პროექტის საქართველოს პარლამენტში წარდგე-

ნამდებ საქართველოს ფინანსთა მინისტრი ეროვნული ბანკის პრეზიდენტთან ატარებს კონსულტაციებს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრების შესახებ, რომლებიც მოიცავს:

ა) მთლიანი შემოსულობების მოცულობასა და სტრუქტურას;

ბ) საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროფიციტის მოცულობასა და სტრუქტურას;

გ) ფინანსური აქტივების ცვლილებას;

დ) საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯების სტრუქტურას.

2. კონსულტაციები აუცილებლად უნდა ითვალისწინებდეს ინფორმაციას მომდევნო საფინანსო წელს სახელმწიფო სექტორისათვის საშინაო და საგარეო სესხების მიღების გეგმების შესახებ, მათ შორის, საკრედიტო სახსრების მოცულობის შეთანხმების, მათი მიღებისა და განაწილების და სესხების მოსალოდნელი პირობების საკითხებზე. საქართველოს ცენტრალურმა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებმა უნდა აცნობონ ეროვნულ ბანკს აღებული სავალო ვალდებულებების შესახებ.

3. კონსულტაციების შედეგად ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი საქართველოს პარლამენტსა და საქართველოს მთავრობას უგზავნის დასკვნას საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრების შესახებ.

მუხლი 43. სადეპოზიტო ფუნქციები

1. ეროვნული ბანკი იღებს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის სახაზინო სამსახურის დეპოზიტებს. დეპოზიტარის როლში ეროვნული ბანკი იღებს და გასცემს ფულად სახსრებს, აღრიცხავს და ეწევა ამასთან დაკავშირებულ სხვა საფინანსო მომსახურებას. საგადახდო საბუთების საფუძველზე ეროვნული ბანკი აღნიშნულ ანგარიშებზე დეპონირებული თანხების ფარგლებში გასცემს თანხას. ეროვნულ ბანკს შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება ასეთი დეპოზიტების მიხედვით პროცენტების გადახდის შესახებ.

2. ეროვნულ ბანკს შეუძლია ნება დართოს სხვა საფინანსო დაწესებულებებს, მიიღონ ასეთი დეპოზიტები მის მიერ განსაზღვრული პირობების შესაბამისად.

მუხლი 44. საფინანსო აგენტის ფუნქციები

ეროვნულ ბანკს შეუძლია თავად შეასრულოს სახელმწიფო დაწესებულებების საფინანსო აგენტის როლი შემდეგ საკითხებზე:

ა) მათ მიერ გამოშვებული სავალო ვალდებულებების რეალიზება, მათ შორის, ტრანსფერული აგენტის ან სხვა საჭირო ადმინისტრაციული ფუნქციების შესრულება;

ბ) ძირითადი თანხებისა და პროცენტების გაცემა, ფასიანი ქაღალდების მიხედვით სხვა გადახდების წარმოება;

გ) მათი ანგარიშებიდან საგადახდო ოპერაციების შესრულება;

დ) ეროვნული ბანკის ფუნქციების შესაბამისი სხვა საკითხები.

მუხლი 45. ეროვნული ბანკისათვის მისაწოდებელი ინფორმაცია

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია მოითხოვოს და მიიღოს სახელმწიფო დაწესებულებებისა და სხვა ნებისმიერი პირისგან მასზე დაკისრებული ფუნქციების შესასრულებლად საჭირო ყველა აუცილებელი სტატისტიკური, საბუღალტრო და სხვა ინფორმაცია (მათ შორის, კონფიდენციალური).

მუხლი 46. ეროვნული ბანკის ფინანსური დახმარების უფლება

1. ეროვნული ბანკი ფინანსურად არ ეხმარება საქართველოს მთავრობასა და სახელმწიფო დაწესებულებებს, გარდა ამ ორგანული კანონის 25-ე მუხლით გათვალისწინებული დივიდენდის გაცემის შემთხვევისა. ეროვნული ბანკი, ფულადსაკრედიტო პოლიტიკის მიზნებიდან გამომდინარე, ახორციელებს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების შეძენას მხოლოდ მეორეულ ბაზარზე.

2. საქართველოს ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, პირველად ბაზარზე შეისყიდოს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები მხოლოდ მის პორტფელში უკვე არსებული ფასიანი ქაღალდების სანაცვლოდ, თუ მათი დაფარვის დღე ემთხვევა ახალი ფასიანი ქაღალდების ემისიის დღეს. შეძენა უნდა განხორციელდეს აუქციონზე დაფიქსირებულ საშუალოშეწონილ ფასად. თითოეული აუქციონის შემთხვევაში ეროვნული ბანკის მიერ შეძენილი ფასიანი ქაღალდების მოცულობა წარმოადგენს აუქციონზე გასაყიდად გამოტანილი ფასიანი ქაღალდების დამატებით ემისიას და არ უნდა აღემატებოდეს ამ აუქციონზე გაყიდული ფასიანი ქაღალდების საერთო მოცულობის 20%-ს.

თავი VIII საფინანსო სექტორის ზედამხედველობა

მუხლი 47. ეროვნული ბანკის მიზნები და ამოცანები
საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კუთხით

ეროვნული ბანკის ამოცანაა საფინანსო სექტორის ფინანსური მდგრადობისა და გამჭვირვალობის ხელშეწყობა, მომხმარებელთა და ინვესტორთა უფლებების დაცვა. ამ მიზნით ეროვნული ბანკი ვალდებულია ხელი შეუწყოს საფინანსო სისტემის სტაბილურ და ეფექტიან ფუნქციონირებას, სისტემური რისკის კონტროლს, კონკურენტუნარიანი გარემოს ჩამოყალიბებას, პოტენციური რისკების შემცირებას.

მუხლი 48. ეროვნული ბანკის უფლებამოსილება საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის კუთხით

1. ეროვნულ ბანკს მინიჭებული აქვს სრული უფლებამოსილება, ზედამხედველობა გაუწიოს კომერციული ბანკების, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, სადაზღვევო ორგანიზაციების, გადამზღვეველი კომპანიების, არასახელმწიფო სააგნსიო სტრუქტურების, ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელი რეგისტრატორების, საბროკერო კომპანიების, საფონდო ბირჟის, ცენტრალური დეპოზიტარის, სპეციალიზებული დეპოზიტარის, აქტივების მმართველი კომპანიებისა და ანგარიშვალდებული საწარმოების საქმიანობას ამ ორგანული კანონისა და საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე.

2. უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისა და ყალბი ფულის მიმოქცევის აღკვეთის ხელშეწყობის მიზნებისათვის ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია განახორციელოს ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირებისა და ვალუტის გადამცვლელი პუნქტების რეგულირება მათი რეგისტრაციის, შემოწმებისა და მათ მიმართ მინიმალური მოთხოვნების დადგენის გზით.

3. საზედამხედველო ფუნქციების განხორციელებისათვის ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია გამოსცეს შესაბამისი დადგენილებები, ბრძანებები, განახორციელოს შესაბამისი ღონისძიებები და დააწესოს შესაბამისი სანქციები.

მუხლი 49. კომერციული ბანკებისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების ზედამხედველობა

1. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია:

ა) ზედამხედველობა გაუწიოს კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების საქმიანობას. იგი მოიცავს: ლიცენზიების გაცემასა და გაუქმებას, შემოწმებასა და რეგულირებას, შეზღუდვებისა და სანქციების დაწესებას;

ბ) მოითხოვოს და მიიღოს ინფორმაცია კომერციული ბანკის კაპიტალის წარმოშობის წყაროებისა და მისი მნიშვნელოვანი წილის როგორც უშუალო, ისე ბენეფიციარი მესაკუთრეების შესახებ;

გ) ზედამხედველობა გაუწიოს და შეამოწმოს კომერციული ბანკი და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება, შეამოწმოს მათი შვილობილი საწარმოები, განახორციელოს ბუღალტრული აღრიცხვის დოკუმენტების, ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტებისა და სხვა მასალების აუდიტი და მიიღოს მათგან ნებისმიერი ინფორმაცია თავისი კომპეტენციის ფარგლებში. შემოწმების შედეგად დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენისას მასალები გადაეცემა შესაბამის ორგანოებს;

დ) კომერციულ ბანკსა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებას

გაუზარდოს სავალდებულო რეზერვების ნორმები, შეუწყვიტოს აქტიური ოპერაციები, აუკრძალოს მოგების განაწილება, დივიდენდების დარიცხვა და გაცემა, შრომის ანაზღაურების გაზრდა, პრემიებისა და სხვა მსგავსი ანაზღაურების გაცემა, მოითხოვოს დამატებითი კაპიტალის მოზიდვა, გაუზარდოს აქტივებისა და პირობითი ვალდებულებების შესაძლო დანაკარგების რეზერვების ნორმები;

ე) კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების ადმინისტრატორებს შეუჩეროს ხელმოწერის უფლება; დააკისროს მათ ფულადი ჯარიმა და მოითხოვოს მათი თანამდებობიდან განთავისუფლება; კომერციულ ბანკსა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებას გადაახდევინოს ფულადი ჯარიმა; კომერციულ ბანკსა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებას გაუუქმოს შესაბამისი ლიცენზია;

ვ) ნორმატიული აქტით დაადგინოს კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებისათვის შესაბამისი ლიცენზიის გაცემისა და გაუქმების წესები, განსაზღვროს ფულადი ჯარიმის ოდენობა და დაკისრების წესი. ფულადი ჯარიმის თანხა მიიმართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში;

ზ) გარკვეული ვადით ან/და გარკვეული პირობებით გაათავისუფლოს კომერციული ბანკი ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი ნორმების დაცვისაგან;

თ) შექმნას და მართოს დროებითი ბანკი, რომელიც თავის საქმიანობას წარმართავს „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად;

ი) დროებითი ადმინისტრატორის ან ლიკვიდატორის მეშვეობით ხელი შეუწყოს გადახდისუნარო კომერციული ბანკის აქტივებისა და ვალდებულებების ან მათი ნაწილის გადაცემას თავის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით;

კ) განსაკუთრებულ შემთხვევებში, როდესაც საფრთხე ემუქრება საფინანსო სისტემის სტაბილურ ფუნქციონირებას, ეროვნული ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით, დაუყოვნებლივ მიიღოს შესაბამისი ზომები, რაც მოიცავს: კომერციული ბანკებისათვის საქართველოს შრომის კოდექსით გათვალისწინებული უქმე დღეების გარდა დამატებით დასვენების დღეების დაწესებას, კომერციული ბანკებისათვის გარკვეული შეზღუდვების დაწესებას ან/და შეზღუდვებისაგან მათ გაათავისუფლებას, სხვა ქმედებას, რომელიც აუცილებელია საფინანსო სისტემის მდგრადობის შენარჩუნებისათვის.

2. კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების ლიკვიდატორს და დროებით ადმინისტრატორს ნიშნავს ეროვნული ბანკი და ისინი ანგარიშვალდებული არიან ეროვნული ბანკის წინაშე. ლიკვიდატორსა და დროებით ადმინისტრატორზე გადადის კომერციული ბანკისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების ყველა ორგანოს (მათ შორის, აქციონერთა საერთო კრების) სრული უფლებამოსილება.

3. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, კომერციულ ბანკსა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებას განუსაზღვროს კაპიტალის მინიმალური ოდენობა და მისი გაანგარიშების წესი.

4. არავის არა აქვს უფლება, ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული ლიცენზიის გარეშე მიიღოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით გასცეს კრედიტები.

5. კომერციული ბანკი და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება მხოლოდ ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილებით შეიძლება გამოცხადდეს გადახდისუნაროდ და გაკოტრებულად ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით.

6. ეროვნული ბანკი საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის შემოწმებას ახორციელებს თავის მიერ დადგენილი სპე-

ციალური წესის შესაბამისად, მხოლოდ იმ შეზღუდვების შესრულების შესამოწმებლად, რომლებიც საქართველოს კანონმდებლობით დაწესებულია საერთაშორისო ფინანსური კომპანიებისათვის.

მუხლი 50. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირებისა და ვალუტის გადამცემი პუნქტების ზედამხედველობა

1. ეროვნული ბანკი მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ზედამხედველობას ახორციელებს მათი რეგისტრაციის, რეგისტრაციის გაუქმების, შემოწმებისა და მათთვის სანქციების დაკისრების გზით.

2. ეროვნული ბანკი ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირებისა და ვალუტის გადამცემი პუნქტების ზედამხედველობას ახორციელებს მხოლოდ ყალბი ფულის მიმოქცევის აღკვეთის მიზნით და „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზნებიდან გამომდინარე, მათი რეგისტრაციის, რეგისტრაციის გაუქმების, შემოწმების, მათ მიმართ მინიმალური მოთხოვნების დადგენისა და მათთვის სანქციების დაკისრების გზით.

3. ეროვნული ბანკის მიერ რეგისტრაციისა და მისი გაუქმების წესი, ფულადი ჯარიმის ოდენობა და დაკისრების წესი განისაზღვრება ეროვნული ბანკის ნორმატიული აქტებით. ფულადი ჯარიმის თანხა მიიმართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

მუხლი 51. სადაზღვევო ბაზრის ზედამხედველობა

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია:

ა) გასცეს და გააუქმოს სადაზღვევო საქმიანობის ლიცენზია;

ბ) განახორციელოს არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებლის რეგისტრაცია და რეგისტრაციის გაუქმება, მოახდინოს საპენსიო სქემების რეგისტრაცია და რეგისტრაციის გაუქმება, მოახდინოს სადაზღვევო ბროკერის რეგისტრაცია და რეგისტრაციის გაუქმება თავის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად;

გ) ზედამხედველობა გაუწიოს და შეამოწმოს მზღვეველის/ არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებლის მიერ ნორმატიული და მეთოდოლოგიური დოკუმენტაციის მოთხოვნების დაცვა, განახორციელოს ბუღალტრული აღრიცხვის

დოკუმენტების, ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტებისა და სხვა მასალების შემოწმება, რისთვისაც შეუძლია მზღვეველი საგან გამოითხოვოს და მიიღოს ნებისმიერი ინფორმაცია საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში;

დ) მზღვეველებს/არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებლებს განუსაზღვროს კაპიტალის მინიმალური ოდენობა და მისი გაანგარიშების წესი;

ე) აწარმოოს მზღვეველთა/არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებელთა რეესტრი, შექმნას მეთოდოლოგიური და სარეკომენდაციო დოკუმენტაცია სადაზღვევო/არასახელმწიფო საპენსიო სქემებთან დაკავშირებულ საკითხებზე;

ვ) მზღვეველის ადმინისტრატორს შეუჩეროს ხელმოწერის უფლებამოსილება და მზღვეველის სამეთვალყურეო საბჭოს/საერთო კრებას მოსთხოვოს მისი თანამდებობიდან დროებით გადაყენება ან თანამდებობიდან გათავისუფლება; შეუჩეროს ან შეუზღუდოს მოგების განაწილება, დივიდენდებისა და მატერიალური წახალისებების გაცემა და ახალი ვალდებულებების აღება; განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც საფრთხე ემუქრება დამზღვევთა და დაზღვეულთა ინტერესებს, შეუჩეროს მას კონკრეტული ოპერაციების განხორციელების უფლება, გაუქმოს სადაზღვევო საქმიანობის ლიცენზია;

ზ) დაუწესოს სანქციები, მათ შორის, დააკისროს ფულადი ჯარიმა მზღვეველებს/არასახელმწიფო საპენსიო სქემის დამფუძნებლებს, რომელთა ოდენობა და დაკისრების წესი განისაზღვრება ეროვნული ბანკის ნორმატიული აქტით. ფულადი ჯარიმის თანხა მიიმართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში;

თ) გარკვეული ვადით ან/და გარკვეული პირობებით გათავისუფლოს მზღვეველი ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი ნორმების დაცვისაგან;

ი) განახორციელოს მზღვეველის ლიკვიდაცია და გაკოტრების საქმის წარმოება „დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ნორმების, სხვა კანონებისა და თავის მიერ დადგენილი წესების შესაბამისად;

კ) დანიშნოს მზღვეველის დროებითი ადმინისტრატორი, ლიკვიდატორი და გაკოტრების მმართველი, რომლებიც ანგარიშვალდებული არიან ეროვნული ბანკის წინაშე;

ლ) მზღვეველის დროებითი ადმინისტრატორის, ლიკვიდატორის ან/და გაკოტრების მმართველის მეშვეობით ხელი შეუწყოს გადახდისუნარიო მზღვეველის აქტივებისა და ვალ-

დებულებების (მათ შორის, სადაზღვევო პორტფელის) ან მათი ნაწილის გადაცემას თავის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 52. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ზედამხედველობა ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია:

ა) დაარეგულიროს ემიტენტების მიერ ფასიანი ქაღალდების გამოშვებისას და მიმოქცევისას წარმოშობილი ურთიერთობები; უზრუნველყოს ფასიანი ქაღალდების გამოშვებისა და მიმოქცევის სფეროში დარღვევების გამოვლენა, თავიდან აცილება და აღკვეთა;

ბ) გასცეს და გააუქმოს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებადი მონაწილეების ლიცენზიები;

გ) ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებად მონაწილეებს დაუდგინოს მინიმალური კაპიტალის მოთხოვნები;

დ) დაამტკიცოს ემისიის პროსპექტი;

ე) განახორციელოს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებადი მონაწილეების საქმიანობის მონიტორინგი, შემოწმებები, გამოკვლევები;

ვ) საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად მიიღოს, შეცვალოს და გააუქმოს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებასთან დაკავშირებული წესები და ზედამხედველობა გაუწიოს მათ შესრულებას;

ზ) ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებად მონაწილეებს დაუწესოს სანქციები, მათ შორის, ფულადი ფორმით. ფულადი ჯარიმის ოდენობა და დაკისრების წესი განისაზღვრება ეროვნული ბანკის ნორმატიული აქტით. ფულადი ჯარიმის თანხა მიიძართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

თავი IX

საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური

მუხლი 53. საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური

1. უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ზელშეწყობის მიზნით ეროვნულ ბანკთან იქმნება საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური (შემდგომში – მონიტორინგის სამსახური).

2. მონიტორინგის სამსახური დამოუკიდებელი ორგანოა და თავისი საქმიანობისას არ ექვემდებარება არც ერთ სხვა ორგანოსა და თანამდებობის პირს. მონიტორინგის სამსახური საქმიანობას წარმართავს საქართველოს კონსტიტუციის, საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების, ამ ორგანული კანონის, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ“ საქართველოს კანონის, „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის, სხვა ნორმატიული აქტებისა და მონიტორინგის სამსახურის დებულების შესაბამისად.

3. მონიტორინგის სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში წარმოადგენს საქართველოს საერთაშორისო თათბირებზე, ყველა საბჭოსა და ორგანიზაციაში.

4. მონიტორინგის სამსახურს აქვს დამოუკიდებელი ბალანსი, საბანკო ანგარიში, ბეჭედი სახელმწიფო გერბის გამოსახულებით და საკუთარი სახელწოდებით.

5. მონიტორინგის სამსახური ანგარიშვალდებულია საქართველოს პრეზიდენტის წინაშე.

6. მონიტორინგის სამსახური საქართველოს პრეზიდენტს წარუდგენს ყოველწლიურ ანგარიშს გაწეული საქმიანობის შესახებ.

მუხლი 54. მონიტორინგის სამსახურის უფროსი

1. მონიტორინგის სამსახურს ხელმძღვანელობს მონიტორინგის სამსახურის უფროსი, რომელსაც ეროვნული ბანკის საბჭოსთან შეთანხმებით, 4 წლის ვადით თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს საქართველოს პრეზიდენტი.

2. მონიტორინგის სამსახურის უფროსი თანამდებობიდან ვადამდე თავისუფლდება:

- ა) პირადი განცხადების საფუძველზე;
- ბ) თუ მან დაუშვა სერიოზული სამსახურებრივი გადაცდომა;
- გ) თუ იგი ვერ ასრულებს თავის მოვალეობას ჯანმრთელობის მდგომარეობის ან სასამართლოს მიერ ქმედუნარიოდ ან შეზღუდულქმედუნარიანად ცნობის გამო;
- დ) საქართველოს მოქალაქეობის შეწყვეტისას;
- ე) სისხლის სამართლის დანაშაულზე გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლისას.

3. მონიტორინგის სამსახურის უფროსი გამოსცემს ნორმატიულ აქტს – ბრძანებას.

მუხლი 55. მონიტორინგის სამსახურის მართვა და ბიუჯეტი

1. მონიტორინგის სამსახურის ფუნქციები, მის მართვასთან, სტრუქტურასთან, ანგარიშვალდებულებასთან, წარმომადგენლობასთან და კონტროლთან დაკავშირებული საკითხები რეგულირდება ამ ორგანული კანონით, სხვა საკანონმდებლო აქტებითა და მონიტორინგის სამსახურის დებულებით, რომელსაც მონიტორინგის სამსახურის უფროსის წარდგინებით ამტკიცებს საქართველოს პრეზიდენტი.

2. მონიტორინგის სამსახურის საშტატო ნუსხას და თანამშრომელთა თანამდებობრივი სარგოების ოდენობას მონიტორინგის სამსახურის უფროსის წარდგინებით ამტკიცებს საქართველოს პრეზიდენტი.

3. მონიტორინგის სამსახურის მოხელეთა შრომის ანაზღაურების ოდენობა უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს საბანკო სისტემაში არსებულ შრომის ანაზღაურების დონეს. შტატგარეშე მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურების ოდენობა განისაზღვრება ხელშეკრულების საფუძველზე.

4. მონიტორინგის სამსახურს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული უფლებამოსილებების განხორციელებისათვის საჭირო შენობა-ნაგებობებით, ტექნიკური საშუალებებით, ფინანსური სახსრებითა და სხვა ქონებით უზრუნველყოფს ეროვნული ბანკი.

5. მონიტორინგის სამსახურის უფროსის წარდგინებით მონიტორინგის სამსახურის ბიუჯეტს ყოველწლიურად ამტკიცებს ეროვნული ბანკის საბჭო. მონიტორინგის სამსახურის მიმდინარე ხარჯები არ შეიძლება იყოს წინა წელს დამტკიცებულ დაფინანსებაზე ნაკლები. მონიტორინგის სამსახურის მიმდინარე ხარჯების შემცირება წინა წლის დაფინანსებასთან შედარებით შეიძლება მხოლოდ მონიტორინგის სამსახურის უფროსის წინასწარი თანხმობით. თუ ეროვნული ბანკის საბჭო არ დაამტკიცებს მონიტორინგის სამსახურის ბიუჯეტს, მონიტორინგის სამსახურის დაფინანსება განხორციელდება მონიტორინგის სამსახურისათვის წინა წელს დამტკიცებული დაფინანსების ოდენობით.

თავი X

ეროვნული ბანკის ანგარიშები, საფინანსო ანგარიშგება, აუდიტი და საერთო ანგარიშგება

მუხლი 56. ეროვნული ბანკის საფინანსო წელი
ეროვნული ბანკის საფინანსო წელი იწყება იანვრის პირველ დღეს და მთავრდება დეკემბრის ბოლო დღეს.

მუხლი 57. ბუღალტრული აღრიცხვა
ეროვნული ბანკი ანგარიშგებას, თავის ოპერაციებს და საფინანსო მდგომარეობის ასახვისათვის საჭირო სხვა დოკუმენტაციას აწარმოებს ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებისა და ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

მუხლი 58. ეროვნული ბანკის საფინანსო ანგარიშგება
ეროვნული ბანკი ადგენს ყოველი საფინანსო წლის საფინანსო ანგარიშგებას. ანგარიშგება მოიცავს ბალანსს, მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებას, საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების შესახებ ანგარიშგებას, ფულადი ნაკადების შესახებ ანგარიშგებას და მათთან დაკავშირებულ განმარტებითი ხასიათის შენიშვნებს.

მუხლი 59. ეროვნული ბანკის ანგარიშგების აუდიტი

1. ეროვნული ბანკის ანგარიშგების აუდიტს ახორციელებს საქართველოს პარლამენტის მიერ დანიშნული დამოუკიდებელი აუდიტორული ფირმა.

2. ეროვნული ბანკის ანგარიშგების აუდიტის მიზნით, აუდიტის დასრულებიდან არა უგვიანეს 1 ოქტომბრისა, საქართველოს პარლამენტის შესაბამისი კომიტეტი საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს მსოფლიოს ოთხ ყველაზე მსხვილ აუდიტორულ ფირმას, ხოლო საქართველოს პარლამენტი ამ სიიდან ტენდერის ან კონკურსის საფუძველზე აირჩევს ერთს. გარე აუდიტორთან კონტრაქტი ფორმდება არანაკლებ ორი და არა უმეტეს ოთხი წლის ვადით.

3. საქართველოს კონტროლის პალატა ამოწმებს ეროვნული ბანკისა და მონიტორინგის სამსახურის მხოლოდ აღმინისტრაციულ და კაპიტალურ ხარჯებს.

მუხლი 60. ეროვნული ბანკის საბალანსო ანგარიშგებისა და დოკუმენტების წარდგენა და გამოქვეყნება

1. ეროვნული ბანკი ამზადებს და მაქსიმალურად მოკლე ვადაში, არა უგვიანეს 10 სამუშაო დღისა, საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს და აქვეყნებს არააუდიტირებულ საბალანსო უწყისს საანგარიშგებო თვის ბოლო სამუშაო დღის მდგომარეობით.

2. საფინანსო წლის დასრულებიდან არა უგვიანეს 4 თვისა ეროვნული ბანკი აქვეყნებს და საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგენს გასული წლის აუდიტირებულ ფინანსურ ანგარიშგებას და ამ ორგანული კანონის 61-ე მუხლით განსაზღვრულ ანგარიშს.

3. ეროვნულ ბანკს ამ მუხლის პირველ და მე-2 პუნქტებში მითითებული საფინანსო ანგარიშგებებისა და დოკუმენტების გარდა შეუძლია გამოაქვეყნოს სხვა ანგარიშგებები და გამოკვლევები საფინანსო და ეკონომიკურ საკითხებზე, რომელთა გამოაქვეყნებასაც იგი მიზანშეწონილად მიიჩნევს.

მუხლი 61. ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა და ანგარიშგება

1. ეროვნული ბანკი დამოუკიდებლად ადგენს ინფლაციის მიზნობრივ მაჩვენებელს.

2. არა უგვიანეს ყოველი წლის 1 ოქტომბრისა ეროვნული ბანკი საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს მომავალი სამი წლის ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების პროექტს.

3. საქართველოს პარლამენტი მიმდინარე წლის ბოლომდე ამტკიცებს ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს.

4. თუ საქართველოს პარლამენტმა არ დაამტკიცა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ წარდგენილი ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების პროექტი, ეროვნული ბანკი მოქმედებს თავის მიერ შემუშავებული პროექტის ფარგლებში.

5. ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების პროექტში უნდა აღინიშნოს ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი, მონეტარული პოლიტიკის ძირითადი ინსტრუმენტები, რომლებსაც ეროვნული ბანკი გამოიყენებს მიზნობრივი ინფლაციის მისაღწევად, და შესაძლო რისკების მიმოხილვა.

6. ყოველწლიურად, საფინანსო წლის დასრულებიდან არა უგვიანეს 4 თვისა, ეროვნული ბანკი საქართველოს პარ-

ლაშენტს წარუდგენს ანგარიშს ფულად-საკრედიტო, სავალუტო და საზედამხებელო პოლიტიკის განხორციელების შესახებ. საქართველოს პარლამენტი ამტკიცებს წარდგენილ ანგარიშს.

მუხლი 62. საკლირინგო და საგადახლო ხელშეკრულებები

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია დადოს საკლირინგო და საგადახლო ხელშეკრულებები ან ამავე მიზნით ნებისმიერი სხვა კონტრაქტი უცხო ქვეყნის სახელმწიფო და კერძო ცენტრალურ საკლირინგო დაწესებულებებთან როგორც თავისი სახელით, ისე საქართველოს სახელითა და დაეალებით.

მუხლი 63. კლირინგის, უნაღდო ანგარიშწორებისა და საგადახლო სისტემების მექანიზმი

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, თავისი შეხედულებისამებრ შეიმუშაოს და გამოსცეს კლირინგის, უნაღდო ანგარიშწორების საქმიანობისა და საგადახლო სისტემების მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები, დაადგინოს შესაბამისი წესები და მოთხოვნები, ორგანიზება გაუწიოს ქვეყანაში საგადახლო სისტემების შექმნასა და დანერგვას, მართოს და უზრუნველყოს ამ სისტემების მომსახურება და ადმინისტრირება, დახმარება გაუწიოს სხვა ბანკებს საგადახლო სისტემების შექმნაში, განახორციელოს საქართველოში მოქმედი საგადახლო სისტემების ზედამხედველობა.

თავი XI

ეროვნული ბანკის დამატებითი უფლებები და ძირითადი აკრძალვები

მუხლი 64. ეროვნული ბანკის უპირატესი და უპირობო უფლება

1. ეროვნულ ბანკს აქვს უპირატესი და უპირობო უფლება, დაიცვაყოფილოს ნებისმიერი მოთხოვნა დაფარვის ვადის დადგომისას მოვალის ანგარიშებზე არსებული სახსრების, სალაროს ნაშთების ან მოვალის საკუთრებაში არსებული მატერიალური აქტივების ხარჯზე. აღნიშნული წესიდან გამონაკლისია ეროვნულ ბანკში სავალდებულო რეზერვების ანგარიშზე არსებული სახსრები.

2. ეროვნულ ბანკს შეუძლია ისარგებლოს არსებული სახსრების თავის ანგარიშზე ჩარიცხვის უპირატესი უფლე-

ბით და სხვა აქტივების აუქციონზე გაყიდვის გზით აწარმო-
ოს ამონაგები თანხებიდან კუთვნილი თანხების დაკავება გა-
ყიდვასთან დაკავშირებული ხარჯების გამოკლების შემდეგ.
აუქციონის ჩატარების წესებს ადგენს ეროვნული ბანკი. აუქ-
ციონის არშემდგარად გამოცხადების შემთხვევაში ეროვნული
ბანკი უფლებამოსილია, მოთხოვნა დაიკმაყოფილოს ქონების
პირდაპირ საკუთრებაში მიღებით. შესაბამისი ორგანოები
ვალდებული არიან, ეროვნულ ბანკს მისცენ ასეთ ქონებაზე
საკუთრების დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტი.

3. ზემოთ აღნიშნული უფლებამოსილებანი ეროვნული
ბანკის საბჭოს გადაწყვეტილებით შეიძლება არ იქნეს გამო-
ყენებული ლიკვიდაციისა და დროებითი ადმინისტრაციის რე-
ჟიმებში მყოფი კომერციული ბანკის მიმართ.

მუხლი 55. ეროვნული ბანკისათვის აკრძალული საქმი-
ანობა

ამ ორგანული კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული
განსაკუთრებული შემთხვევების გარდა, ეროვნულ ბანკს ეკ-
რძალება:

ა) განახორციელოს ფინანსური დახმარება ნებისმიერი
ფორმით, მათ შორის, პირდაპირი გასესხების, უსასყიდლო
სესხის ან პირობითი ვალდებულების კრედიტის ყიდვის, კრე-
დიტში წილობრივი მონაწილეობის გზით ან სხვა ვალდებუ-
ლებებით თავის თავზე სასესხო ან პირობითი ვალდებულებე-
ბის აღებით;

ბ) განახორციელოს კომერციული საქმიანობა, შეიძინოს
აქციები;

გ) ყიდვის ან იჯარით აღების გზით ან სხვა სახით შე-
იძინოს სრული ან ნაწილობრივი უფლება უძრავ ქონებაზე,
გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც აუცილებელი ან მიზანშე-
წონილია შენობის გამოყენება ადმინისტრაციული საქმიანობი-
სათვის, ოპერაციების ჩატარებისათვის, ამ ორგანული კანო-
ნით გათვალისწინებული ამოცანების შესრულებასთან დაკავ-
შირებული სხვა გარემოებისათვის;

დ) გასცეს სესხი საქართველოს მთავრობასა და სა-
ხელმწიფო დაწესებულებებზე.

მუხლი 56. ეროვნული ბანკის განსაკუთრებული უფლე-
ბამოსილებები ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია:

ა) გასცეს კრედიტები, შეიძინოს წილობრივი მონაწი-
ლეობის უფლება ან ნებისმიერი სახით მიიღოს მონაწილეობა
ნებისმიერი ორგანიზაციის საქმიანობაში, რომლის მუშაობაც

დაკავშირებულია ეროვნული ბანკის ფუნქციებისა და ამოცანების შესრულებასთან;

ბ) განსაზღვროს ეროვნული ბანკის სისტემის იმ მოსამსახურეთა ნუსხა, რომლებსაც უფლება აქვთ, კანონით დადგენილი წესით ატარონ ცეცხლსასროლი იარაღი.

მუხლი ნ7. მარეგლამენტირებული დებულებები

1. ეროვნული ბანკი თავისი მოვალეობების შესრულებას სარგებლობს ავტონომიური (დამოუკიდებელი) რეგლამენტირების უფლებით. ეროვნული ბანკი აწარმოებს ნორმატიული აქტების, დირექტივებისა და მითითებების საჯარო რეგისტრს.

2. ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი წესით დადგენილი ელექტრონული ანგარიშსწორების ანგარიშებისა და ინფორმაციული უსაფრთხოების საკითხებში განსაზღვრული ფორმატები და სტანდარტები კომერციულ ბანკსა და არასაბანკო სადებოზიტო დაწესებულებას გადაეცემა ინდივიდუალური წესით და ძალაშია ეროვნული ბანკის მიერ აღნიშნული თარიღიდან.

3. ეროვნული ბანკი, თუ არ არსებობს ნორმატიული აქტის დაუყოვნებლივ ამოქმედების საჭიროება, თავის პროექტს სამართლებრივი ექსპერტიზისათვის გადაუგზავნის საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს.

4. ნორმატიული აქტის დაუყოვნებლივ ამოქმედების საჭიროებას განსაზღვრავს მიმღები (გამომცემი) ორგანო (თანამდებობის პირი). ეროვნული ბანკის მიერ გამოცემული ნორმატიული აქტი სახელმწიფო სარეგისტრაციო კოდის მისანიჭებლად დაუყოვნებლივ, მაგრამ არა უგვიანეს შემდეგი სამუშაო დღისა, გადაეცემა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს. დაუყოვნებლივ ასამოქმედებელი ნორმატიული აქტი ძალაშია მასში მითითებული თარიღიდან.

5. ნორმატიული აქტის დაუყოვნებლივ ამოქმედების ნორმის გამოყენების შემთხვევაში აღნიშნულ ნორმატიულ აქტში ცალკე მუხლით უნდა მითითდეს ამ აქტის დაუყოვნებლივ ამოქმედების მიზეზები.

მუხლი ნ8. ადმინისტრირების ნორმები

1. ეროვნული ბანკისათვის ამ ორგანული კანონით მინიჭებული უფლებამოსილებები ხორციელდება თანასწორუფლებიანობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპების საფუძველზე და შეესაბამება მიღებულ ადმინისტრირების ნორმებს.

2. ეროვნული ბანკი ვალდებულია, თავი შეიკავოს ზემოთ აღნიშნული უფლებამოსილებების გამოყენებისაგან ისეთი

მიზნის მისაღწევად, რომელიც არ შეესაბამება ამ უფლებამოსილებებს, ან გამოიყენოს თავისი უფლებები იმ დონეზე, რომელიც აღემატება აუცილებელ ღონისძიებებს შესაბამისი კანონიერი მიზნის მისაღწევად.

3. ამ ორგანული კანონის დებულებების შესრულების მიზნით ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილებები ექვემდებარება მიუკერძოებლობის პრინციპებს და მათი მოტივაცია უნდა იყოს ობიექტური და რაციონალური. ყველა გადაწყვეტილება უნდა სრულდებოდეს სამართლებრივი ნორმების დაცვით და უნდა ემსახურებოდეს დასახულ მიზნებს.

4. ეროვნული ბანკის ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტის სასამართლოში გასაჩივრების შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება მოსარჩელეს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-17 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად.

5. ეროვნული ბანკის ადმინისტრაციული აქტის გასაჩივრების შემთხვევაში დაუშვებელია ამ აქტის მოქმედების შეჩერება საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე, თუ ეროვნული ბანკი სხვა გადაწყვეტილებას არ მიიღებს.

6. ეროვნული ბანკის არც ერთ თანამშრომელს არ დაეკისრება პირადი პასუხისმგებლობა რომელიმე პირის მიმართ რაიმე მოქმედებისათვის ან უმოქმედობისათვის, თუკი მან ეს ქმდება ჩაიდინა ან მისგან თავი შეიკავა თავისი მოვალეობების კეთილსინდისიერად შესრულებისას საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

7. ეროვნულ ბანკს სასამართლოს, სხვა ორგანოებისა და პირების წინაშე წარმოადგენს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ვიცე-პრეზიდენტები ან მათ მიერ უფლებამოსილი ეროვნული ბანკის მოხელე, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევაში – სხვა პირი.

თავი XII

გარდამავალი და დასკვნითი დებულებები

მუხლი 69. საქართველოს ეროვნული ბანკისადმი არსებული საქართველოს მთავრობის დავალიანება

საქართველოს ეროვნული ბანკისადმი არსებული საქართველოს მთავრობის დავალიანება (მიღებული კრედიტები და გადაფორმებული სავალო ვალდებულებები), რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფო საშინაო ვალს, დაიფაროს 2030 წლის 16 მარტამდე საქართველოს მთავრობასა და საქართვე-

ლოს ეროვნულ ბანკს შორის გაფორმებული შეთანხმების საფუძველზე, ისე, რომ ყოველწლიურად მოხდეს დავალიანების ერთი ნაწილის გადაფორმება საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის განკუთვნილ ერთწლიან, ყოველწლიურად განახლებად სახელმწიფო სავალო ვალდებულებად – სახელმწიფო ობლიგაციად, ხოლო მეორე ნაწილისა სხვადასხვა ვადის სახელმწიფო ობლიგაციებად ღია ბაზრის ოპერაციებისათვის, რომელთა დაფარვაც განხორციელდეს შესაბამისი წლების საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტებიდან.

მუხლი 70. გარდამავალი დებულებები

1. ლიკვიდირებულ იქნეს საქართველოს ეროვნულ ბანკთან შექმნილი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტო 2009 წლის 1 დეკემბერს.

2. საქართველოს ეროვნული ბანკი რეორგანიზებულ იქნეს.

3. საქართველოს ეროვნული ბანკის რეორგანიზებულმა სტრუქტურულმა ერთეულებმა განახორციელონ საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს უფლებამოსილებანი.

4. საქართველოს ეროვნული ბანკი არის საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს სამართალმემკვიდრე.

5. საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს ბალანსზე რიცხული შენობა-ნაგებობები, ტექნიკური საშუალებები და სხვა ქონება გადაეცემა საქართველოს ეროვნულ ბანკს.

6. საქართველოს საფინანსო სექტორის მარეგულირებელი ნორმატიული აქტები საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ახალი ნორმატიული აქტების გამოცემაზე ინარჩუნებს იურიდიულ ძალას.

7. საფინანსო სექტორის საქმიანობასთან დაკავშირებით გაცემული ლიცენზიები, ნებართვები და განხორციელებული რეგისტრაციები, რომლებიც არ არის გაუქმებული, ინარჩუნებს იურიდიულ ძალას.

8. ამ ორგანული კანონის ამოქმედებიდან:

ა) საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა უზრუნველყოს თავის კომპეტენციაში შემავალი სამართლებრივი აქტების შესაბამისობა ამ ორგანულ კანონთან;

ბ) საქართველოს მთავრობამ უზრუნველყოს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისობა ამ ორგანულ კანონთან.

9. ამ ორგანული კანონის 25-ე მუხლის მოქმედება არ ვრცელდება საქართველოს ეროვნული ბანკის 2008 საფინანსო წლის წმინდა მოგების განაწილებაზე, რომელიც განიკარგება 2008 წელს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 71. კანონის ამოქმედება

1. ეს ორგანული კანონი, გარდა პირველი-69-ე მუხლებისა, 70-ე მუხლის მე-3-მე-8 პუნქტებისა, ამოქმედდეს გამოქვეყნებისთანავე.

2. ამ ორგანული კანონის პირველი-69-ე მუხლები, 70-ე მუხლის მე-3-მე-8 პუნქტები ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბრიდან.

3. 2009 წლის 1 დეკემბრიდან ძალადაკარგულად იქნეს ცნობილი საქართველოს 1995 წლის 23 ივნისის ორგანული კანონი „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ (საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 1994-1995, 27-30, მუხ. 642).

საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი

თბილისი,

2009 წლის 24 სექტემბერი.

1676 – მს

დანართი №2
(გამოქვეყნებულია საქართველოს
პარლამენტის უწყებანი
1996 წელი - 003)

საქართველოს კანონი
კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ

თავი I
ზოგადი დებულებანი

მუხლი 1. ტერმინთა განმარტება

ამ კანონის მიზნებისათვის ტერმინებს აქვთ შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) ადმინისტრატორი – კომერციული ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს, დირექტორატის (გამგეობის) წევრი, აგრეთვე პირი, რომელიც უფლებამოსილია დამოუკიდებლად ან ერთ ანდა ერთზე მეტ პირთან ერთად ბანკის სახელით აიღოს ვალდებულებები; (14.03.2008. 5909)

ბ) ბანკის ფილიალი – ბანკის ქვედანაყოფი, სადაც უშუალოდ ხორციელდება საბანკო საქმიანობა ან მისი ნაწილი;

გ) ბანკთან დაკავშირებული პირები – ბანკის ადმინისტრატორები, აქციონერები, მათთან ნათესაური კავშირის მქონე ის პირები, რომლებიც, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, კანონისმიერ მემკვიდრეთა წრიდან I და II რიგში ირიცხებიან, ან მათთან საქმიანი ინტერესებით დაკავშირებული პირები;

დ) ბენეფიციარი მესაკუთრე – პირი, რომელიც კანონის ან გარიგების საფუძველზე იღებს ფულად ან სხვა სახის სარგებელს და ამ სარგებლის სხვა პირისთვის გადაცემის ვალდებულება არ გააჩნია, ხოლო თუ ბენეფიციარი მესაკუთრე არის იდეალური მიზნებისათვის შექმნილი პირი, ან თუ მესაკუთრე იურიდიულ პირს არ გააჩნია მნიშვნელოვანი წილის მესაკუთრე პირი, მაშინ – მისი მმართველი ორგანოს წევრი; (14.03.2008. 5909)

ე) განვითარებული ქვეყნები – საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრულ განვითარებული ქვეყნების ნუსხაში შეტანილი ქვეყნები; (3.11.2009 1924)

ვ) ერთობლივად მოქმედ პარტნიორობა (აქციონერთა) ჯგუფი – ახლონათესაურ კავშირში მყოფ პარტნიორობა (აქციონერთა) ჯგუფი, ან პარტნიორობი (აქციონერები), რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან, გარდა ბანკისა, სხვა კომერციული ინტერესებით;

ზ) კომერციული ბანკი – საქართველოს ეროვნული ბანკის (შემდგომში – ეროვნული ბანკი) მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას; (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან.)

თ) კრედიტი – დაბრუნების, ფასიანობის, უზრუნველყოფისა და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი თანხების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება;

ი) ოპციონი – ვალდებულების შესრულების საშუალების, ფორმის, მოცულობის ამორჩევის უფლება, რომელიც ხელშეკრულების (კონტრაქტის) პირობებით ენიჭება ერთ-ერთ მონაწილე მხარეს, ან ხელშეკრულებით (კონტრაქტით) განპირობებულ გარემოებათა გამო ვალდებულებების შესრულებაზე უარის თქმის უფლება;

კ) საბანკო საქმიანობის ლიცენზია – ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული საბანკო საქმიანობის განხორციელების ნებართვა (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან.)

ქ¹) ამოღებულია (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ლ) საბანკო საქმიანობა – ამ კანონის მე-20 მუხლით განსაზღვრული საქმიანობის სახეობები;

მ) საბლანკო კრედიტი – კრედიტი, რომელიც გაიცემა უზრუნველყოფის გარეშე;

ნ) სავალო ინსტრუმენტი – ნებისმიერი მიმოქცევადი სავალო საბუთის და ამ საბუთის ეკვივალენტური სხვა ნებისმიერი ინსტრუმენტი, აგრეთვე ნებისმიერი მიმოქცევადი საბუთი, რომელიც იძლევა სხვა სავალო ინსტრუმენტის შეძენის უფლებას ხელმოწერის ან გაცვლის გზით; მიმოქცევად სავალო ინსტრუმენტს შეიძლება ჰქონდეს სერტიფიკატების ან საბუღალტრო ჩანაწერების ფორმა;

ო) ტრასტი – ნდობითი ფუნქცია;

პ) უცხოური სანდო ბანკი – განვითარებული ქვეყნის ბანკი, რომელსაც აქვს კომპეტენტური საერთაშორისო სარეიტინგო ორგანიზაციის მიერ მინიჭებული, გარკვეული დონის ან მასზე მაღალი რეიტინგი; ეროვნული ბანკი აღგენს კომპეტენტურ საერთაშორისო სარეიტინგო ორგანიზაციათა ნუსხას და თითოეული კომპეტენტური საერთაშორისო სარეიტინგო ორგანიზაციის მიხედვით განსაზღვრავს რეიტინგის

დონეს; (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ე) ფაქტორინგი – სავაჭრო-საკომისიო ოპერაციის სახეობა, რომელიც შეხამებულია კლიენტის საბრუნავი კაპიტალის დაკრედიტებასთან, მოიცავს კლიენტის დებიტორული დავალიანების ინკასირებას, დაკრედიტებას და საკრედიტო და სავალუტო რისკის გარანტიებს;

რ) ფიდუციარული ოპერაცია – ნდობითი ოპერაცია, რომელსაც ბანკი ან სატრასტო კომპანია აწარმოებს თავისი სახელით, მაგრამ კლიენტის დავალებით და მისი ზარჯით (როგორც წესი, ინვესტიციების სამართავად); მთელი რისკისათვის კლიენტი თავადაა პასუხისმგებელი, ხოლო ბანკი მიიღებს საკომისიოს;

ს) ფინანსური ინსტიტუტები – „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული პირები; (14.03.2008. 5909)

ტ) ფორფეტირება – საგარეო ვაჭრობის გარიგებების დროს ექსპორტის დაკრედიტება მიმწოდებლის მიერ ბრუნვის გარეშე კომერციული თამასუქების, სხვა სავალო ვალდებულებების შეძენის გზით; ამ ოპერაციის შესრულებისას გარანტია იმპორტიორი ქვეყნის ბანკი;

უ) ფიუჩერული ოპერაციები – ნედლეულის, ოქროს, საფინანსო და საკრედიტო ინსტრუმენტების ყიდვა-გაყიდვის სწრაფი გარიგებები ბირჟებზე გარიგების დადების მომენტი-სათვის ფიქსირებული ფასით, ოპერაციის გარკვეული დროის შემდეგ შესრულების პირობით. გარიგების შესრულებამდე გარანტიის სახით შეიტანება გარკვეული თანხა;

ფ) შეიღობილი საწარმო (შეიღობილი ორგანიზაცია) – იურიდიული პირი ან იურიდიული სტატუსის არმქონე ორგანიზაციული წარმონაქმნი, რომელსაც აკონტროლებს სათავო საწარმო (სათავო ორგანიზაცია), ან იურიდიული პირი, რომელშიც სათავო საწარმო ფლობს წილის (ხმის უფლების მქონე აქციების, პაის) 50 ან 50-ზე მეტ პროცენტს; (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ფ1) სათავო საწარმო (სათავო ორგანიზაცია) – იურიდიული პირი, რომელსაც აქვს ერთი ან ერთზე მეტი შეიღობილი საწარმო (შეიღობილი ორგანიზაცია); (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ქ) საზღვდამხედველო კაპიტალი – კაპიტალის სახეობა, რომელიც იქმნება საბანკო საქმიანობის განხორციელებისათვის, მოსალოდნელი თუ მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგების/ზარალის განეიტრალებისათვის და სხვადასხვა სახის რისკისაგან დასაცავად;

ღ) სააქციო კაპიტალი – კომერციული ბანკის აქციონერთა კაპიტალი, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა ბანკის მთლიან აქტივებსა და მთლიან ვალდებულებებს შორის;

ყ) განცხადებული საწესდებო კაპიტალი – საზოგადოების აქციონერთა მიერ დათქმული და წესდებით გათვალისწინებული საწესდებო კაპიტალი;

შ) განაღდებული საწესდებო კაპიტალი – განცხადებული საწესდებო კაპიტალის ფაქტობრივად შევსებული ნაწილი;

ჩ) გადახდისუნარო ბანკი – ბანკი, რომლის აქტივები ვეღარ ფარავს მისსავე ვალდებულებებს;

ც) კონტროლი – საწარმოს (ორგანიზაციის) ფინანსური და სამეურნეო პოლიტიკის მართვის უფლებამოსილება, ამ საქმიანობიდან ეკონომიკური სარგებლის მიღების მიზნით; (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ძ) მაკონტროლებელი პირი – კონტროლის განმახორციელებელი პირი;

წ) მონათესავე საწარმო – იურიდიული პირის შვილობილი ან/და კონტროლისადმი დაქვემდებარებული საწარმო, აგრეთვე მისი მაკონტროლებელი პირები და მათი შვილობილი და კონტროლისადმი დაქვემდებარებული საწარმოები;

ჭ) პირი – ფიზიკური ან იურიდიული პირი, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ორგანიზაციული წარმონაქმნი, რომელიც არ არის იურიდიული პირი;

ხ) მნიშვნელოვანი წილი – კომერციული ბანკის განცხადებული თუ განაღდებული საწესდებო კაპიტალის წილის 10 პროცენტზე მეტი, რომელსაც პირი ფლობს საწესდებო კაპიტალში პირდაპირი ან არაპირდაპირი მონაწილეობით; (14.03.2008. 5909)

ჯ) არაპირდაპირი მონაწილეობა (ფლობა) – იურიდიული პირის კაპიტალში წილის ფლობა შესაბამისი მესამე პირის მეშვეობით. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

მუხლი 2. კანონის მოქმედების სფერო

1. ეს კანონი გამოიყენება კომერციული ბანკების მიმართ.

კომერციული ბანკი შეიძლება შეიქმნას სააქციო საზოგადოების ორგანიზაციულ - სამართლებრივი ფორმით.

კომერციული ბანკების საქმიანობა რეგლამენტირდება ამ კანონით, "ეროვნული ბანკის შესახებ", "მეწარმეთა შესახებ", კანონებითა და სხვა საკანონმდებლო და ნორმატიული აქტებით.

2. არავის არა აქვს უფლება, მოიზიდოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით თავისი სახელით გასცეს კრედიტები ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული ლიცენზიის გარეშე. 24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

3. არავის არა აქვს უფლება გამოიყენოს ტერმინი "ბანკი" ან სხვა სიტყვათწყობა ამ ტერმინის გამოყენებით ამ კანონის შესაბამისად გაცემული საბანკო ლიცენზიის გარეშე, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ასეთი გამოყენება დაწესებულია ან აღიარებულია კანონით ან საერთაშორისო შეთანხმებით, ან როცა კონტექსტიდან, რომელშიც გამოყენებულია ტერმინი "ბანკი" ჩანს, რომ იგი არ აწარმოებს ამ კანონით და "საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ" კანონით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას.

4. ეროვნული ბანკი ვალუტის გადამცვლელი პუნქტისა და ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირის საქმიანობის რეგულირებას ახორციელებს ამ კანონით განსაზღვრული წესით. 24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

41. ეროვნული ბანკი ვალუტის გადამცვლელი პუნქტისა და ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირის საქმიანობის რეგულირებას ახორციელებს მათი რეგისტრაციის, შემოწმებისა და მათ მიმართ მინიმალური მოთხოვნების დადგენის გზით, რომლებიც დაკავშირებულია მხოლოდ უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისა და ყალბი ფულის მიმოქცევის აღკვეთის ხელშეწყობასთან. ვალუტის გადამცვლელმა პუნქტმა და ფულადი გზავნილების განმახორციელებელმა პირმა პირის იდენტიფიკაციისა და მონიტორინგის განხორციელების მიზნით უნდა უზრუნველყონ საქართველოს კანონმდებლობით

დადგენილი მოთხოვნების შესრულება. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

42. პირი (ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი ან ფულადი გზავნილების განმასხვრციელებელი პირი), რომელიც აკმაყოფილებს ეროვნული ბანკის მიერ ამ მუხლის 41 პუნქტის შესაბამისად დადგენილ მოთხოვნებს, საქმიანობის დაწყებამდე 7 კალენდარული დღით ადრე ეროვნულ ბანკში აგზავნის შევსებულ სარეგისტრაციო ფორმას, რომელსაც ადგენს ეროვნული ბანკი. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

43. თუ ეროვნული ბანკი დაადგენს, რომ ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი და ფულადი გზავნილების განმასხვრციელებელი პირი არ აკმაყოფილებენ მის მიერ განსაზღვრულ მოთხოვნებს, ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს დააჯარიმოს ისინი ან, თუ დარღვევა განსაკუთრებით მძიმე ხასიათისაა, შეწყვიტოს მათი საქმიანობა. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

5. კომერციულ ბანკებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში ამ კანონსა და სხვა კანონებს შორის კოლიზიის წარმოშობისას გამოიყენება ამ კანონის დებულებანი. (23.10.2001. 1115)

თავი II ლიცენზირება

მუხლი 3. შუამდგომლობა საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მისაღებად

1. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მისაღებად ეროვნულ ბანკს მიმართავენ წერილობით (გარდა ამ კანონის მე-4 მუხლის მე-4 პუნქტით განსაზღვრული უცხოური სანდო ბანკის ფილიალისა (წარმომადგენლობისა)), მის მიერ განსაზღვრული წესებისა და ფორმის მიხედვით. შუამდგომლობას უნდა დაერთოს: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) დამფუძნებელი დოკუმენტების დედნები ან მათი სანოტარო წესით ან აპოსტილით დამოწმებული ანდა ლეგალიზებული ასლები;

ბ) ინფორმაცია ადმინისტრატორების ამ კანონით განსაზღვრულ შესაფერისობის კრიტერიუმებთან შესაბამისობის შესახებ;

გ) კომერციული ბანკის ცნობა განცხადებული საწესდებო კაპიტალისა და მისი განაღდებული ნაწილის შესახებ, აგრეთვე ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს მონაცემებს შესაბამისი კომერციული ბანკის განცხადებული საწესდებო კაპიტალისა და საზედამხებველო კაპიტალის საკუთრებისა და წარმოშობის შესახებ. უცხოეთის ბანკის ფილიალი წარმოადგენს ინფორმაციას სათავო ბანკის მიერ მისთვის გამოყოფილი რესურსის ოდენობის შესახებ;

დ) ამ კანონის 81 მუხლით გათვალისწინებული შესაფერისობის დეკლარაცია მნიშვნელოვანი წილის როგორც უშუალო, ისე ბენეფიციარი მესაკუთრის შესახებ;

ე) ეროვნული ბანკის წესებით გათვალისწინებული დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც უნდა შეიცავდეს მონაცემებს საწესდებო კაპიტალისა და სხვა ფინანსური რესურსების, კომერციული ბანკის სათავო დაწესებულებისა და ფილიალების ადგილსამყოფლის შესახებ, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია, რომელსაც ეროვნული ბანკი დასაბუთებულად მოითხოვს თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში;

ვ) დოკუმენტაცია, რომელიც ადასტურებს იმ უძრავ ქონებაზე სარგებლობის ან საკუთრების უფლებას, სადაც მომავალში განთავსდება კომერციული ბანკი ან მისი ფილიალი.

2. სალიცენზიო მოსაკრებლის ოდენობა და გადახდის წესი განისაზღვრება „სალიცენზიო და სანებართვო მოსაკრებლების შესახებ“ საქართველოს კანონით.

მუხლი 4. გადაწყვეტილება ლიცენზირების შესახებ

1. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შესახებ შუამდგომლობის მიღების დღიდან არა უგვიანეს 3 თვისა ეროვნული ბანკი იღებს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას, რომლის თაობაზედაც წერილობით აცნობებს განმცხადებელს. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. ეროვნული ბანკი საბანკო საქმიანობის ლიცენზიას გასცემს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებულ იმ იურიდიულ პირზე, რომლის განაღდებული საწესდებო კაპიტალის ოდენობა და საბანკო საქმიანობის განსაზოგციელებლად დაკავებული ფართობი აკმაყოფილებს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ მოთხოვნებს, ხოლო ადმინისტრატორი და მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი აქციონერი შეესაბამებინ ამ კანონით განსაზღვრულ კომერციული ბანკის ადმინისტრატორისა და მნიშვნელოვანი

წილის მფლობელი აქციონერის შესაფერისობის კრიტერიუმებს. სათავე ბანკის მიერ აღნიშნული ფილიალისათვის გამოყოფილი რესურსის ოდენობა უნდა აკმაყოფილებდეს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ მოთხოვნებს. (24.09.2009.

1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

3. უცხოეთის ბანკის ფილიალზე (გარდა ამ მუხლის მე-4 პუნქტით განსაზღვრული უცხოური სანდო ბანკის ფილიალისა (წარმომადგენლობისა)) საბანკო საქმიანობის ლიცენზია გაიცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც თავად ბანკი უფლებამოსილია სათავე დაწესებულების ადგილსამყოფელ ქვეყანაში მიიზიდოს დეპოზიტები. ასეთ შემთხვევაში მასზე ლიცენზია გაიცემა, თუ წარმოდგენილი იქნება იმ ქვეყნის შესაბამისი საზედამხებელო ორგანოს თანხმობა საქართველოში ფილიალის (წარმომადგენლობის) გახსნაზე, სადაც აღნიშნული ბანკია რეგისტრირებული.

4. ეროვნული ბანკი უცხოური სანდო ბანკის ფილიალზე (წარმომადგენლობაზე) შესაბამისი სახეობის ლიცენზიას გასცემს მხოლოდ შემდეგი დოკუმენტების წარმოდგენის საფუძველზე: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) დამფუძნებელი ბანკის განცხადება;

ბ) იმ ქვეყნის შესაბამისი საზედამხებელო ორგანოს თანხმობა საქართველოში ფილიალის (წარმომადგენლობის) გახსნაზე, სადაც აღნიშნული ბანკია რეგისტრირებული;

გ) დოკუმენტი, რომლითაც დასტურდება, რომ დამფუძნებელ ბანკს, მინიჭებული რეიტინგის თანახმად, ამ კანონიდან გამომდინარე, ენიჭება უცხოური სანდო ბანკის სტატუსი;

დ) ფილიალის (წარმომადგენლობის) ადმინისტრატორების დანიშვნის აქტი;

ე) იმ პირის უფლებამოსილების დამადასტურებელი დოკუმენტი, რომელიც წარადგენს ამ პუნქტით გათვალისწინებულ დოკუმენტებს.

5. უცხოური სანდო ბანკის ფილიალზე (წარმომადგენლობაზე) ვრცელდება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკებისათვის დადგენილი მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები. (14.03.2008.

5909)

მუხლი 41. კომერციული ბანკის მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი აქციონერისა და ადმინისტრატორის შესაფერისობის კრიტერიუმები

1. პირს ეკრძალება იყოს კომერციული ბანკის მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი, თუ იგი ნასამართლევი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისათვის, ტერორიზმის დაფინანსებისათვის, ეკონომიკური დანაშაულისათვის ან/და სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულისთვის.

2. პირი შეიძლება იყოს კომერციული ბანკის ადმინისტრატორი, თუ:

ა) იგი ნასამართლომ არ ცნო ქმედუნაროდ;

ბ) იგი არ არის ნასამართლევი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისათვის ან/და ტერორიზმის დაფინანსებისათვის;

გ) აქვს სათანადო განათლება ან/და გამოცდილება;

დ) იგი ამავე დროს არ არის სხვა კომერციული ბანკის ადმინისტრატორი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მას უკავია ადმინისტრატორის თანამდებობა ამ ბანკის კონტროლისადმი დაქვემდებარებულ ბანკში ან ბანკში, რომლის კონტროლსაც ექვემდებარება მოცემული კომერციული ბანკი;

ე) იგი არ არის ნასამართლევი ეკონომიკური დანაშაულისათვის ან/და სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულისთვის. (14.03.2008. 65909)

მუხლი 5. ლიცენზირების პირობები

1. საბანკო ლიცენზიები გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით, მათი სხვისთვის გადაცემა აკრძალულია.

2. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაცემისას დაურთოს მას გარკვეული პირობები და შეზღუდვები, თუ სრულად არ არის დაკმაყოფილებული ამ კანონის მე-4 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნები. შემდგომში პირობები და შეზღუდვები საბანკო საქმიანობის ლიცენზიას შეიძლება დაერთოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კომერციული ბანკი სისტემატურად არღვევს საბანკო კანონმდებლობას, ეროვნული ბანკის ინსტრუქციებს, დებულებებს, წესებს, დადგენილებებს, მოთხოვნებს, და მხოლოდ დარღვევათა აღმოსაფხვრელად საჭირო ფარგლებში. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბრიდან)

მუხლი 6. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმება (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. საბანკო საქმიანობის ლიცენზია შეიძლება გაუქმდეს მხოლოდ ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილებით:

ა) კომერციული ბანკის თხოვნის საფუძველზე, ამ კანონის მე-7 მუხლის შესაბამისად;

ბ) ამ კანონის 21-ე მუხლის მოთხოვნათა დარღვევის გამო;

გ) ქვემოთ ჩამოთვლილი ერთი ან რამდენიმე გარემოების გამო:

გ.ა) ლიცენზია გაცემულია საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შესახებ შუამდგომლობაში ყალბი განცხადების ან სხვა უზუსტობების საფუძველზე;

გ.ბ) კომერციულმა ბანკმა არ გამოიყენა ლიცენზია მისი ძალაში შესვლის თარიღიდან 6 თვის განმავლობაში;

გ.გ) კომერციული ბანკის სხვა ბანკთან შერწყმის, მიერთების ან გამოყოფის შემთხვევაში;

გ.დ) კომერციულ ბანკს აღარ აქვს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი ფულადი სახსრებით ფორმირებული საწესდებო კაპიტალის ან საზედამხებელო კაპიტალის მინიმალური ოდენობა, ან მან დაკარგა კრედიტორების ნდობა მათ წინაშე თავისი ვალდებულებების შესრულების ნაწილში, ან ბანკს აღარ შეუძლია მისთვის მინდობილი აქტივების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

გ.ე) კომერციული ბანკის პარტნიორებმა (აქციონერებმა) გადაწყვიტეს ბანკის გაუქმება ან ლიკვიდაცია ან ბანკმა შეწყვიტა არსებობა, როგორც იურიდიულმა პირმა;

გ.ვ) კომერციული ბანკი ეწევა ან ეწეოდა ბანკის ფინანსური მდგომარეობისათვის საფრთხის შემქმნელ ან არაჯანსაღ საბანკო პრაქტიკას, რომელმაც შეიძლება მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენოს მის დეპოზიტორებს;

გ.ზ) აქციონერთა გადაწყვეტილებით, კომერციული ბანკი ლიკვიდაციის პროცესში იმყოფება;

გ.თ) კომერციული ბანკი გადახდისუუნაროა.

2. ეროვნული ბანკი ვალდებულია გაუუქმოს საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მოქმედება უცხოეთის ბანკის ფილიალს და შვილობილ ბანკს, თუ ბანკის სათავე დაწესებულებას ჩამოერთვა მის ადგილსამყოფელ ქვეყანაში სათანადო ოპერაციების წარმოების უფლება.

3. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმებისთანავე სავალდებულოა ეროვნული ბანკის მიერ საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მფლობელი იურიდიული პირის ლიკვიდაციის პროცესის დაწყება ამ კანონის 37-ე მუხლით დადგენილი წესით.

მუხლი 7. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმება თხოვნით (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. კომერციულ ბანკს შეუძლია წერილობით სთხოვოს ეროვნულ ბანკს, გაუქმოს მას ლიცენზია.

2. ეროვნული ბანკი აღნიშნული თხოვნის საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას თხოვნის მიღებიდან არა უგვიანეს 3 თვისა, რის შესახებაც დაუყოვნებლივ აცნობებს კომერციულ ბანკს (უარის შემთხვევაში – მისი საფუძვლის მითითებით). 24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

მუხლი 8. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შესახებ გადაწყვეტილების გამოქვეყნება და მისი შედეგები

1. გადაწყვეტილება საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შესახებ დაუყოვნებლივ ქვეყნდება ეროვნული ბანკისა და სხვა ბეჭდვით ორგანოებში. გადაწყვეტილება ძალაშია მისი მიღების დღიდან ან თვით ამ გადაწყვეტილებით განსაზღვრული სხვა თარიღიდან. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების დღიდან კომერციულ ბანკს ეკრძალება ამ ლიცენზიით მინიჭებული ყოველგვარი საქმიანობა და ამ კანონის 37-ე მუხლით დადგენილი წესით უნდა მოხდეს მისი ლიკვიდაცია. საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების დღიდან კომერციული ბანკი მოვალეა უმოკლეს ვადაში გაანაღდოს მის საქმიანობასთან დაკავშირებული ყოველგვარი ვალდებულება. საქმიანობის შეწყვეტის პერიოდში ყველა ვალდებულების განაღდებადღე კომერციული ბანკი ემორჩილება ამ კანონის დებულებებს ისევე, როგორც ლიცენზირებული ბანკი.

3. კომერციული ბანკის გადახდისუნარიობასა და აკორტებაზე გადაწყვეტილებას იღებს მხოლოდ ეროვნული ბანკი. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

მუხლი 81. შესაფერისობის დეკლარაცია

1. პირი (შემდგომში – დეკლარანტი), რომელიც აპირებს შეიძინოს კომერციული ბანკის წილი იმ რაოდენობით, რომ მისი ან მისი ბენეფიციარი მესაკუთრის (მესაკუთრეების) მონაწილეობა ამ ბანკის კაპიტალში გადააჭარბებს 10, 25 ან 50 პროცენტს, ვალდებულია ეროვნულ ბანკში წარადგინოს შესაფერისობის დეკლარაცია (შემდგომში – დეკლარაცია). (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბრიდან)

2. დეკლარაციაში დეკლარანტი მიუთითებს:

ა) მის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს;

ბ) ინფორმაციას, რომ იგი არ არის ნასამართლევი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისათვის, ტერორიზმის დაფინანსებისათვის, ეკონომიკური დანაშაულისათვის ან/და სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულისთვის;

გ) ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული ბენეფიციარი მესაკუთრის (მესაკუთრეების) საიდენტიფიკაციო მონაცემებს, ან აღნიშნავს, რომ, მის ხელთ არსებული ინფორმაციით, ამ ოპერაციის შედეგად ასეთი ბენეფიციარი მესაკუთრე (მესაკუთრეები) არ იქნება;

დ) ინფორმაციას, რომ ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული ბენეფიციარი მესაკუთრე არ არის ნასამართლევი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზებისათვის, ეკონომიკური დანაშაულისათვის ან/და სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულისთვის;

ე) მის საკუთრებაში არსებული წილის რაოდენობას ამ ოპერაციის განხორციელების შემთხვევაში;

ვ) მის ხელთ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, ამ ოპერაციის განხორციელების შემთხვევაში, იმ ბენეფიციარი მესაკუთრის საკუთრებაში აღმოჩენილი წილის რაოდენობას, რომლის წილიც აჭარბებს 10, 25 ან 50 პროცენტს;

ზ) დასკვნას ბენეფიციარი მესაკუთრის დეკლარაციაზე (მისი წარმოდგენის შემთხვევაში), რომელშიც აისახება,

ადასტურებს თუ არა იგი ბენეფიციარი მესაკუთრის დეკლარაციაში მოყვანილი ინფორმაციის სიზუსტეს.

21. შესაძლებლობის შემთხვევაში დეკლარანტი თავის დეკლარაციას დაურთავს ამ მუხლის პირველ პუნქტით განსაზღვრული ბენეფიციარი მესაკუთრის (მესაკუთრეების) მიერ შევსებულ დეკლარაციას (დეკლარაციებს).

3. თუ დეკლარანტის ხელთ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული ბენეფიციარი მესაკუთრე არ არსებობს, იგი ამის შესახებ მიუთითებს დეკლარაციაში და არ ავსებს დეკლარაციის იმ ნაწილებს, რომლებიც შეეხება ბენეფიციარ მესაკუთრეს.

მუხლი 82. დეკლარაციის განხილვა (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. ეროვნული ბანკი განიხილავს დეკლარაციას მისი წარმოდგენიდან 1 თვის ვადაში და დეკლარანტს შესაბამისი ოპერაციის განხორციელებაზე აძლევს თანხმობას ან ეუბნება დასაბუთებულ უარს.

2. თუ ეროვნული ბანკი მიიჩნევს, რომ ბენეფიციარი მესაკუთრის შესახებ წარმოდგენილია არასაკმარისი ან არაზუსტი ინფორმაცია, მას უფლება აქვს აღნიშნული გადაამოწმოს ან დააზუსტოს უშუალოდ ბენეფიციარ მესაკუთრესთან. ამ შემთხვევაში პასუხის გაცემის ვადა გრძელდება 3 თვემდე და ამის შესახებ უნდა ეცნობოს დეკლარანტს.

3. დეკლარაციის წარმოდგენიდან 1 თვის ვადაში ეროვნული ბანკის მიერ პასუხის გაუცემლობა ავტომატურად ნიშნავს შესაბამისი ოპერაციის განხორციელებაზე თანხმობის მიცემას.

4. მნიშვნელოვანი წილის შეძენის შესახებ გარიგება ბათილია, თუ დეკლარანტმა ეროვნულ ბანკს არ წარუდგინა დეკლარაცია ან ეროვნული ბანკისაგან მიიღო დასაბუთებული უარი, მაგრამ მაინც შეიძინა კომერციული ბანკის მნიშვნელოვანი წილი.

მუხლი 83. ეროვნული ბანკისთვის წარსადგენი ინფორმაცია (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. კომერციული ბანკი ეროვნულ ბანკს წლიურ ანგარიშთან ერთად, მის ხელთ არსებულ მონაცემებზე დაყრდნობით, აწვდის ინფორმაციას მისი 10 პროცენტზე მეტი წილის როგორც უშუალო, ისე ბენეფიციარი მესაკუთრის შესახებ

და აღნიშნავს, ადასტურებს თუ არა ამ ინფორმაციის სიზუსტეს.

2. ბენეფიციარი მესაკუთრე, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს კომერციული ბანკის წილის 10 პროცენტზე მეტს, ვალდებულია ყოველი წლის აპრილში ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს დეკლარაცია წინა წლის დეკემბრის მონაცემების მიხედვით.

3. კომერციული ბანკის მნიშვნელოვანი წილის როგორც უშუალო, ისე ბენეფიციარი მესაკუთრის მიერ ეროვნული ბანკისათვის მოთხოვნილი ინფორმაციის მიუწოდებლობის შემთხვევაში დადგება საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობა.

მუხლი 84. სანქცია და გასაჩივრება

1. საფუძვლიანი ეჭვის გაჩენის შემთხვევაში ეროვნულ ბანკს შეუძლია კომერციული ბანკისაგან მოითხოვოს მისი მნიშვნელოვანი წილის როგორც უშუალო, ისე ბენეფიციარი მესაკუთრის შესახებ დეკლარაციის წარდგენა. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია შესაბამის პირს: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) გარკვეული ვადით შეუჩეროს ხმის უფლება და მოსთხოვოს 60 დღის ვადაში მის საკუთრებაში არსებული წილის 10 პროცენტამდე შემცირება;

ბ) უვადოდ შეუჩეროს ხმის უფლება.

3. შესაბამის პირს უფლება აქვს ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილება კომერციული ბანკის წილის შეძენაზე უარის, ხმის უფლების შეჩერების ან/და მის საკუთრებაში არსებული წილის 10 პროცენტამდე შემცირების მოთხოვნის შესახებ გაასაჩივროს სასამართლოში. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

4. ხმის უფლების შეჩერების შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილების არსებობის შემთხვევაში პირს უფლება აქვს ისარგებლოს მხოლოდ წილის 10 პროცენტის შესაბამისი ხმის უფლებით.

თავი III საკუთრების უფლება და მართვა

მუხლი 9. მოთხოვნები კომერციული ბანკის
კაპიტალისა და რეზერვების მიმართ
(24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერ-
რიდან)

1. ეროვნული ბანკი კომერციულ ბანკს პერიოდულად განუსაზღვრავს რეზერვების, განაღდებული საწესდებო კაპიტალისა და საზედამხედველო კაპიტალის მინიმალურ ოდენობას და მათი შექმნის წესებს. კომერციულ ბანკს ეკრძალება საწესდებო კაპიტალის შევსება (ფორმირება) არაფულადი ფორმით.

2. კომერციულ ბანკს არა აქვს უფლება, შეამციროს თავისი საწესდებო კაპიტალი აქციების გამოსყიდვით ან შეამციროს საზედამხედველო კაპიტალი რეზერვების გამოყენებით ეროვნული ბანკის წინასწარი წერილობითი თანხმობის გარეშე და საწესდებო კაპიტალის ცვლილების შესახებ წესდებაში სათანადო შესწორების შეუტანლად.

მუხლი 10. კომერციული ბანკის საკუთრების უფლებისა და აქტივების სტრუქტურის შეზღუდვა

1. კომერციული ბანკი უფლებამოსილია: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) ეროვნული ბანკის ნებართვის გარეშე პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობდეს იურიდიული პირის საწესდებო კაპიტალის წილის არა უმეტეს 20 პროცენტისა, თუ ბანკის წილი არ აღემატება მისი სააქციო კაპიტალის 15 პროცენტს;

ბ) შეუზღუდავი ოდენობით ფლობდეს წილს გარკვეულ საქმიანობაში, რომელიც დაკავშირებულია მხოლოდ საბანკო საქმიანობასთან. ეროვნული ბანკის წერილობითი ნებართვის გარეშე ეს წილი არ უნდა აღემატებოდეს ბანკის სააქციო კაპიტალის 15 პროცენტს;

გ) ეროვნული ბანკის წერილობითი ნებართვის საფუძველზე შექმნას და შეიძინოს შვილობილი საწარმოები, რომლებიც ეწევიან სხვა სახის საქმიანობას. ნებართვაში თითოეული შვილობილი საწარმოს მიხედვით დათქმული უნდა იყოს საქმიანობის სახეობა, რომლის განხორციელებაც მას შეუძლია. ამ შემთხვევაში შვილობილი საწარმოების საქმიანობა შეზღუდულია ნებართვაში დათქმული საქმიანობის სახეობით;

დ) მიიღოს წილი მის მიერ გაცემული კრედიტის თანხის ასანაზღაურებლად. ასეთ შემთხვევაში, თუ დარღვეულ იქნა ამ მუხლის მე-2 ან მე-3 პუნქტის მოთხოვნები, იგი ვალდებულია გაასხვისოს ნამეტი წილი ამ უფლების შეძენიდან არა უგვიანეს 6 თვისა. განსაკუთრებულ შემთხვევაში ეროვნულ ბანკს შეუძლია გააგრძელოს აღნიშნული ვადა;

ე) შექმნას ან შეიძინოს შვილობილი საწარმო – საბროკერო კომპანია, რომელიც მონაწილეობს მხოლოდ „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ საბროკერო კომპანიის საქმიანობაში, და ფლობდეს მასში წილს შეუზღუდავი ოდენობით, თუ ეროვნული ბანკის ნებართვის გარეშე ეს წილი არ აღემატება მისი სააქციო კაპიტალის 15 პროცენტს .

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის „ა“-„ე“ ქვეპუნქტებში მითითებული წილების ერთობლივი ღირებულება არ შეიძლება აღემატებოდეს კომერციული ბანკის სააქციო კაპიტალის 50 პროცენტს.

3. კომერციული ბანკი ვალდებულია, ჰქონდეს სრული ინფორმაცია ბანკის თითოეული ბენეფიციარი მესაკუთრის ვინაობის შესახებ, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს წილის 10 პროცენტზე მეტს (მისი ოდენობის მითითებით), აღნიშნული ინფორმაცია მიაწოდოს ეროვნულ ბანკს ისევე, როგორც ინფორმაცია ბენეფიციარ მესაკუთრესთან დაკავშირებული ნებისმიერი მნიშვნელოვანი ცვლილების თაობაზე, და საუკაროდ გამოაქვეყნოს ეს ინფორმაცია თავის წლიურ ანგარიშში. ეროვნული ბანკი განსაზღვრავს ასეთი ინფორმაციის მიწოდებისა და გამოქვეყნების წესს, რომელიც ეფუძნება ფინანსური აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებს და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკას. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

4. ამ მუხლის მე-3 პუნქტით განსაზღვრული ვალდებულება არ შეეხება კომერციული ბანკის იმ ბენეფიციარ მესაკუთრეს, რომლის ვინაობის დადგენაც ბანკს არ შეუძლია, ვინაიდან მის სასარგებლოდ ნომინალური მფლობელობა ხორციელდება განვითარებულ ქვეყნებში განთავსებული და იქ შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე საკლირინგო ორგანიზაციების ან საერთაშორისო დეპოზიტარების მიერ.

5. ამ კანონის მიზნებიდან გამომდინარე მოთხოვნები, რომლებიც შეეხება კომერციული ბანკის პარტნიორს (აქციონერს), აგრეთვე ვრცელდება ბენეფიციარ მესაკუთრეზე, რო-

მელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს კომერციული ბანკის აქციებს (წილს). (14.03.2008. 5909)

მუხლი 11. კომერციული ბანკების შერწყმა, მიერთება ან გაყოფა (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

კომერციული ბანკების შერწყმა, მიერთება ან გაყოფა შეიძლება მხოლოდ ეროვნული ბანკის წერილობითი თანხმობის მიღების შემდეგ. დაუშვებელია ისეთი შერწყმა, მიერთება ან გაყოფა, რომელიც არ შეესაბამება ამ კანონის მე-10 მუხლის დებულებებს.

მუხლი 12. კომერციული ბანკის წესდება

1. თითოეულ კომერციულ ბანკს აქვს წესდება, რომელიც შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობას. წესდებაში ცვლილებების შეტანის შესახებ წერილობით დაუყოვნებლივ ეცნობება ეროვნულ ბანკს. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. თითოეული კომერციული ბანკის მართვა ხორციელდება შინაგანაწესით, რომელმაც მისი წესდების შესაბამისად უნდა განსაზღვროს:

ა) ბანკისა და მისი საოპერაციო და ადმინისტრაციული ქვედანაყოფების ორგანიზაციული და მართვის სტრუქტურა, მათი შემადგენელი ერთეულები და ფუნქციები, მმართველობითი თანამდებობები და ანგარიშვალდებულებები;

ბ) თითოეული დეპარტამენტის დირექტორისა და მის დაქვემდებარებაში და კონტროლის ქვეშ მყოფი განყოფილების მოვალეობანი;

გ) აუდიტის კომიტეტის ფუნქციები;

დ) ადმინისტრატორებისა და ბანკის სხვა თანამშრომელთა უფლებამოსილება, აწარმოონ საბანკო ოპერაციები ბანკის სახელით და მის ხარჯზე.

3. თითოეული კომერციული ბანკი ეროვნულ ბანკს წარუდგენს წესდას, შინაგანაწესს და იმ თანამდებობის პირთა სიებს, რომლებსაც აქვთ ბანკის წარმომადგენლის უფლებამოსილება, მათი ხელმოწერის ნიმუშებთან ერთად და მათი უფლებამოსილების ფარგლების აღნიშვნით. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

მუხლი 13. კომერციული ბანკის ხელმძღვანელი ორგანოები (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

კომერციული ბანკის ხელმძღვანელ ორგანოთა ფორმირება და ფუნქციონირება ხორციელდება „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, ამ კანონით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით. კომერციული ბანკის მმართველობის უმაღლესი ორგანოა აქციონერთა საერთო კრება, რომელიც მოქმედებს საქართველოს კანონმდებლობისა და საზოგადოების წესდების შესაბამისად. იგი ირჩევს სამეთვალყურეო საბჭოს. ინფორმაცია აქციონერთა საერთო კრების ჩატარების თარიღისა და დღის წესრიგის მითითებით კრებაში შესაძლო მონაწილეობის მისაღებად აქციონერებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში უნდა მიეწოდოს ეროვნულ ბანკს.

მუხლი 14. სამეთვალყურეო საბჭო

1. სამეთვალყურეო საბჭო უზრუნველყოფს ზედამხედველობას კომერციული ბანკის საქმიანობაზე. იგი შედგება სულ მცირე 3 და არა უმეტეს 21 წევრისაგან, ამასთან, წევრთა რაოდენობა კენტი უნდა იყოს.

11. კომერციული ბანკის დირექტორი (დირექტორები) შეიძლება იყოს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი (წევრები). დირექტორი (დირექტორები) არ შეიძლება წარმოადგენდეს უმრავლესობას სამეთვალყურეო საბჭოს სრულ შემადგენლობაში. დირექტორი არ უნდა მონაწილეობდეს საკითხების გადაწყვეტაში, რომელიც შეეხება დირექტორატის (აღმასრულებელი ორგანოების) საქმიანობის ზედამხედველობას, მათი ანგარიშების დამტკიცებასა და შეფასებას. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. სამეთვალყურეო საბჭოს ყოველ წევრს აქციონერთა საერთო კრება ირჩევს 4 წლის ვადით. მათი განმეორებითი არჩევა შეუზღუდავია.

3. აქციონერთა საერთო კრება განსაზღვრავს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრთა ანაზღაურების საკითხს. აკრძალულია სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის მიმართ რაიმე სახის წახალისების ზომების გამოყენება კომერციული ბანკის ხარჯებიდან. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

4. სამეთვალყურეო საბჭოს წევრად არ შეიძლება აირჩეს და აქციონერთა საერთო კრების გადაწყვეტილებით საბჭოდან გამოყვანილ უნდა იქნეს პირი, რომელიც:

ა) არის სამეთვალყურეო საბჭოს ან დირექტორატის წევრი საქართველოში რეგისტრირებულ შვიდზე მეტ საწარმოში;

ბ) არის საქართველოში რეგისტრირებული სხვა კომერციული ბანკის ადმინისტრატორი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მას უკავია ადმინისტრატორის თანამდებობა ამ ბანკის კონტროლისადმი დაქვემდებარებულ ბანკში ან ბანკში, რომლის კონტროლსაც ექვემდებარება მოცემული კომერციული ბანკი;

გ) კანონის შესაბამისად არ არის უფლებამოსილი, დაიკავოს ადგილი სამეთვალყურეო საბჭოში;

დ) გამოცხადებულია გაკოტრებულად. (14.03.2008. 5909)

5. „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მოთხოვნების გარდა, მხოლოდ სამეთვალყურეო საბჭოს თანხმობით შეიძლება განხორციელდეს:

ა) ახალი სახის საბანკო საქმიანობის დაწყება ან არსებული სახის საქმიანობის შეწყვეტა;

ბ) საკრედიტო, საინვესტიციო, სავალუტო, აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის, აქტივების შეფასების, მათი კლასიფიკაციისა და შესაძლო დანაქარგების ადეკვატური რეზერვის შექმნის შიდა პოლიტიკისა და პროცედურების განსაზღვრა და დამტკიცება;

გ) ბანკის მიერ საკრედიტო რესურსებზე და დეპოზიტებზე გამოსაყენებელი მინიმალური და მაქსიმალური საპროცენტო განაკვეთების ოდენობის განსაზღვრა და დამტკიცება;

დ) კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში კომერციული ბანკის მიერ გამოშვებული აქციების გამოსყიდვა.

6. სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები კომერციული ბანკის საქმეებს უნდა უძღვებოდნენ კეთილსინდისიერად, ბანკზე უნდა ზრუნავდნენ ისე, როგორც ზრუნავს ანალოგიურ პირობებში მყოფი კეთილსინდისიერი და საღად მოაზროვნე პირი და უნდა მოქმედებდნენ ბანკის სტაბილურობის ინტერესების შესაბამისად. თუ ისინი არ შეასრულებენ ამ მოვალეობებს, წარმოშობილი ზიანისათვის სოლიდარულად აგებენ პასუხს ბანკის წინაშე. სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებმა უნდა დაამტკიცონ, რომ მოქმედებდნენ კეთილსინდისიერად და ბანკის ინტერესებიდან გამომდინარე. რეგრესული ანაზღაურების

მოთხოვნაზე ბანკის უარი ან კომპრომისი ბათილია, თუ ანაზღაურება აუცილებელია ბანკის კრედიტორთა დასაკმაყოფილებლად. ეს წესი არ მოქმედებს, თუ ანაზღაურებისათვის ვალდებული პირი გადახდისუნარიანია ან გაკოტრების თავიდან აცილების ანდა საბანკო საქმიანობის შეწყვეტის მიზნით მოურიგდება თავის კრედიტორებს. თუ ანაზღაურება აუცილებელია ბანკის კრედიტორთა დასაკმაყოფილებლად, ბანკის აღმინისტრატორთა ვალდებულება არ წყდება იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ისინი მოქმედებენ აქციონერთა გადაწყვეტილებების შესასრულებლად.

7. სამეთვალყურეო საბჭოს თითოეული წევრის გადაწყვეტილება უნდა შეესაბამებოდეს კომერციული ბანკის ინტერესებს. ისინი საქმეს უნდა მიუღწეონ გონივრულად და დამოუკიდებლად. მათ უნდა უზრუნველყონ კომპეტენტური ღირეპტორების შერჩევა და შენარჩუნება, კომერციული ბანკის საქმიანობის სტრატეგიის განსაზღვრა და საბანკო საქმიანობის პოლიტიკის წერილობით ჩამოყალიბება. (14.03.2008. 5909)

8. კომერციული ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს ან მის წევრებს აქციონერთა საერთო კრების თანხმობის გარეშე არ შეუძლიათ სხვებისათვის თავიანთი უფლებების დელეგირება. (23.10.2001 №1115)

მუხლი 15. ღირეპტორატი

1. საზოგადოების ხელმძღვანელობა და მისი წარმომადგენლობა ევალებათ კომერციული ბანკის ღირეპტორებს. ისინი პასუხისმგებელი არიან ბანკის საქმეების მართვასა და მისი ფუნქციების შესრულებაზე. ღირეპტორატი შედგება 3 ღირეპტორისაგან მაინც, რომელთაც ნიშნავს სამეთვალყურეო საბჭო არა უმეტეს 4 წლის ვადით. მათი განმეორებით დანიშვნა შეუზღუდავია.

2. კომერციული ბანკის ღირეპტორატის წევრად არ შეიძლება დაინიშნოს ან სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით ღირეპტორატის წევრის თანამდებობიდან უნდა გათავისუფლდეს პირი, რომელიც:

ა) ვერ აკმაყოფილებს ბანკის ღირეპტორის შესაფერი-სობის კრიტერიუმებს;

ბ) ამოღებულია (14.03.2008. 5909)

გ) კანონის შესაბამისად არ აქვს უფლება დაიკავოს ადგილი ღირეპტორატში;

დ) გამოცხადებულია გაკოტრებულად;

ე) ამოღებულია (14.03.2008. 5909)

ვ) არის ამ ბანკის ღირეპტორატის წევრის მეუღლე, შვილი ან ახლო ნათესავი.

3. კომერციული ბანკის ღირეპტორატს ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს წინასწარი წერილობითი თანხმობის საფუძველზე, ცალკეულ კონკრეტულ შემთხვევაში აქვს თავისი უფლებამოსილების სხვებისთვის მთლიანად ან ნაწილობრივ დელეგირების უფლება. (23.10.2001 №1115)

მუხლი 16. აუდიტის კომიტეტი

1. სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით, სამეთვალყურეო საბჭოსთან იქმნება აუდიტის კომიტეტი, რომელშიც შედის სამეთვალყურეო საბჭოს დამოუკიდებელი წევრი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში). წევრი ჩაითვლება დამოუკიდებლად, თუ ის არ არის ბანკთან დაკავშირებული პირი (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. აუდიტის კომიტეტი სამეთვალყურეო საბჭოს პერიოდულად აბარებს ანგარიშს თავისი საქმიანობის შესახებ.

3. აუდიტის კომიტეტის ძირითადი ფუნქციაა შიდა აუდიტისა და ბანკის გარე აუდიტორების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. (14.03.2008. 5909)

მუხლი 17. საბანკო საიდუმლოება

1. არავის არა აქვს უფლება, დაუშვას ვინმე კონფიდენციალურ ინფორმაციასთან, გათქვას და გაავრცელოს ასეთი ინფორმაცია ან გამოიყენოს პირადი სარგებლობისათვის. ასეთი ინფორმაცია შეიძლება მიეწოდოს მხოლოდ ეროვნულ ბანკს, მისი კომპეტენციის ფარგლებში. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. ცნობები ფიზიკური და იურიდიული პირების ანგარიშების, ამ ანგარიშებიდან განხორციელებული ოპერაციებისა და ანგარიშებზე არსებული ნაშთების შესახებ შეიძლება მიეცეს შესაბამისი ანგარიშების მფლობელებს და მათ წარმომადგენლებს, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურს და იმ პირებს, რომლებიც უფლებამოსილი არიან აღასრულონ „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით აღსრულებას დაქვემდებარებული აქტები, მათი აღსრულების პროცესში. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

3. სასამართლო და საგამომძიებლო ორგანოებს, აგრეთვე საგადასახადო სამსახურებს ეკრძალებათ სასამართლოს განაჩენის გამოტანამდე ინფორმაციის გადაცემა სხვა ორგანოებისათვის მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ჩათვლით, აგრეთვე ამ ინფორმაციების გამოყენება საჯარო გამოსვლებში.

მუხლი 171. ინფორმაციის გადამოწმების უფლება

1. ბანკს უფლება აქვს პირის წერილობითი თანხმობის საფუძველზე მიიღოს ამ პირის პერსონალური მონაცემების შესახებ ინფორმაცია სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოდან.

2. ბანკი ვალდებულია არ დაუშვას სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოდან მიღებული პირის პერსონალური მონაცემების შესახებ ინფორმაციის გადაცემა მესამე პირისთვის, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევისა. (21.03.2008. 5978)

მუხლი 18. კომერციული ბანკის ფილიალები (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

კომერციული ბანკის ფილიალები, წარმომადგენლობები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები იქმნება სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით, ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული წესითა და პირობებით.

თავი IV.

საოპერაციო მოთხოვნები

მუხლი 19. საბანკო საქმიანობის ზოგადი პრინციპები

1. კომერციული ბანკის მართვა და მისი საოპერაციო საქმიანობა ხორციელდება საქართველოს კანონმდებლობით დასაბუთებული ადმინისტრაციული და სააღრიცხვო პროცედურების, საბანკო საქმიანობის ლიცენზიისათვის დართული პირობებისა და შეზღუდვების, აგრეთვე ეროვნული ბანკის დადგენილებების, წესებისა და ინსტრუქციების შესაბამისად. ეროვნული ბანკის წესები, ნორმატივები და ინსტრუქციები, რომლებიც შეეხება ერთზე მეტ კომერციულ ბანკს, ექვემდებარება აუცილებელ გამოქვეყნებას და ძალაში შედის გამოქვეყნების დღიდან ან ამ წესებში, ნორმატივებსა და ინსტრუქციებში დათქმული უფრო გვიანი თარიღიდან. იმ შემთხვევაში, როდესაც არ არსებობს ამა თუ იმ მიმართულების საბან-

კო საქმიანობის ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესი, კომერციული ბანკი მოქმედებს საერთაშორისო საბანკო ნორმებისა და ჩვევების შესაბამისად.(24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. კომერციული ბანკი ინარჩუნებს კაპიტალისა და ლიკვიდური რესურსების სათანადო დონეს და ახდენს თავისი აქტივების დივერსიფიკაციას დანაკარგების რისკის გათვალისწინებით, ეროვნული ბანკის მოთხოვნათა შესაბამისად.(24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

3. საბანკო მომსახურების თაობაზე კლიენტსა და ბანკს შორის ურთიერთობის პირობები რეგულირდება ხელშეკრულების საფუძველზე. ფულადი გადარიცხვების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადების დარღვევისას, ბანკი ვალდებულია კლიენტს გადაუხადოს დაგვიანებული თანხის არა ნაკლებ 0,5 პროცენტისა ყოველ ვადაგადაცილებულ საბანკო დღეზე.

მუხლი 20. საბანკო საქმიანობა

1. კომერციული ბანკებისათვის ნებადართულია საქმიანობის მხოლოდ ქვემოთ ჩამოთვლილი სახეობანი:

ა) პროცენტიანი და უპროცენტო დეპოზიტების (მოთხოვნამდე, ვადიანი და სხვა სახის) და სხვა დაბრუნებადი გადახდის საშუალებების მოზიდვა;

ბ) სესხების გაცემა სამომხმარებლო, საიპოთეკო, არა-უზრუნველყოფილი და სხვა კრედიტების ჩათვლით, ფაქტორინგული ოპერაციები რეგრესის უფლებით და ამ უფლების გარეშე, კომერციულ გარიგებათა დაფინანსება, გარანტიების, აკრედიტივებისა და აქცეპტების გამოცემა ფორფეტირების ჩათვლით;

გ) საკუთარი და კლიენტთა სახსრებით ფულადი საბუთების (ჩეკების, თამასუქებისა და სადეპოზიტო სერტიფიკატების ჩათვლით, ფასიანი ქაღალდების, ფიუჩერსებისა და ოფციონების სავალო ინსტრუმენტებით ან საპროცენტო განაკვეთებით, სავალუტო და საპროცენტო ინსტრუმენტების, სავალო საბუთების, უცხოური ვალუტის, ძვირფასი ლითონების და ძვირფასი ქვების ყიდვა-გაყიდვა;

დ) ნაღდი და უნაღდო ანგარიშსწორების ოპერაციების და საკასო-საინკასაციო მომსახურების განხორციელება;

ე) გადახდის საშუალებების გამოშვება და მათი მიმოქცევის ორგანიზება (საგადახდო ბარათების, ჩეკებისა და საბანკო ტრატების ჩათვლით);

ვ) საშუამავლო მომსახურება საფინანსო ბაზარზე;

ზ) კლიენტების დავალებით ნდობით (სატრასტო) ოპერაციების განხორციელება, სახსრების მოზიდვა და განთავსება;

თ) ფასეულობათა შენახვა და აღრიცხვა ფასიანი ქაღალდების ჩათვლით;

ი) საკრედიტო-საცნობარო მომსახურება;

ი1) „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ცენტრალური დეპოზიტარის საქმიანობა;

ი2) ქონების იჯარით გაცემა; (14.03.2008. 5909)

კ) ზემოთ ჩამოთვლილ თითოეულ საქმიანობასთან დაკავშირებული მომსახურება. (23.10.2001 №1115)

2. ამ მუხლის პირველ პუნქტში ჩამოთვლილი უფლებების განხორციელება ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებულ ოპერაციებზე რეგულირდება „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით. (24.12.98).

მუხლი 21. ეკონომიკური ლიმიტები და ნორმატივები

1. კომერციული ბანკი ვალდებულია დაიცვას ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული, ქვემოთ ჩამოთვლილი ეკონომიკური ლიმიტები: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) საწესდებო და საზედამხედველო კაპიტალის მინიმალური ოდენობა;

ბ) ბანკის სხვადასხვა სახეობის კაპიტალის კლასიფიცირებულ აქტივებთან თანაფარდობა ეროვნული ბანკის წესების შესაბამისად;

გ) ბანკის მიერ მოზიდული ანაბრების ზღვრული თანაფარდობა ბანკის საზედამხედველო კაპიტალთან;

დ) ბანკის მიერ ერთ მსესხებელზე (ინსაიდერსა და აუტსაიდერზე) გაცემული კრედიტებისა და სხვა ვალდებულებების საერთო თანხის თანაფარდობა ბანკის საზედამხედველო კაპიტალთან;

ე) ბანკის მიერ ყველა ინსაიდერზე (ბანკთან, ასევე ერთმანეთთან დაკავშირებულ პირებზე) გაცემული კრედიტებისა და სხვა ვალდებულებების საერთო თანხის თანაფარდობა ბანკის საზედამხედველო კაპიტალთან;

ვ) ყველა გაცემული კრედიტისა და სხვა ვალდებულებების საერთო თანხის მაქსიმალურად დასაშვები მთლიანი მოცულობა, რომელიც გამოიხატება პროცენტულად ბანკის მიერ გაცემულ ყველა კრედიტთან მიმართებით, რომლებიც შეიძლება გასცეს ბანკმა 10 ყველაზე მსხვილ მსესხებელზე (მათ შორის, ინსაიდერებსა და ურთიერთდაკავშირებულ პირებზე).

2. კომერციული ბანკი ვალდებულია დაიცვას ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი, ქვემოთ ჩამოთვლილი ეკონომიკური ნორმატივების მოთხოვნები: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) ლიკვიდური სახსრების მინიმალური ერთობლივი თანხის ან ასეთი სახსრების კონკრეტულ სახეობათა თანაფარდობა აქტივების (მიღებული გარანტიებისა და გირაოს ჩათვლით) ღირებულებასთან ან მათი ღირებულების ცვლილებასთან. ასეთი თანაფარდობა შეიძლება დაწესდეს ზოგადად აქტივებთან ან ვალდებულებებთან (გარესაბაღანსო ვალდებულებების ჩათვლით) ან მათ კონკრეტულ სახეობებთან. ბანკს აქვს ლიკვიდურობის დაცვის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით ეროვნულ ბანკში შესაბამისი სახსრების განთავსების უფლება;

ბ) კრედიტებისა და ინვესტიციების, ან მათი განსაკუთრებული სახეების მაქსიმალური ერთობლივი თანხის შესახებ;

გ) აქტივებისა და გარესაბაღანსო ვალდებულებების კლასიფიკაცია და მათი შესაძლო დანაკარგების რეზერვების ფორმირება და გამოყენება, ასევე ის ვადები და პირობები, რომლებითაც აქტივების მიხედვით მისაღები თანხები აღარ აღირიცხება შემოსავალში, გარდა ნაღდად მიღებულისა;

დ) აკრძალვების, შეზღუდვების ან პირობების შესახებ, რომლებიც შეეხება:

დ.ა) გაცემული კრედიტებისა და განხორციელებული ინვესტიციების სახეობები და ფორმები;

დ.ბ) აქტივებისა და ვალდებულებების (გარესაბაღანსო და სხვა ვალდებულებების) მიხედვით დაბრუნების ვადებისა და პროცენტების შესაბამისობა;

დ.გ) დადგენილი ლიმიტების გადამეტებით წარმოქმნილი ღია პოზიციები უცხოურ ვალუტაში, ძვირფას ლითონებში ან ძვირფას ქვებში.

3. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია რისკზე დამყარებული ზედამხედველობის პრინციპებიდან გამომდინარე თითოეული კომერციული ბანკის მიმართ დაადგინოს ამ მუხლის

პირველი და მე-2 პუნქტებით განსაზღვრული ეკონომიკური ლიმიტებისა და ნორმატივების ინდივიდუალური მაჩვენებლები და მოთხოვნები. 24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბრიდან.

მუხლი 211. ანგარიშის გახსნა

1. კომერციული ბანკები ანგარიშის გახსნის პროცედურას ახორციელებენ „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

2. კომერციულმა ბანკებმა თავიანთი მომსახურების მომხმარებელთან საქმიანი ურთიერთობის პერიოდში და მათ მიერ განხორციელებული ოპერაციების შემოწმებისას უნდა იცოდნენ თავიანთი მომსახურების მომხმარებელთა ვინაობა, საქმიანობა და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციასა და ტერორიზმის დაფინანსებასთან დაკავშირებით ამ საქმიანობის რისკის დონე.

3. საქართველოში მოქმედ კომერციულ ბანკებს უფლება აქვთ, თავად განსაზღვრონ და მოითხოვონ სხვა დამატებითი ინფორმაცია.

4. საქართველოში მოქმედ კომერციულ ბანკებს უფლება აქვთ, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე უარი განაცხადონ ანგარიშის გახსნაზე. (27.03.2007. 4519)

მუხლი 22. აკრძალული გარიგებები და მუშაობის მეთოდები

1. კომერციულ ბანკს ეკრძალება ისეთი გარიგებები და ქმედებები, რომელთა შედეგადაც იგი დამოუკიდებლად ან სხვა პირებთან ერთად აღმოჩნდება დომინირებულ მდგომარეობაში ფულად, საფინანსო ან საკრედიტო ბაზარზე, აგრეთვე ყოველგვარი მანიპულაცია, რომელიც დაუმსახურებელ უპირატესობას მიანიჭებს მას ან მესამე პირებს, შექმნის საბანკო საქმიანობის კონკურენციის შეზღუდვის, საპროცენტო განაკვეთებისა და საკომისიო გასამრჯელოს ფიქსაციის შესაძლებლობას ან საშიშროებას. საბანკო საქმიანობაში საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ანტიმონოპოლიურ პოლიტიკას ახორციელებს ეროვნული ბანკი, რომელიც განსაზღვრავს ამ სფეროში საბანკო საქმიანობის დასაშვებ პარამეტრებს, მეფასების კრიტერიუმებსა და ზემოქმედების ზომებს. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბრიდან)

2. კომერციული ბანკს არ აქვს უფლება რომელიმე კლიენტთან დადოს ისეთი ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც სესხის გაცემის ან რაიმე საბანკო მომსახურების გაწევის პირობაა ამ ბანკის ან მისი რომელიმე მონათესავე საწარმოს არასაბანკო მომსახურების შესყიდვა ან გამოყენება. (23.10.2001 №1115)

მუხლი 23. გარიგებებისა და ვალდებულებების რეგისტრაცია (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

კომერციული ბანკი ვალდებულია ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი ვადით შეინახოს ყველა საბუთი, რომელიც მის თითოეულ გარიგებას შეეხება, კერძოდ:

ა) შუამდგომლობები და ყველა სახელშეკრულებო საბუთი, რომელიც გარიგებას შეეხება (კრედიტთან, გარანტიასთან და გირაოსთან დაკავშირებული შეთანხმებების ჩათვლით);

ბ) ბანკის პარტნიორების (მსესხებლებისა და გარანტორების ჩათვლით) ფინანსური ჩანაწერები და სხვა დოკუმენტური მოწმობები, რომლებსაც ეყრდნობა ბანკი გარიგების დამტკიცებისას;

გ) გარიგების დამტკიცების შესახებ ბანკის გადაწყვეტილების ხელმოწერილი ჩანაწერი;

დ) ეროვნული ბანკის ნორმატივებით გათვალისწინებული სხვა საბუთები.

მუხლი 24. ამოღებულია (23.10.2001 №1115)

მუხლი 25. გარიგებები დაინტერესებულ პირებთან (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

კომერციულ ბანკებს ეკრძალებათ შეღავათიანი პირობებით ნებისმიერი ადმინისტრატორისათვის, მაკონტროლებელი პირისათვის, მონათესავე საწარმოსათვის ან მათთან დაკავშირებულ პირთათვის საბანკო საქმიანობაში შემავალი ნებისმიერი პროდუქტის მიცემა ან ნებისმიერი საბანკო მომსახურების გაწევა სესხის სახეობის, საპროცენტო განაკვეთის, დაფარვის ვადის, უზრუნველყოფის საშუალების, ღირებულების ან რაიმე სხვა პირობების მიუხედავად.

მუხლი 251. იპოთეკით და გირავნობით დატვირთული ქონების რეალიზაციასთან დაკავშირებული დავის განხილვა
იპოთეკით და გირავნობით დატვირთული ქონების რეალიზაციასთან დაკავშირებულ კომერციული ბანკების განცხადებებს პირველი ინსტანციით განიხილავს რაიონული (საქალაქო) სასამართლო განცხადების წარდგენიდან 20 დღის ვადაში. (29.12.2006. №4220)

თავი IV1. ამოღებულია (27.03.2007. 4519)

თავი V

ანგარიშები, აუდიტი, ანგარიშგება და ინსპექცია

მუხლი 26. ანგარიშები და საფინანსო ანგარიშგება

1. ბანკები მათი შვილობილი ორგანიზაციები სისტემატურად აწარმოებენ ანგარიშებს და ჩანაწერებს და ადგენენ წლიურ საფინანსო ანგარიშგებას, რომლებიც საერთაშორისო საბუღალტრო მეთოდების საფუძველზე ზუსტად ასახავს მათ ოპერაციებს და ფინანსურ მდგომარეობას, ამასთან იცავენ საქართველოს ეროვნული ბანკის წესების შესაბამის ფორმას, დეტალურობის დონეს და სააღრიცხვო ნორმებს.

2. ბანკების ანგარიშები, ჩანაწერები და საფინანსო ანგარიშგება კრებსით საფუძველზე ასახავს მათი შვილობილი ორგანიზაციების ოპერაციებსა და ფინანსურ მდგომარეობას.

მუხლი 27. გარე აუდიტი (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. თითოეული კომერციული ბანკი და მისი შვილობილი საწარმო ვალდებულია ყოველწლიურად მოიწვიოს გარე აუდიტორი და ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით ჩაატაროს გარეაუდიტორული შემოწმება.

2. თითოეული კომერციული ბანკი ვალდებულია გარეაუდიტორული შემოწმების დასრულებისთანავე ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს შემოწმების სრული ანგარიში და გამოაქვეყნოს ეროვნული ბანკის წესებით განსაზღვრული საფინანსო ანგარიშგება და გარეაუდიტორული დასკვნა.

მუხლი 28. უცხოეთის ბანკის ფილიალი (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ამ კანონის 26-ე, 27-ე და 29-ე მუხლების დებულებები ვრცელდება უცხოეთის ბანკის ფილიალზე და შვილობილ ორგანიზაციაზე, რომლებიც საქართველოში საქმიანობას ეწე-
ვიან ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული ლიცენზიებით. კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად ბანკის ფილიალის საფინანსო-
საანგარიშგებო საბუთები შეიძლება წარდგენილ იქნეს გამარ-
ტივებული საფინანსო ანგარიშების სახით, რაც გულისხმობს,
რომ ბანკის ფილიალის აუდიტის კომიტეტად შეიძლება ჩა-
ითვალოს მოცემული უცხოეთის ბანკის აუდიტის კომიტეტი
ან სხვა შესაბამისი ორგანო.

მუხლი 29. ანგარიშგება და ინსპექციები (24.09.2009.
1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

1. კომერციული ბანკი ამზადებს და ეროვნულ ბანკს წარუდგენს ანგარიშგებებს, რომლებშიც ასახავს (როგორც თვით ბანკის, ისე მისი შვილობილი ორგანიზაციების) ორგანიზაციულ-საგანმკარგულებლო და საოპერაციო საქმიანობას; ლიკვიდურობას, გადახდისუნარიანობას და მომგებიანობას, თვით ბანკისა და მისი შვილობილი ორგანიზაციების ფინანსური მდგომარეობის ერთობლივად და ცალ-ცალკე შეფასე-
ბის მიზნით. ანგარიშგების ფორმა, ზარისხი და მისი წარდგენის ვადები განისაზღვრება ეროვნული ბანკის ნორმატივე-
ბით.

2. თითოეული კომერციული ბანკი და მისი შვილობილი ორგანიზაცია ექვემდებარება ინსპექტირებას, რომელსაც ახორციელებენ ეროვნული ბანკის ინსპექტორები ან ეროვნული ბანკის მიერ დანიშნული აუდიტორები. იმ შემთხვევა-
ში, თუ ინსპექტირება ზორციელდება უცხოეთის ბანკის ფილიალში ან შვილობილ ორგანიზაციაში, აუდიტორები შეიძლება იყვნენ შესაბამის ქვეყანაში მოქმედი საფინანსო ან სა-
კონტროლო ორგანოს მოსამსახურეები.

3. კომერციული ბანკისა და მისი შვილობილი ორგანიზაციის ინსპექტირებისას ეროვნულ ბანკს და მის აუდიტორებს უფლება აქვთ:

ა) შეამოწმონ კომერციული ბანკისა და მისი შვილობილი ორგანიზაციის ანგარიშები, სახსრები, დავთრები, საბუთე-
ბი და სხვა აუცილებელი ჩანაწერები;

ბ) მოსთხოვონ კომერციული ბანკის ადმინისტრატო-
რებს, თანამშრომლებს, ასევე მათი მონათესავე საწარმოების ადმინისტრატორებსა და თანამშრომლებს, მიაწოდონ ინფორ-
მაცია კომერციული ბანკის აქციონერების, მაკონტროლებელი

პირებისა და ადმინისტრატორების შესახებ, ასევე ოპერაციებთან და გარიგებებთან დაკავშირებული ნებისმიერი ინფორმაცია. ამ მოთხოვნების შეუსრულებლობის ან არაჯერონად შესრულების შემთხვევაში გამოიყენება ამ კანონის 30-ე მუხლით გათვალისწინებული სანქციები.

თავი VI დარღვევები და სანქციები

მუხლი 30. დარღვევები და სანქციები

1. ამ მუხლში მითითებული დარღვევებისათვის განსაზღვრულ სანქციებს თითოეულ შემთხვევაში უფარდებს ეროვნული ბანკი. მხარეს, რომლის მიმართაც სანქცია გამოიყენება, აქვს მისი სასამართლოში გასაჩივრების უფლება. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, კომერციული ბანკის, მისი ადმინისტრატორებისა და მაკონტროლებელი პირების მიმართ გამოიყენოს ქვემოთ ჩამოთვლილი სანქციები, თუ ბანკმა ან მისმა რომელიმე ადმინისტრატორმა ან მაკონტროლებელმა პირმა: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) დაარღვია ამ კანონის ერთ-ერთი დებულება ან ეროვნული ბანკის ნებისმიერი ნორმატივი, ინსტრუქცია, დებულება, წესი, დადგენილება, მოთხოვნა, წერილობითი მითითება;

ბ) დაარღვია ნებისმიერი პირობა ან შეზღუდვა, რომელიც დართული აქვს საბანკო საქმიანობის ლიცენზიას ან ეროვნული ბანკის შესაბამის დებულებას;

გ) დაარღვია ანგარიშგების წარდგენის ვადები ან წარადგინა არასწორი ანგარიშგება და სხვა არაზუსტი ინფორმაცია;

დ) დაარღვია „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნები.

3. ამ მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრული დარღვევების გამოვლენისას ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს, თანამიმდევრულად, ხოლო დარღვევისა და კომერციული ბანკის აქტივების არსებული თუ შესაძლო რისკის სერიოზულობიდან გამომდინარე, – არათანამიმდევრულად გამოიყენოს შემდეგი სანქციები: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) კომერციულ ბანკს გაუგზავნოს წერილობითი გაფრთხილება;

ბ) დააწესოს სპეციალური ღონისძიებები ან გამოსცეს ინსტრუქცია (მითითება) მოთხოვნით, რომ კომერციულმა ბანკმა შეწყვიტოს და შემდგომში არ დაუშვას ესა თუ ის დარღვევა და ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრულ ვადაში მიიღოს დარღვევის აღმოსაფხვრელად აუცილებელი ზომები;

გ) კომერციულ ბანკს დააკისროს ფულადი ჯარიმა ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესითა და ოდენობით, მაგრამ არა უმეტეს ბანკის საკუთარი სახსრებისა;

დ) კომერციულ ბანკს გადაახდევინოს ფულადი ჯარიმა ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესითა და ოდენობით, თუ აღმინისტრატორის ქმედებამ ფინანსური ზარალი მიაყენა ბანკს ან დაუშვა ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი საბანკო საქმიანობის მარეგულირებელი წესებისა და მოთხოვნების დარღვევა;

ე) აღმინისტრატორს შეუჩეროს ხელმოწერის უფლება და კომერციული ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს მოსთხოვოს მისი თანამდებობიდან ღრობით გადაყენება ან თანამდებობიდან განთავისუფლება;

ვ) სამეთვალყურეო საბჭოს და ღირექტორატს მოსთხოვოს კომერციული ბანკის აქციონერთა რიგგარეშე საერთო კრების მოწვევა დარღვევათა განსახილველად და მათ აღმოსაფხვრელად აუცილებელი ზომების მიღება;

ზ) კომერციულ ბანკს შეუჩეროს ან შეუზღუდოს აქტივების ზრდა, მოგების განაწილება, დივიდენდებისა და პრემიების გაცემა, ხელფასების გაზრდა და დეპოზიტების მოზიდვა;

თ) განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როცა საფრთხე ემუქრება კომერციული ბანკის მეანაბრეთა ან სხვა კრედიტორთა ინტერესებს, შეუჩეროს მას აქტიური ოპერაციები, შემოიღოს ღრობითი აღმინისტრაციის რეჟიმი;

ი) მოითხოვოს კომერციული ბანკის მაკონტროლებელი პირისაგან კონტროლის გაუქმება ან შეზღუდვა ეროვნული ბანკისათვის საფინანსო ან სხვა ინფორმაციის მიუწოდებლობის ან ნებისმიერი დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში. ასეთ გაუქმებას ან შეზღუდვას უნდა ახლდეს პირობები და ვადები, რომლებსაც ეროვნული ბანკი საჭიროდ მიიჩნევს არსებული გარემოებებიდან გამომდინარე;

კ) კომერციულ ბანკს გაუუქმოს საბანკო საქმიანობის ლიცენზია.

4. სანქცია უნდა შეესაბამებოდეს დარღვევის სერიოზულობას და კომერციული ბანკის აქტივებისათვის მიყენებულ ზარალს ანდა შესაძლო საფრთხეს.

5. ამ მუხლის შესაბამისად დაკისრებული ფულადი ჯარიმის თანხა მიიმართება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

თავი VII

დროებითი ადმინისტრაცია და ლიკვიდაცია

მუხლი 31. ამოღებულია (23.10.2001 №1115)

მუხლი 32. დროებითი ადმინისტრაციის დანიშვნის წესი დროებითი ადმინისტრაციის დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილებაში აღინიშნება:

- ა) დროებითი ადმინისტრაციის დანიშვნის საფუძვლები;
- ბ) დროებითი ადმინისტრატორის (ადმინისტრატორების) სახელი და გვარი;
- გ) დროებითი ადმინისტრაციის მოქმედების ვადა;
- დ) გაფრთხილება ბანკსა კლიენტთა ანაბრებისა და სხვა სახსრების შესაძლო გაყინვის შესახებ;
- ე) ზომები, რომლებიც გამოიყენება ბანკის ადმინისტრატორების მიმართ.

მუხლი 33. დროებითი ადმინისტრაციის რეჟიმი

1. დროებითი ადმინისტრაცია მოვალეობათა შესრულებას იწყებს დროებითი ადმინისტრაციის დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილებაში მითითებულ დღიდან. გადაწყვეტილება ქვეყნდება ბეჭდვით ორგანოში.

2. დროებითი ადმინისტრაციის დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დღიდან დაუშვებელია ნებისმიერი ქმედება, ბანკის სახელით და მის ხარჯზე დროებითი ადმინისტრაციის წერილობითი თანხმობის გარეშე.

3. დროებით ადმინისტრატორზე გადადის კომერციული ბანკის ყველა ორგანოს (მათ შორის აქციონერთა საერთო კრებისა და ადმინისტრატორების) სრული უფლებამოსილება. (23.10.2001 №1115)

4. დროებითი ადმინისტრატორი ვალდებულია უმოკლეს ვადაში აღძრას შუამდგომლობა საქართველოს ეროვნულ ბან-

კში წარდგენილი თანამდებობის პირთა სიაში აუცილებელი ცვლილებების შეტანის შესახებ.

5. დროებითი ადმინისტრაციის ბრალეული ქმედებით კომერციული ბანკის ფინანსური მდგომარეობის გაუარესების შემთხვევაში მიყენებულ ზარალს სრულად აანაზღაურებს ეროვნული ბანკი. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

მუხლი 34. დროებითი ადმინისტრაციის უფლებამოსილებანი

1. ეროვნული ბანკის მიერ დანიშნულ დროებით ადმინისტრატორს უფლება აქვს მიიღოს აუცილებელი ზომები კომერციული ბანკის ფინანსური მდგომარეობის გაჯანსაღებისათვის, მისი ფილიალების, წარმომადგენლობებისა და სხვა ქვედანაყოფების გაყიდვის ან დახურვის, სახსრების გადახდის ან მათი გადახდის შეჩერების, ბანკის მოსამსახურეთა თანამდებობიდან განთავისუფლების ჩათვლით. დროებითი ადმინისტრატორი ასევე უფლებამოსილია, მოახდინოს დროებითი ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ მყოფი ბანკის სხვა კომერციულ ბანკთან შერწყმა, ბანკის კაპიტალის განახლება ან მისი აქტივებისა და ვალდებულებების ან მათი ნაწილის სხვა კომერციულ ბანკზე გასხვისება. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. კომერციული ბანკის დროებით ადმინისტრატორს უფლება აქვს ბანკის გაჯანსაღების მიზნით ნებისმიერ მომენტში მთლიანად ან ნაწილობრივ მოახდინოს ბანკში ფიზიკური და იურიდიული პირების ნებისმიერი ფულადი სახსრების ბლოკირება დროებითი ადმინისტრაციის მოქმედების ვადით, იმ პირობით, რომ მიიღებს აუცილებელ ზომებს მათი სტაბილიზაციის შესანარჩუნებლად. (23.10.2001 №1115)

მუხლი 35. დროებითი ადმინისტრაციის გაუქმება

დროებითი ადმინისტრაცია უქმდება:

ა) მისი მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგ, რის შესახებაც ქვეყნდება ბეჭდვით ორგანოში;

ბ) ეროვნული ბანკის დასაბუთებული გადაწყვეტილებით; (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

გ) ბანკისათვის საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შემთხვევაში. (23.10.2001 1115)

მუხლი 37. ლიკვიდაცია

1. საბანკო საქმიანობის ლიკვიზიის გაუქმების შემთხვევაში ხდება კომერციული ბანკის ლიკვიდაცია. ლიკვიდატორის ფუნქციებს ასრულებს ეროვნული ბანკის მიერ დანიშნული პირი ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით. დაუშვებელია ამ კომერციულ ბანკთან დაკავშირებული პირის ლიკვიდატორად დანიშვნა. ლიკვიდაციის პროცესის დაწყებისთანავე ჩერდება იძულებითი აღსრულება. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

2. ლიკვიდატორი ვალდებულია დანიშნიდან 3 თვის განმავლობაში შეადგინოს აქტივებისა და პასივების ნუსხა და მისი ასლი გადასცეს ეროვნულ ბანკს გამოსაქვეყნებლად. კომერციული ბანკის ლიკვიდატორი ანგარიშვალდებულია ეროვნული ბანკის წინაშე, ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული წესით. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

3. ბანკის ლიკვიდატორი უფლებამოსილია საჯარო აუქციონზე გაყიდოს ბანკის აქტივები, სხვა ბანკს გადასცეს სესხებზე ან სხვა საფინანსო აქტივებზე მოთხოვნის უფლება და ორგანიზება გაუკეთოს ასეთი ბანკებისათვის ვალდებულებათა გადაცემას. (23.10.2001 1115)

4. ლიკვიდატორს დანიშვნის დღიდან სამი თვის განმავლობაში შეუძლია შეწყვიტოს:

ა) გარიგება ბანკის თანამშრომლის დაქირავების შესახებ;

ბ) კონტრაქტები მომსახურების შესახებ, რომლის განხორციელებაშიც ბანკი იღებდა მონაწილეობას;

გ) ბანკის ნებისმიერი ვალდებულება როგორც უძრავი ქონების მოიჯარისა, თუ მეიჯარეს, (რომელიც 60 დღით ადრე უნდა იქნეს გაფრთხილებული იმის თაობაზე, რომ ბანკი აპირებს გამოიყენოს საიჯარო შეთანხმების გაუქმების უფლება), არა აქვს მოთხოვნა საიჯარო გადასახდელებზე, გარდა იმ თანხისა, რომელიც დაირიცხა შეთანხმების გაუქმების თარიღისათვის და არ მოითხოვს ასეთი გაუქმების შედეგად წარმოქმნილი ზარალის ანაზღაურებას.

41. კომერციული ბანკის დროებითი ადმინისტრატორი და ლიკვიდატორი უფლებამოსილნი არიან სასამართლოში სარჩელის შეტანით სადავო გახადონ კომერციული ბანკის ადმინისტრატორის მიერ დროებითი ადმინისტრატორის ან

ლიკვიდატორის დანიშვნამდე ერთი წლით ადრე განხორციელებული ქმედება ან გარიგება და მოითხოვონ მათი ბათილობა თუ ამის შედეგად კომერციულ ბანკთან დაკავშირებულმა პირებმა ამ ბანკის ხარჯზე მიიღეს ქონებრივი სარგებელი ან ისარგებლეს რაიმე უპირატესობით, პრივილეგიით ან შეღავათით, რამაც გამოიწვია ბანკისათვის (მისი კრედიტორებისათვის) ზიანის მიყენება.“;

5. ლიკვიდატორმა დანიშნიდან ორი თვის ვადაში უნდა:

ა) მიიღოს ყველა აუცილებელი ზომა რწმუნებული პირის ყველა იმ ფუნქციის შეწყვეტისათვის, რომელსაც ასრულებდა დაწესებულება, დაუბრუნოს დაწესებულების, როგორც რწმუნებული პირის კუთვნილი ყველა აქტივი და საკუთრება მათ მესაკუთრეს და განახორციელოს ყველა ანგარიშსწორება რწმუნებული პირის ანგარიშების მიხედვით;

ბ) გაუგზავნოს დაზღვეული წერილით ამონაწერები მოთხოვნათა ხასიათისა და თანხის შესახებ ბანკის სააღრიცხვო დოკუმენტების შესაბამისად ყველა მეანაბრეს, დანარჩენ კრედიტორებს, კლიენტებს, რომლებიც ბანკის სეიფებში ინახავენ ფასეულობას, აგრეთვე იმ ქონების დეპონენტებს, რომელსაც განაგებს დაწესებულება; ამონაწერში აღინიშნება, რომ ლიკვიდატორისათვის პრეტენზიის წარდგენა შესაძლებელია წერილის მიღებიდან 1 თვის განმავლობაში, აგრეთვე ის რომ კლიენტებს, შეუძლიათ თავიანთი ფასეულობის მიღება.

6. კომერციული ბანკის ტერიტორიაზე შენახული ქონება, რომელიც ამონაწერში მითითებულ ვადებში არ არის გამოთხოვილი, მოუკითხავი ფულადი სახსრები და ქონება, რომლებიც ბანკზე ირიცხება ხელშეკრულების საფუძველზე, ითვლება მოუკითხავ რესურსად და გადადის ეროვნული ბანკის მფლობელობაში, მესაკუთრის გამოვლენის მიზნით. (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

7. კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის დროს მოთხოვნიბი, რომელთა საფუძველია გირაო, დაკმაყოფილდება შესაბამისი შეთანხმებების პირობების თანახმად (გირაოს ღირებულების ფარგლებში), ხოლო ყველა სხვა კანონიერი მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგი თანამიმდევრობით: (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

ა) ეროვნული ბანკი და სხვა კრედიტორები, რომელთა მიმართაც კომერციულ ბანკს წარმოეშვა ვალდებულება საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შემდეგ;

ბ) ფიზიკურ პირთა ანგარიშებზე არსებული თანხა არა უმეტეს 1500 ლარისა;

გ) ფიზიკურ პირთა ანგარიშებზე არსებული თანხა, რომელიც არ არის გადახდილი ამ პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად;

დ) სხვა ნებისმიერი სახის დეპოზიტი;

ე) საბიუჯეტო დავალიანებები, მათ შორის, საგადასახადო გირავნობით უზრუნველყოფილი მოთხოვნები;

ვ) დანარჩენი მოთხოვნები კომერციული ბანკის მიმართ;

ზ) ეროვნული ბანკის მიერ გაწეული აუცილებელი და მიზნობრივი ხარჯები.

8. თუ არსებული თანხა საკმარისი არ არის მე-7 პუნქტის „ბ“, „გ“, „დ“ და „ე“ ქვეპუნქტებში აღნიშნული მოთხოვნების სრულად დაფარვისათვის, მაშინ ყველა შესაბამისი მოთხოვნა უნდა დაიფაროს თანაბარი პროპორციით.

თავი VIII

გარდამავალი ხასიათის დებულებები

მუხლი 38. ამოღებულია (24.09.2009. 1677 ამოქმედდეს 2009 წლის 1 დეკემბერიდან)

საქართველოს პრეზიდენტი
ელეონორ შვედინაძე

საქართველოს პარლამენტის
თავმჯდომარე
ზურაბ ჟვანია

თბილისი,
1996 წლის 23 თებერვალი.
121 - II ს

საკვანძო ტერმინების განმარტებითი ლექსიკონი

(შედგენილია საქართველოს საკანონმდებლო ნორმატიული
აქტების მიხედვით)

ა

- არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება - იურიდიული პირი, რომელიც არ არის კომერციული ბანკი და უფლებამოსილია მიიღოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოოს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საბანკო საქმიანობის ნაწილი.
- აღმინისტრატორი ბანკების- კომერციული ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს, დირექტორატის (გამგეობის) წევრი, აგრეთვე პირი რომელიც უფლებამოსილია დამოუკიდებლად ან ერთ ანდა მეტ პირთან ერთად ბანკის სახელით აიღოს ვალდებულებები.
- არამატერიალური აქტივები- ისეთი აქტივებია, რომლებსაც აქვთ გარკვეული ღირებულება და არ აქვთ მატერიალური ფორმა: პატენტები, საიჯარო უფლება, სასაქონლო ნიშნები, ნოუ-ჰაუ, გუდვილი და ინტელექტუალური საკუთრების სხვა ობიექტები.
- არამატერიალური აქტივების ნარჩენი ღირებულება-არამატერიალური აქტივების საბალანსო ღირებულება დაგროვილი ამორტიზაციის გამოკლებით, მისი განგარიშებისას №2961 საბალანსო ანგარიშზე რიცხულ თანხას აკლდება №4911 საბალანსო ანგარიშზე რიცხული თანხა.
- აქცეპტი-თანხმობა გადახდაზე საგადასახადო საბუთის განაღდებაზე გარანტიის მიცემა, ბანკის აქცეპტი ბანკის თანხმობა მიღებული საგადასახადო საბუთების შესრულებაზე.
- აკრედიტივი- 1. საბანკო ანგარიშის სახეობა, რომელიც კონტრაგენტს აძლევს შესაძლებლობას სააკრედიტივო დავალებაში მითითებული პირობების დაცვით მიიღოს გასამრჯელო ვალდებულების შესრულების თანავე.
2. ანგარიშსწორების ფორმა: 3. სახელობითი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს მოცემული

პირის უფლებას ბანკში მიიღოს აკრედიტივში მითითებული თანხა.

აქცია - ფასიანი ქაღალდი, გამოშვებული აქციონერთა საზოგადოების მიერ, რომელიც მის მფლობელს უფლებას აძლევს მიიღოს დივიდენდი.

ანგარიში- განსაზღვრული ფორმით შედგენილი დოკუმენტი, რომელიც გამოიყენება ეკონომიკური საქმიანობის ამა თუ იმ ასპექტის გამოსახატავად.

არასაბანკო დეპოზიტები- რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული (ბანკების გარდა) პირების მიმდინარე ანგარიშები და ვადიანი დეპოზიტები, ეროვნულ და უცხოურ ვალუტაში.

აუქციონი-საჯარო ვაჭრობა აუქციონერის ხელმძღვანელობით, რომლის დროსაც გასაყიდ საქონელს იძენს უმაღლესი ფასის გადამხდელი პირი.

აქტივი- 1. ეკონომიკური საქმიანობის სუბიექტების ნებისმიერი ქონება;

2. სახელმწიფოს მიერ საზღვარგარეთიდან მიღებული ფულადი შემოსავლების სიჭარბე საზღვარგარეთ გაწეული ხარჯებთან შედარებით.

3. საბუღალტრო ბალანსის ერთ-ერთი მხარე სადაც მოცემულია სამეურნეო საშუალებების დასახელება და მეორე მხარეს (ვალდებულებებში და კაპიტალში) სადაც ჩამოთვლილია სამეურნეო საშუალებების წყაროები.

არასაბაზრო წესით შესყიდვა/გაყიდვა- საქონლის და მომსახურების შესყიდვა/გაყიდვა მოთხოვნა-მიწოდების საფუძველზე, ჩამოყალიბებული საბაზრო ფასების საფუძველზე.

აქტივის არასაბალანსო ღირებულება- თანხა რომლითაც აქტივი აღირიცხება ბუღალტრულ ანგარიშგებაში, ღარიცხული ცვეთისა და შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგების გამოკლების გზით.

ანგარიშგების თარიღი-საანგარიშგებო პერიოდის საბოლოო თარიღი, რომელთანაც დაკავშირებულია ბუღალტრული ანგარიშგება.

აუქციონის განაკვეთის დონე-ზემდგომის მიერ დადგენილი მაქსიმალური საპროცენტო განაკვეთი, რომლის ზემოთაც აუქციონში მონაწილე განაცხადები არ დაკმაყოფილდება.

არაკონკურენტული განაცხადი-განაცხადი რომელიც არ მონაწილეობს აუქციონში და კმაყოფილდება დაფიქსირებული საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთით.

არაკომულაციური უვადო პრივილეგირებული აქცია- ისეთი უვადო პრივილეგირებული აქცია რომელზეც არ ხდება წინა წლებში ბანკის მიერ გაუნაწილებელი დივიდენდების აკუმულირება.

აქციების კონვერტირებადი ვალი-სესხებით და/ან სავალო ფასიანი ქაღალდებით მიღებული ფულადი სახსრები, რომლებიც ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადის დადგომისას კონვერტირდება ბანკის ჩვეულებრივ ან პრივილეგირებულ აქტივებში.

ბ

ბალანსი- 1. ეკონომიკურ მაჩვენებელთა სისტემა, გამოხატული ფულადი ფორმით, რომელიც ახასიათებს ამა თუ იმ მოვლენას მისი მსახურების შედარების ან დაპირისპირების გზით, განასხვავებენ საგადასახადო-სავაჭრო, საქონლის და მომსახურების ფინანსური ოპერაციების და ა.შ. ბალანსებს.

2. ერთეულის ან ერთეულთა ჯგუფის აქტივების, ვალდებულებებისა და კაპიტალის ღირებულებითი ნაერთი.

ბანკი- საკრედიტო-საფინანსო დაწესებულება, რომელიც მთავარი ფუნქცია არის ღროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების აკუმულაცია და მათი გაცემა კრედიტის სახით ღროებით სარგებლობაში ფიზიკურ-ან იურიდიულ პირებზე.

ბანკის დეპოზიტები- რეზიდენტი და არარეზიდენტი ბანკების „ლორი“-ანგარიშებზე არსებული სახსრების ნაშთები ეროვნულ და უცხოურ ვალუტაში და სხვა, ბანკებისაგან მიღებული დეპოზიტები.

ბანკის მეორადი კაპიტალი - ბანკის დამატებითი კაპიტალი, იგი მოიცავს სესხებზე დასაშვებ ზარალს, ასევე სუბორდინირებულ სავალო ინსტრუმენტებს, მათ შორის აქტივებით უზრუნველყოფასაც კერძოდ იგი მოიცავს: მიმდინარე წლის მოგებას, მიზნობრივ ფონდებს, საერთო რეზერვებს, პრივილეგირებულ აქციებს და სუბორდინირებულ ვალს. ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი უდრის პირველადი და მე-

- ორადი კაპიტალის ჯამს გამოკლებული საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა
- ბანკის ფილიალი- ბანკის ქვედანაყოფი, სადაც უშუალოდ ხორციელდება საბანკო საქმიანობა, ან მისი ნაწილი.
- ბანკნოტი- საბანკო ბილეთი, საკრედიტო ფულის უმაღლესი ფორმა, რომელსაც მიმოქცევაში უშვებენ საემისიო ბანკები, ბანკის თამასუქი, რომლის წარმდგენსაც ნებისმიერ დროს შეუძლია ფულის მიღება.
- ბანკის კლიენტები-რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული პირი.
- ბანკროტი- გაკოტრებული მევალე.
- ბარტერი-სასაქონლო გარიგება, რომლის თანახმად საქონლის გაცვლა საქონელზე ხდება ფულადი ანგარიშსწორების გარეშე თანხის გადაუხდელად.
- ბენეფიციარი- პირი, რომლის სასარგებლოდაც იხდიან ფულს და გასცემენ აკრედიტივს, სადაზღვეო პოლისის მიმღები.
- ბენეფიციარი მესაკუთრე- პირი, რომელიც კანონის ან გარიგების საფუძველზე იღებს ფულად ან სხვა სახის სარგებელს და ამ სარგებლის სხვა პირისათვის გადაცემის ვალდებულება არ გააჩნია, ხოლო თუ ბენეფიციარი მესაკუთრე არის იდიალური მიზნებისათვის შექმნილი პირი, ან თუ მესაკუთრე იურიდიულ პირს არ გააჩნია მნიშვნელოვანი წილის მესაკუთრე პირი, მაშინ-მისი მმართველი ორგანოს წევრი.
- ბროკერი-შუამავალი მყიდველსა და გამყიდველებს შორის, მათი აგენტი კონტრაქტების დადებისას კომერციულ, სავალუტო და სადაზღვეო ოპერაციებში.
- ბუღალტრული მოგება-ერთობლივი შემოსავალი დანახარჯების გამოკლებით.
- ბლუმბერგის სისტემა- სავაჭრო ელექტრონული სისტემა, რომლის საშუალებითაც ხდება გარიგების დადება.
- ბონუსი- დამატებითი გასამრჯელო პრემია.

- გაკოტრება-ფინანსური კრაზი, რაც დადგენილია სასამართლოს მიერ.
- გრანტი-პიროვნება ორგანიზაცია, სახელმწიფო რომელიც იძლევა გარკვეულ გრანტებს და სვალყურს ადევნებს მათ შესრულებას.
- გირაო-სავალო ვალდებულება, რომელიც უზრუნველყოფილია კონკრეტული უძრავი ქონებით (მიწა, ან შენობა-ნაგებობა).
- გრანტი- ინოვაციური ხასიათის სამუშაოთა მიზნობრივი შედეგათა ან დაუბრუნებელი დაფინანსება.
- გუდვილი- არამატერიალური აქტივი, იგი წარმოადგენს სხვაობას კომპანიის შესყიდვის ფასსა და მის საბაზრო ღირებულებას შორის.
- განვითარებული ქვეყნები-საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულ განვითარებული ქვეყნების ნუსხაში შეტანილი ქვეყნები.
- გარე საბალანსო ვალდებულება-ბანკის მიერ გაცემული გრანტები აქცეპტები, თამასუქი, სესხების დაფინანსებისათვის ნაკისრი ვალდებულებები და ბანკის მიერ დოკუმენტურად აღიარებული და შესაძლო გადასახდელი ვალდებულებითი შინაარსის მქონე საბანკო ინსტიტუტები ძირითადი თანხებით.
- განცხადებული საწესდებო კაპიტალი-საზოგადოების აქციონერთა მიერ დათქმული და წესდებით გათვალისწინებული საწესდებო კაპიტალი.
- განადღებული საწესდებო კაპიტალი- განცხადებული საწესდებო კაპიტალის ფაქტიურად შევსებული ნაწილი.
- გადახდის უუნარო ბანკი- ბანკი, რომლის აქტივები ვეღარ ფარავს მისსავე ვალდებულებებს.
- გრძელვადიანი სესხები (ეროვნულ უცხოურ ვალუტაში)-სესხები, რომელთა დაფარვის პირველადი ვადა 1 წელს აღემატება.
- გადაფარვის შედეგად გამოწვეული ცვლილებები- ასახავს აქტივებსა და ვალდებულებებში ოპერაციების შედეგად განხორციელებულ ცვლილებებს საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში.

დაკრედიტება- ფულის ან საქონლის გაცემა დროებით სარგებლობაში უკან დაბრუნების პირობით.

დებიტორი- დავალიანების მქონე ფიზიკური თუ იურიდიული პირი.

დენომინაცია- ქვეყნის ფულად ერთეულის გამსხვილება და ძველი ფულადი ნიშნების გაცვლა ახალზე დადგენილი თანაფარდობით.

დეპოზიტი- 1. შესანახად შეტანილი ფოლადი სახსრები, ან ფასიანი ქაღალდები, საფინანსო-საკრედიტო, ადმინისტრაციულ და საბაჟო ორგანოებში.
2. მოვალის მიერ სასამართლო დაწესებულებაში კრედიტორისათვის გადასაცემად შეტანილი ფულადი თანხა ან ფასიანი აღადი.
3. ანაბარი

დეპეტი- აქტივების ზრდა, ვალდებულებების შემცირება, ან კაპიტალის ღირებულების შემცირება.

დროებითი ბანკი- განსაკუთრებულ შემთხვევაში საბანკო სისტემის სტაბილურობისა და დეპოზიტების უსაფრთხოების მიზნით საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ საგანგებოდ შექმნილი ბანკი.

დეპონირება- ფულადი თანხის, ფასიანი ქაღალდებისა და სხვა ფასეულობის შესანახად გადაცემა საკრედიტო დაწესებულებებისთვის.

დივიდენდი- შემოსავალი, რომელსაც იღებს აქციის მფლობელი აქციონერთა საზოგადოების მოგებიდან.

დილერი- ფიზიკური პირი ან იურიდიული პირი, რომელიც საფონდო ბიუროს წევრია და პროფესიულ დონეზე ვაჭრობს ფასიანი ქაღალდებით.

დისკონტი- პროცენტის განაკვეთი, რომლის საფუძველზეც ცენტრალური ბანკი აძლევს კომერციულ ბანკებს კრედიტს.

დარიცხული გადასახადი პროცენტები და დივიდენდები- დარიცხული პროცენტები და დივიდენდები ყველა სახის მოზიდულ სახსრებზე და სხვა ვალდებულებებზე.

დასაღდოებულ ანგარიში- სანაშთო ბალანსის 28 და 48 კლასის საბალანსო ანგარიშები, რომლებზეც რიცხული საერთო თანხა, როგორც წესი ყოველდღიურად ერთმანეთის ტოლი უნდა იყოს.

ევრო- ერთიანი ეროვნული ვალუტა, ოფიციალური ფულის ერთეული შემოღებულია ეკიუს ნაცვლად ევროზონაში შემავალ 12 ქვეყნისთვის.

ემისია- მიმოქცევაში საბანკო და საზაზინო ბილეთების, ქაღალდის ფულის და ფასიანი ქაღალდების გამოშვება.

ემიტენტი-იურიდიული პირი ან სახელმწიფო ორგანო, რომელიც ახორციელებს ემისიას.

ერთობლივად მოქმედი პარტნიორთა (აქციონერთა) ჯგუფი- ახლო ნათესაურ კავშირში მყოფ პარტნიორთა ჯგუფი ან პარტნიორები რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან, ბანკის გარდა, სხვა კომერციული ინტერესებით.

„გეთო“- ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია, რომლის წევრი ქვეყნებია: ავსტრალია, ავსტრია, ახალი ზერლანდია, აშშ, ბელგია, დანია, დიდი ბრიტანეთი, ესპანეთი, იაპონია, ირლანდია, ისლანდია, იტალია, კანადა, ლუქსენბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია, პროტუმალდია, საბერძნეთი, საფრანგეთი, ფინეთი, შვეცია, შვეიცარია.

ელექტრონული სავაჭრო სისტემა- პროგრამული უზრუნველყოფა, რომლის საშუალებითაც საზაზინო ვალდებულებების გაყიდვა აუქციონზე და შესაძლებელია ვაჭრობა მეორად ბაზარზე.

ეკონომიკურად მნიშვნელოვანი ფასი- ფასი (გარდა მონოპოლიურად მაღალი ფასებისა) რომელიც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს იმ პროდიქციის ოდენობაზე რომლებზეც გამყიდველი თანახმაა მიაწოდოს და მყიდველი თანახმაა შეისყიდოს.

ვადიანი ანაბარი- დანაზოგი, რომელიც შენახულია ბანკში განსაზღვრული ვადით და ამ ვადის გასვლამდე არგაიცემა.

ვალუტა-ქვეყნის ფულადი ერთეული, რომელიც მონაწილეობას საერთაშორისო ეკონომიკურ გაცვლაში და დაკავშირებულია ყოველგვარ ფულად

ანგარიშსწორებასთან საერთაშორისო ურთიერთობაში. ვადაში გაუნაღლებელი საგადასახადო საბუთების კართოლეკა-სახსრების უკმარისობის გამო განსაკუთრებულ აღრიცხვაზე მყოფი გაუნაწილებელი საგადასახადო საბუთების ერთობლიობა.

თ

თამასუქი — კანონით დადგენილი ფორმის წერილობითი საგადასახადო ვაღდებულება, ფულადი დოკუმენტი, მსესხებლის მიერ გაცემული კრედიტორის სახელზე, რომლითაც კრედიტორს ენიჭება უფლება, მოსთხოვოს მსესხებელს თამასუქში მითითებული თანხის გადახდა განსაზღვრულ ვადაში.

ი

ინკასაცია- ბანკში ნაღდი ფულის მიღება.

ინკასო- საბანკო ოპერაციის სახეობა რომლითაც ბანკი საანგარიშგებო დოკუმენტების საფუძველზე კლიენტის დავალებით და მის ანგარიშზე იღებს კუთვნილ ფულად თანხას მესამე პირისგან.

იპოთეკა- სესხი, გაცემული უძრავი ქონების გირაოთი.

ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი -ეროვნული ბანკის მიერ მისაღწევი საშუალო წლიური ინფლაცია მოცემული პერიოდის ბოლოს.

იურიდიული პირების ვადიანი დეპოზიტები- რეზიდენტი და არარეზიდენტი იურიდიული პირების ვადიან დეპოზიტებზე რიცხული ფულადი სახსრების ნაშთები, რომლებსაც აქვთ განსაზღვრული ვადა და ხელშეკრულების შესაბამისად ერიცხებათ გარკვეული პროცენტი.

ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში- კომერციული ბანკები დაბანდებები შვილობილ და სხვა საწარმოებში.

პ

კაპიტალი -მისი მფლობელის მიერ ბანკში შეტანილი სახსრები რომელიც ძირითადად სააქციო კაპიტალის, რეზერვებისა და გაუნაწილებელი მოგებისაგან

შედგება. (სიტყვა „კაპიტალი“ ლათინურია და მთავარს ნიშნავს).

კომერციული ბანკის საკუთარი კაპიტალი შედგება ორი ნაწილისაგან:

1. ავანსირებული (ინვესტირებული, გადახდილი ანუ განაღდებული) და
2. რეინვესტირებული კაპიტალისაგან, რომელიც მიიღება ბანკის შემდგომი საქმიანობის განხორციელების შედეგად. მიღებული მოგება ზოგიერთ შემთხვევაში მიემართება სპეციალური დანიშნულების რეზერვებში ან რჩება გაუნაწილებელი. ამ შემთხვევაში მოგება რეინვესტირებულია ბანკში.

კაპიტალის ადეკვატურობა - კაპიტალის ოდენობის შეფასების ძირითადი კომპონენტი. სიტყვა „ადეკვატური“ ლათინურია და ნიშნავს სრულ შესატყვისს, სრულ შესაბამისს. ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის მაჩვენებელი გამოიანგარიშება ბანკის კაპიტალის და ბანკის აქტივების მიხედვით

კომერციული ბანკი-საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოებს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას.

კრედიტი-1. დაბრუნებადობის, ფასიანობის, უზრუნველყოფადობის და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი სახსრების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება.

2. საბანკო აქტივების შემცირება, ვალდებულებების ზრდა, კაპიტალის ზრდა.

კონტროლი- კომერციული ბანკის, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების საქმიანობაზე და ამ საქმიანობიდან გამომდინარე გადაწყვეტილებაზე პირდაპირ თუ არაპირდაპირ, დამოუკიდებლად თუ სხვებთან ერთად, ხმის უფლების მქონე აქციების (წილის, პაის) გამოყენებით თუ სხვა გზით ძლიერი ზეგავლენის მოხდენა.

კონოსამენტი-ქონებრივი უფლების დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტები-

კოტირება- ყიდვა-გაყიდვის კურსების გამოცხადება.

კლირინგი - უნაღდო ანგარიშსწორების სისტემა, რომელიც ემყარება მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ურ-

თიერთჩათვლას და გამოიყენება როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საერთაშორისო ანგარიშსწორებაში.

კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალდი - ისეთი არასახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდი, რომლის ემიტენტი არის იურიდიული პირი და რომელიც ვალდებულია სავალო ფასიანი ქაღალდით გათვალისწინებული ძირითადი თანხის და მასზე ღირსეული პროცენტების გადახდისათვის.

ლ

ლიზინგი კომერციული საქმიანობის ფორმა, საარენდო ოპერაციების ნაირსახეობა, რომელიც გულისხმობს ძირითადი საშუალებების გრძელვადიან არენდას ხანგრძლივ ვადით.

ლიკვიდური აქტივები - ადვილად რეალიზებადი სახსრები მოკლევადიანი სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები მიმდინარე ანგარიშები.

ლიკვიდურობის კოეფიციენტი - თანაფარდობა კომპანიების ფულადი სახსრების და სწრაფად რეალიზებადი აქტივების ოდენობასა და მათი მოკლევადიანი ვალდებულებების თანხას შორის.

მ

მსოფლიო სავალუტო სისტემა - საერთაშორისო სავალუტო ურთიერთობების ორგანიზაციის ფორმათა ერთობლიობა, რომლებიც მოიცავს ფულად-საკრედიტო მიმოქცევას ქვეყნის შიგნით და საერთაშორისო ანგარიშსწორების სფეროს.

მნიშვნელოვანი წილი - კომერციული ბანკის განცხადებული თუ განადგებული საწესდებო კაპიტალის წილის 10-ზე მეტი პროცენტი რომელსაც პირი პლობს საწესდებო კაპიტალში. პირდაპირი ან არაპირდაპირი მონაწილეობით

მრავალი ფასის მეთოდი - აუქციონის ტიპი როდესაც ყველა წარმატებული განაცხადი კმაყოფილდება წარმოდგენილი ფასით.

- მთლიანი ვალდებულებები (ბანკების)-№33,34,35,36,37, 38, 40, 43,44,45,47, კლასის საბალანსო ანგარისებზე რიცხული თანხების ჯამი.
- მიმდინარე აქტივები- დაფარვის ერთ თვემდე ვადის მქონე აქტივები.
- მიმდინარე ვალდებულებები-ბანკის მთლიანი გარე საბალანსო ვალდებულებებიდან ერთ თვემდე ვადაში გადახდილი შესასრულებელი და შესაძლო შესასრულებელი ყველა ვალდებულებათა თანხობრივ მოცულობათა ჯამი, რომელშიც არ გაითვალისწინება ბანკის მიერ გაცემული გარანტიებისა და გასანაღდებელი აკრედიტივების ნაწილი უზრუნველსაყოფად ამავე ბანკში დაჯავშნული ფულადი სახსრების ოდენობით და უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვისათვის ნაკისრი ვალდებულებები.
- მარაგები- დროის განსაზღვრული მომენტისათვის ორგანიზაციის ბალანსზე რიცხული აქტივები ვალდებულებები და კაპიტალი.
- მონეტარული ოქრო- მოიცავს ოქროს მონეტებს, ჩამოსხმული და მოჭრილ ზოდებს არანაკლებ 995/1000 სინჯისა, ფულადი საკრედიტო რეგულირების ფუნქციების შემსრულებელ ინსტიტუციონალური ერთეულების საკუთრებას წარმოადგენს და შედის სახელმწიფო ოფიციალურ სარეზერვო აქტივებში, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შენახული ოქრო, ასევე განიხილება, როგორც მონეტარული ოქრო.

6

- ნოვაცია- ვალდებულებების გაუქმება მხარეთა შეთანხმების საფუძველზე მისი ახალი ვალდებულებით შეცვლის გზით.
- ნომინალური ღირებულება- ღირებულება, რომელიც მითითებულია ფასიან ქაღალდებზე, ქაღალდის ფულზე, ბანკნოტებზე, მონეტებზე.
- ნოუ-ჰაუ- წარმოების საიდუმლოებათა ამსახველი განზოგადებული ტერმინი, მთლიანი ან ნაწილობრივი კონფიდენციალური ცოდნის, ტექნიკური, ეკონომიკური, ადმინისტრაციული, ფინანსური,ხასიათის ცნობების

ერთობლიობა, რომელთა გამოყენება განსაზღვრულ უპირატესობას აძლევს მათ მიმღებ პიროვნები თუ ფირმას, არამატერიალური აქტივი.

ნასესხობის სპეციალური უფლება (შ ღ)- საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ შექმნილი საერთაშორისო სარეზერვო აქტივები, რომლებიც უნაწილდებათ მის წევრ ქვეყნებს, არსებული სარეზერვო აქტივების შესავსებათ ნასესხობის სპეციალური უფლების (შ ღ)- მფლობელია მხოლოდ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წევრი ქვეყნების მონეტარული სემულირების ორგანოები და უფლებამოსილი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციები, შეზღუდული რაოდენობა.

ო

ობლიგაცია- განსაზღვრული ვადით გამოშვებული მყარი კურსის მქონე ფასიანი ქაღალდი, რომელიც შეიცავს მითითებულ დროში სესხის დაფარვასა და პროცენტის ყოველწლიურ გადახდის ვალდებულებას

ოფერცია- გარიგების შესახებ წინააღმდეგობების ფორმალური შეთავაზება ამა თუ იმ პირისათვის ყველა აუცილებელი პირობის მითითებით.

ოფციონი (ოფიციონი)- კონტრაქტი, რომლის თანახმადაც ერთ-ერთ მხარეს ენიჭება უფლება, მომავალში კონტრაქტით დადგენილი ფასით და დროის განსაზღვრულ მონაკვეთში იყიდოს საქონელი ან ფასიანი ქაღალდი.

ოვერდტაფტი- მოკლევადიანი დაკრედიტების ფორმა, რომელსაც ბანკი კლიენტს აძლევს უფლებას მის ანგარიშსწორების ანგარიშზე რიცხული ნაშთების გადაძებებით განახორციელოს გადახდები, ანუ ბანკი უშვებს კლიენტის ანგარიშსწორების ანგარიშზე სადებეტო უარყოფითი ნაშთის არსებობას, ოვერდრაფციის შესახებ ბანკის და კლიენტს შორის დადებული ხელშეკრულების პირობების (თანხმობრივი მოცულობა, დაფარვის ვადა, და საპროცენტო განაკვეთი) გათვალისწინებით.

ოფიციალური გაცვლითი კურსი- ეროვნული ბანკის მიერ სხვადასხვა ვალუტის მიმართ დადგენილი გაც-

ვლთი კურსი, რომელიც გამოიყენება საბუღალტრო და სხვა ოფიციალური მიზნებისათვის.

3

პარიტენტი- 1. ტოლობა, ტოლფასოვნება, თანასწორობა, თანაბარი მდგომარეობა.

2. თანაფარდობა სხვადასხვა ქვეყნის ვალუტებს შორის მათი მსყიდველობითი უნარი.

პატენტი-(ლათ. ღია, აშკარა)- 1. ოფიციალური მოწმობა გაცემული კომპეტენტური სახელმწიფო ორგანოების მიერ გამომგონებლობის ან, იმ პირის სახელზე, რომელიც გამომგონებელმა დაუთმო თავისი გამოგონება.

პირი- ფიზიკური ან იურიდიული პირი, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ორგანიზაციული წარმონაქმნი, რომელიც არ არის იურიდიული პირი.

2. ღოკუმენტი, რომელიც იძლევა რაიმე უფლებას ან პრივილეგიას (მაგ.ვაჭრობაში ან რეწვაში დასაქმების უფლება).

პროცენტი- 1. რიცხვის მესაელი ნაწილი.

2. შემოსავალი, რომელსაც მესაკუთრე იღებს გადასახადის სახით ფიზიკური და იურიდიული პირებისგან, მისი საკუთრების გამოყენებისათვის.

3. სასესხო პროცენტი, სასარგებლო, რომელიც იღებს კრედიტორი გაცემულ სესხს.

პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი- ბანკის პირველადი კაპიტალის თანაფარდობა რისკის მიხედვით შეწონილ აქტივებთან რომლის მიხედვითაც ბანკის პირველადი კაპიტალი უნდა იყოს რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების არანაკლებ 8%-ისა (2009 წლისათვის).

პრივილეგირებული აქცია- აქცია რომლის მფლობელს არ აქვს ხმის უფლება აქციონერთა საერთო კრებაზე, ასეთი აქცია უზრუნველყოფს დივიდენდის მიღებას დადგენილი განაკვეთით, რომლის ოდენობა და მიღების წესი განისაზღვრება წესდებით ან/და სათანადო ემისიის პროსპექტით. ბანკის ლიკვიდაციის შემთხვევაში. პრივილეგირებული აქციის თანხა

(წლის შესაბამისად) გასტუმრებული უნდა იქნეს ჩვეულებრივ აქციის თანხის გადახდამდე.

ჟ

ჟიროანგარიშსწორება—უნაღლო ანგარიშსწორება, რომელსაც აწარმოებენ ბანკები ერთი ანგარიშიდან მეორეზე თანხის გადარიცხვით. იგი გამოიყენება აგრეთვე უნაღლო ანგარიშსწორების მთელი სისტემის აღსანიშნავად.

ჟირიცენტრალი- საკრედიტო დაწესებულება, რომელიც კომუნალური შემნახველი ბანკებისთვის ცენტრალური ბანკის ფუნქციებს ასრულებს.

რ

რეგისტრი- (ლათინური, სია, ჩამონათვალი)-ჩანაწერების წიგნი, სააღრიცხვო დოკუმენტი შესაბამისი სიით, რომელსაც სამართლებრივი მნიშვნელობა აქვს.

რეზიდენტი (ლათინური, მჯდომარე)-ფიზიკური ან იურიდიული პირი რომელიც რეგისტრირებულია ან ხანგრძლივად ცხოვრობს მოცემულ ქვეყანაში.

რეკვიზიტი- დოკუმენტებისათვის კანონით დადგენილი სავალდებულო მონაცემები.

რემიტენტი- ფულის მიმღები გადასაპირებელი თამასუქი.

რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივები -საკრედიტო რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივებისა და საბაზრო რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების ჯამი შემცირებული საერთო რეზერვების იმ ნაწილით, რომლებიც არ შედის მეორად კაპიტალში, და სპეციალური რეზერვებით.

როიალტი—სალიცენზიო გასამრჯელო პერიოდული გადარიცხვის ფორმით ლიცენზირებული ტექნოლოგიით დამზადებული პროდუქციის გაყიდვით მიღებული თანხიდან.

როლვერული კრედიტი- ითვალისწინებს პროცენტის განაკვეთის პერიოდულ გადასინჯვას.

- საბალანსო ანგარიში- ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიში, რომლის მაჩვენებლები აისახება ბუღალტრულ ბალანსში, თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ საბალანსო მუხლების სახელწოდება უნდა შეესაბამებოდეს ბალანსის მუხლების სახელწოდებას.
- საბალანსო ღირებულება- აქტივის ღირებულება რომელიც შეტანილია კომპანიის საბუღალტრო წიგნში (ჩვეულებრივ ამორტიზაციის ცვეთის გამოკლებით).
- საბანკო რეზერვი- მოიცავს ნაღდ ფულს, რომელიც ბანკში ინახება. აგრეთვე ცენტრალურ ბანკში შეძენილ რეზერვს.
- საბანკო სესხი-ბანკის ფულადი სახსრები გაცემული კრედიტის სახით პროცენტის გადახდის წესით.
- საერთაშორისო სავალუტო ფონდი- შეიქმნა 1945წ ბრეტუნ-ვუდში, სავალუტო-საფინანსო საკითხებისადმი მიძღვნილ გაეროს კონფერენციაზე მიღებულ შეთანხმების რადიფიკაციის შემდეგ.
- სავალდებულო რეზერვი-ფულადი თანხა, რომლის სესხად გაცემის უფლებაც კომერციულ ბანკებს არა აქვთ, და რომელიც თავიანთ ანგარიშზე უნდა იქონიონ ცენტრალურ ბანკში.
- სააქციო კაპიტალი-კომერციული ბანკის აქციონერთა კაპიტალი, რომელიც განისაზღვრება როგორც სხვაობა ბანკის მთლიან ვალდებულებებს შორის.
- სპოტ კურსი-კურსი, რომლითაც მოხდება ანგარიშსწორება გარიგების ვადის გასვლის დღეს.
- სვოპ ოპერაცია-წარმოადგენს ფულად საკრედიტო პოლიტიკის ინსტრუმენტ, რომლის მეშვეობითაც ეროვნული ბანკი წინასწარ განსაზღვრული ვადით აუქციონის წესით ყიდულობს უცხოურ ვალუტას სპოტ კურსით, მისი ფორვარდული კურსით უკან გაყიდვის პირობით.
- სვოპი-გარიგება- უცხოური ვალუტის ყიდვის ან გაყიდვის შესახებ, მისი შემდგომი გაყიდვის ან გამოსყიდვის წინასწარ დატკმული პირობით (სვოპი-გაცვლა).
- საბანკოს საქმიანობის ლიცენზია-საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გაცემული საბანკო საქმიანობის განხორციელების ნებართვა.

- საპროცენტო ოპერაცია-გარიგება, რომლის ანგარისსწორება-ზორციელდება გარიგების დადების დღიდან 2 საბანკო დღის განმავლობაში.
- სამომხმარებლო ფასების ინდექსი-ფასების სტატისტიკის მწარმოებელი ოფიციალური ორგანოს მიერ გამოქვეყნებული სამომხმარებლო კალათის ფასების ინდექსი.
- საშუალო წლიური ინფლაცია- ბოლო 12 თვის სამომხმარებლო ფასების ინდექსის საშუალოს პროცენტული ცვლილება, წინა 12 თვის სამომხმარებლო ფასების ინდექსის საშუალოსთან.
- საბანკო კანონმდებლობა- საქართველოს ორგანული კანონი “საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ”, საქართველოს კანონი “კომერციულ ბანკების საქმიანობის შესახებ” და შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტები.
- საბუთის უნიკალური კოდი- (რეფერენტი) სპეციალური კოდი რომელიც ელექტრონულ ტექნოლოგიურ საშუალებებით ავტომატურად ენიჭება თითოეულ ელექტრონული საგადასახადო საბუთს, ქაღალდის საგადახდო საბუთიდან ელექტრონულ ფორმატში გადაყვანისას.
- საბანკო პლასტიკური ბარათი-საგადამხდელო ინსტრუმენტი, რომელიც არის საანგარიშგებო საშუალება საქონელზე ან მიღებულ მომსახურებაზე გადახდის განსაზოციელებლად, ნაღდი ფულის მისაღებად, ვალუტის გასაცვლელად და სხვა ოპერაციების საწარმოებლად.
- საგადასახადო დავალება- ანგარიშის მფლობელის გადამხდელის საგადასახადო ბარათის სახით გაფორმებული განკარგულება, მისი მომსახურე ბანკისთვის, სახსრების მიძღვრების ამავეან სხვა ბანკში ანგარიშზე ფულადი სახსრების გადარიცხვის შესახებ.
- საგადასახადო საბუთი- კლიენტის მიერ ინფორმაციის მატერიალურ მატარებელზე (ელექტრონული, ქაღალდის ბლანკი ან სხვა) გაფორმებული საბუთი, რომელიც წარედგინება ბანკს ფულადი ვალდებულებების შესასრულებლად უნაღდო ანგარიშსწორების წესით.
- საგადასახადო სისტემა- საგადასახადო ურთიერთობების სუბიექტებს შორის ფულადი სახსრების მიმოქცევის ორგანიზაციულ-ტექნიკური ფორმების, ფულადი

- სახსრების ანგარიშსწორების, ინსტრუმენტებისა და პროცედურების ერთობლიობა.
- საემისიო კაპიტალი** - ნომინალზე მაღალ ფასად აქციათა გაყიდვით მიღებული თანხა. საემისიო კაპიტალი არ ექვემდებარება აქციონერებს შორის განაწილებას. ის გამოიყენება მეორად ბაზარზე გაყიდვებით მიღებული ზარალის დასაფარავად და ბონუსური* ემისიისათვის
- სადილინგო კოდი** - ოთხნიშნა კოდი, რომელიც ენიჭება ბანკს ბლუმბერგის სავაჭრო სისტემაში მისი იდენტიფიკაციის მიზნით.
- საერთო რეზერვი** - რეზერვი, რომელიც იქმნება სესხებისა და სესხებზე დარიცხული მისაღები პროცენტების შესაძლო დანაკარგებისათვის, მათ დაუკონკრეტებლად, არაიდენტიფიცირებული ზარალისათვის.
- საინკასო დავალება** - საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისი უფლებით აღჭურვილი მესამე მხარის (საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქ-ს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტო, საქართველოს საგადასახადო და საბაჟო სამსახური) მიერ ბანკისათვის დადგენილი ფორმით მიცემული დავალება, გადამხდელის ანგარიშიდან მისი თანხმობის გარეშე ფულადი სახსრების უპირობო ჩამოწერაზე.
- საკორესპონდენტო ურთიერთობა** - სახელშეკრულებო ურთიერთობა, რომლის შესაბამისად ბანკს უფლება აქვს გაუხსნას ანგარიში მეორე ბანკს და აწარმოოს კანონმდებლობით და ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უპერაციები.
- სასაქონლო გადახდა** - გადახდა სანქცირებულია, თუ მას ახორციელებს სახსრების განმკარგავი პირი კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესების მიხედვით.
- საოპერაციო დღე** - სამუშაო დღის ის ნაწილი, რომლის განმავლობაშიც ბანკი ახდენს კლიენტორის ან „კლიენტბანკის“, სისტემით ელექტრონული საგადასახადო საბუთების მიღებას და ანგარიშსწორებას.
- საქართველოს საბანკო სისტემა** - ეროვნული ბანკის, ეროვნული ბანკის ფილიალების, კომერციული ბანკების მათი ფილიალების საანგარიშსწორებო ოპერაციების განმახორციელებელი არასაბანკო საკრედიტო ორგანიზაციების ერთობლიობა.

სპეციალური რეზერვი- რეზერვი, რომელიც იქნება კონკრეტული სესხის და მასზე დარიცხული მისაღები პროცენტების დანაკარგების დასაფარავად.

სუბორდინირებული ვალი- ისეთი არაორდინირებული ვალი, რომელიც ხელშეკრულების მიხედვით არ არის დეპოზიტი და სხვა ვალებთან და დეპოზიტებთან შედარებით აქვს გადახდის უფრო დაბალი პირობები, რომლის მიხედვით ბანკის მძიმე ფინანსური მდგომარეობის, გაკოტრების ან ლიკვიდაციის შემთხვევაში სუბორდინირებული ვალის კრედიტორის მოთხოვნები ბანკმა უნდა დააკმაყოფილოს მხოლოდ ყველა დეპოზიტორთა და სხვა კრედიტორთა ვალების სრულად გადახდის (დაფარვის) შემდეგ.

საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები- რეკონსტრუქცია და განვითარების საერთაშორისო ბანკი (მსოფლიო ბანკი), საერთაშორისო საფინანსო კოოპერაცია, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი, ევროპის საინვესტიციო ბანკი, ევროპის საინვესტიციო ფონდი, ამერიკათაშორისი განვითარების ბანკი, ჩრდილოეთის საინვესტიციო ბანკი.

საკრედიტო რისკი-კონტრაგენტი პარტნიორის მიერ ვალდებულებების შესრულებით, ან გაკოტრებით გამოწვეული რისკი.

საბაზრო რისკი-ბაზარზე ფასების მერყეობის შედეგად ბანკის აქტივების ღირებულების ცვლილებით გამოწვეული რისკი.

საზედამხებელო კაპიტალის კოეფიციენტი- ბანკის საზედამხებელო კაპიტალის თანაფარდობა რისკის მიხედვით შეწონილ აქტივებთან, როლის მიხედვითაც ბანკის საზედამხებელო კაპიტალი უნდა იყოს რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების არანაკლებ 12%.

სახელმწიფო სესხი-საქართველოს მთავრობის მიერ აღებული სესხებისა და გაცემული მარაგების ჯამი.

საჯარო რეგისტრი (ბანკის)- ეროვნული ბანკის უწყებრივი საჯარო რეგისტრი, რომელშიც ხორციელდება ეროვნული ბანკის სამართლებრივი აქტივების აღრიცხვა და სისტემატირება.

საგარეო სექტორის სტრუქტურა- საგადასახადო ბალანსის საერთაშორისო ინვესტიციური მდგომარეობის, საგარეო ვალისა და ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვების სტოტიისტიკა.

სამომხმარებლო ფასების ინდექსი- ფასების სტატისტიკის მწარმოებელი ოფიციალური ორგანოს მიერ გამოქვეყნებული კალათის ფასების ინდექსი.

სარეზერვო ფული- საქართველოს ეროვნული ბანკის ემიტირებული ნაღდი ფული (ეროვნული ბანკის სალაროში სახსრების ნაშთის გარეშე) საქართველოს კომერციული ბანკის მიერ (ლიცენზია გამოთხოვილი ბანკის სახსრების ჩაცვლით) ეროვნულ ბანკში არსებულ ანგარიშზე ეროვნულ ბანკში არსებულ ანგარიშებზე ეროვნულ ვალუტაში არსებული სახსრები.

სავალო ინსტრუმენტი- ნებისმიერი მიმოქცევადი სავალო საბუთის და ამ საბუთის ეკვივალენტური სხვა ნებისმიერი ინსტრუმენტი, აგრეთვე ნებისმიერი მიმოქცევადი საბუთი, რომელიც იძლევა სხვა სავალო ინსტრუმენტის შეძენის უფლებას. ხელმოწერის ან გაცვლის გზით, მიმოქცევად სავალო ინსტრუმენტს შეიძლება ჰქონდეს სერთიფიკატების ან საბუღალტრო ჩანაწერების ფორმა.

საზედამხედველო კაპიტალი-კაპიტალის სხვაობა, რომელიც იქნება საბანკო საქმიანობის განხორციელებისათვის მოსალოდნელი თუ მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგების ზარალის განეიტრალებისათვის და სხვა სახის რისკებისაგან დასაცავად.

საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა- იგი მოიცავს, ინვესტიციებს საწესდებო კაპიტალში და არაკონსოლიდირებულ ინვესტიციებს ბანკის შვილობილი საწარმოების საწესდებო კაპიტალში.

სადაზღვეო კაპიტალი -უდრის პირველად და მეორად კაპიტალის ჯამს დაქვითრების გამოკლებით.

სანქცია- (ლათ.უმკაცრესი დადგენილება)- 1.ეკონომიკური, ფინანსური, სამხედრო ღონისძიებები გამოყენებული საერთაშორისო სამართალში იმ სახელმწიფოების წინააღმდეგ რომლებმაც დაარღვიეს საერთაშორისო ხელშეკრულება.

2. ნებართვა. მიწოდება.

- საწესდებო კაპიტალი- კომპანიის კაპიტალი რომლის სიდიდეც წესებით განისაზღვრება.
- სესხი- ფულადი სახსრების მიღება ფიზიკური იურიდიული პირებისა და სახელმწიფოს მიერ განსაზღვრული ვადით და უკან დაბრუნების პირობით.
- სახელმწიფო მმართველობის ერთეული- ინსტიტუციონალური ერთეული, რომლის ძირითადი საქმიანობაა სახელმწიფოს ფუნქციების განხორციელება კომპენსაციის ფარგლებში.
- საბაზრო წესით შესყიდვა/გაყიდვა- საქონლისა და მომსახურების შესყიდვა/გაყიდვა მოთხოვნა-მიწოდების საფუძველზე ჩამოყალიბებული საბაზრო ფასების საფუძველზე.
- საგადასახადო კონტროლი- არის საგადასახადო სისტემისა და სახელმწიფო კონტროლის შემადგენელი ელემენტი, რომლის საშუალებითაც ხორციელდება ეკონომიკური პროცესების, ობიექტების მართვა იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოფილი იქნეს სახელმწიფოს ეკონომიკური უშიშროება.

ტ

- ტრანსფერი- 1. ფულის გადაგზავნა ერთი საფინანსო დაწესებულებიდან მეორეში ან ქვეყნიდან ქვეყანაში.
2. სახელობითი ფასიანი ქაღალდების გადაფორმება ერთი მფლობელიდან მეორეზე.
3. გარიგების გადატანა ერთი ანგარიშიდან მეორეზე.
- ტრარტი- პირი რომელიც ვალდებულია გადაიხადოს გადასაპირებელი თამასუქის მიხედვით.
- ტრატა- თანამედროვე საბანკო და კომერციული საბანკო პრაქტიკაში გადასაპირებელი თამასუქის სინონიმი.
- ტრასტი- ნდობითი ფუნქცია.

უ

- უნაღდო ანგარიშსწორება- ანგარიშსწორება, რომელიც ხორციელდება საკრედიტო დაწესებულებებში ანგარიშიდან ანგარიშზე გადარიცხვის გზით, ან ურთიერთმოთხოვნის და ვალდებულებების ჩათვლით.

უცხოური სანდო ბანკი- განვითარებული ქვეყნის ბანკი, რომელსაც აქვს კომერციული საერთაშორისო სარეიტინგო ორგანიზაციის მიერ მონიჭებული, გარკვეული დონის ან მასზე მაღალი რეიტინგი.

ფ

ფასების ინდექსი- მაჩვენებელი რომელიც გამოხატავს საქონელსა და მომსახურებაზე ფარების თანაფარდობას ორ სხვადასხვა პერიოდში.

ფასიანი ქაღალდი - დადგენილი ფორმის საფინანსო დოკუმენტები, მათში აისახება მფლობელის გარკვეული ქონებრივი უფლებები, რომელთა რეალიზაცია შესაძლებელია მხოლოდ ამ დოკუმენტების წარდგენის შემთხვევაში. ფასიანი ქაღალდებს მიეკუთვნება: საგადასახადო დოკუმენტები- ჩეკი, თამასუქი, აკრედიტივი და სხვა. საფონდო ფასეულობები- აქცია, ობლიგაცია და სხვა-, ქონებრივი უფლების დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტები- კონოსამენტი, ლომბარდის საგირაენო ბილეთი, შემნახველი ბანკის წიგნაკი, ფულად-ნივთობრივი ლატარიის ბილეთი, რომლებსაც მოგება ხვდათ და ა.შ.

ფაქტორინგი- (აგენტი, შუამავალი)- სავაჭრო საკომისიო ოპერაციების ნაირსახეობა, შერწყმული კლიენტის საბრუნავი კაპიტალის დაკრედიტებასთან, რომლის დროსაც სპეციალიზებული კომპანია-ფაქტიური კომპანია იძენს კლიენტის დებიტორულ დავალიანებას, რათა შემდგომში გადაახდევინოს იგი მეკალეს.

ფორვარდი- ანგარიშწორება სავალოტო ან სხვა სახის გარიგებისას ხელშეკრულების დადებიდან 3 და მეტი თვის შემდეგ, ხელშეკრულების დადებისას დათქმულ პიროვნებებზე დაფუძნებული კურსის მიხედვით.

ფრანჩიზა- სადაზღვევო ხელშეკრულების პირობა ითვალისწინებს დამზღვევის განთავისუფლებას ზარალის ანაზღაურებისგან, რომელიც განსაზღვრულ სიდიდეს არ აღემატება.

ფულადი სისტემა- სახელმწიფოს მიერ დადგენილი ქვეყნის ფულადი მიმოქცევის ორგანიზაციის ფორმა.

ფული- აქტივების ერთობლიობა, გამოყენებული გარიგებათა დასადებად: საყოველთაო ეკვივალენტი, რომელზედაც ხდება ყველა სხვა საქონლის გაცვლა.

ფიდუციარული ოპერაცია- ნდობითი ოპერაცია, რომელსაც ბანკი, ან სატრასტო კომპანია აწარმოებს თავისი სახელით, მაგრამ კლიენტის დავალებით და მისი ხარჯით (როგორც წესი ინვესტიციების სამართავად) მთელი რისკისთვის კლიენტი თავადაა პასუხისმგებელი, ხოლო ბანკი მიიღებს საკომისიოს.

ფორვეტირება- საგარეო ვაჭრობის გარიგების დროს ექსპორტის დაკრედიტება მიწოდების მიერ ბრუნვის გარეშე კომერციული თამასუქების სხვა სავალო ვალდებულებების შეძენის გზით. ამ ოპერაციების შესრულებისას გრანტია იმპორტიორი ქვეყნის ბანკი.

ფიუნერული ოპერაციები- ნელეულის ოქროს, საფინანსო და საკრედიტო ინსტიტუტების ყიდვა- გაყიდვის სწრაფი გარიგებების ბირჟაზე გარაგების დადების მომენტიდანთვის ფიქსირებული ფასით ოპერაციის გარკვეული დროის შემდეგ შესრულების პირობით, გარიგების შესრულებამდე გრანტიის სახით შეიტანება გარკვეული თანხა.

ფისკალური აგენტი - საგადახდო სისტემისა და ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევის ორგანიზებით სახელმწიფოს ფისკალური პოლიტიკის განხორციელების მხარდამჭერი პირი, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფოს სხვა ქვეყნის ცენტრალურ ბანკებთან და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან ურთიერთობაში.

ლ

ღირებულება- ეკონომიკური ფასეულობების ერთ-ერთი ფორმა, რომელსაც ადგილი აქვს სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობების პირობით.

ყ

ყაღაღა- (არაბულად აკრძალვა, აღკვეთა)- აკრძალვა ან შეძლუღვა, დაწესებული სახელმწიფო ორგანოების მიერ რაიმე ქონების გამოყენებაზე ან განკარგვაზე კონფისკაციის მოხდენა, ჩამორთმევა.

ცენტრი-(ლათ.დათმობა)-კრედიტორი,რომელიც სხვა პირს უთმობს თავის მოთხოვნის უფლებას.

ძ

ძირითადი საშუალებები- მატერიალური აქტივები,რომლებიც იმყოფება ბანკის განკარგულებაში, გამოიყენება საბანკო მომსახურების გასაწევად, აღმზრდისტრაციული მიზნებისათვის და გათვალისწინებულია ერთ საანგარიშგებო პერიოდზე მეტი ხნით სარგებლობისათვის.

ძირითადი საშუალებების ნარჩენი ღირებულება (ბანკებში) – ძირითადი საშუალებების საბალანსო ღირებულება დაგროვილი ცვეთის გამოკლებით, მისი გამოანგარიშებისას 290 და 291 ჯგუფის საბალანსო ანგარიშებზე რიცხული თანხების ჯამს აკლდება 490 და 492 ჯგუფის საბალანსო ანგარიშებზე რიცხული თანხა.

ძირითადი კაპიტალის მოხმარება- საანგარიშო პერიოდში ძირითადი კაპიტალის ღირებულების შემცირება ფიზიკური და მორალური ცვეთის შედეგად.

წ

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტი- ფორვარდული ტიპის კონტრაქტები სვოპის ჩათვლით და ოფციონური კონტრაქტები. ფორვარდული კონტრაქტის ფარგლებში, ორი მონაწილე მხარე თანხმდება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ფასით, შეთანხმებულ ვადაში გაცვალოს დადგენილი ოდენობის საბაზრო ობიექტები, რომლებიც შეიძლება იყოს რეალური ან ფინანსური.

ოფციონი წარმოადგენს კონტრაქტს, რომელიც ოფციონის მყიდველს აძლევს უფლებას (მაგრამ არ აკისრებს მას რაიმე ვალდებულებას) იყიდოს (“ქოლ” ოფციონი) ან გაყიდოს (“ფუტ” ოფციონი) კონკრეტული ფინანსური ინსტრუმენტი ან საქო-

ნელი წინასწარ განსაზღვრული ფასით ღრრის მოცემულ პერიოდში ან განსაზღვრულ ვადაში.

შ

შემოსავალი – ფულადი სახსრების, საქონლის ან მომსახურების რაოდენობა, მიღებული კერძო პირების, ფირმებისა და სახელმწიფოს მიერ ღრრის გარკვეულ პერიოდში.

შვილობილი საწარმო (შვილობილი ორგანიზაცია) – სათაო კომპანიის კონტროლით მომუშავე ფილიალი, სადაც კონტროლი ხორციელდება მონაწილეობის სისტემის მეშვეობით, ე.ი. სათაო კომპანია, როგორც პოლდინგის როლში მყოფი საზოგადოება, ფლობს შვილობილი კომპანიის აქციების საკონტროლო პაკეტს.

ჩ

ჩეკი- 1 დადგენილი ფორმის ფულადი დოკუმენტი, ანგარიშის მფლობელის წერილობითი განკარგულება ბანკისადმი, რათა მან ჩეკის ხელის მომწერის ანგარიშიდან გასცეს ან გადარიცხოს სხვა ანგარიშზე გარკვეული თანხა.

2. უნაღლო ანგარიშსწორების საშუალება, ფასიანი ქაღალდი.

3. საცალო ვაჭრობაში – საღაროს ქვითარი, რომელიც ადასტურებს მყიდველისაგან ფულის მიღებას ჩვეულებრივი აქცია – აქციის სახე. იგი მის მფლობელს ბანკის აქციონერთა საერთო კრებაზე აძლევს ერთი ხმის უფლებას, ე.ი. უფლებას მონაწილეობა მიიღოს ბანკის საქმიანობის მართვაში, მაგრამ ჩვეულებრივი აქცია გარანტიას არ იძლევა დივიდენდებზე, ამდენად ჩვეულებრივი აქციის მფლობელები ხმის უფლების მოპოვებით რისკის ქვეშ აყენებენ დივიდენდების მიღებას.

ბამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი, თბილისი 1995 წლის 23 ივნისი №764-II-ს

2. კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონი, თბილისი 1996 წლის 23 თებერვალი №121-II-ს.

3. საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ახალი ანგარიშთა გეგმა და მისი გამოყენების ინსტრუქცია. საქართველოს ეროვნული ბანკი, დამტკიცებული საქართველოს პარლამენტთან არსებული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების კომისიის მიერ 2000 წლის 26 ოქტომბერს. თბილისი 2000 წელი.

4. ინსტრუქცია საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში ანგარიშის გახსნის შესახებ, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება №51, 2004 წლის 17 მარტი.

5. სადეპოზიტო ოპერაციების წარმოების შესახებ დებულება, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2003 წლის 27 იანვრის №19 ბრძანება;

6. საქართველოში უნაღდო ანგარიშსწორების წესები, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება №166 2007 წლის 27 ივნისი.

7. კომერციული ბანკების საქმიანობის ზედამხედველობისა და რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება №95, თბილისი 2001 წელი 10 აპრილი.

8. დებულება კომერციული ბანკებში საკასო ოპერაციების წარმოების წესების შესახებ, საქართველოს ეროვნული ბანკის ბრძანება 66-ა, 1998 წლის 24 ივლისი

9. საქართველოს ეროვნული ბანკის სისტემაში საკასო-საემისიო ოპერაციების წარმოების წესები. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება 325, 2000 წლის დეკემბერი

10. დებულება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შიდა ბაზარზე სავალუტო სვოპ ოპერაციების განხორციელების შესახებ. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება №127/01 2009 წ. 11 მაისი.

11. კომერციული ბანკების მიერ მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების გაანგარიშებისა და დაცვის წესი. საქართველოს

ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2008 წ. 2 ივნისის №138 ბრძანება

12. ლ. ქოქიაური, საბანკო საქმე, თბილისი 2007წელი

13. გ. ცაავა, საბანკო საქმე, თბილისი 2005წელი

14. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, თბილისი 2009წ.

15. როზეტა ასათიანი, ეკონომიკური განმარტებითი ლექსიკონი, საგამომცემლო ფირმა „სიახლე“ თბილისი 2003 წელი;

16. მ. ვანიშვილი, ი.ფიჩხაია, ზ.ფიჩხაია, საფინანსო საბანკო სტატისტიკა ლექციების კურსი, II შვესებული და გადამუშავებული გამოცემა, თბილისი-2009წ.

17. ა. ზორავა, ნ. კვატაშიძე, ნ. სრესელი, ზ. გიორგობიანი ბუღალტრული აღრიცხვა, თბილისი 2008წ.

18. სს „სახალხო ბანკი“-ს მოგება (ზარალის) უწყისი. 2009 წლის 27 აგვისტოს მდგომარეობით.

19. ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტი 16 – „ძირითადი საშუალებები“.

20. საქართველოს პროფესიონალ ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაციის კონსულტაციები. ბუღალტრული აღრიცხვა საერთაშორისო სტანდარტებით, თბილისი 1999წ.

შესავალი..... 3

თემა 1. ბანკებში საბუღალტრო აღრიცხვის საფუძვლები.....	5
1.2 ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის არსი და მნიშვნელობა.....	5
1.2 ანალიზური და სინთეზური აღრიცხვა.....	7
1.3 საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა და მისი აგების პრინციპები.....	10
1.5 ბანკის ბალანსის დახასიათება და მისი აგების პრინციპები.....	13

თემა 2. ბანკებში ნაღდი ფულის აღრიცხვა.....	18
2.1 სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა საქართველოს ეროვნულ ბანკში.....	18
2.2 სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა კომერციულ ბანკებში და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში.....	21
2.3 ნაღდი ფულის აღრიცხვა ბანკომატებში.....	21
2.4 ნაღდი ფულის აღრიცხვა კომერციული ბანკის კვანძგარეთა საოპერაციო სალაროებში და გზაში.....	26
2.5 მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტებისა და მონეტების აღრიცხვა.....	28

თემა 3. შიდა საბანკო, ბანკთაშორისი ანგარიშსწორებისა და სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა.....	34
3.1 საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების ანგარიშების არსი და მათზე თანხების აღრიცხვა.....	34
3.2 ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების ორგანიზაცია და აღრიცხვა.....	37
3.3 ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის.....	40
3.4 სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა.....	42

თემა 4. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა.....	49
4.1. საკრედიტო პოლიტიკის არსი. კრედიტის კლასიფიკაცია.....	49

4.2. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების აღრიცხვა.....	53
4.3. სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების აღრიცხვა.....	56
4.4. სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა.....	57
4.5. ოვერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშზე.....	60

თემა 5. ბანკების მიმართ მოთხოვნების, კლიენტებისათვის მიცემულ სესხებისა და ვადაგადაცილებული სესხების აღრიცხვა.....	65
5.1. მოთხოვნები ბანკების მიმართ, მისი არსი და აღრიცხვა.....	65
5.2. კლიენტებისათვის მიცემული სესხების აღრიცხვა....	70
5.3. ვადაგადაცილებული სესხების აღრიცხვა.....	79

თემა 6. ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში	83
6.1. ძირითადი საშუალებების კლასიფიკაცია, არამატერიალური აქტივების არსი.....	83
6.2. ძირითადი საშუალებების შეძენის აღრიცხვა.....	85
6.3. ძირითადი საშუალებების გასვლის აღრიცხვა.....	87
6.4. არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა ბანკებში....	89
6.5. ძირითადი საშუალებების ცვეთის და არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის აღრიცხვა.....	90

თემა 7. სახელმწიფო ინსტიტუტებისა სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების აღრიცხვა.....	96
7.1 სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების არსი და მათზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა..	96
7.2 სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების არსი და აღრიცხვა.....	99
7.3 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების მიმდინარე ანგარიშებზე თანხების მოძრაობის აღრიცხვა.....	101
7.4 სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოების დეპოზიტების აღრიცხვა ბანკში.....	103

თემა 8. ბანკების ფულადი სახსრებისა და კლიენტთა ფულადი სახსრების აღრიცხვა.....	108
--	------------

8.1 ბანკების ფულადი სახსრების აღრიცხვა, „ლორო“ ანგარიშის არსი	108
8.2 ბანკების ვალიანი დეპოზიტების აღრიცხვა	110
8.3 ბანკების სესხის აღრიცხვა	112
8.4 კლიენტების ფულადი სახსრების აღრიცხვა.....	113
8.5 ანაბრების (დეპოზიტების) არსი და აღრიცხვა.....	115

თემა 9. ანგარიშსწორების არსი და ფორმები. მისაღები და გადასახდელი პროცენტების და დივიდენდების აღრიცხვა	120
9.1 ანგარიშსწორების არსი და ფორმები ბანკებში.....	120
9.2 მისაღები პროცენტების არსი და აღრიცხვა	124
9.3 მისაღები დივიდენდის აღრიცხვა	127
9.4 გადასახდელი პროცენტის აღრიცხვა.....	129
9.5 გადასახდელი დივიდენდის აღრიცხვა	130

თემა 10. ბანკის კაპიტალის არსი და აღრიცხვა.....	134
10.1. კაპიტალის არსი და მიზნები. ბანკის პირველადი და მეორადი კაპიტალის შემადგენელი კომპონენტები.....	134
10.2. ბანკის კაპიტალის ბუღალტრული აღრიცხვა	139
10.2.1 განაღდებული კაპიტალი.....	139
10.2.2 საემისიო კაპიტალი.....	146
10.2.3 საერთო რეზერვები (სარეზერვო და მიზნობრივი ფონდები)	147

თემა 11. სახელმწიფო, კომერციული, საბანკო და საფინანსო სექტორიდან მიღებული შემოსავლების აღრიცხვა.....	152
11.1 ბანკების შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან, მისი კლასიფიკაცია და აღრიცხვა	152
11.2 ბანკების შემოსავლები საბანკო და საფინანსო სექტორიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა	157
11.3 ბანკების შემოსავლები კომერციული სექტორიდან, მისი სახეები და აღრიცხვა.....	160

თემა 12. არასაპროცენტო შემოსავლებისა და გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვა.....	164
12.1. საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა.....	164
12.2. დივიდენდების აღრიცხვა ბანკის შემოსავლებში.....	167
12.3. დანარჩენი ოპერაციებიდან მიღებული და გაუთვალისწინებელი შემოსავლების აღრიცხვა.....	168

თემა 13. საბანკო დაწესებულებების საოპერაციო	
ხარჯების არსი და აღრიცხვა.....	177
13.1. საბანკო დაწესებულებების ხარჯების კლასიფიკაცია, სახელმწიფო სექტორის ხარჯების არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა.....	177
13.2. საბანკო-საფინანსო სექტორის და კომერციული სექტორის ხარჯების აღრიცხვა	180
13.3. გადახდილი საკომისიოები გაწეული მომსახურების მიხედვით, მათი არსი და ბუღალტრული აღრიცხვა.....	183

თემა 14. ბანკის ფუნქციონირების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული და საბანკო რისკების დასაფარავად გაწეული ხარჯების აღრიცხვა.....	188
14.1. ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯების არსი და აღრიცხვა.....	188
14.2. ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, სამეურნეო მასალების და ინვენტარის შეძენისა და ექსპლოატაციის ხარჯების აღრიცხვა.....	193
14.3. საბანკო რისკების დასაფარავად ხარჯების შემადგენლობა, მნიშვნელობა და აღრიცხვა.....	196
14.3.1. მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის რეზერვების აღრიცხვა.....	197
14.3.2. აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის აღრიცხვა.....	198

თემა №15 ბანკის მოგების არსი, გამოანგარიშება და აღრიცხვა. ბიუჯეტთან ანგარიშსწორის აღრიცხვა.....	203
15.1 ბანკის მოგების არსი და გამოანგარიშება, საანგარიშგებო წლის მოგების (ზარალის) აღრიცხვა.....	203
15.2 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგების (დაუფარავი ზარალის) და ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელების აღრიცხვა.....	207
15.3 გადავადებული საგადასახადო აქტივის არსი და აღრიცხვა. ხარჯები მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით.....	209
15.4 დამატებული ღირებულების გადასახადისა და სხვა გადასახადების აღრიცხვა.....	213

დანართი 1 ანგარიშთა გეგმა.....	219
---------------------------------------	------------

დანართი 2 საქართველოს ორგანული კანონი საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ.....	267
---	------------

დანართი 3 საქართველოს კანონი კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ	309
საკვანძო ტერმინების განმარტებითი ლექსიკონი	345
გამოყენებული ლიტერატურა.....	369

ახალციხის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი

ქ. ახალციხე რუსთაველის №106, №122

ტელ. / ფაქსი: 8(265) 400 190 www.akhaltsikhe.edu.ge

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის ბაზ. 19, ☎: 22 36 09, 8(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge